

**Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің
30 жылдығына орай ұйымдастырылған
Республикалық Үздік жарияланым-эссе
байқауының
МАТЕРИАЛДАРЫ**

**Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі
Қ. Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті**

**Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 30 жылдығына
орай ұйымдастырылған Республикалық Үздік
жарияланым-эссе байқауының
МАТЕРИАЛДАРЫ**

20 сәуір 2021 жыл

Ақтөбе – 2021

Байқау ұйымдастырушылар:

*Әлеуметтік мәселелер және жастар саясаты департаменті,
Филология факультеті*

Жинақ құрастырушылар:

Бердыбаев Н.М. – Қ. Жұбанов атындағы АӨУ әлеуметтік және тәрбие жұмыстары жөніндегі проректоры, құқықтану магистрі, Сатыбалдина Қ.Т. – әлеуметтік мәселелер және жастар саясаты департаментінің директоры; *Умирбаев А.С.* – филология факультеті деканының тәрбие ісі жөніндегі орынбасары, гуманитарлық ғылымдар магистрі; *Балтымова М.Р.* – филология ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор; *Тогымбай Г.Е.* – әлеуметтік мәселелер және жастар саясаты департаментінің маманы; *Абдуллина А.Ж.* – оқытушы, филология магистрі, *Әребаев Ғ.Т.* – оқытушы, гуманитарлық ғылымдар магистрі.

Бұл жинаққа Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 30 жылдығына орай ұйымдастырылған Республикалық Үздік жарияланым-эссе байқауына келіп түскен шығармашылық жұмыстар енгізілген.

Жинақ оқытушыларға, мұғалімдерге, докторанттарға, магистранттарға, студенттер мен оқушыларға арналған.

ТӘУЕЛСІЗДІК ТУРАЛЫ БІРЕР ОЙ
Асылбекова Дана Асылбековна,
Ақтөбе

Бұрын мектепте бастауыш сыныптарда Отан туралы шығарма жазған кезде, көз алдымда мынадай образдар пайда болатын: кең байтақ жер, Республика табиғатының әсемдігі мен алуан түрлілігі. Ал қазір менің жасым жиырмада. Қазір “менің Отаным – Қазақстан” деген тіркеске мен басқа мағына беретін болыппын. Жалпы, бұл бірегей көп ғасырлық тарихы мен мәдениеті бар әдемі ел ғана емес. Қазақстан – өз экономикасын табысты дамытып, өркендеу мен тұрақтылыққа бастайтын жол, жас әрі тәуелсіз мемлекет.

Бірақ өркендеу мен бостандық жолында менің Республикам көптеген қиыншылықтар мен шығындарды еңсерді. Көптеген ғасырлар бойы біздің жеріміз Тәуелсіздік үшін күрес алаңы болды. Қазақ жері үшін күресте көп қан төгілді. Сол кездегі балалар өлім мен әділетсіздікті көрді және ерте жастан бастап өз-өзін жоғалтудың не екенін білді. Ұлт-азаттық көтерілістер, қантөгіс соғыстар мен революциялар, Кеңес өкіметін орнату, ауыл шаруашылығын күштеп ұжымдастыру, 30 – шы жылдардағы ашаршылық, қазақ зиялыларының жаппай қуғын-сүргіні – осы оқиғалардың барлығы сансыз адам құрбандарына әкеліп соқты. Негізін айтқанда, бұның бәрі Қазақстанның саяси және экономикалық дербестігінің дамуын едәуір тежеді.

XX ғасыр қазақ халқы мен барлық қазақстандықтар үшін әр түрлі деңгейдегі және мағынадағы, түрлі нәтижелермен күреске толы, үміт пен күмән туғызған тарихи кезеңге айналды. Тоталитарлық жүйе халыққа ауыр апаттар әкелді: миллиондаған адамдар қайтыс болды, бір бөлігі Туған жерін тастап, басқа елдерге саяхаттауға мәжбүр болды; дәстүрлер, дін, Ана тілі жойылды, көптеген халықтар, соның ішінде қазақтар өз жерінде ұлттық азшылық жағдайында болды. Қазақстан бұрынғы КСРО аумағындағы байырғы халқы азшылық болған жалғыз республика болды.

Қайта құру саясаты жариялылық пен демократияға сенген Қазақстан халқы арасында кең қолдау тапты. Алайда, 1986 жылғы желтоқсандағы оқиғалар “социалистік” жүйенің сәтсіздікке ұшырағанын тағы бір рет көрсетті. 17 желтоқсанда Алматыдағы Республика алаңына орталықтың қалыптасқан саясатына қарсы мыңдаған наразылық білдірушілер шықты. Бұл жастар демократия үшін, тәуелсіздік үшін, республиканың мәдениеті мен өркениетін дамыту үшін күресті. Бірақ бейбіт демонстрацияны таратқаннан кейін митингіге қатысушыларға қатаң жазалау шаралары қолданылды, бірнеше адам қаза тапты, оның ішінде өлім жазасына кесілген жастардың бостандық үшін күресінің символы – жас демократ Қайрат Рысқұлбеков те болды.

Желтоқсан оқиғасы Қазақстанның дербес, егемен мемлекет ретінде қалыптасуының негізін қалады және ол үшін біз өз Отанына адал, туған жерінің бостандығы мен гүлденуі үшін өз өмірін қиған адамдарға мәңгі риза боламыз. Біздің еліміздің басты байлығының бірі – оның халқы. Мен Туған жерге жаны мен жалынды жүрегі бар адамдардың ұрпағы екенімізді мақтан тұтамын.

Қазақстанның мемлекеттік тәуелсіздікке ие болуы дамуын жалғастырып жатқан және әлі де аяқталуынан алшақ жатқан бірқатар процестердің басталуын белгіледі. Олар мемлекет пен халық өмірінің әртүрлі аспектілеріне әсер етеді.

Қазақстан Республикасының мемлекеттік тәуелсіздігі жарияланғаннан кейін күшті президенттік билікпен сипатталатын және демократия қағидаттары мен адамның негізгі құқықтарын, бостандықтарын құрметтеуге негізделген жаңа саяси жүйені қалыптастыру процесі басталды.

Елімізде қуаныш пен үміт ұялататын жақсы өзгерістер болып жатыр. 1991 жылы Қазақ КСР-ін Қазақстан Республикасы деп қайта атау туралы шешім қабылданды. Тәуелсіздікке қол жеткізе отырып, біздің халық демократиялық негізде алғаш рет өз Президентін сайлады; Республиканың алғашқы президенттерін осы күнге дейін Мемлекет басшысы болып табылатын Н.Ә. Назарбаев құрады. 90-шы жылдары Қазақстан әлемдік аренада өзін танытты. 1992 жылы республика БҰҰ-ға мүше болып, кейін басқа да Халықаралық ұйымдарға кірді. Қазақ тілі мемлекеттік тіл мәртебесіне ие болды. Қазақтың даңқты ұлдарының адал есімдері қалпына келтірілді. 1992 жылы республика парламенті жаңа мемлекеттік рәміздерді қабылдады: Елтаңба, Ту және Әнұран әзірлеуге Н.Ә. Назарбаев қатысты. Осы символдардың кем дегенде біреуі жоқ мемлекетті тәуелсіз ел деп санауға болмайды.

Біздің Елтанбамыз – бұл әлем тұтастығының және мемлекет-отбасы түпдерегінің символы, бұл қанатты арман мен шығармашылық қиял ұшуының бейнесі, бұл – мемлекеттің жолбасшы жұлдызы.

Біздің туымыз-бұл көгілдір бұлтсыз аспан-Қазақстанның барлық халықтарының бірлігінің символы. Бұл елдің өмірі мен дамуының символы. Бұл біздің көпұлтты егемен мемлекетіміздің мақтан тұтатын, еркін сүйетін рухын құрметтейтін, барлық достас халықтар мен ұлттарға өз құшағын ашуға дайын дала халқы жанының кеңдігінің символы.

Біздің әнұранымыз-қазақ халқының бүкіл өмірін бейнелейтін салтанатты ән. Онда ол өзінің бүкіл тарихында бастан кешкен қиындықтар, тәуелсіздік үшін ерлік күресі туралы айтылады. Онда бейбітшілік пен достықты, бақытты болашаққа деген сенімді жариялаған халықтың ұлылығы естіледі.

16 желтоқсан 1986 Жылғы Желтоқсан оқиғасына орай Қазақстан Республикасының Тәуелсіздік күні болып жарияланды.

Тәуелсіздікке қол жеткізу және әлемдік қоғамдастыққа кіру республиканың жаңа Негізгі заңы – Конституцияны қайта қарауды және қабылдауды талап етті. 1993 жылдың қаңтарында Қазақстанның біртұтас, зайырлы және демократиялық мемлекет деп жариялаған Конституциясы қабылданды. Саяси жүйенің реформаларын жалғастыру 1995 жылғы 30 тамызда екінші Конституцияның қабылдануына әкелді, оған сәйкес жоғары заң шығарушы билік Сенат пен Мәжілістен тұратын қос палаталы Парламентке берілді. Қаржы жүйесінің тұрақтануы 1993 жылғы қарашада ұлттық валюта — теңгені енгізу нәтижесінде мүмкін болды.

1997 жылы Қазақстан өмірінде маңызды оқиға — Астананы Астанаға көшіру орын алды, бұл бірқатар экономикалық және саяси себептерге байланысты болды. Бүгінде Астана-Қазақстанның күші мен күшін бейнелейтін заманауи, дамыған қала.

Мен біздің басымызға бейбіт аспан сыйлаған, өзінің ежелгі тарихын, бізге қайталанбас мәдениет пен дәстүр сыйлаған, әлемдегі ең қонақжай жанымен өзінің батыр халқын сыйлаған Отанымызды жақсы көремін...

Біз, жас ұрпақ, өз елінің өткенін мақтан тұтуымыз тиіс. Егемендік үшін күрескер зиялылар жанын сапалы да, саналы ұрпақ үшін қиғанын ұмытпауымыз керек.

МОЙ КАЗАХСТАН – НЕЗАВИСИМОСТЬ И ГОРДОСТЬ НАРОДА

Булатова Дильназ,

Орал

Декабрьские события 1986 года оставили глубокий след в истории страны. В них принимали участие люди разных возрастов. Большое количество молодежи шло туда целенаправленно. К сожалению, участие в восстании не прошло бесследно. Многие ребята поплатились за это отчислением из учебных заведений и исключением из комсомола, некоторых борцов за независимость страны ждали жестокие репрессии.

Со слов моей тети неприятная картина тех годов выглядит следующим образом:

«Внезапно мы видели себя в списке отчисленных, но при этом никто не объяснил за что именно нас отчислили. Также нас выгоняли из комсомола, а для нас в то время комсомол, можно сказать, был всем. О том, что нас тогда отчислили именно из-за участия в Декабрьских событиях мы узнали намного позже. Это было большим ударом для нас», - По моему мнению, в те времена патриотическое воспитание и само чувство любви к Родине у людей было гораздо сильнее.

В сердцах каждого, кто вышел тогда на площадь горел огонь и именно она и мечта о собственном Флаге, Гербе, Гимне и законах, о суверенитете и стремление к свободе двигала их вперёд в столь тяжелый период. Путем стольких жертв и безумной борьбы наконец мы получили свою независимость.

День независимости Казахстана - главный национальный праздник Республики Казахстан. Эта дата отмечается в Казахстане ежегодно 16 декабря. 16 декабря 1991 года Верховный Совет Казахстана принял закон о Независимости и государственном суверенитете Республики. После распада СССР Казахская Советская Социалистическая Республика стала последней из союза на постсоветском пространстве, провозгласившей свой государственный суверенитет. Проведя всенародное голосование 10 января 1999 года, народ избрал Первого Президента новой, молодой республики- Нурсултана Абишевича Назарбаева который собрал 79,78% голосов, умного политического деятеля. Первый президент Казахстана Нурсултан Назарбаев пробыл на посту главы государства почти 30 лет, сложив полномочия 19 марта 2019 года. Его преемником стал занимавший на тот момент должность спикера сената парламента Касым-Жомарт Токаев – второе лицо государства после президента.

С тех судьбоносных событий прошло уже целых тридцать лет. За эти годы Казахстан из составной части одной из великих держав превратился в независимое и современное государство. История казахского края полна подобных событий, волнений, невинных жертв и несправедливости. Но без таких крупных жертв, наверное, и не было бы всего того, что мы имеем с вами сейчас. Они добились того, о чем мечтали так долго: чувства свободы и чистого ясного неба над головой и мы, новое поколение, выражая дань уважения к борцам за нашу свободу должны бережно хранить в себе эти воспоминания, никогда не забывая об этом. Я люблю свою семью, свою родину Казахстан. И я хочу занять 1-е или 2-е место в конкурсе эссе. Спасибо за внимание!

WHAT ACHIEVEMENTS OF KAZAKHSTAN ARE IMPORTANT FOR ME AND MY FAMILY

**Kartashov Alexey Nikolayevich,
Uralsk**

Kazakhstan is an independent country with a developing economy and democratic foundations.

Our family lives in one of the CIS countries. In the Republic of Kazakhstan. As for others, safety is of the utmost importance to us. Over the years of Independence, Kazakhstan has achieved many achievements. For example, Kazakhstan is among the safest countries in the nuclear safety rating. Also, in 2012, Kazakhstan entered the list of 50 competitive countries in the world in the global report of the World Economic Forum 2013-2014. Back in the early 2000s, the First President of the Republic of Kazakhstan, Nursultan Abishevich Nazarbayev, set a nationwide task to become one of the developed countries of the world. Based on this, we live in a peaceful and secure Republic. Our task is to help the country prosper and keep the peace.

Like any other country, Kazakhstan has its own achievements. The most important and significant achievement is gaining independence. Kazakhstan appeared on the world map with clearly marked borders, created government structures, approved all state symbols and gained an army. Kazakhstan has also created a new political system based on the basic principles of democracy, and formulated appropriate legislation. The state program of industrial development,

launched in 2009, gradually changes the entire structure of the Kazakh economy. In 2017, the International Specialized Exhibition EXPO on the theme "Future Energy" was organized and held in Astana with great success.

The result of the world exhibitions is the expansion of international, economic, political, cultural and scientific ties. World exhibitions are held once every five years. The first World's Fair was held in 1851 in Great Britain. This exhibition attracted the younger generation and not only. Kazakhstan is among the top 30 sports powers. Nur-Sultan has all the necessary conditions for an active lifestyle and mass sports. For a healthy nation, sport is essential. In the world, Kazakhstan is known for its achievements in the field of sports and culture. An example is the victory in sports competitions G. Golovkin, I. Ilyin, D. Ten, B. Nurdauletov, D. Eleusinov, E. Tursynbaeva. In culture sphere there some famous person: D. Kudaibergenov, Sreptonit, Jah. Khalib, Raim and Artur.

By the way, Raim and Arthur with their outstanding hit "The Most Tower" are the pride of our city and our region. Artur Davletyarov is a 4th year student of our faculty and our university. He was born in Uralsk city.

Now the goal in my life is to study at the university, get a diploma of higher education and find a high-paying promising job. I dream of getting a diploma by profession of "Oil and Gas engineering", I chose this specialty for a reason. Our West region is rich in oil deposits. There are several oil and gas fields located in Aksai city in WKO, and dozens of foreign and local oil and gas processing companies operate there. The Karachaganak field, discovered in 1979, is one of the largest gas condensate fields in the world. It is located in the north-west of Kazakhstan and covers an area of over 280 square kilometers. Tengizchevroil is a joint venture that develops, produces and markets oil and related products. Tengizchevroil is the largest oil producer in Kazakhstan.

All these achievements are important for me and my family. It is important for me to work for the good of my country and for the good of my family.

I am a first year student, I am involved in the research work of students of Engineering and Technological Faculty. Like other students, members of scientific research circles, I take part in competitions, Olympiads, Republican and international conferences. I love my family, my Mother country Kazakhstan. And I want to take the 1st or the 2^d place at the Essay completion. Thank for your attention!

МОЙ НЕЗАВИСИМЫЙ КАЗАХСТАН

**Абатова Алмагуль,
Уральск**

30 лет назад, 16 декабря 1991 г., Верховный Совет Казахстана, выражая волю народа, торжественно провозгласил государственную независимость страны и установил, что она обладает всей полнотой власти на своей территории, самостоятельно определяет и проводит внутреннюю и внешнюю политику. Казахстан стал независимым и демократическим государством. Началась ежедневная кропотливая работа по строительству государственности. Достижения республики за прошедшие годы действительно масштабны. Казахстан восстановил свою государственность, развил и укрепил основы национальной независимости, обеспечил территориальную целостность страны и нерушимость границ.

Я живу в стране, которая занимает девятое место в мире по территории. Наш край богат своей историей и природными ресурсами. Это одна из богатейших стран мира по запасам нефти, газа и многих других металлов. Ее территорию омывает Каспийское море, являющееся самым большим озером на Земном шаре и названное морем за свою величину. А еще это колыбель мира. Здесь живут люди более 130 национальностей. Мы живем под чистым небом в мире друг с другом. В нашей стране не делят людей по цвету

кожи, глаз и волос. Люди в Казахстане смешиваются невзирая на религию и нацию. Но всё это досталось нашей стране не так просто.

Путь к независимости и всеобщему согласию был извилист и долог. Народ бился, воевал, проливал кровь на протяжении многих веков, но передавал родной язык и землю своим потомкам. Акыны воспевали красоту нашего края, его величество и историю. В их трудах сейчас мы можем найти столько любви к своей земле! В конце концов, независимость вот наша главная ценность, это венец торжества многих народов, которые живут на этой земле в их многовековой борьбе за право быть хозяевами своей земли и судьбы. Низкий поклон многим поколениям, что дали нам возможность, жить в свободной стране.

День независимости - это крупное событие, которое будет праздновать весь Казахстан. Это не просто праздник, а результат трудолюбия и дружбы всех народов, проживающих в Казахстане. Именно независимость дала возможность моей стране заявить о себе как о молодом государстве. Сегодня наша страна является членом ведущих международных организаций - ООН, ОБСЕ, ШОС и многих других. Главное достижение Казахстана за годы независимости - это, конечно же, саммит в Астане. Казахстан был избран председателем ОБСЕ. Вошел в число 50 наиболее конкурентоспособных стран мира, вступил во Всемирную торговую организацию. Нашей гордостью является проведение зимних Азиатских игр в 2011 году. Тогда, весь Казахстан болел за наши команды. С приобретением независимости, мы смогли заявить о себе на олимпийских играх. Многие наши спортсмены занимают первые места, особенно на летних играх. Под флагом нашей страны выходят не только спортсмены-казахи, но и русские, корейцы, татары и многие другие. Это всё является доказательством того, что все мы едины и любим нашу страну. Мы готовы защищать её честь перед всем миром. С приходом независимости, наша страна словно возродилась подобно птице фениксу в новой столице - городе Нур-Султан. Не зря была выбрана именно эта точка нашей страны. Новая столица является центром нашего государства и его сердцем. Столица стала настоящим архитектурным воплощением государственной мощи. За небольшой срок, были отстроены здания и переведены министерства. В новых кварталах, площадях и аллеях, как в зеркале отражается история нашей независимости. Наша задача сегодня реальными делами проявлять истинный патриотизм, укреплять независимость страны. Все мы, новое поколение 21 века, независимо от национальности, должны быть полезными своей стране, быть ответственными за судьбу Родины. Воспитанию патриотизма наша школа уделяет большое внимание. Да по-другому и быть не может. Нам следует уделять большое внимание учёбе, стараться приобрести максимум знаний. Лично я буду стараться учиться, работать на благо своей страны, чтобы внести свой вклад в ее развитие и процветание.

ҰМЫТЫЛМАЙДЫ ЖЕЛТОҚСАННЫҢ ЫЗҒАРЫ

Абай Зарина Ерболқызы,

Алматы

Қазақ халқы тәуелсіздікке жету жолында ұзақ жылдарға созылған нәубеттерді басынан кешірген. Тарих беттерінде ерекше бет алған 1991 жыл, бұл барша қазақ халқының есінде қалатын жыл. Себебі, дәл осы жылы біз егеменді тәуелсіз Қазақстан елі болып атандық. Азаттықтың ақ таңына жеткен қазақ азаматтары бұл күнді жасауратып, еске алып отырады. Қазақ елінің осы күнге созылған тарихының түбі терең, түп тамырымен сонау ғасырлар өткен оқиғалармен ілесіп, тіреледі.

Тақырыбымның тарихын ашатын бастамасы 1916 жылы басталады. Қазақтар осы жылы Ресей үкіметіне қарсы ұлт-азаттық көтеріліске шыққан еді. Оған себеп болған қазақ халқына қыспақтар жасап келген Ресей үкіметі мыңдаған қазақтың қара домалақ азаматтарын дүниежүзілік соғысқа жібереді. Әлбетте отандастарымыз қарсы көтеріліске

шығады. Осы уақыт аралығында Алаш зиялылары А.Байтұрсынұлы, Ә.Бөкейханов, М.Дулатов және де тағы басқа қайраткерлер қазақ азаматтарына төнген қайғылы тағдыр соқтығысын өткеруге ықпалын тигізеді. Қазақстанның тәуелсіздік жолында күресі осы кезден бастауын алады. Дегенмен, сол уақытқа дейін қазақтардың басынан өткерген қиыншылық замандардың кезеңдерінің тарихи деректері сақталғанын елемеген болмайды. Мәселен, жоғарыда айтып кеткен алаш зиялыларының күшімен құрылған «Алаш» партиясы – Қазақ еліне тәуелсіздікті алуға ықпал еткен партиялардың бірі болып табылады. «Алаш» партиясының негізгі мақсатына келетін болсақ, қазақ автономиясын Ресей демократиялық федеративтік республикасы құрамында құру деп паш еткен болатын. «Қазақ» газетінде осы партияның өкілдерінің бірі М.Дулатов шындықтың ащы даңқы ретінде қазақтардың ауыр халін сипаттайтын өлеңдерін жариялаған. Осыған тағы демей болған басқа да қазақ халқы қайраткерлерінің өзіндік үлестері бар. Тәуелсіздіктің тәтті ызғарын аңсауы туралы 1909 жылы «Оян, қазақ» атты жыр жинағы шығарылады. Уақыт өте келе, 1917 жылы «Алашорда автономиясы» пайда болды. Автономияның басты мақсаты – бұл автономия құру, қазақтарға тиесілі тарихи жерлерді қайтару, мұсылмандықты сақтау болды. Қарап отырсақ, сол жылдары жамыраған қазақтардың жеткен жетістіктерінің бірі деп санаймын. Қандай қиыншылықтарды қазағым көрмеді десеңші, көп жылдарға созылған соғыстың ащы-тұщысында көрді, ашаршылық пен жұтты да көрді, отаным деп кеудесін қаққан азаматтарымызға халық жауы атағы беріліп қуғынға ұшырап, ату жазасына кесілді. Менің ойыша, айтып өткеннің барлығы ұмытылмас тарихымыз.

«Ақтабан шұбырынды», «Қазан төңкерісі», «Желтоқсан төңкерісі» тағы да басқа тарих беттерінде қалған төңкерістерді һәм көтерілістер қазақ жерінде төгілген қанға, қайғыға толы кінәсіздердің қиылған өмірімен есептелініп отыр. Аңсағаны бір ғана, ол егемендік пен тәуелсіздік. Қазір, айтылып кеткен оқиғалардың ішінен ерекше назар аударып, тоқталып кететін «Желтоқсан төңкерісі». Бұл қиын-қыстау кезеңде қаншама қазақ баласының өмірін жан пида етті. Биыл, 1986 жылдың 16 желтоқсанында Алматыдағы Брежнев алаңына, қазіргі Республика алаңы, жиналған мыңдаған жастардың Д.Қонаевтың қызметтен кетіп орнына Колбиннің тағайындалғанына наразылықтарын білдірілген оқиға, Желтоқсан көтерілісі. Кеңес билігі жиналған жастардың оңайлықпен тарамайтынын біліп, алаңнан күштеп қууды жөн көрді. Қанша азаматтардың осы Желтоқсан оқиғасында қаза тапқаны әлі күнге дейін нақты дереккөздер жоқ. Сонымен қатар, көтеріліске қатысқан тоқсан тоғыз жас азамат сотталып, 264 студент оқудан шығарылғаны мәлім. Халықтың наразылық шерулері мен митингілер Желтоқсанның 19-23 күні аралығында Қазақстанның Талдықорған, Жезқазған, Қарағанды, Көкшетау, Арқалық, Сарқан, Талғар, Жамбыл, Павлодар т.б. қалалары мен Шелек, Шамалған, Сарыөзен елді мекендерінде жалғасты. Негізінен, посткеңестік елдердің сарапшылары КСРО-ны құлатуға бірден-бір түрткі болған оқиға Алматыдағы Желтоқсан көтерілісі екенін айтады. Солайша егемендікке ұмтылған қадамы қазақ халқына сәтімен жүзеге асты. Оқиға дүниеге Тәуелсіз Қазақстан Республикасы дербес, зайырлы ел болып тарихтың жаңа парағын ашты. Біздің сан-ғасырлық арманымыз болып келген егеменді мемлекет болу және тәуелсіз ел болып көк туымызды желбіреті. Дегенмен қазақ елінің бостандығы жолында басын тіккен батыл азаматтардың, желтоқсан құрбандарының рухына осы күнге жетпей өмірден өткен жандарға тағзым ету қазақ баласының парызы. Айтарым, ата бабаларымыздың мұра етіп қалдырған рухты елдің іргетасын көтеріп, арзан ұранға берілмейік.

Қазақстан тәуелсіздігін алған соң Желтоқсан көтерілісі туралы шындық орнады деп, көпшілікке баяндап, ашық алаңға жариялағандар баршылық. Мәселен, “Желтоқсан. 1986. Алматы.”, К.Тәбейдің “Мұзда жанған алау”, Т.Бейісқұловтың “Желтоқсан ызғары” кітаптары мен “Желтоқсан” газеті, “Желтоқсан құрбандарын жоқтау”, “Ер намысы — ел намысы” жинақтары жарық көрді, “Аллажар”, “Қызғыш құс” кинофильмдері түсірілді. Айтылып кеткен еңбектердің жемісі де бар. Көрген қиыншылықтарды барлық тұрғыдан

қарастырылып, дәлелденгенін, сол заманда әлі дүниеге келмеген, біз жастар мойындауымыз қажет. Менің ойымша, әрбір қазақ баласы, жария етіп бізге аманат қылуға үлесін қосқан жандардың еңбегімен танысу – менің және сенің борышың. Сол заманның ауыртпалықтарын бізге зарлатып жеткізбегенде, кімге арналған деп ойлайсыз? Қазіргі ұрпақ өмірдің қатал суықтарын көрген емес және сол күндерге жетпеуге біздің мойнымызда. Қойылатын міндет, ата-бабамыздың қара тер еңбегін ұмытпа, болашағыңды ойла, туған жеріңді сатпа. Қазақстанның тәуелсіздігін ресми түрде АҚШ кейін Қытай,

Жапония, Франция елдері мойындап отырғанда, еліңнің болашағын тәуекел етіп отырғанымыз, менің ойымша, жат қылық.

Айтып кеткем ойымды қорытындылай келсем, еркіндікті аңсаған азат халқымның туында бейнеленген қыран құстай тәуелсіз, көк аспандай бейбіт ел болғанына биыл 30 жыл толады. Бекерден бекер, Дінмұхамет Ахметұлы Қонаев атындағы Еуразиялық заң академиясының құқықтану мамандығының студенті болып атанып отырған жоқпын. Алдағы еліме деген өзімнің септігімді тигізіп, намысшыл айбынды азаматтардың қатарын толтыру менің арманым. Өзім қаны қайнаған жас студент болып отырғандықтан, дәл 30 жыл бұрын болған оқиғаға қатысқан жандардың азаттығы маған белгілі. Осы жолды таңдаған кезімде ұраныма айналған 3 сөз: «Намыс. Отан. Айбын». Қазіргі міндетім, Қазақстан Республикасын Мәңгілік елге айналуына барымды салу. Қарулы күштер қатарына енген кезде, республикамызды әлі көп уақыт бойы тәуелсіз етіп сақтаймын деген ой туындады. Сондықтан, тура жолдан түспей, жасаған қадамдарымды нық басып келемін. Себебі, таңдаған жолымнан адасып кетсем, мен жалғыз емес, менімен қатарлас ұрпақтар да қай елдің ұланы болғанын ұмытса, Қазақстан Республикасы тәуелсіз ел болып бола бермейді. Демек, қазақтардың тарихына үлкен атпен енген және сол іске себепші болған Желтоқсан ызғарының ұмытылмас жандарына тағзым етуіміз керек. Сөз сонында, батыл жандардың қайсарлығын дәлел ретінде Н.Ә.Назарбаевтың «Біз тәуелсіздікті ақылмен, ата-баба жолымен алдық» деген сөзін қосып кеткім келеді. Расымен, біздің қазір тыныштық заманда тұрып жатқанымызға, бабаларымыздың үлесі зор. Ал бетегелі боз даламызды, көк күмбезді аспаны бар Қазақстанның шығар биіктері әлі алда.

ТӘУЕЛСІЗДІК- ҰЛЫЛАРДЫҢ АМАНАТЫ

Әлуова Гүланар Жәдігерқызы,

Ақтөбе

Ұшқан құстың қанаты талатын кең-байтақ қазақ өлкесінің тамыры тереңде жатыр. Сонау ұлыс ұлт боп қалыптасқан кезеңдерден бастап күні бүгінге дейін қазақтың қазақ ретінде, жан-жақтан жалмаған дұшпандарға таба болмай іргесін биік көтеруі айбарлы да өрнамысты жастардың еңбегі. Небір қиын қыстау кезеңдерде де жастар ел үмітіне айнала білген. Кезінде «Оян, Алаш» деп ұрандатқан М. Дулатұлы да, оқу-білімге шақырған ұлтымыздың зиялы тұлғалары да қазақ жастарының айбынды ұлтжанды болуы үшін бар күш-жігерін салды. Тарих қойнауынан сыр шерткенімізбен бүгінгі ұрпақтың алдында бабалар амантын сақтап қалу оны ары қарай келер ұрпаққа табыстау міндеттері тұр деп ойлаймын. Қашанда ұлт тәрбиесіне ерекше ықыласпен мән беретін ұлтымыз, қазақи тәрбиенің қазанында қайнайтын жастар болса, алар асуымыз әлі алда емес пе?

Тұңғыш Президентіміз Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев жастарға: «Біз тәуелсіздікті алдық, ұстадық. Тәуелсіздікті алу бар да, сақтау бар. Енді сендер сақтаңдар» деді. Бұл – аманат. Аманатқа сай жастар бар, бірақ, олардың қатарын көбейтуіміз керек. Елбасымыз «Қазақстанның болашағын жастарға сеніп тапсыруға болады» деді. Сондай-ақ, болашақта жастардың білім алуына және арнайы жеңілдіктер қарастырылған бағдарламалармен үй алып, еңбек етуіне қолайлы жағдай жасалатынын жариялады. Оған дейін жастарды қолдап жатқан әртүрлі жобалар мен бағдарламалар аз емес. Президентіміз «Жастар жылы» «Еріктілер жылы» деп жариялап, көптеген мүмкіндіктерге қол жеткіздік. Атап айтар

болсам, әлем чемпионаты «Қазақ күресі -2019» додасында колледж атынан үш тілді жетік меңгерген ерікті ретінде таңдалып,әлем чемпионатында ерікті қызметін абыроймен атқарып,арнайы марапатпен марапатталдым.Сонымен қатар,LQ-жастар еріктілер тобының мүшесі ретінде,қоғам жұмыстарына белсене араласып үздік волонтер марапатына ие болдым.Бізге ұсынылған мүмкіндіктер мен жаңа ашуларды көрген сәтте мен осы заманның өкілі екендігімді мақтанышпен айта аламын.

Арыстандай айбатты,
Жолбарыстай қайратты
Қырандай күшті қанатты

Мен жастарға сенемін, -деп, Мағжан ақын айтқандай, еліміздің көк байрағын биіктететін де, әлем алдында оны танытатын да – жастар!Өткен жылы кәсіптік білім беретін оқу орындарының арасында өткен облыстық конференциясында «I believe in today's youth»яғни Мен бүгінгінің жастарына сенемін тақырыбында жоба қорғаған болатынымын.Зерттеу кезінде Қазақстанда NEET санатындағы жастардың бар екенін байқадым.Яғни,жұмыс істемейтін,оқу оқымайтын бос сенделіп жүрген жастар санаты.Енді,21 ғасыр мүмкіндер заманы,жаңа бастамалар дәуірі екенін ескерсек бұл санаттағы жастардың бар болуы үлкен ақымақтық.Бұл дегеніміз,көз көріп құлақ ести тұра мына әлеммен байланыссыз гармониясыз өмір сүру деген.Жоқ,өмір сүре білгенге қызық демей ме?Ендеше осындай жастарымыздың,оның ішінде менімен жасты азаматтардың болуы мені қатты қынжылтады.Пайғамбарымыздың хадистерінің бірінде: Ішімдікпен достастым дегенше, адамгершілікпен қоштастым дейтін ұлағатты сөзі бар. Бүгінгі батыстық әдеттерден арыла алмай жүрген жастар адамгершілікпен баяғыда қоштасқан. Ондайлар өздері өмір сүрген қоғамды қайтып көктетеді? Елінің қамын қашан ойлайды? Оны қалай қорғамақ? Осының бәрін ойлағанда қоғамды түсініп болмайсың?Қыздарымыз батыстың ермегіне ерем деп,қазақ қызының статусын төмен түсіретін қылықтар көрсетеді.Қазір тренде жүрген танымал Тик Ток желісі осының тағы бір айғағы болып саналады.Біз демократиялы ел екенбіз деп тым еркінсіп кетсек бара бара ұлттық кодымызды жоғалтып,ұлт болудан қаламыз.Қызға қырық үйден тыйым деп қырық үй болып қыздың абыройын неліктен қорғаған?Себебі қыз болашақ ана,ертеңгі аяулы жар.Қыздан тәрбие ар-ұят жоғалса ұлтта жоғалады дегім келеді.Қай нәрсенің де ақ қара жағы болғандықтан тек қана қара жағына күйе жағып даттай беруде қажет емес.Бүгінде жаста болса өзіндік қабілеттерімен таныла білген жастарымыздың қатары көбеймесе,азаяр емес. Олардың қатарында мен білетін,Зарина Дияс Қазақстанның шебер теннисшісі әрі жеке разряд бойынша ITF-тің бес турнирінің жеңімпазы.Жансая Әбдімәлік – шахматтан еліміздің намысын абыроймен қорғап жүрген қазақ қызы. Ол небәрі он төрт жасында гроссмейстер атанған.Асхат Мырзабаев 25 жастағы қазақстандық Асхат Мырзабаев алғашқы тапқан \$2 млн-ын қайырымдылыққа аударып, ел мақтанышына айналды. Міне,менің замандастарым,жасы кіші болса да үлгі аларлықтай жандар.Осы сынды жастардың еңбегін естіп көріп білгенде кезінде Мағжан атамның үміт сенімі орындалған екен деймін.

Менің ойымша,қазақы тәрбиемен сусындаған әрбір жас түбінде бір биік белестерді бағындырарына шүбә келтірмеймін.Қазақ әдебиетінің жыр жауһарлары,өлең ертегі бесік жыры сынды фольклорымыздың да маңызының жойылып бара жатырғаны осы жерден көрінеді.Ата-анасының қасында тәтті сөздерімен,бар мейірім махаббатымен өскен әрбір баладан ертеңгі күні қатыгез қанішер адам шықпайды.Біз қазір барлығына асығамыз тезірек үй болып,дүние мүлік жинап,байлыққа құмартып,көзімізді шел басып кейде көрінгеннің арбауына түсіп қалып жатамыз.Баланы жастан деп қазақ атам айтпақшы,балалы болған екенсің,оның бар жауапкершілігі мен саналы ұрпақ ретінде қалыптасуы сенің берген тәрбиеңе байланысты.Жұмысбастымыз дейміз ,бала жанын түсінбейтіндері де кездеседі кейде.Бірақ әрбір істің жақсы жаман нәтижесі болатындықтан,тәрбиенің де оң терісі болады.Бала тәрбиелеу,отбасы құндылығын дәріптеу ықылым заманнан бері келе жатқан салт-санамыз екенін барлығымыз

білеміз. Демек, баланы тәрбиелеу дегеніміз – болашақтың іргетасын қалайтын азамат пен азаматшаны қалыптастыру деп білуіміз қажет.

Ел болашағы – жалынды жастар дей келе мен өзім қатарлы жастарға үндеу тастағым келеді. Біз көне түркілер ұрпағымыз, сол заманнан бері жаным арымның садағасы деп намысқа тырысып, ел үшін, жер үшін деп талай өмірін қазақ елінің бостандығы мен теңдігіне арнаған бабалар жалғасымыз. Қой үстіне бозторғай жұмыртқалаған бейбіт заманда, өркениеттен тыс қалмай 21 ғасыр өкілі ретінде заманның ағысымен жүзіп қана қоймай, сол теңізде толқын тудырар алапат күшке ие екенімізді дәлелдей білуіміз керек. Мен өз заманымның өкілі ретінде болашақ жастардың ғасырлар бойғы ұрпақ сабақтастығын жалғастырып, ақыл мен ойдың күшімен әлем танырдай биік шыңдарды бағындырарына кәміл сенемін.

МЕН – ТӘУЕЛСІЗ ЕЛДІҢ ҰРПАҒЫМЫН

Аманкелдина Шаттық,

Ақтөбе

Тәуелсіздік – бұл ата-бабалар өсиет еткендей, әрбір азаматтың соңғы қанына дейін өз Отанын қорғауға деген берік шешімі. Бұл біздің халқымыздың бірегей тарихы мен мәдениетімен, мемлекеттік тілімен және барлық қазақстандықтардың этникалық тілдерін құрметтейтін ұлы бірлігі.

Егер тарихына үңілсек, онда көруге болады қиындықпен бізге бұйырды тәуелсіздік. Қазақстанға тәуелсіздік жолында екі жүз жылдан астам уақыт қажет болды. Ежелгі заманнан бері ата-бабаларымыз жерімізді қорғап келген. Патша кезінде адамдар өлім мен әділетсіздікті, қайғы мен бақытсыздықты көрді, олар жоғалудың не екенін білді. Сондай-ақ, Қазақстан халқы біртұтас елдің бір бөлігі бола отырып, Ұлы Отан соғысы жылдарында белсенді қатысты. Қазақстаннан келген он мыңдаған батырлар жалпы жеңіске деген батылдық пен ерік-жігер танытты. Олардың көпшілігі Отан үшін және оның болашақ гүлденуі үшін күресте қайтыс болды. Дәл осы адамдардың арқасында біз еркін және тәуелсіз мемлекетте өмір сүреміз. Біз оларды есте сақтап, еліміздің нағыз патриоттарын мақтан етуге тиіспіз.

Әр түрлі сынақтардан өтіп, 1991 жылы 16 желтоқсанда біз өз тәуелсіздігімізді алдық. Бұл атаулы күнді Қазақстанның әрбір азаматы есте сақтап, біледі деп ойлаймын. Егер есептесек, осы күннен бастап 30 жыл өтті. Осының барлығы бірліктің, халықтың бірлігінің және жарқын болашаққа деген ортақ сенімнің арқасында және бұл еңбекқорлықтың, Қазақстанда тұратын барлық халықтардың достығының нәтижесі. Бұл бүкіл Қазақстанды мерекелейтін оқиға. Тәуелсіз еліміздің Президенті Н. Ә. атап өткендей. Назарбаев: "екі онжылдық: бұрын тұтас бір ғасыр бойы сыйа алмаған көптеген нақты істер, жетістіктер және бұл мереке Отанымыздың тағдырына жол ашқандардың бәріне жол". Бұл жай ғана мереке емес, Қазақстанда тұратын барлық халықтардың еңбекқорлығы мен достығының нәтижесі.

Мен Отаным – Тәуелсіз Қазақстан деп мақтанышпен айтамын. Мен Қазақстанды ең әдемі ел деп санаймын. Бізде 130-дан астам ұлт өкілдері тұрады және біздің еліміздің барлық халықтары бір отбасы сияқты достықта өмір сүреді, бұл достық біздің Қазақстанды және жарқын болашағымызды құруға негіз болып табылады. Біздің қайталанбас табиғатымыз, даңқты тарихымыз бен Ұлы мәдениетіміз бар. Қазақстан жерінің кеңдігі. Біздің еліміз – шексіз дала, биік таулар, терең көлдер және тағы басқалар. Біздің Отанымыз әдемі көрікті жерлерге бай. Оның символы – жаңа елордамыз, әсем Астана. Ол қаншалықты тез өсіп, заманауи қалаға айналды. Және ол өсіп, жақсарып келеді. Еліміздің күші мен қуатын Астана бейнелейді. Қазақстанның дамуы ешқашан бір орында тұрмайды. Жыл сайын біздің республикамыз барған сайын дамып келеді. Тәуелсіздіктің 30 жыл ішінде біз көп нәрсеге қол жеткіздік. Бұл – Президент Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың еңбегі. Біздің еліміздің Президенті – шын мәнінде дана адам,

саясаткер және нағыз патриот. Оның арқасында өркендеу мен тұрақтылыққа қол жеткіздік. Тәуелсіздік алғаннан кейін экономика, ғылым, мәдениет дами бастады. Біздің тарихымыздың, мәдениетіміздің көрінісі ретінде қайталанбас ерекшелікті көрсетеді және азаматтардың өзін-өзі тануының көрінісі ретінде қызмет етеді-Мемлекеттік басты рәміздер: Ту, Елтаңба, Әнұран, егемендікті, достықты, бейбітшілікті, бостандықты, келісімді, сенімді бейнелейді. Әрине, елге өз мемлекетін құруды бастау, дағдарыстан шығу оңай болған жоқ, бірақ бәрі де осы қиындықтардан өтті. Ел аяғына тұрды және мықты мемлекет құрып, алға жылжуды жалғастыруда. Біздің еліміз жылдан-жылға өсіп, нығайып келеді, біздің көз алдымызда және осының бәрі біздің Президентіміздің арқасында өзгеруде. Барлық қалалар мен ауылдарда ауруханалар, мектептер, балабақшалар, кеңселер, сауықтыру және мәдени орталықтар салынууда.

Президентіміз "Қазақстан - 2050"Стратегиялық даму жоспарын қабылдады. Бұл құжатты қабылдау Қазақстанның қарқынды қозғалысындағы мақсат болды. "Біз ең дамыған 30 елдің қатарына кіреміз",-деді президент өз сөзінде.

Міне, тәуелсіз Қазақстан: бай, көпұлтты, еркін. Біз мақтан тұтамыз, өткен және осы елдің. Біздің жарқын болашағымыз-біздің Қазақстан!

Менің Қазақстаным, Туған елім,
Мен сенің азаматың болғаныма қуаныштымын,
Мен әрқашан сізбен сенімді болғанда және білемін,
Мен қорғалғанмын, мен мұнда жалғыз емеспін!
Мен осында туып, бақытты өмір сүрдім,
Міне, мен жақсы көретін мектеп,
Мұнда барлық туған және Адал достар!

ТӘУЕЛСІЗДІК - МЕНІҢ АСҚАҚ АҢЫЗЫМ

Кенжебай Жансәуле,

Ақтөбе

Мынау алып жерді құшағына сыйғыза білген көк аспан, жүгірген аң мен ұшқан құсқа пана болған анау тау, адамзат дамуының бастауы болған жерде жатқан қара тас - менің тарихымды кеуделерінде сақтауда. Олар- менің азаттығымның куәгерлері.

Ертеден Алаш атандық, Қазақ хандығының іргесін қаладық. Еркін болдық. "Қазақ" сөзінің мағынасының өзі "еркін адамдар" дегенді білдірсе, халық болып қалыптасқаннан-ақ мақсатымызды айқындап, "мүддеміз - азаттық" дедік. Даланың салқын самалы төске ұрғанда, бөрі мінезді дана бабамыз өзін кең жазира даланың қожайыны санамап па еді? Біздің еркіндігімізді тай үйреткен жас баланың екпінінен-ақ аңғаруға болады.

Қасиетті қара топыраққа табаны тиген әр перзент қазақ үшін туылып, қазақ үшін жан беруге дайын еді. Себебі біздің санамызда тәуелсіздік, азаттық пен еркіндік ең елеулі құндылық ретінде қалыптасқан. Сондықтан да болар аш қасқырдай төнген ойраттарды түп-тамырымен жойып жібердік. Қазыбек би айтпақшы: "Елімізден құт-береке қашпасын деп, жеріміздің шетін жау баспасын деп найзаға үкі таққан елміз, ешбір дұшпан басынбаған елміз, басымыздан сөзді асырмаған елміз".Қасық қанымыз қалғанша аянбай, білектің күшімен, найзаның ұшымен, қылыштың жүзімен талай мәрте майдан ортасында бақ сынадық. Міне, біз, қазақ - осындай еркіндікті сүйетін дала шабандоздарымыз, Дешті Қыпшақ саңлақтарымыз.

Еркіндігімізге, елдігімізге, құт - береке дарыған жерімізге көз сұққан жаулар қолымыздағы қазынамыз бен басымыздағы бағымызды айыруға барын аямады, тұс-тұстан қаптаған дұшпандар аяғы көбейіп, азаттығымыздан айыру мақсаттарына айналды. "Жеріне қарай жыланы, жауына қарай құланы" дегендей, келген жауға қамал бұзатын қаһарымызды көрсеттік. Бірақ екі жарым ғасырға жуық уақыт бағынышты ел болып келсек те, қолымызды кісендегенімен, ешкім біздің қайсар рухымызға кісен сала алмады, ешкім біздің дүниетанымызды улай алмады. Нағыз батыр қақ майданда сыналатындай,

қиын - қыстау заманда бізге Абайдайын хакімді, Шоқандайын ғалымды, олардың ізін жалғастырушы, қазақ санасына жаңа дем берген ақын - жазушылар мен ауыр күнде қара халықты сөзімен нәрлендірген "Зар заман" ақындарын, «Алаш» туын қайта көтерген зиялы қауым өкілдерін сыйлады. Сондықтан да нық тұрып, тік қарап айта аламын: біздің сыртқы дүниеміз ғана тәуелді болды, бірақ жанымыз бен рухымыз әрқашан азат күн кешті.

1991 жылы 16 желтоқсанда толықтай азаттық алдық, тәуелсіздік таңын атырдық, бабалардың қаны, аналардың көз жасы ақталған күн туды.

Бұл - менің алтын қанат азаттығымның әні шырқалған күн, мендік асқақ аңыз. Аңыз, ертегі емес, онда шындық пен ақиқат қана сөйлейді. Шындық дегенім елімнің қаралы күндерді бастан өткеруі, салт - санамызға нұқсан тигізуді қалаған дұшпандардың жаман пиғылдарынан қашып құтыла алмауымыз. Қайсы бірін айтамыз, барлық ақиқат халық жадында сақтаулы. Бірақ тәуелсіздікке тікелей себеп болған желтоқсан оқиғасы туралы сөз қозғамай да кете алмаймыз.

Халық арасында "желтоқсан оқиғасы - ұлт рухының биік белесі" деп баға беріледі. Бұлай айтудың жөні де бар. Өйткені, білікті басшы, елі сүйген, елін сүйген Д.Қонаевтың орнына қазақ тілін, дінін, ділін білмейтін Г.В.Колбинді тағайындады. Ал қазақ тілін білмеген адам қазақ үшін қам жейді дегенге сенесіз бе? Саналы жас, рухты қыз-жігіттер бұл шешімге наразылық білдірді. Саяси, бейбіт шеруді билікті қорлау, жоғарғы билікке төнген қауіп деп бағалап, басып - жаншу туралы шешім қабылдады. Табандылығы, батылдығы кім - кімді болсын тәнті ететін Қайрат Рысқұлбеков осы оқиғаның негізгі кейіпкерлерінің бірі еді. "...алаңға қазақ қыздарын шашынан сүйреп, ұрып жатыр деген соң бардым,-" деген бір ауыз сөзі қазақ болмысының намысшыл, өжет екенін көрсетіп, қыз абыройын аяқ асты қылмайтын ұлт тәрбиесінің мәйегінің көрінісі болып отыр. Қайрат «қасқалдақтай қанымен, бозторғайдай жанымен» тәуелсіздік жолында өзін құрбан етіп, барша қазақ елінің ғасырлар бойы аңсаған азаттығына қол созды. Тегінде Мағжан Жұмабаев: «Мен жастарға сенемін» деп, дәл осы Қайрат сынды өз заманының батырларын айтса керек. Және ол сенімді ақтады. Ал Қ.Рысқұлбеков өзінің соңғы сөзінде: "Ел-жұртым, саған аманат!" -деп, мына біздерге, артындағы іні буынға ел мен жерді аманатқа тастап кете барды. Бұл аманат астарында терең ұғым жатыр, соның бір арнасы талай құрбанның жанымен келген - тәуелсіздік. Қалқаман Сариннің:

" Саған жету қиын болса қаншалық,

Сақтап жүру қиынырақ одан да..."- деген сөзінен бізге артылған үміт пен сенім жүгі ауыр екенін түсінемін.

Тәуелсіздікті сақтау деген не? "Тәуелсіздік" атты киелі ұғымды сезіне білу, жұдырықтай жүрекке оның қадірін, қасиетін, қазыналы бағасын сыйғыза білу. Өзендей аққан батырлар қанының өтемі ретінде бойымыздағы бар күш-жүгерді жинап, еліміздің қызметінде болу азаматтық борышым деп білемін. Азаттықтың ақ таңында дүниеге келген әр перзент желтоқсан құрбандарының ыстық көз жастарының, кіршіксіз сенімдерінің ақталғанының белгісі. Бүгінгі күні жеткен әрбір жетістігіміз, әлемдік аренада бой көрсетуіміздің өзі - азаттық арқасы. Білектің күші емес, білімдінің заманында жастарымыз әр түрлі салада бақ сынап, биік биік шындарды бағындыруда, Қазақстан атын бір мәрте емес, талай рет барша әлемге танытуға жұмыс жасауда.

Тәуелсіздік - менің, сенің, біздің асқақ аңызымыз. Азат күннің қорғаушылары - бізбіз. Қазақ үшін қам жеген, халқымыз үшін отқа да, суға да дайын болған ата-баба арманы орындалды.

Енді біздің алдымызда міндет - Азаттықты одан сайын асқақтату, Азаттықтың ақ таңында Күндей жарқырап, арыстандай айбатымызбен халықты жұмылдыру, мемлекет болып даму. Ал ең бастысы - қолда бар алтынымызды бағалап, тарихымызды ешқашан ұмытпау.

ТӘУЕЛСІЗДІККЕ 30 ЖЫЛ: БІЗ ЖЕТКЕН ЖЕТІСТІКТЕР

Атаева Диана Артурқызы,

Ақтөбе

Биыл Қазақстанның тәуелсіз ел атанғанына түп-тура 30 жыл болды. Ата-бабаларымыз білектің күші, найзаның ұшымен, аға-әпкелеріміз қаны мен терін төгіп жанқиярлықпен қорғаған қазақ елі 1991 жылдың 16 желтоқсанында өз тәуелсіздігін жариялады. Сөйтіп шекарамыз бекіген, іргеміз нығайған, төрт құбыламыз тең, керегеміз кең мемлекетке айналдық.

Ия, тәуелсіздік – бізге қонған бақ, тіліміз бен салт-дәстүріміздің тірегі, алтын дінгегі. Тәуелсіздік – халықтың үні, ұстыны. Бұл қазақ халқының еркіндікке, азаттыққа ұмтылған асқақ армандары мен қайсар рухының, Қазақстанның жаңа дәуірде қол жеткізген барлық табысының жемісі.

Ал тәуелсіздік бізге не берді? Осы жылдар ішінде мемлекетіміз нендей жетістіктерге жетті? Тоқталайықшы.

Өзіміз өз болып, еншімізді алған тұста ең алдымен жасалған маңызды әрекеттердің бірі – Қазақстанның егемендігі мен біртұтастығын бейнелейтін мемлекеттік нышандардың белгіленуі еді. Ә дегеннен Әнұранымыз, Туымыз, Елтаңбамыз бекітілді. Көк байрағымыздың бет-бейнесін Қазақстанның еңбек сіңірген өнер қайраткері Шәкен Ниязбеков жасап шығарған болса, Елтаңба дизайнын белгілі сәулетшілер Жандарбек Мәлібеков пен Шот-Аман Уәлиханов ойлап тапты. Бірақ сол кезде жазылған Әнұранымыз кейінірек өзгерді. Қазіргі Әнұранның сөзін ақын Жүмекен Нәжімеденов пен Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев, әнін сазгер Шәмші Қалдаяқов жазған.

Бұдан кейін төл теңгеміз бекіді. Ұлттық валютамыз ҚР Президентінің 1993 жылдың 15 қарашасындағы жарлығымен айналысқа енді. Алғашқы банкноттар Англиядағы «De La Rue» фабрикасында басылған болатын. Теңгеміздің сырт дизайнына Т.Сүлейменов, М.Алин, А.Дүзелханов, Қ.Әбжәлелов сынды суретшілердің көп еңбегі сінді. Сол кезде айналымға шыққан қағаз ақшалар тарихымыздан сыр шертіп, ел арасында өзіндік өшпес із қалдырған беделді тұлғаларымыздың суретімен таралды.

Тәуелсіздіктің негізгі құндылығы болып табылатын Ата Заңымыздың қабылданған кезеңі де осы алғашқы онжылдықтың ішінде болатын. Жаңа Конституция егемендіктің негізін қалап қана қойған жоқ, сонымен қатар көптеген мемлекетішілік реформалардың бастауы болды. Оған дейін Ата Заңның міндетін Қазақ КСР-ның 1978 жылы қабылданған Конституциясының ескірген нұсқасы атқарған еді. Енді ғана қалыптаса бастаған мемлекеттің алға жылжып, одан әрі дамуы үшін заман талабына сай келетін құқықтық жүйенің қажеттілігі байқалды. Нәтижесінде жаңа әрі жас республикада тәуелсіз мемлекеттің талабына сай келетін Конституция бекітілді.

Одан бөлек сол кезде КСРО-ның аса маңызды стратегиялық объектісі болып табылған, оған қоса түрлі атом бомбаларымен жарылыс жасап, ашық сынақтар жүргізу арқылы адамдарға, жануарларға және табиғатқа зардабын тигізген Семей полигоны жабылды. Бұл тәуелсіз Қазақстан Республикасын бейбіт ел ретінде әлемге таныта білген айтулы оқиғалардың бірі еді. Сол кезде Семей полигоны әлемдегі ең ірі сынақ алаңы болатын. Онда 450-ден астам жарылыстар жасалып үлгерді. Дегенмен Елбасымыз Н.Назарбаев қабылдаған тарихи шешімнің арқасында мемлекеттің баянды болашағы үшін жасалған осы бір қадам сәтті аяқталып, полигон мәңгілікке жабылды.

Мемлекетіміздің қанатын тіктеу үшін жасаған тағы бір батыл әрекеттердің бірі – Қазақстанның БҰҰ құрамына мүшелікке өтуі еді. Аталаған ұйымның негізгі мақсаты бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтау, ұлттар арасындағы достық қарым-қатынасты дамыту, экономикалық, әлеуметтік, мәдени және гуманитарлық сипаттағы халықаралық проблемаларды шешудегі ынтымақтастықты нығайту болса, Қазақстан осы ұйымның аясында бірқатар жұмыстар атқарып, халықаралық деңгейдегі беделін көтере алды. Еліміз

қауіпсіздік саласында түрлі бастамалар ұсынып, өз ұстанымын айқын көрсете білді. Бұл бізге әлемдік аренада халықаралық ынтымақтастық орнатуға зор мүмкіндік берді.

Тәуелсіздіктің алғашқы онжылдығында елімізде тағы бір тың өзгеріс болды. 1997 жылы Президент Жарлығымен Қазақстанның астанасы Алматыдан Ақмолаға көшірілді. Бір жылдан соң қала атауы Астана болып өзгертілді.

Иә, Елбасының астананы өзгерту идеясы әу баста жұртты таңқалдырғаны рас. Себебі ондағы инфрақұрылымның жеткіліксіздігі мен ауа райының қолайсыздығы көңілге қонымсыздау болатын. Бірақ мұнда да Тұңғыш Президентіміздің көрегендігі рөл ойнады. Мұның бәрі елдің экономикалық және геосаяси мүддесі үшін жасалған әрекеттер еді, оның үстіне тәуелсіз Қазақстанға заманға лайық астана керек болды. Сөйтіп қалада дереу құрылыс жұмыстары жүргізіліп, инфрақұрылым мәселесі оң шешімін тапты, қала жанданып, өңірде зәулім ғимараттар бой көтерді. Одан бөлек түрлі саябақтар, скверлер, мәдени орталықтар ашылды. Ескі үйлердің орнына жаңа үйлер салынып, көшелерге жөндеу жасалды. Министрліктер, басқармалар осында көшті. Осындай қыруар шаруалардың нәтижесінде Бразилияда өткен конкурста бас қаламыз әлемнің он екі қаласынан басып озып, ЮНЕСКО шешімімен «әлем қаласы» деген атаққа ие болды. Ал мұндай әлемдік атақ тек аз уақыттың ішінде орасан зор қарқынмен дамыған жас қалаларға ғана берілетін.

Қазіргі таңда бас қаламыз Нұр-Сұлтан деп аталады. Астана қаласын атауын өзгерту туралы тарихи шешім 2019 жылдың 20 наурызында Президентіміз Қасым-Жомарт Тоқаевтың жарлығымен іске асқан болатын.

Тәуелсіздік алғаннан кейін елімізде ауыз толтырып айтарлықтай жетістіктер аз болған жоқ. Екінші онжылдықта қазақстандық студенттер «Болашақ» бағдарламасымен шетелдік жоғары оқу орындарына оқуға жіберіле бастады. Сондай-ақ бірнеше банк бірігіп, мемлекетімізге алғаш рет еуро әкеліп, оны айналымға енгізді. Кейінірек 10 мың теңгелік банкнот қолданысқа енді. Сонымен қатар «Самұрық – Қазына» қоры, Елбасының бастамасымен ұлттық нейрохирургия орталығы, тағы да басқа маңызы зор ұйымдар құрылды.

Қазақстан аяққа тұрып, қанатын қомдай бастаған соң әлемдік деңгейдегі іс-шаралар ұйымдастыруды қолға алды. Мұндағы мақсат Қазақстанның әлемге тәуелсіздік мемлекет ретіндегі деңгейін, мүмкіндігін көрсету, өзгелерге өзімізді таныту болатын. Осы мақсатта 2011 жылы Қазақстанда алғаш рет қысқы Азия ойындары өткізілді. Қазақстанның намысын қорғаған сол ойында 70 спортшының 32-сі алтын, 21-і күміс, 18-і қола жүлдеге ие болды. Бұл жарысқа дейінгі дайындықтың өзі орасан болды. Алматы мен Астана қалаларында бұған дейін елде болмаған алып спорт нысандары, кешендер, ғимараттар салынды. Ойынның өзіне шетелден он мыңнан астам туристтер мен бес мыңға жуық жарысқа тікелей қатысы бар қонақтар келді, шетелден журналистер, аудармашылар, дикторлар мен комментаторлар тартылды. Үш мыңнан астам еріктілер қолғабыс көрсетті. Нәтижесінде сол кездегі Азиаданың салтанатты ашылуы мен жабылу рәсімдерінде кең байтақ даламыздың тарихы, көшпенді қазақ елінің салт-дәстүрлері мен әдет-ғұрыптарынан сыр шертетін сахналандырылған көріністер қойып, өзіміздің ұлттық болмысымызды, ерекшелігімізді көрсете алдық, оған қоса өзіміздің қонақжайлығымызды, заманауилығымызды, өркениеттілігімізді таныта білдік.

Бұдан кейін Алматы қаласында 28-ші қысқы Универсиада өтті. Бұл 2017 жыл болатын. Жарыс тау шаңғысы, биатлон, сноуборд, фристайл, шорт-трек, коньки, хоккей, мәнерлеп сырғанау секілді спорттың 12 түрі бойынша ұйымдастырылды. Қазіргі таңда халықтың қолданысына берілген «Алматы Арена», «Халық Арена» кешендері мен атлетикалық қалашық та сол кездері салынды. «Медеу» мұз айдыны, «Шымбұлақ» тау-шаңғы курорты күрделі жөндеулерден өткізілген болатын. Бұл ойынға Ресей, Қытай, Франция, Италия, Украина, АҚШ, Чехия, Аустралия, Швеция, Канада, Беларусь, Ұлыбритания, Жапония сынды әлемнің түкпір-түкпірінен спортшылар келіп, бақ сынасты.

Қазақстан бұл жарыста жақсы нәтиже көрсетіп, 11 алтын, 8 күміс, 17 қола жүлдемен Ресейден кейінгі екінші орынға жайғасты.

Зор мақтанышпен айта алатын тағы бір шара – бұл 2017 жылы сол кездегі Астана, қазіргі Нұр-Сұлтан қаласында өткізілген халықаралық ЭКСПО көрмесі. Әдетте «ЭКСПО» көрмелерінде әлемнің барлық мемлекеті өздерінің ең үздік технологиялық, ғылыми, мәдени жетістіктерін көрсетеді. Мұндай іс-шараға барлық құрлықтың ондаған елінен миллиондаған адам қатысады. Бізде өткізілген дүниежүзілік көрмені тамашалауға әлемнің әр тұсынан 3 миллион адам келді, ал көрмені өткізуге 115 мемлекет пен 22 халықаралық ұйым қатысты. Басты тақырып «Болашақтың қуаты» деп аталды. Онда баламалы энергия көзін дамыту, энергетикадағы сапалы өзгерістер жолы мен оны тасымалдау тәсілдерін іздестіруге бағытталған дүниелер көрсетілді. Жалпы алғанда бұл көрме бүкіл әлемнің және оны тамашалаушы миллиондаған адамның назарын өзіне аударта алған ірі оқиға болды.

ЭКСПО тәуелсіз Қазақстанға не берді? Ол еліміздегі техника саласының дамуына, өзге елдермен достық-қарым-қатынасымыздың нығаюына, Қазақстанның мәртебесін күллі әлемге паш етуге, абырой-беделін көтеруге зор үлесін қосты. Сонымен қоса бұл көрме астананың инфрақұрылымына үлкен серпіліс әкелді. Одан бөлек сол кезде салынған павильондардың біразы көрмеден кейін халық игілігіне жаратылып, ғылыми зертханалар, зерттеу институттары, тағы да басқа түрлі орталыққа айналды.

Міне, мұның бәрі тәуелсіз мемлекет ретінде қол жеткізіп отырған жетістігіміз. Иә, біз – тәуелсізбіз, еркінбіз, азатпыз. Өз алдымызға жеке-дара елміз. Рас, осы күнді ата-бабаларымыз сан ғасырлар бойы аңсады. Сол ата-баба арманын орындап Қазақстанның егемен ел атануына Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың қосқан үлесі орасан. Ол егемендік алған алғашқы жылдары шекараны бекітіп қана қойған жоқ, халық санының көбеюіне де зор мүмкіндік жасады. Осы мақсатта шетелде тұратын қандастарымызды елге шақырды. Нәтижесінде 2017 жылға дейін-ақ елімізге 1 миллионнан астам қандасымыз көшіп келді. Елбасымыз сол кездегі БАҚ өкілдеріне берген сұхбатында бұл ұлы көштің әлі де жалғасып жатқанын айтқан болатын. Демек бұл көрсеткіш содан бері бірнеше есеге өсті деген сөз.

Ал биыл Президентіміз Қасым-Жомарт Тоқаевтың Тәуелсіздіктің 30 жылдығына байланысты «Тәуелсіздік бәрінен қымбат» деп аталатын мақаласы жарияланды. Онда мемлекет басшысы егемендіктің 30 жылдығына қорытынды жасап, алдағы күнге деген бағдарды айқындап берді. Осы мақаланың «Таным мен тағылым» деген бөлігінде Президентіміз Тәуелсіздік туралы:

«Бүгінде Тәуелсіздік құрдастары ойы толысқан отыз жасқа толды. Егемен елде дүниеге келіп, өсіп-жетілген олардың санасы сергек, көзқарастары да, өмір салттары да өзгеше. Тіпті, Тәуелсіздікті ешбір дәлелді қажет етпейтін аксиома деп біледі. Бұл – егемендік ұғымы жастардың санасына берік орныққанын көрсететін қалыпты құбылыс. Бірақ Тәуелсіздік құндылығы жадына біржола шегеленіп, мәңгі сақталуы үшін өскелең ұрпақ оның қадірін білуі керек», – деген ой айтты. Сонымен қатар мемлекет басшысы:

«Бостандық бізге оңайлықпен келген жоқ. Ата-бабаларымыз азаттық жолында арпалысты. Талай зұлмат замандар мен нәубеттерді бастан өткерді. Осының бәрі халықтың есінде сақталып, ұрпақтан ұрпаққа берілуі тиіс», – деді.

Президенттің бұл сөзі менің де жадымда қалды. Бізге оңайшылықпен келе қоймаған құнды дүниемізді біз, яғни Қазақстанның келешек ұрпағы ешқашан естен шығармауымыз тиіс және оны өзімізден кейінгі буынға жеткізіп отыруымыз міндет. Бұл біздер үшін жазылмаған ереже болуы шарт. Елімнің бұл тәуелсіздігі мен үшін несімен маңызды? Осы тұста мына бір мысалды айтып кеткім келеді.

Бір күні орманда қорек іздеп келе жатқан аш қасқыр ойламаған жерден жүні жылтырап, семіздіктен жүре алмай келе жатқан бір итті кездестіріп қалады. Қасқыр иттен бұл семіздігінің, тоқшылығының сырын сұрайды. Ит: «Менімен бірге жүр, сені аштықтан құтқарамын, жегенің алдында, жемегенің артында болады», – дейді мақтанып. Аштықтан

көзі қарауытып, өлуге шақ тұрған қасқыр ойланып жатпастан бірден ере жөнеледі. Жолай ол иттің мойнындағы қарғыбауды байқап, оның не үшін керек екенін сұрайды. Сонда әлгі ит керек кезде иесінің қарғыбауға шынжыр тағып, өзін қазыққа байлап қоятынын айтады. Мұны естіген қасқыр: «Қой, аш жүрсем де өзімнің бостандығым, еркіндігім қымбат», – деп итке ермей, жөніне кете барған екен.

Бұл мысалдан мен ешкімге тәуелді болмай өмір сүрудің қаншалықты қымбат екенін ұқтым. Иә, қандай жағдай, қандай уақыт болмасын, тәуелсіздік әрдайым бағалы, әрдайым құнды. Ол – біздің баға жетпес байлығымыз. Оны ештеңеге айырбастай алмаймыз. Себебі тәуелсіздік экономика мен саясатта ғана емес, халықтың өміріне де көптеген табыс пен жетістіктер әкелді. Елде білім, ғылым, медицина саласы дамыды. Бұл күндері бізді әлемнің түкпір-түкпірі таниды, жүздеген елдермен достық, елшілік қарым-қатынастамыз. Халқымыз тыныш, еліміз бейбіт, ынтымағымыз бен бірлігіміз жарасып өмір сүріп жатырмыз. Бұл – біздің 30 жылдың ішіндегі ең басты жетістігіміз. Ал осынау тәуелсіз, егемен, еркін мемлекетте дүниеге келген мен де ерекше бақыттымын!

Тәуелсіздігіміз тұғырлы, егемендігіміз мәңгілік болсын!

ТӘУЕЛСІЗДІК - ЕЛ ТІРЕГІ
Койшина Дильназ Дауланқызы,
Қарағанды

Еркіндігің - теңдігің, Мақтанышың - елдігің.
(Қадыр Мырза Әли)

16 - желтоқсан бостандықтың туы желбіреген күн. Күн нұрын шашып, аспаны шайдай ашылған қараңғы түн. 1986 жылы жастар бостандық деп айқайлап, шығарған үн. Боздақтарға, кірпіше тікен болған қайғы мен мұң. Қасыреттен әбіржіп кетсе де тұр, кетпеген ешқашанда қазақтан құн. Бүгінгі күнге дейін құнымыздың сақталуы түп тамырымыздың шыдамды, өнегелі және қайсар мінезді болуының арқасы.

Тәуелсіздік жайлы сөз қозғалғанда бостандық, еркіндік деп табаны тозған батыр ата - бабамыздың ерлігін айтпау қазақтығыма жат болар. Теңсіздік заманында теңдік үшін, иық тіресіп қарсы тұра білген тарландардың жемісі, бүгінгі - тәуелсіздік. Осы тәуелсіздік үшін өз өмірін тәу еткен аға - әпкелердің есімін ұмыту елдігіме сын болары хақ. Тәуелсіздік үшін күрес көтерілісінде жүректерді сыздатып, көзден жас пен бірге қан аққан сол бір кездің басы қасында болған Қайрат Рысқұлбеков, Сабира Мұхаметжанова, Кенжегүл Молданазарова, Мырзақұл Әбдіқұлов, Ләззат Асанова, Ербол Сыпатаев сынды желтоқсанның ызғар желін міз бақпай, кеудесімен оқ тосқан қаһармандардың есімі бүгінде ел есінде. «Заманына қарай адамы», - демекші сол дәуірде ауадай қажет болған осы тұлғалардың еңбек - ерлігі болмаса, бүгінгі күніміздің жайын ойлаудың өзі қорқынышты. Жер шарынан жоғалған ұлт болуымыз немесе өз туымызды тіккен ел болуымыз өткен өмір өрендерінің қолында тұрған іс еді. «Білекті бірді жығады, білімді мыңды жығады», - дегендей күш пен ақылды тиімді пайдаланып жасалынған, әрекеттердің оң болуының нәтижесінде бүгінде еліміз еркіндіктің дәмін сезінді.

Қазақ тарихы - қазақ халықының қарапайымдылығын, бауырмалдылығын, имандылығын, тәубешілігін еске түсіретін ұлы құжат. Тарих бетіне жусан елдің - жетімдігі, жесірлігі, жеңілуі, жалынуы, жоқшылығы, жасқануы, жаралануы, жәрдемі, жетістігі, жеңісі жуандатылып жазылған. Ұлы ойшыл Әбу Насыр әл Фараби «Әке өз балаларының ісіне жауапты болғандай, әрбір халық өз тарихының алдында жауапты», - деген нақыл сөзінің ұғымы: әрқайсымыз тарихқа құрметпен қарауды және өз өмірін дұрыс сүруі арқылы болашақ тарихтың дұрыс жазылуына себепші болуын көздеген. «Қуған жетпейді, бұйырған кетпейді» сөзінің астарында біршама мән - мағына бар. Оған дәлел: КСРО-дан бұрында, КСРО кезінде де халық күндіз күлкіден, түнде ұйқыдан арылып, қаншама жыл ақ білектің күшімен, ақ найзаның ұшымен күресіп дәл 1991 жылы мақсатқа

жетеді. Әр нәрсенің өз уақытымен болуы бірінші Алланың құдыреттілігінде, екінші қайран қазақ елінің маңдайына жазылған ғұмыры. Осы уақытқа дейін тағдыр тәлкегіне шыдаған елдің шыдамдылығына шек келтіру мүмкін емес. Бүгінгі күнге дейін небір қиқуды көрген жұрттың болашағы қандай болмақ? Кім қандай әрекет істемек? Тәуелсіздік өмірін бастаған мемлекет аяққа нық тұра алама? Осындай әуре - сарсанда қай ел қолдау көрсетеді? - деген сұрақтар 1991 жылдан бастап Қазақстандықтардың ойынан кетпей, үлкен қадам жасауға итермеледі.

Егемендікті алған елдің қуанышына ең алғаш ортақтасып, ақ тілегін білдірген тегіміз бір Түрік мемлекеті болды. Мұхиттың арғы жағындағы АҚШ, айдаһардай айбарлы Қытай, Ұлыбритания, Моңғолия және Иран елдері де жаңадан тігілген қазақ отауын құттықтады. Өмірге жаңа туған сәбидей болып, жас балаша абдырағанда, қалың көштің тізгінін алып, көшбасшы бола білген, игі істер мен жаңа бастамалардың бастауы болған тұлға - Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев.

Әлем алпауыттарымен иық тіресіп, ғылым мен білімнің шарықтап өрлеуінің барысында біздің отандастарымыздың ілгері оқшауланбай, үзеңгелестерімен қатарласып әр деңгейде өз үлестерін қосып, «Қазақ» деген атты әлемдік деңгейде жандандырып жүр. Саясатта - Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев, Қасым - Жомарт Кемелұлы Тоқаев; ғарышта - Тоқтар Әубәкіров, Талғат Мұсабаев, Айдын Айымбетов; өнерде - Димаш Құдайберген, Айман Мусаходжаева; спортта - Бекзат Саттарханов, Илья Ильин, Жазира Жаппарқұл; Ғылымда - Уалбай Өмірбаев, Рәтбай Мырзақұлов және т.б. Міне, осындай әлем мойындаған елдестер – тәуелсіздіктің шам шырақтары!

Демократиялық мемлекетің ең алғашқы жетістіктері: 1992 жылдың 2 наурызында Біріккен ұлттар ұйымының мүшесі болуы қазақ елі үшін үлкен сый және сол жылдың 4 маусым Қазақстан Республикасының мемлекеттік рәміздер күні деп жарияланды, 1995 жылы 30 тамызда жалпыхалықтық референдум негізінде Қазақстан Республикасының Ата Заңы қабылданып, 5 қыркүйек күні өз күшіне енген. Конституция 9 тараудан, 98 баптан тұрады. Ал 1993 жылдың 15 қарашасы Тәуелсіз Қазақстан Республикасының төл валютасы айналымға енген күн болып саналады. 2011 жылы Қазақстанда алғаш рет қысқы Азия ойындары өтті. Қазақстанның намысын қорғаған спортшылар 70 медаль иеленді. Олардың 32-сі алтын, 21-і күміс және 18-і қола болып, қанжығамыз майланған. Айта берсек, Қазақстанның жетістіктері ауыз толтырарлықтай екенін бәріміз де білеміз. Бұл, ең бірінші, кемел саясаттың арқасы болса, екіншіден, кемеңгер халқымыздың еңбек пен ізденіске деген ұмтылысының арқасында болған тарихи оқиғалар.

Тәуелсіздік - еліме үлкен, саналы күштің арқасында келгенін ширек ғасыр өтсе де, миллиондаған жылдар өтсе де, еш жадымыздан шығармай, қазаққа тән мәдениетіміз бен салт - дәстүрімізді ескінің етегіне жібермей, бойымыздағы жүректей қадірлеп, сақтағанымыз абзал. Ғасырдың ғарыштап дамыған кезінде оқ шығармай, қазаққа қара ниет ойлап, дәстүрімізге - диверсия, санамызға - экспансия жасап, қазақтықтан ажыратып, біреудің қаңсығын енгізгісі келетін Еуроқұмар жандарға Күлтегін бабамыздың «Түркінің қасиетті жер - суының қарғысына қалма!» - деген өлмес, асыл сөзін еске салғым келеді.

Биыл тәуелсіз елдің таңымен оянғанымызға 30 жыл. Әлемдік картада «ҚАЗАҚСТАН» мемлекетінің пайда болғанына 30 жыл. Бұл - бір адамның орда бұзар жасы. Орданы бұзып, алпауыт 30 елдің қатарына қосылуға ұмтылуымыз және қазіргі кезде бәсекеге қабілетті 50 елмен тереземіз тең.

Бүгінгі күні әлемді торлап алған «COVID-19» індетіне қарай биологиялық революциясының барысындағы жастардың білім алу жүйесіне оңтайлы қозғалысы - ол еліміздің уақытылы «Цифрлы Қазақстан» бағытында жұмыс жасауы, яғни, бір сандық жүйеге көшуі. Бұл біз үшін үлкен мүмкіндіктерге жол ашпақ.

Әрине, Тәуелсіздіктің арайлап атқан ақ таңы – үлкен жұмыла көтерген бірліктің арқасында келгені хақ. Қазақ елі - кешегі Көкбөрінің ұрпақтары, жандары жайсаң, жаужүрек, әйгілі баһадүрлер мен би, шешендердің салып беген сара жолындағы ұлт.

Бүгінде аңызға айналған тарихи - мәдени ұлы тұлғалардың кесенелері ЮНЕСКА құжаттарында тайға таңба басқандай жазылып әлем мойындаған ұлы істері қуантарлық шексіз сезім.

Президентіміз Қасым-Жомарт Тоқаев: «Тәуелсіздік - ең басты құндылығымыз және ол бәрінен қымбат! Біздің міндетіміз - кейінгі ұрпаққа кемел және қуатты Қазақстанды аманаттау», - деген сөзіне әр қазақстандық құлақ салып, елдің өркендеуіне көмектесіп, қоғамға белсене ат салысса, ертеңіміздің бүгінгі күннен де жақсы болары сөзсіз. Тәуелсіз мемлекетіміздің атақ-даңқын шығарып, әлем жұртшылығына паш ету – бәріміздің ел алдындағы парызымыз. Бізді басқа елдерден даралап тұрған бұл – салт-дәстүр, әдет-ғұрып, салт-санамыз, тіліміз, діліміз, мәдениетіміз. Сондықтан иісі қазақ салған сара жолдан тайқымай, елге деген сүйіспеншілікті, патриоттық сезімді сөзбен емес іспен дәлелдейтін сәт келді. Мен де елімнің ертеңі үшін аянбай еңбек етемін.

ҰЛТ ТАРИХЫНДАҒЫ ҰЛЫ КҮН

Нұртазина Назлы Жалғасқызы,

Ақтөбе

Ұлт тарихындағы ұлы күн-Тәуелсіздік күні. Тәуелсіз ел болып тыныш заманда өмір сүріп келе жатқанымызға 30жыл.

Талай жылғы отаршылықтан кейін келген азаттық шыдамның өтеміндей болды.Біз отызжыл бұрын ата-бабамыздың ғасырлар бойы аңсаған арманын орындап , тәуелсіздікке қол жеткіздік. Сол сәттен бастап Қазақстан өз атын әлем картасына ойып жазды, алпауыт елдермен терезесі тең болды.

Тәуелсіз ел болғанға дейін көптеген қиын жолдарды өткердік. Отанымызды кескілескен жоңғар шапқыншылығынан қорғадық; сонымен қатар Германиядағы фашизмге қарсы соғыстық; желтоқсандағы оқиған тағы бар,барлығы да қазақ халқы үшін ең ауыр кезеңдер болды. Әйтсе де 1986 жылғы көтерілісті ерекше айтып өткім келеді. Сексен алтының желтоқсанындағы жастардың сол кездегі жүйеге қарсылығымен оның аржағындағы ата-бабамыздың сан ғасырлық арманымен тәуелсіздікке қол жеткіздік.

Қазақ жастарының сол кездегі батылдығына қайран қаламын, себебі аяққа тапталған өз құқықтарын, шарасыз қазақтың намысын кезекті табанға тапталуына жол бермеу үшін наразы болды.

Басты себеп басқару жүйесіне осыған дейін қазақ даласына аяқ басып көрмеген Г.Колбиннің сайлануы.Қазақ енді бұндай қорлыққа шыдамады.Ұлт намысын жоқтап, өз пікірін ашық білдіргені үшін ғана темір таяқтарға жығылып, шаштан сүйреліп, іштен тепкіленген, улы газға тұншықтырылып итке таланған, аяусыздықпен ары зорланған қазақ қыздары мен намысы қорланған қазақ жігіттері оқиғадан соң жаппай қудалануға түсті. Барлық радио мен одақтық теледида қазақ жастарына «ұлтшыл, бұзақы, маскүнем,нашақор» деп күйе жағып, тіпті газет басылымдарына дейін осы оқиғаны тілге тиек етіп шулап жатты.

Қаншама адам жабылған жаланың кесірінен жұмыссыз қалды, оқудан қуылып, партия мүшелігінен шығарылды, тіпті төлқұжаттарына «бүлікші» таңбасы басылды. Ата - анасы, туысымен қоса қуғынға тап болды. Кеңестер үкіметіне қарсы бұрын соңды құлақ естіп көз көрмеген үлкен көлемдегі бұл демократиялық көтерілістің шындығынан, халықтың нағыз саяси ахуалынан жалпақ әлем хабарсыз болды. Тіпті ол оқиға туралы жазуға,айтуға толықтай тиым салынды.

Алаш орда азаматтары жасаған қадамды асқақ рухты қазақ жастары жалғастырды өз жандарын құрбан етті.1991жылы тағы да нар тәуекел қадамға барып 1991 жылы 16желтоқсанда заң қабылданды. Керей мен жәнібек сұлтандар десбестікке ұмтылған сол шақтан басталған ұлы көш 500жылға жуық уақытан соң өз діттеген мәресіне жетті.Тәуелсіз ел атанып туымыз көкке көтерілді. Тұрғыш Елбасымызды сайладық.Астана

Айман шаһар Алматыдан арқаның төсіне Астанаға ауысты. Желтоқсан айы қазақ үшін қастерлі, кең пейілді, киелі ай. Желтоқсан қазақ халқы үшін тағдыр шешті ай.

Тәуелсіз күнге жете алмай қаншама боздақтар өз өмірлерін қыршыннан қиды, бастарын қатерге тігіп, өле-өлгенше жүректері тек қана «қазақ» деп соққан жазушылар мен халық зиялыларын қазақ халқы ешқашан естен шығармаған, шығармайды да.

Тәуелсіздіктің оңайлықпен келмегенін түсіндіре алдым деп ойлаймын. Енді тәуелсіздік алғаннан кейінгі отыз жылда болғанауқымды 7 түрлі өзгерістерге тоқталсам:

1. 1991 жылдың 2 қазанында қазақтың тұңғыш ғарышкері, Халық Қаһарманы Тоқтар Әубәкіров ғарышқа сапар шекті.

2. 1992 жылдың 4 маусымында Тұңғыш Президентіміз Н.Назарбаев «Қазақстан Республикасының мемлекеттік туы», «Қазақстан Республикасының мемлекеттік елтаңбасы», «Қазақстан Республикасының мемлекеттік әнұраны туралы» заңға қол қойды.

3. 1993 жылдың 28 қаңтарында Қазақстан Республикасының тұңғыш Ата заңы қабылданды. Осы жылы 15 қарашада ұлттық валютамыз - теңге айналымға енді.

4. 1997 жылы 20 қазанда Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев Қазақстанның жаңа астанасы Ақмола қаласы болғанын ресми түрде жариялады. Осылайша елордасы шырайлы жетісуда орналасқан Алматы қаласынан сары дала сарыарқа төріндегі нұрлы шаһар Нұр-Сұлтанға ауысты.

5. 1998 жылы елордамыз Ақмолаға Астана аты берілді. Сондай-ақ елімізде зейнетақы реформасы басталды.

6. 2017 жылы Қазақстанда ЕХРО-2017 көрмесі ұйымдастырылды. Аталған көрме 10 маусым мен 10 қыркүйек аралығында Нұр-Сұлтанда өтті. Оны тамашалауға әлемнің түкпір-түкпірінен 3 миллион адам келді. Ал көрмені өткізуге 115 мемлекет пен 22 халықаралық ұйым қатысты.

7. 2019 жыл Қазақстан үшін тосын оқиғаларға толы болды. Ең елеулісі бейбіт түрде биліктің ауысуы. 19 наурызда Қазақстанның Тұңғыш Президенті Нұрсұлтан Назарбаев өкілеттігін тоқтатты. 9 маусымда кезектен тыс сайлау өтіп, 70 пайыздан астам дауыс жинаған Қасым-Жомарт Тоқаев ел Президенті болып сайланды.

Қорытындылай келе, әрбір қазақ «тәуелсіздіктің» қадір-қасиетін білсе, болашақта қазақтың қазақ болып қалуына, еліміздің дамуына әрбір қазақ өз үлесін қосады деген үміттемін.

Мен өз еліммен, өз ұлтыммен, өз тіліммен мақтанамын. Ата-бабамыз қасық қаны қалғанша қорғаған кең байтақ даламызды көзіміздің ағы мен қарасындай сақтап, болашақ ұрпаққа мұра етіп қалдыру біздің перзенттік парызымыз. Алаш зиялысы М.Жұмабаевтың :

Арыстандай айбатты,

Жолбарыстай қайратты-

Қырандай күшті қанатты

Мен жастарға сенімін! - деген өлең шумақтары арқылы болашақ жастарға білдірген сенімі күш-жігер береді.

ТӘУЕЛСІЗДІК – ЕЛІМНІҢ ЕРЛІК ЖОЛЫ

Ержігітқызы Қарлығаш,

Ақтөбе

Тәуелсіздік ащы термен келген тәтті жеңіс. Төгілген қанның, өлмеген жігердің отымен келген ұлы күн.

Менің ұлтым, тілім – қазақ, тарихи отаным, аталарымның мәңгілік бесігі болған ұлы ордасы, мақтанышым, ар-намысым, бар махаббатым да – бір Тәуелсіз Қазақстан. Осындай Тәуелсіз еліміздің қалыптасуын, күннен күнге гүлденіп, қарыштап дамыған шағын көзбен көріп, сол қалыптасқан елде тәуелсіз өмір сүріп, сапалы білім алып отырған - мен өзімді нағыз бақытты адам сезінемін. Менің маңдайыма егемен елдің бақытты

ұрпағы болу жазылыпты. Мен үшін, бұл – үлкен бақыт қана емес, зор жауапкершілік екенін түсінемін.

Халқымыз көптеген ғасырлар бойы бабаларымыз армандаған бейбіт өмірге, аңсап күткен тәуелсіздікке қол жеткізді. Тәуелсіздік әсте оңай келмеді. Азаттық жайында армандаудан да торығып қала жаздаған ата – бабаларымыз ұрпақтары үшін, бейбіт өмірге ұмтылып небір жаугершілік заманды, ауыр қиямет – қайым, көптеген қиындықтар мен кедергілерді бастарынан өткерді. Қазақ болып, ұлт болып қалыптасу үшін, алдыңғы және одан кейінгі кезеңдерде де үздіксіз күрес жүргізді. Батыр бабаларымыз сонау, Жоңғар шапқыншылығы кезінде де, ұлт – азаттық күресте де асқан батылдық танытып, өздерінің кім екендігін танытты. Ешкім де, еш нәрсе де оларға тосқауыл қоя алмады, елі үшін, ата – қоныс жер үшін, болашақ ұрпақ үшін қырылды, тартысты, қан төкті, бастарын өлімге байлап, жан алысып, жан берісті. Атап айтсақ, тәуелсіздік жолындағы күрестердің бірі де бірегейі болып табылатын - 1986 жылғы Желтоқсан көтерілісі. Кеңестік билікке наразы болған қазақ жастарының ашық күресі жаужүрек батыр бабаларымыздың артындағы жалынды ұрпағы екенін көрсете білді. Брежнев алаңын өздерінің қанымен жуған аға – апаларымыздың жанқиярлық ерлігі барша қазаққа үлгі болды. Сол кісілердің арқасында бодандықтың тұсауынан босанып, өткенді артқа қалдырып, бостандықта өмір сүруге, азаттықтың ақ таңын көру бақытына ие болдық. XX ғасырдың соңында көптен аңсап күткен тәуелсіздігімізге қол жеткіздік. Тәуелсіздігіміз – бізге тәңіріміз берген ең тәтті сый. Қалай тебіренсек те, қалай жырласақта та көптік етпейтін тарихи ақиқат.

1991 жыл біздің еліміз үшін тарихта елеулі өзгерістерімен орын алған күрделі жыл болды. Еліміздің іргесі қаланып, жаңа бағытқа бет бұрдық. Еліміздің тұңғыш президенті болып Нұрсұлтан Назарбаев сайланып, мемлекетіміздің мақсат – міндеттері айқындалып, тарих қайта ақтарылды. Тәуелсіз еліміздің экономикалық, саяси және әлемдік салаларға қатысты көптеген мәселелерде өз алдына жеке шешім шығара алатындығын, мақсаты үлкен, ұстанымдары нық, бағыты айқын мемлекет бола алатындығын барлық қырынан барша әлемге мойындатты. Осы бір тарихи жылы әлем картасынан ойып тұрып орын алып, жаңа мемлекеттің аты жазылды. Бұл тәуелсіз ел ретіндегі егемендіктің алғашқы көрінісі еді. Ұлттық валютамыз, гимн, елтаңбамыз – еліміздің азаттығының дәлелі болды. Ата – бабаларымыз аманат еткен кең байтақ жеріміз, отаршылдық жойып жібере алмаған ана тіліміз бен ұлттық мәдениетіміз, дініміз халқымыздың күшімен сақталып, қайта жаңғырды.

Міне енді, Тәуелсіздік туының желбірегеніне 30 жыл толғалы отыр. Осы жылдар ішінде Қазақстан өзің барша әлемге танытты. Көптеген табыстарға қол жеткізіп, жеңістерге жетіп, биік шыңдардан көрінді. Елеулі еңбек ақталды. Бүгінгі күні көп ұлтты еліміз бір шаңырақ астында тыныштық та, бейбітшілік те тату тәтті, бақытты өмір сүруде. Сол бақытты жандардың бірі - маған да жарқын болашақ, тәтті өмір сыйлады.

Еліміз тәуелсіздіктің арқасында талай белестерді артқа тастап, асқар асулардан өтіп, биік шыңдарды бағындырып келеді. Біз ендігі Мәңгілік ел болуға талпынып келеміз. Біздің мақсатымыз кеңістікке кеңінен қанат жайып, Мәңгілік ел ретінде тарихымызда аяқ басатын жаңа дәуірдің келбетін қалыптастыру. Өткен оқиғалардан сабақ ала отырып, болашағымызды баянды ету жолында біз іске асырар нақты нық қадам. Бұл барша қазақ халқына жүктелер абыройлы міндет деп ойлаймын. Еліміздің көшбасшысы, тұңғыш елбасымыз Н.Ә. Назарбаев асқақ рухымыз бен мәңгілік мұратымызды айқындайтын Мәңгілік ел идеясы туралы: « Біздің басты қазынамыз: Алтай мен Атыраудың, Арқа мен Алатаудың арасын ен жайлап, еркін көсілген Мәңгілік Елміз. Біз шекарамызды шегендеп, іргемізді бекіттік, көршімен тату, алыспен сыйлас, ісі ілгері басқан жасампаз ел болдық. Біздің мұратымыз – Мәңгілік Еліміздің асқақ болмысын аялап, 21- ші ғасырдың төріне оздыру», - дейді. Міне, осыны мықтап түйсікке түйю керек.

Тәуелсіздік – ел тұғыры, үлкен бастамаларға жол ашатын даңғыл жол болмақ. Бұл сүрлеуі мол, соқпақ жолдан бізден де бұрын талайлар өткен. Соларға үнілсек, біраз тәжірибеден сабақ алып, жаңа өмірге жол ашар ақиқатты аңғарамыз. Азаттықтың бір сәтте

секіріп шығар оңай асу еместігін түсіну үшін де ең алдымен оған қол жеткізу керектігін ұғынамыз. Біз ұғынатын тағы бір нәрсе, тәуелсіздікке жету үшін ұзақ әрі күрделі күрес екені және соншалықты қиындықпен келетін тәуелсіздікті сақтап қалу үшін мәңгі – бақи күресіп өту керектігі. Еліміздің басшысы Қасым – Жомарт Тоқаев айтқандай: «Егемендік – әр халыққа бұйыра бермейтін баға жетпес бақыт». Расында да, біз теңдессіз бақытқа қол жеткіздік. Биікке ұмтылған күш – жігеріміз жасампаздыққа бағытталмаса, қиыншылықпен қол жеткізген үлкен бақытымыз оңай қолымыздан сусып, басымыздан тайып кетуі де ғажап емес сияқты.

Қоғам қайраткері, қазақтың халық әдебиетіне қалам тербеген жазушы Әбіш Кекілбаев өз еңбегінде: «Азаттықтың асау тұлпарының тізгініне тұтымды уыс, тегеурінді тақым, тереңнен толғап, алыстан барлап, қапысыз шешім таба алар кемел ақыл иелік ете алады,» - деп үн қосады. Шынында да, біз осыны әрқашан басшылыққа алуымыз керек деп білемін. Біз жастар, еліміздің болашағы, тәуелсіздігіміздің баянды болуы үшін жауаптымыз. Бізде міндеттеріміз бен зор жауапкершілігіміз бар. Ең алдымен – өзіміздің тәуелсіз, азат елдің болашағы екенімізді ұмытпау болса, екінші міндетіміз – сол елдің іргесінің берік болуына, одан әрі гүлденуіне үлес қосып, тәуелсіз еліміздің патриоты екенімізді дәлелдеу. «Алдымызда асу – асу белдер бар, ұлт жолында ұйытқи соққан желдер бар. Бел де талар, желде беттен қағар. Бәріне төзу керек, бәріне көну керек, жас ұрпақ!», - деп еліміздің тұңғыш президенті Нұрсұлтан Назарбаев жас ұрпаққа үндеу жасайды. Осыны ескере отырып, талай асуларды асырып, белдерді бағындырып, желдерге қарсы тұрып, барлығына да төзе біліп еліміздің, ата – бабаларымыздың, аға – апаларымыздың үмітін ақтауға біз жауаптымыз. Ата – бабамыздың бойынан табылған батырлық, қайтпас қайсарлық болашақ ұрпақтардың да бойынан табылып, оларды жаңа белестерге жетелейді деген сенімім мол. Сол себепті де, ертеңгі күннен қорықпай, болашағымыздың нұрлы болуы үшін, біздің саналы әрекеттеріміз бен ұтымды ұмтылыстарымыз ең маңызды деп ойлаймын.

Мен Қазақстан деп аталатын қасиетті, киелі өңірде дүниеге келіп, тәуелсіз, егемен елдің азаматы екенімді мақтанышпен айтамын. Тәуелсіздікті атқан таң, шыққан күн десек артық айтқандық емес. Атқан таңымыз арайлы, шыққан күніміз шуақты болсын деп тілеймін. Тәу етер тәуелсіздігіміздің тұғырлы туы көкте мәңгі желбірей берсін!

ҚОПСЫТЫП ТАРИХТАМЫРЫН, ТӘУЕЛСІЗДІКТІ ТОЛҒАДЫМ

Жұмаділлаева Тоғжан Әмірбекқызы,

Алматы

1991 - жыл, КСРО ыдырап, Кеңестер одағы құрамындағы елдер жеке дара мемлекет болып, өз отауларын тігіп жатты. Осы көштің қатарында Қазақстан да болды. 1991-жыл, 16-желтоқсан. КСРО құрамындағы елдердің арасында ең соңғысы болып, Қазақстанның Жоғарғы Кеңесі “Тәуелсіздік пен мемлекеттің егемендігі туралы” заңын қабылдап, ел аспаны ашылып, Республикамыз «бабалар арманы-тәуелсіздікке» қол жеткізді.

Дамыған, гүлденген, экономикасы тұрақтанған, саясаты бейбітшілік пен ынтымақтастыққа негізделген Қазақстанды бүгінде әлем таниды. Өскелең ұрпақ өсіп-өркендеген ел аясында жетілуде. Алайда, осының бәріне бірден жете алдық па?!

Ендігі кезекте еске алайық. Егемендік – елдің өткені мен келешегі, қазақ даласы бүгінде кешіп отқан бейбіт те тыныш күніне оңай қол жеткізген жоқ. Олай болса, тарих беттеріне бір көз жүгіртіп өтсек.

1457 жылы Керей мен Жәнібек сұлтандар Әбілқайыр хандығынан бөлініп, өздеріне сенім артқан ру-тайпалармен бірге Шу өңіріне келіп қоныстанып, Қазақ хандығының ең алғаш шаңырағы бой көтерген еді. Ұлан-ғайыр, сонау Еділден Жайыққа дейінгі аумақты, Сырдария мен Әмудария өзендері арасын, Хорасан жерін қамтыған Қазақ даласының әрмен қарайғыда тыныш ғұмыр кешуіне ешбір кепіл болмады.

... « Ұлан ғайыр атырап, Ертіс пен Еділдің, Арқа мен Алатаудың арасы, қазақтың алтын бесік ата жұрты. Әгәрәки, кімде - кім осынау қасиетті жерімізге көз алартып, шырқымызды бұзар болса, өз қанына - өзін тұншықтырарымызды біліп қойғаны абзал. Төсекте басымыз қосылмасада, төскейде малымыз қосылған. Қай көршімізгеде айтарымыз осы. Дос болғанға - құшағы ашық туыспыз, қас қылғанға - қиып түсер қылышпыз » ...-деп, кең далада ғұмыр кешкен қазақтың басына нендей зұлмат келіп-кетпеді?!

15 ғасырда-ақ, Қазақтар мен ойраттар арасындағы жайылым жер үшін күрес басталды. Жерімізге көз алартқан Жоңғарлармен бір жарым ғасырдай күресіп, бейғам қазақтар аяусыз қырылды. Халық басы ауған жаққа үдере аттанды. Халық ең соңында бірігудің қажеттігін түсініп, 1728 жылы Әбілхайыр бастаған Кіші жүз жасақтары Бұланты өзенінің жағасында «Қара сиыр» деген жерде қалмақтарға қарсы елеулі соққы берген еді. Бұл кезең қазақ тарихында «Ақтабан шұбырынды, Алқакөл сұлама» деген атпен аталады. Оның қазақ халқына тигізген зардабы, қайғы-қасіреті, аштығы мен қайыршылық халге душар етуі өте ауыр болды.

Дана бабамыз Қазыбек би қалмақ еліне барған сапарында:

Біз,қазақ деген –мал баққан елміз,

Ешкімге соқтықпай,жай жатқан елміз.

Елімізден құт-береке қашпасын деп,

Жерімізді ешбір жау баспасын деп,

Найзаға үкі таққан елміз! –деп, ел тынышын сақтаудың қамын ойлаған ел екенімізді, қақтығыспай тату қатынасты қалайтынымызды білдірген.

1730 жылы Балқаш көлі маңында көктемде тағы соғыс басталады. Бөгенбай, Қабанбай, Наурызбай батырлар бастаған қазақ жасақтары жоңғарларға аяусыз соққы беріп, бұл жер кейін «Аңырақай» деп аталып кеткен еді. Мінекей, батыр бабалаларымыз қасықтай қаны қалғанша жау шебімен күсеріп, дархан даламызды келесі ұрпаққа аманат етті.

XVIII ғасырдың 20 жылдары қазақ халқы үшін тарихта ел басына күн туған кезең болды, көршілес елдер тарапынан болатын шабуылдар халықты көп күйзеліске ұшыратып, әсіресе жоңғарлардың шығыстан ойран салып ірі соққылар беруі, қазақтардың әлеуметтік өмірін қиындата түсті. Сыртқы саясаттағы жағдай қазақтарды жағдайдан шығу жолын іздеуге мәжбүр етті. Осылайша қорған іздеген Қазақ елі 1731 жылы 19 ақпанда императрица Анна Иоанновна Кіші жүздің қазақтарын Ресейдің қол астына алу туралы грамотаға (ресми құжатқа) қол қоюымен, Ресей қол астына ресми түрде өтті. Әбілхайыр ханнан ант қабылдау үшін Ресейден сыртқы істер коллегиясының тілмәші, дипломат А.И.Тевкелев бастаған елшілік жіберілді.

Әбілқайыр 1731 жылы 10 қазанда Ресей империясының қарамағына кіргендігі жөнінде ант берді. Ант беру арқылы ол Ресеймен тату тұруды, орыс қарамағындағы башқұрттармен Еділ қалмақтарының қазақ жеріне шапқыншылығын тоқтатуды, Ресейдің көмегімен жоңғарлар басып алған жерлер мен қалаларды қайтып алуды көздеді. Кіші жүздің Ресей бодандығын қабылдауының жан-жақты негіздерін теріске шығармай, Әбілқайырдың жеке көреген саясатын естен шығармау қажет, ол ресейлік әкімшілікке сүйене отырып, барлық саяси қарсыластарының көзқарасын әлсіретуді, жекеше билікке күресуде әлеуетті қарсыластарынан жоғары тұруға үміттенді. Дегенмен, сондай үлкен империя боданына өту, еліміздің бағын байлады дер едім.

Онан әріде 1836 жылы, Бөкей хандығында ара ірі халық-азаттық көтерілістің бірі болып өтті. Ол көтерілістің басты себебі жердің жетіспеушілігі еді. Халық көтерілісін елге белгілі батырлар И.Тайманұлы мен М.Өтемісұлы басқарып, 200-ден артық сарбаздармен жасақталды.

1837-1847 жылдар аралығындағы 10 жылдықта Кенесары Қасымұлы бастаған ірі ұлт-азаттық көтеріліс болып өтті. Оған үш жүздің қазақтары түгел қатысты. Кенесары тарих сахнасына өзінің ұлы бабасы Абылай ханның ісін жалғастырып, басқарушы ретінде 20мың сарбаздан тұратын жасақ құрды.

1916 жылғы Ұлт азаттық көтеріліс шеңберінде 3 мыңдай қазақ құрбан болды. Бұл қозғалыстың ең ірі оқиғаларының бірі Торғай облысында болған еді.. Көтерілісшілер жасағын құрған, сардарбасы Имангелді Иманов болды.

1917-1920 жылдар. Алаш қозғалысы 20 ғ. алғашқы ширегінде Ресей империясының орталық билік жүйесіне қарсы бағытталған ұлт-азаттық көтеріліс . «Алаш» партиясының басшылары – А.Байтұрсынов, Ә.Бөкейханов, М. Дулатовтар ел тағдыр үшін күресті.

1931-1933 жылдары өркениетті қоғам құру шаралары бүкіл елді тығырыққа тіреп, аштықтан, түрлі індеттерден, 1 млн 578 мың халық атамекенін тастап кете барды.

1937-1938 жылдары С.Сейфулин, Б.Майлин, А.Байтұрсынов сынды көрнекті қайраткерлер жазаға тартылды.

1941-1945 жылдар. Ұлы отан соғысы жылдары. Қиын да ұзақ 4 жыл. Қазақстандық ерекше табандылық пен қаһармандық көрсеткен Б. Момышұлы, Қ. Қайсенов, Т.Бигельдинов, жас офицер Р. Қошқарбаев сынды ер жүрек батырлар «халық қаһарманы» атағын алды. Орасан зор, ерен еңбектері үшін шығыс әйелдері арасынан бірінші болып «Алтын жұлдыз» медалімен қазақ қыздары – Ә. Молдағұлова мен М. Мәметова марапатталды.

1986 жылы Алматыдағы Брежнев алаңында қазақ жастары бейбіт ереуілге шығады. Оның себебі қазақ жерін басқаруға Мәскеудің Геннадий Колбинді жіберуі еді. Наразылық білдірген халық әміршіл-әкімшіл үкіметтен «Қазақстанды қазақ басшы басқаруы керек» деген талап қояды. Алаңға жоғары оқу орындарының студенттері, мектеп мұғалімдері басқа да көзі ашық азаматтар қатысқан еді. Алайда, билік басындағылар әскер жіберіп, қазақтың жап-жас боздақтарына істемегенді істейді.

Нәтижесінде, осы оқиғаға қатысқандарды саяси тұрғыдан қуғындау басталады. 99 адам сотталып, 264 студент оқудан шығарылған. 1987 ж. жазда КОКП ОК қаулы шығарып, желтоқсан оқиғасы қазақ ұлтшылдығының көрінісі ретінде бағаланады.

Ресми деректен бұрын, қағазда аты жазылмай жоғалғандар, қаза тапқандар аз болмаған. Алаңға шыққан жастарды радиода, газет беттерінде, теледидарда «Алқаштар, нашақорлар» деп жарыса жазады. Десе де, Мұхтар Шаханов сынды рухты ұлт жанашырлары желтоқсан оқиғасындағы шындықты жасырудан қашпаған еді.

Бейбіт шеруде көз жұмған қазақ жастарының арасында: Қайрат Рысқұлбеков, Ләззат Асанова, Ербол Сыпатаев сияқты қаһармандардың есімін ешкім ұмытпайды деп сенеміз!

1988 жылы ақпанда, Таулы Қарабаққа таласқан Әзірбайжан мен Армян халқы арасындағы қақтығыс, осы жылы бұрқ еткен Вилнюс көтерілісі, 1989 жылғы апрельде кеңестік биліктің саясатына наразылығын жасырмаған Грузин халқының «Тбилиси» көтерілісі, Кеңестік билікке «Атамекенге оралу» талабымен бас көтерген Қырым Татарларының қозғалысы орын алды. Осы шиеленістер кезек-кезек талқыға түскен съезден халық Алматыдағы желтоқсан оқиғасы жайлы ақиқатты күтті.

Бірақ, Қазақстаннан барған 99 депутаттың ішінде съезд барысында 2 қайтара сөзге шыққандр болса да, Желтоқсан оқиғасын ауызға алған бірі болмаған. Тура бір Желтоқсан қасіреті болмағандай. Осы сынды көтерілістер КСРО-ның ыдырауына бірден-бір себеп болып, 1991 жылы Кеңестер одағы өз билігін тоқтатып, мемлекеттер дербестігін алып жатты.

1986 жылы қасіретті бастан өткеріп, кеңестік елдер арасында ең бірінші ереуілге шыққан Қазақстан болса дағы, ел өз тәуелсіздігін 1991 жылы ғана ала алды. Міне, содан бері 16 желтоқсан Қазақстан Республикасының Тәуелсіздік алған күні. Биыл, міне, тұғырлы тәуелсіздігімізге 30 жыл. Ата-баба қанымен, қайғы қасіретімен жеткен тәуелсіздіктің аспаны мәңгілік ашық болсын!

ТӘУЕЛСІЗДІК ДӘУІРІ
Идрисова Айзада Турсунмагаметқызы,
Алматы

Адам алаң үшін емес, тәуелсіздік үшін жаралған.

Тәуелсіздік – бабалар аңсауы, ұрпақтың қолы жеткен киелі кезең.

1991 жылы ел тәуелсіздігін алған кезде халық болып қана қуанған жоқпыз. Қазақ елінің өз алдына республика болуын қалаған әрі ең бірінші болып мойындаған Түркия елі болатын. Бұл тәуелсіздікті бір ел ғана емес, бүкіл ел болып қолдайды деген сөз. Ал іргесі қаланған жаңа республиканың әрі қарай өмір сүруі үшін ерен еңбек керек. Ол оның ішкі және сыртқы әлемі, экономикасы, ақшасы деген секілді көптеген құндылықтарға келіп тіреледі. Аталған құндылықтарды отыз жыл ішінде үлкен мақсатқа айналдырған еліміз астанасын да бекітті. Тіпті бүгінде Нұр-Сұлтан, Алматы, Түркістан арман қалаға айналды.

Тәуелсіздік – бірнеше жылдар бойы ата-бабаларымыздың аңсаған ұлы жеңісі. Талай боздақтар жанын қиған, аруларымыз махаббат құрбаны, жесір атанып, балалар жетім, өзегі өртенген аналардың куәсі болған Отанымыз – Қазақстан. Тәуелсіздік үшін қаншама батырларымыз, ұлт зиялылары терін төгіп, қан кешкені бәрімізге белгілі. Оңайлықпен келмейтін бұл ұлы жеңістің өшпес даңқ иелері біздің санамызда мәңгілікке сақталып, тарихымыздан ойып тұрып орын алуы – заңдылық болып табылды.

Тәуелсіздік – ащы термен келген тәтті жеңіс. Төгілген қанның, өлмеген жігердің отымен келген ұлы күн.

«...Уақыт қарқыны зымыран. Күні кеше өткен сияқты уақығалар бүгінде тарих беттеріне айналып та үлгерді. Бұл жаңа мемлекет пен жаңа қоғамның дүниеге келуінің азапты толғаққа толы, сонымен бірге ғаламат сәті еді. Сол сәт әлі аяқталған жоқ, бірақ ең қиын белестерден аса білдік. Ең қиын жылдар дәл қазір артымызда қалды, сондықтан да мен еліміздің еңсесі биіктей беретініне сенемін.» (Н.Ә.Назарбаев)

Мінекей, биыл еліміздің тәуелсіздік алғанына 30 жыл болып отыр. 30 жыл бұрынғы Қазақстан қандай? Қазіргі Қазақстан қандай? Әрине, екеуі жер мен көктей, тіпті салыстыруға да келмейді. Еліміздің әлем танымастай өзгеріп, кереметтей күйге айналуы Елбасымыздың зор еңбегі, шебер саясаты мен талмастай талабының арқасында деп білемін. Қазіргі жайнап тұрған еліміздің артында осыншама ұлы тарихтың тұрғанын білу әрбір азаматымыздың міндеті, парызы екенін білеміз. 1991 жылдан бастап еліміз ресми түрде Тәуелсіздік дәуіріне қадам басты. Тарихымыздағы Дінмұхамед атамның да бұл дәуірдің басталуына себепші болғанын әрбір алаш жұрты жақсы біледі. Тәуелсіздігімізді алғаннан соң Елбасымыз ендігі көк туы желбіреген Қазақстанның болашағы жарқын болуы үшін бар күш - жігерін салатынына уәде еткен болатын. 1992 жылғы 4 маусымда Қазақстанның Мемлекеттік рәміздері: тәуелсіздік пен мемлекеттіліктің ерекше белгісі ретінде Елтаңба, Ту және Әнұран қабылданды. Қазақстан Республикасы Президентінің 1993 жылғы 29 қазандағы Жарлығымен ұлттық валюта – теңге Қазақстан Республикасының аумағында айналымға енгізілді. Алғашқы мемлекеттік акт – «Қазақстан Республикасының мемлекеттік егемендігі туралы декларация» болып табылады. 1993 жылы 28 қаңтарда егемен Қазақстанның Тұңғыш Конституциясы қабылданды. 1995 жылы 30 тамызда бүкілхалықтық референдум өткізіліп, оған қатысқан азаматтардың 90%-дан астамы жаңа Конституцияға дауыс берді. Егемен Қазақстан демократиялық, зайырлы, әлеуметтік-құқықтық және унитарлық мемлекет болып жарияланды, ол үшін адам, оның өмірі, құқықтары мен бостандықтары басты құндылық болып табылады. Егемен Қазақстанның алғашқы Конституциясы жоғарғы заң күші ретінде ұлттық-мемлекеттік тәуелсіздіктің негізін қалады. Ел тәуелсіздігі Қазақстан халқының нағыз рухани жаңғыруына бұрын соңды болмаған мүмкіндіктер ашты. Ғасырлар мен ондаған жылдар бойы ұмытылған тұлғалардың есімдері мен жәдігерлері оралды, мемлекеттік қазақ тілі қайта жанданды. Осы кезеңде республикада тарихты еске алу

шаралары, қазақтың ұлы билері – Төле би, Қазыбек би, Әйтеке би; қуғынға ұшыраған қайраткерлер - Т.Рысқұлов, С. Ходжанов, С. Сейфуллин, І. Жансүгіров, (желтоқсан оқиғаларының қаһармандары және т.б.) сияқты көрнекті тұлғаларды еске алып, құрмет көрсету шараларының тәжі өткен жылы ақын, қоғам қайраткері Абай Құнанбаевтың 175 жылдығы, ұлы ойшыл әл-Фарабидің 1150 жылдығы, Алтын Орданың 750 жылдығы атап өтілді. Көптеген сынақтар мен қиындықтарды басынан кешірген Қазақстан, бүгінде аяғынан нық тұрып, болашаққа сеніммен қарайды. Нәтижесін күні бүгінгі дейін көрсекте болады. Азаматтардың компьютерлік сауаттылығы 90%-ға дейін өсті. Бұл жетістікті кез келген жерде елім үшін өзімді дәлелдей аламын, себебі қазір жастардың 60%-ға жуығы сауатты, үш тілді және орта есеппен қосымша тілдерді жетік меңгеріп отыр. Негізі қандай тамаша елде өмір сүріп жатырмын осы а?,-деп көкірегімде мақтаныш, қазақ елімнің рухы билейді. Мақтаныш демекші еліміздің көкбайрағын желбіретіп, бізді әлемге танытып жүрген спортшыларымыз, әншілеріміз қаншама. Жастарымыз көзі ашық, көкірегі ояу, Рухани жаңғырған жаһанға, бәсеге қабілетті болып қалыптасып келеді. 2019 жылы наурыз айының 20-шы жұлдызында Қасым Жомарт Тоқаев ҚР-ның президенті болып сайланды. Алғашқы он жылдық егемен Қазақстанның өз дербестігін қалыптастыру кезеңі болды. Екінші он жылдықта еліміз тұғырын нықтап, керегесін кеңейтіп, іргесін бекітті. Үшінші он жылдықта мемлекетіміз шын мәнінде кемеліне келіп, әлемдік саясаттың төріне озды. Алдағы төртінші он жылдықта бізді жаңа міндеттер күтіп тұр. Өзгеретін, түрленетін, түлеп салатын кез жетті,- деді Елбасымыз. Тағы да кемел болашақтың есігі ашыла бастады десемде болады. Тәуелсіздіктің дәуірі одан әрі жандана түсті.

2019 жылы «Жастар жылы» болды. Жастардың көкейінде жүрген барлық мәселелерді көтеріп қана қоймай, оларды шешудің нақты жолдарын Үкімет пен өңір әкімдеріне тапсырма ретінде қадап айтып берді. Оның ішінде – жас ғалымдар, актерлер, спортшылар, әншілер, ауыл шаруашылығының мамандары, жеке кәсіпкерлер бар. Олардың әрқайсысы өздеріне бағытталған Елбасының ақжарма тілегін тыңдап, келелі кеңесін алды. Кез келген мемлекетте адамның өмір сүруі мен дамуына мүмкіндік беретін үш алып күш бар, олар – білім, жұмыс және баспана екені сөзсіз. Елбасы дәл осы негізгі факторларға ерекше назар аудартып, олардың өзектілігіне тоқталды. Қазақстанның үш ірі қаласында жұмыс істейтін жастарды жылына мыңға жуық пәтермен қамту, жастар бизнесін қолдауды 20 мың грантқа көтеру, Жастар стартаптарын қолдау Қорын құру, студент-волонтерлардың шәкіртақысын көтеру, жас ғалымдардың жобаларын қаржыландыру, студенттік құрылыс қозғалыстарын дамыту, сонымен қатар, жас отбасыларға қолдау көрсету – бұл тек Жастар жылында ғана емес, одан кейінгі жылдары да тиімді шаралар қабылдауды талап ететін басты мәселелер болып қала бермек-деді Елбасымыз. 2020 жылы «Еріктілер жылы» да болды ол жылы да қаншама жобалар жүзеге асты. Жастарды қолдады, тірекші болды, үлкен мүмкіндіктер сыйлады. Қазақстан күн сайын жаңарып, даму үдерісінде. Келешек ұрпақтың салауатты, сауатты болып өсуі үшін бірнеше жағдайлар жасалуда. Еліміздің аяғынан нық тұруы, ұлттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету және экономикамыздың жедел қарқынымен дамуы – Елбасымыздың ұсынған стратегиялық бағыттарының жетістігі, жемісі. Елімізде мектептер мен балабақшалар саны артып, білім мен денсаулыққа көп көңіл бөлінуде. Мұғалімдер мен дәрігерлердің беделі артты. Сонымен қоса, ауылды гүлдендіру де қарқынды жүзеге асырылуда. Яғни, ауылдың гүлденуі – Қазақстанның гүлденуі. Өзге елдермен терезесі тең қарым қатынас орнатылып, саясат пен мәдениетке көңіл бөлу де артта қалған жоқ.

Қазақстанның әр азаматы бақытты өмір сүруге әбден лайықты. Өз елімізде күліп-ойнап, өз өмірімізді қуаныш пен бақытқа толы етіп өткізгенге не жетсін, шіркін! Еліміздің байрағы көкте қалықтаған, бейбіт, ынтымағы жарасқан ел болайық! Осы қуанышымыз, бақытымыз ұзаққа, мәңгілікке айналуын шын жүрекпен тілеймін, қалаймын және солай болатынына сенімдімін. Эссенің бастапқы бөлігінде айтқанымдай еліміздің мақтаныш жетістіктерін айтудан жалықпаймын. Бұл менің елім! Тәуелсіздік тұғырын шынға көтерген көп ұлтты Қазақстан! Иә, солай қазақ елі осындай деп, -сөзімді аяқтаймын.

ҒАСЫРЛАР БОЙЫ АРМАН ЕТКЕН ЕГЕМЕНДІК- ҚАЗАҚТЫҢ БАСЫНА ҚОНҒАН БАҒЫ

Батырова Гүлім,
Ақтөбе

Ұлы дала...Сонау ықылым заманнан шегі жоқ сары даланы мекен етіп келе жатқан қазағымның күні туып, осындай тәуелсіздіктің таңында, көк тудың астында бейқам өмір сүріп келеді. Бұл да болса халқымыздың татулығы мен бірлігінің арқасы. Ата-баба кіндік қаны тамған киелі жерін қорғау үшін небір ата-бабаларымыз жанын пида етті. Ұрпақтан-ұрпаққа мұра болып жалғасып келе жатырған қасиетті туған жеріміздің ұлтарактай бөлігіне дейін қорғалып, қанмен, термен сақталып келеді.

Сонау жау-жағадан, бөрі етектен алған заманда күншығыстан Қытай, оңтүстіктен Хиуа, Енесей қырғыздарынан қауіп төнген шақта амалсыздан, шарасыздан Ақ патшаның қамқорлығына қол созуға ықылассыз болса да, халқының, жерінің амандағы үшін тәуекелге бел буды. Ресей бодандығына кіріп, жан сақтауға мәжбүр болды. Осындай алмағайып ел басына күн туған заманда білегін сыбанып, ел алдына шығып билік айтып, қол бастап, қан төккен, ерен еңбегімен маңдай тері самайын жуған ерлеріміз туған жердің топырағы үшін жанын пида етті. Түрік қағанатынан бастап, Қазақ хандығына жалғасып, Ресей қоластында, кейін КСРО құрамында өмір сүрді. Одан шығудың жолын іздедік, күш біріктірдік, автономия алудың амалын қарастырдық. Тек қана КСРО ыдырағаннан кейін ғана әр мемлекет егемендік алып, Қазақстан да 1991 жылы 16 желтоқсанда өз тәуелсіздігімізге қол жеткіздік. Осы уақыт ішінде қаншама қиыншылық, ауыртпашылықтан өттік. Ата-бабаларымыздың бізге қалдырған жерін толықтай сақтай алмасақ та, көптеген бөлігі өзімізде қалды. Ал XVIII-XIX ғасырларда орыс патшалығының қазақ жерін отарлауға деген қызығушылығының арта түсуінен біздің қазақ деген ұлт пен жерімізден айырылып қалуымыз мүмкін еді. Алайда қазақтар ешқашан мойымады. Керісінше, алға қарай жылжып, егемендікке ұмтылды. Ең үлкен азаптардың бірі қолдан жасалған ашаршылық XX ғасырдың бірінші жартысында болды. Бірнеше миллиондаған қазақтар ашаршылықтан қырылып қалды. Қазақтардың жойылуына алып келуді мақсат еткен осы ашаршылықтың кесірінен қазақтар азайып, бөрі жан-жаққа шашырап кетті. Алайда қазақтар түп тамырымен жойыла қойған жоқ. Бұл тек қазақтардың басынан өткен бір қиыншылығы, егер қазақтардың көрген қиыншылықтарын тізіп тұрып айта берсек, ұзаққа созылар еді.

Қазақ халқының басынан өткерген бір керемет жағдайлардың бірі-егемендік. Егемендік-бостандық, әркімнің өз құқығы, й еркіндігі, сөз еркіндігі, өз жекеменшігі болады. Қазағым ақыры осыған қол жеткізді. Сонау заманнан азаттықты аңсаған, күрескен, жанын пида еткен қазақ қайраткер зиялыларының, жазушы және ақындардың армандары орындалды. Тәуелсіздіктің себепшісі-«Желтоқсан оқиғасы», желтоқсан құрбандары болды. 1986 жылы қазақтың тәуелсіздігіне көпір қойған желтоқсан оқиғасын айтып өтпесек болмайды. Мағжан Жұмабаевтің «Мен жастарға сенемін» атты өлеңі осы оқиғаны болжап жазғандай... Жас студенттер, жасөспірім балалар, еліне, жеріне жаны ашуы, патриотизімінің мықты болғаны сонша тәуелсіздік үшін күресте өзінің жандарын берді. Жылдар, айлар өте келе талай ақын аңсап, жырлап жазған, талай адамның көз жасы тамып армандаған егемендік 1991 жылы 16 желтоқсанда келіп жетті. Басқа елдерде кезіп жүрген қандас бауырларымыздың көбісі елімізге қайта оралды. Туған жерінің топырағын йіскеп, ауасын жұтты. Қазірде Қазақстан тәуелсіз, егемен мемлекет. Қанша қиындық көрсе де аяғында нық тұрып сынбаған қазақ елі ақыры арманына, мақсатына жетті.

Қазақ елі егемендік алғалы қандай жетістіктер мен жеңістерге қол жеткізді? Тәуелсіздік тұғырын отыз жыл тік көтеріп тұру қаншалықты қиын болды? Әлі де нық

сеніммен өмір сүру үшін не істеу керек? Осы сұрақтарыма жауап іздеп, түпкі санамды қозғап көрейін. Иә, алғашқы жылдары қиын болды. Өз заңы, валютасы, меншігіндегі жер қазынасын іске асыратын заводтары, өндіріс орындары болмады. Халық жұмыссыздықта, қаражатсыз, бейқам күйде қалды. Осындай адасып қалған баладай болған шарасыз күйден табандылық пен елімізге деген махаббатымыз, елбасымыз Н.Ә.Назарбаевтың ұшқыр саясатының арқасында алға ұмтылды. Көп ұзамай Ата заң да қабылданып, теңгеміз де қолға тиді. Бірте-бірте экономикамызды жақсартып, дамыған елдерден үлгі алып, алға ұмтылды. Президентіміздің жыл сайынғы жолдауын жүзеге асыру арқасында тәуелсіздігіміздің тұғырын тік көтеріп келеміз. Дегенмен, нық сеніммен, мәңгілік тәуелсіздікте өмір сүру үшін еліміздің қорғаныс саласын күшейту, қаражат қорын арттыру, халықтың әлеуетін арттыру жұмыстарын үнемі, үздіксіз жүргізуіміз керек деп ойлаймын. Осыларды жүзеге асыру үшін сауатты, білімді ұрпақ керек. Сол сатының бір табалдырығында біздер, менің замандастарым тұрмыз. Бір уақыттыры ел егемендігінің тұғырын биікке көтеруге біз келеміз. Сол үшін осы бастан біліммен қаруланып, сақадай сай болуымыз керек деп ойлаймын. Басымызға қонған бақты қолдан ұшырмай сақтап қалу ендігі жолы-біздің міндетіміз деп білемін. Еліміздің тарихын, егемендігін бағалау барлығымыздың міндетіміз. Мен өз еліммен, жеріммен, халқыммен мақтанамын!

ТӘУЕЛСІЗДІККЕ-30 ЖЫЛ...
Арғыналиева Нұрсұлу Байғабылқызы,
Ақтөбе

Тәуелсіздік - ащы термен келген тәтті жеңіс. Төгілген қанның, өлмеген жігердің отымен келген ұлы күн.Тәуелсіздік жолында күрескен қаншама ата-бабаларымыз, батырларымыз келер ұрпақ үшін, тәуелсіз өмір сүруі үшін күндіз-түні жанқиярлықпен күресе білді. Тәуелсіздік жолындағы күрестердің бірегейі 1986 жылғы желтоқсан көтерілісі.Желтоқсанның екпінімен келген Тәуелсіздіктің біз үшін орны қашан да бөлек. Кеудесінде «Мен Қазақпын» деп ұрандатқан жанашыр жастарымыз, Қазақстандағы билік қолын қазақ басқаруы керек деп кеңестік билікке ашық ерлікпен қарсы тұра білді. Қайрат Рысқұлбеков, Ләззат Асанова, Ербол Спатаев, Сәбира Мұхамеджанова, Ләззат Асанова сияхты т.б осындай жанашыр тәуелсіздік үшін өз өмірлерін құрбан еткен аға-әпкелеріміз ел жадынан ешқашан естен кетпейді.Сол уақытта алаңда қаншама жазықсыз жандардың қаны жерге судай төгілді. Осындай ұлы тұлғалардың ерен ерлігінің арқасында, еліміз бодандықтан арылып, бостандықта өмір сүру бақытына ие болды.Осылайша көптен күттірген тәуелсіздікке қолымыз тек 20 ғасырдың соңында ғана жетті. 1991жылы еліміздің басшысы Қазақстан Республикасының тұңғыш президенті болып Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев атамыз сайланып, еліміздің шынайы тарихының ақтаңдық беттері ашылды, егемен ел азаматтарының құқықтарын, мемлекет заңдарын анықтайтын Конституция қабылданды.Өз тіліміз, өз дініміз, өз салт-дәстүрлеріміз келді. Тәуелсіздік таңы атқанына міне биыл 30 жыл толып отыр. Ынтымақты ұран, татулықты ту еткен бейбіт халқымыз осы уақыт аралығында толағай табыстарға жетті. Мемлекетіміздің қарқынды дамуы тұрақты саясат пен ішкі бірліктің арқасы.Қазіргі таңда Қазақстан Республикасы тәуелсіз,еңсесі биік, басқа дамыған мемлекеттермен терезесі тең, керегесі кең егеменді мемлекет болып қалыптасты. Сол себепті, әр халықтың болашағы жастарына тәуелді екені онсыз да анық.

Ал енді, тақырыптың негізгі бөлігіне тоқтала кеткенім жөн болар.Кез келген мемлекеттің болашағы білімді жастар. Тұңғыш Президентіміз Н.Ә.Назарбаев жолдауында: «Мен,сіздер,бүгінгі жастар,ерекше ұрпақ екендеріңізді айтудан жалықпаймын.Сіздер тәуелсіз Қазақстанда өмірге келдіңіздер және сонда ержетіп келесіздер.Сіздердің жастық шақтарыңыздың уақыты-біздің еліміздің көтерілуі және гүлдену уақыты.Сіздер осы жетістіктер рухын және табысқа деген ұмтылушылықты бойларыңызға сіңірдіңіздер», -деп айтқан. Дана халқымыздың «Білекті бірді, білімді мыңды жығады» деген ұлағатты сөздің

астарына тоқталатын болсақ,білімнің баға жетпес аса зор өндіргіш күш екенін білуіміз тиіс екені айтылады.Жастарды білім жолына салып,түзу жолдан тайдырмай,санаға сәуле шашар оқу білімнің тізгінін ұстату мемлекет пен қоғамның міндеті болып саналады.Егер қазіргі өсіп келе жатқан жас буындарымыз өз халқының рухымен тәрбиеленіп өспесе,келер ұрпаққа не үлгі,не тәрбие болмақ.Ұлттың барша мұрасы осы жастарға аманат етіледі.Ал жастар оны сақтамаса және өзінен кейінгілерге тапсырып кетпесе,біртіндеп ұлттың атауы да өшіп жоғалмақ.

Көшбасшы,саналы ұрпақты қалыптастырудың негізі-тәрбие мен білімде.Бірінші,тәрбие жүйесіне тоқтала кеткім келіп отыр. «Тәрбиесіз берілген білім адамзаттың қас жауы,ол келешекте оның өміріне апат әкеледі»-деп, ұлы шығыс ғалымы,ғұлама философ Әбу-Насыр әл-Фараби атамыз бекерден айтпаған болса керек. Әбу-Насыр әл-фараби атамыздың сөзіне мән беретін болсақ, асыл, терең мағына жатыр. Қанша жерден сауатты, білімді, алғыр болып,бірақ бойында тәрбие дұрыс болмаса, алған білімнің еш жерде ешқандай маңыздылығы болмайды.Халық даналығында мынадай керемет сөз бар, «Баланы жетіге келгенше тыйма, жетіден он төртке келгенше қина,он төрттен кейін үлкен азамат деп сыйла» деген берік қағиданы болашақ көшбасшы, саналы ұрпақ қалыптасу үшін, осы қағиданы берік ұстануымыз дұрыс секілді. Егеменді еліміздің ертеңі-білімді ұрпақтың қолында.Жастардың өз Отанын,тілін,әдет-ғұрпын,салт-дәстүрі мен дінін,т.б қалыптастыра білуі үшін,жастардың бойына ұлттық тәрбиені сіңіре білгеніміз жөн.Әрбір жас өз елінің рәміздерін,Ата-заңын білуге,әрі құрметтеуге әрбір азамат/азаматша міндетті. Қазіргі қоғамда кей жастарымыздың арасында орын алып жатқан өзекті жайттарды айта кеткенім дұрыс болар.Қазір 21 ғасыр.Иә,бұл 21-ші ғасырды кей жастарымыз өз саналарына қарай қабылдайды.Қоғам төңірегінде өзекті мәселенің бірі-кейбір жастарымыздың жаман зиянды әдеттерге әуес болуы,соның ішінде ішімдікке,шылымға,ұрлыққа бой көрсетуі,сонымен бірге кісі өлтіру тағысын-тағы жайттар жүректі ауыртады.Жаңа туған нәрестені «қоқыс жәшігіне тастап кетіпті», «әжетқанада қалдырып кетіпті» деген сөздерді қазір естіп те жатамыз.Басқа емес,өзіміздің қара көз қыздарымыз осындай қасиетсіздіктерге баруда.Және де,тағы қосарым аялап,бауырына басып өсірген,ақ сүт берген,бала үшін өз жандарын беруге дайын тұрған ата-аналарын қарттар үйіне өткізіп жатқандарды да,естіміз.Бұл-санасыздықтың белгісі ме білмеймін...Айта берсем көп.Қоғамда кейбір жастардың соның ішінде ер балалардың ер-деген атқа лайық болмай бара жатқаны,қыз балалардың қоғамдық орында,әлеуметтік желілерде ерсіз қылықтар танытуы,ашық-шашық киініп жүргенін көреміз.Қазір 5-6 жастағы баланың қолын қарасақ,бәрінде бір-бір ұялы телефон.Кішкентай бүлдіршіндеріміз, өсіп келе жатқан ұрпақ, аға-әпкелерінің осындай орынсыз қылықтарын әлеуметтік желілерден көріп,еліктейтіндері бар. Иә,әрине бәріне бірдей топырақ шашпаймын,бес саусақ бірдей емес қой.Бірақ та,осы аталған жайттар қоғам төңірегінде орын алып жатқаны,рас.Бұл мәселелер шешілмесе,өсіп келе жатқан көшбасшы,саналы ұрпақтарымызға үлкен зиянын тигізеді,еліміздің дамуына бұлыңғыр болады.Сондықтан да осындай өзекті мәселелерді қолға алып,бірлесе шешуіміз қажет.

Енді,келесі саналы,көшбасшы ұрпақты қалыптастырудың екінші жүйесі-білім.Абай атамыз айтқандай, «қазіргі заман бой жарыстыратын заман емес,ой жарыстыратын заман».Иә,мен Абай атамыздың сөзіне толықтай келісемін.Қазір-21 ғасыр білім заманы.Қазіргі таңда білікті,білімді,дарынды жастарымыз өсіп келе жатыр.Еліміздің атын шет мемлекеттерге шығарып,мақтануға тұрарлықтай дарынды жастарымыздың саны да ұлғайып келеді.Қазірде әлеуметтік желіні аша қалсақ,дарынды жастарымызды көріп отырамыз.Мысалы, Жансая Даниярқызы Әбдімәлік, Абзал Мырзаш,Алдияр Божбанов т.б дарынды,саналы жастарымыз көп.Жансая Әбдімәлік-қазақ шахматшы қызы.Жансая он төрт жасында әйел гроссмейстер атанған. 2012 жылғы жастар әлем чемпионатының күміс жүлдегері.Жансая көптеген байқауларға қатысып, Қазақстанның туын желбіретіп жүр.Абзал Мырзаш 12 жасында 11 жылдық мектепті үздік бітірген.Абзал өзінің ерекше қабілетінің арқасында көптеген халықаралық олимпиадаларда жоғары нәтиже

көрсетті.Қазіргі таңда Қазақ-Британ техникалық университетінде білім алуда.Алдияр Божбанов органикалық қалдықтарды биогазға айналдырып және одан жылу мен электр энергиясын алуды,т.б бірегей маңызды жобаларды анықтаған.Және де еліміздің жас мақтанштарының ішінде-Димаш Құдайберген және Данелья Тулешова-, деп ерекше атап айтамын. Димаш Құдайберген Қытай еліндегі «I am singer» байқауына қатысып, жоғары нәтиже көрсетіп және т.б шет мемлекеттерде еліміздің көк байрағын желбіретіп,киелі домбырамызды асқақтатып жүр.Данелья Тулешова жақында өткен «American's Got Talent» байқауының жартылай финалына өтті,Данелья Тулешова бұл байқауда өзінің ерекше дауысымен тыңдармандарын ерекше қуантты.Және де,спорт саласында т.б салаларда жетістіктерге жетіп,еліміздің мәртебесін көтеріп,асқақтатып жүрген жастарға алғыс білдіруіміз қажет.Біз осындай еліне елеулі,халлқына қалаулы жастармен мақтануымыз керек және ізін жалғастыруымыз қажет.

2019 жылы елімізде жастарға ерекше мүмкіндік «Жастар жылы» болып белгіленді.Яғни бұл дегеніміз, жастарға деген сенімділік пен оларға қолдау көрсету болып табылады.Білім беру жүйесінде,элеуметтік көмек көрсету,экономика саласында,медицина саласында жастарға үлкен мүмкіндіктер қарастырылды. «Қазақстан-2050» Стратегиясы-2012 жылы желтоқсан айында халыққа Жолдауында таныстырылған болатын.Стратегияның басты мақсаты-әлемнің ең дамыған 30 елдің қатарына қосылу.«Жасыл ел», «Дипломмен-ауылға», «Болашақ», «Жұмыспен қамтудың жол картасы-2030» т.б бағдарламалар еліміздегі жастардың болашағына,дамуына үлкен ықпалын тигізеді.Мысалы,елімізде «Болашақ» бағдарламасы арқылы саналы,білімді жастар шетелдерде оқиды.Сонымен бірге елімізде жастарға арналған жақсы бағдарламалардың бірі-«Серпін бағдарламасы».Бұл бағдарлама жастардың білім алуына,келешекте жұмыс жасауына үлкен ықпалын тигізеді.Тәуелсіздік тарихынан ойып тұрып орын алатын тағы бір айрықша оқиға-халықаралық ЭКСПО-2017 көрмесінің елімізде өтуі.ЭКСПО-2017 көрмесінің негізгі тақырыбы-«Болашақ энергиясы» болды.Яғни,біз «жасыл экономиканы» дамытуға үлес қосатын жаңа технология мен жаңа инновациялық бастамаларды қолдау деп білеміз.Бұл үлкен тақырып ең үздік әлемдік энергия көздерін пайдалануда жаңа бастамалар мен технологияны пайдалануда орасан зор мүмкіндік береді.ЭКСПО-2017 көрмесін ұйымдастыруда шетелдіктерге жаңа технологияларды ашуда,ойлап табуда,жастардың үлесі орасан зор.

Елімізде білім беру саласында 12 жылдық білім беру жүйесі, үш тілді білім беру жүйесі орнатылды.Қазіргі уақытта оқушылар мен студенттер індетке байланысты қашықтықтан оқытылуын жалғастырып отыр.Мемлекет тарапынан оқушылар мен студенттердің қашықтықтан оқытылуына байланысты,арнайы білім бағдарламаларымен оқытылуда.Мысалы,оқушыларға білім алуына «Bilimland» онлайн-мектебі қарастырылады. «Bilimland» онлайн мектебіне кіру арқылы оқушылар мұғаліммен кері байланыс,әр тақырыптарға байланысты тест тапсырып,үй тапсырмаларын орындай алады.Және т.б білім бағдарламалары бар. Яғни,менің айтайын деген ойым,елімізде қай уақытта болмасын,жастарға,жас буындарға білім алуына, дамуына әрқашан қолдау көрсетіледі, сенім білдіреді.Ақын, педагог М.Жұмабаев атамыз «Арыстандай айбатты,жолбарыстай қанатты,қырандай күшті қанатты,мен жастарға сенемін!»-деп,айтқандай біз жастар ел сенімін ақтауымыз қажет.Мен де,ел сенімін ақтап,елімнің дамуына,көркеюіне өз үлесімді қосқым келеді.Менің болашақ мамандығым-ұстаздық жол.Ұстаз-ол көшбасшы.Өзімнің жоспарларым бойынша,2020 жылы үш ай демалыс уақытында алғашқы ұстаздық жолымды бастадым десем артық болмас.Түрік тілінен алғашқы марафонымды ұйымдастырып,15 балаға бар білгенімді үйреттім.Қателіктер болмау үшін,күні-түні ұйықтамай ізденісте болдым.Сол уақыттарда балаларға жақсы тәрбие мен білім беру үлкен ерлік екенін түсіндім.Себебі біз тәрбиелеген ұрпақ ертенгі күні еліміздің тірегі болмақ.Тәуелсіздіктің тұғырын,еліміздің тыныштығын сақтап қалатын да солар.Қазіргі таңда,ағылшын,неміс,түрік тілдерін жетік меңгерудемін.Бұйырса,Алла Қаласа болашақта қасиетті,туған өлкем Сексеуіл өңірінде тіл

орталықтарын ашқым келеді. Мен ойлаймын, еліміздің өсіп-өркендеуі үшін, жас мамандардың ойының ұшқырлығы, тың идеялары өте маңызды. Сексеуіл кентінен шығып, еліміздің өсіп-өркендеуі жолында еңбек етіп жүрген, тұлғалардың бірі-Геннадий Геннадийұлы Шиповских ағамыз. 2016 жылғы 24 наурыздан бастап VI сайланған Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты, «Нұр Отан» фракциясының мүшесі. Және де, Геннадий Геннадийұлы Шиповских ағамыз сияхты басқа қаншама еліміздің дамуына, көркеюіне өз үлестерін қосып жүрген аға-әпкелеріміз көп. Сексеуіл кентінде қазіргі кезде болашаққа нық қадаммен алға басып келе жатқан, үмітті жастарымыз өсіп келеді. «Сен де бір кірпіш дүниеге, тетігін тап та бар қалан» деп ұлы Абай атамыз айқандай, қоғамның бір кірпіші болып қаланып, болашақта Алла Қаласа өз жобаларымды іске асырып, еліміздің өсіп-өркендеуі жолында аянбай еңбек еткім келеді. Бұл жазып отырған эссе ойымның бір бөлігі ғана. Жастар! Болашағымызды бос нәрселерге өткізбейік! Біз жастар-елдің ертеңіміз! Қорыта келе, бүгінде білімді де білікті, саналы, еңбекқор да отан сүйгіш, көк туымызды желбіретіп, ел мерейін асқақтатар жас ұрпақтың жарқын болашағына жол салатын, жас маман-біздерміз! Ел сенімін, үмітін ақтау-біздің жастардың қолында. Алдағы уақыттарда тәуелсіздігіміздің тамырын тереңдетіп, елімізді биік белестерге жетелеу біздің қолымызда, яғни болашағымыз жастардың жауапкершілігінде. Сіздерді ұлық мереке-Қазақстан Тәкелсіздігінің 29 жылдығымен тағы да құттықтаймын. Рухы биік, намысы берік бабаларымыздың ғасырлар бойғы асыл мұраты-азаттықты аялау, тағдыры ортақ тұтас халқымыздың татулығын сақтау біздің басты мұратымыз. Бірлігіміз бекем, тірлігіміз тиянақты болсын! Тәуелсіздігіміздің тұғыры әрқашан биік болғай! Баршаңызға аспандарыңыз ашық, көңілдеріңіз шат, еңбектеріңіз жемісті болуын тілеймін!

ЕРКІНДІКТІҢ ТҰҒЫРЫ-ТӘУЕЛСІЗДІК

Тұрарбек Аяулы Мухитқызы,

Алматы

Тәуелсіздік – бабалар аңсауы, ұрпақтың қолы жеткен киелі кезең. Тәуелсіздік – таңбасы таста, қаны қара жердің тамырында жатқан құдіретті сөз. 1991 жылы 16 желтоқсанда егемендігін алған еліміздің өз президенті, ұлты мен ұлысы, салты мен дәстүрі, мәдениеті мен экономикасы болды. Желтоқсанның желі мен ызғарына қарсы тұрған жастардың жалынды рухы мен ерліктерінің арқасында шаңырағы биік, керегесі кең мемлекет болып қалыптастық. 1991 жылы ел тәуелсіздігін алған кезде халық болып қана қуанған жоқпыз. Қазақ елінің өз алдына республика болуын қалаған әрі ең бірінші болып мойындаған Түркия. Бұл тәуелсіздікті бір ел ғана емес, бүкіл ел болып қолдайды деген сөз. Ал іргесі қаланған жаңа республиканың әрі қарай өмір сүруі үшін ерен еңбек керек. Тіпті бүгінде Астана арман қалаға айналды. Апортына бүкіл ел сүйсінген Алматының өзін мәдениет пен әдебиеттің қаласына айналдырды. Өзінің ішкі туризмі, теңгесі, ұзын сонар қара жолдары тарамдалып жатты. Арысы қазақ хандығынан бастап берісі егеменді елдің іргесіне дейінгі көшті жалғастырып келе жатқан, атадан тараған ұрпақтың парызы осы аманатты сақтау. Жәнібек пен Керейдің кереген керегесін кілем үсті көтеріп, Отанды қастерлеп өту әрбір ұрпақтың міндеті. Қазақта «Отансыз адам ормансыз бұлбұл» деген сөз бар. Орманы жоқ құстың ұясы да, қонар бұтағы да жоқ. Дәл сол секілді тірлік кешу ортасы жоқ ұлттың өмір сүруі мүмкін емес. Тәуелсіздік – ащы термен келген тәтті жеңіс. Төгілген қанның, өлмеген жігердің отымен келген ұлы күн. «Тәуелсіздік» деген 11 әріптен тұратын сөздің мағынасы қандай терең, астары қандай кең десеңізші! Ол – өлең, ол – ән, ол – сұлулық, ол – асқақ арман, ол – шалқыған дәулет, көркейген сәулет! Бір ғана сөз бейбітшілік, бақыт, сәттілік, достық, сыйластыққа жетелейді, жаныңа жылылық пен дербестікті ұялатады. Шыңын мәңгі қар басқан биік таулары, сарқырай аққан өзендері, мөлдір сулы көлдері, шет-қиыры көзге көрінбейтін жазық далалары, қойнауында ұлан-

асыр кен байлықтары тасып жатқан қуатты өлке, құт-мекеннің мәртебесі жоғары, тұғыры биік. Солай дей отырсақ та бүгінгі таңдағы әлем мойындаған Қазақстанмен еркіндікті аңсаумен бодандықта болған Қазақстанды салыстыру қиын. «Өз-өзін тапқан адам өзге адамның пікіріне бағынышты болудан арылады», - деп Георгий Александров айтқандай, еліміздің қашан да тәуелсіздікті аңсап, тәуелсіздік жолында тынбай күресуі нәтижесінде ешкімнің ықпалына көнбейтін қуатты мемлекет болып әлем сахнасынан көріне бастадық. Дегенмен бізге бұл оңай жолмен келе қойған жоқ. Тамырын тереңге жайған тарихымызға көз жіберсек, еліміздің ел болып қалыптасуына мыңдаған жылдар кеткеніне көз жеткіземіз. Жерімізге көз тіккен жоңғарлармен 150 жылға жуық шайқасып, ата-бабамыз қасықтай қаны қалғанша жерімізді қорғап қалды емес пе? Қаракерей Қабанбай, Қанжығалы Бөгенбай, Шапырашты Наурызбай сияқты батырларымыздың «Қайтсек те жауға бермейміз» деген ұранмен қол бастап, жауынгерлеріміздің рухын көтергені, Отанына деген махаббатын оятқаны бәрімізге аян. Батысы мен шығысы, оңтүстігі мен солтүстігі түрлі мемлекеттермен астасып жатқан ұлан-ғайыр даланы жат жұртқа бермеу үшін қайтпас қайсар батырларымыз жан аямай күресті. Елін, жерін жау аяғына тапталмай, сол туған жерінің қадамы үшін басын өлімге тіккен аталарымыздың бойындағы ерен күш, биік рух жеңіске алып келді. Пай! Пай! Пай! Киелі неткен жер! Батырлар дүрілдеп өткен жер. Тұлпарлар дүбірлеп төккен тер,-деп қазақтың ақиық ақыны Мұқағали Мақатаев жырлағандай, бұл өлке нені көрмеді десеңізші! Ғасыр ағынымен қанды шайқасты да, қой үстінде бозторғай жұмыртқалаған бейбіт өмірді де, өзге мемлекеттердің үстемдік етіп, билік жүргізуін де, бірін-бірі жеуге дейін барған аштық заманды да, табиғаттың дүлей күшін де, бәрінбәрін көрді, келешек ұрпаққа жетуі үшін тасқа қашап, хатқа қаттап, бәрін мәңгі өшпестейсақтап жазды. Қазақ халқының іргесі сөгіліп, бірлігі мен ынтымағы кетпеуі жолында дала заңгерлері Төле би, Қазыбек би, Әйтеке билер тер төкті. «Бірлік бар жерде тірлік бар», «Бірлігі жоғары елді жау алмайды» деген қазақ халқының мақалдары да халқымыздың қашан да жұмыла бірлесіп ел тізгінін өзгеге бермегеніне дәлел бола алды. XX ғасыр да қазақтар үшін өзінің қанды қылышын сүйретіп жетті. Бейбіт өмір орнап, жағдайымыз түзелді-ау деген шақта еліміз Кеңестік биліктің қатал ықпалына түсті. Сонда да тайынбай, еңсесін түсірмей тәуелсіздік алатынына сенімін жоғалтпаған ержүрек халқымыздың арасынан шыққан зиялы қауым өкілдері биліктің бұрыс жақтарын беттеріне басып, кемшіліктерін әшкерелеп, мемлекеттің еркіндігіне қол жеткізуге әрекет еткені үшін өлім жазасына дейін кесілді. Мұны құлағымен естіп, көзімен көріп отырса да өзге жастар айтқанынан қайтпай, батыр баба ұрпағы екенін танытып, туған жерін өз жанынан биік қойды. Тәуелсіздік – еліміздің ең басты мерекесі. Қазақстанның жаңа дәуірде қол жеткізген барлық табысының қайнар көзі – Тәуелсіздік. Тәуелсіз ел болғандығымыздың арқасында ғана Қазақстанның сөзі мен ісін бүкіл әлем таныды. Дүниенің бір бұрышында қазақ деген халықтың үлкен істер тындыра алатын өресі мықты, өрісі кең халық екенін әлем білді. Қазақстанның биік табысына қол жеткізген президенттік билік және осы жылдары оның басында үздіксіз болған Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың жеке факторы екеніне де ешкім күмәндана алмайды. Ғасырлар бойы арман еткен егемендікті қазақтың басына қонған бағы, астына орнаған тағы деуге болады. Қазақ елі талай белестерді бағындырды. Желтоқсанда жарқ еткен жалынды жастар қазаққа азаттық таңын сыйға тартқандай болды. Осылайша күллі жаһанға қазақтың қайратын, айбынын танытты. Қазіргі тәуелсіз Қазақстан – ата – бабаның орындалған шұғылалы арманы, сарғайып күткен сағынышы. Тәуелсіздік таңын аңсаған ата-бабаларымыздың асқақ арманы орындалды десек қателеспейміз. Сондықтан да тәуелсіздік тарихы арнайы әңгімеге үздіксіз тиек боларлықтай ұлы тақырып екендігін қазіргі ұрпақ ешқашан естен шығармауы керек. Тәуелсіздікке ынтымағы жарасқан, ауыз бірлігі берік халық қана қол жеткізе алатынын өткеніміз нақты дәлелдеп берді. Сондықтан о бастан-ақ рулар тайпаларға, тайпалар одақтарға, ал тайпалық одақтар елге, халыққа айналу үшін үздіксіз күресті, жан алысып, жан берісті. Өйткені халық болып қалыптаспай, тәуелсіздікті баянды түрде қолда ұстап тұру да мүмкін емес еді. Тәуелсіз мемлекет болғаннан кейін оның өз

заңдары мен талаптары болуы қажет. Осы негізде ата заңымыз қабылданып, ата заңға сүйене отыра қоғамдық келеңсіздіктерді реттейтін, адам құқықтарын қорғайтын заң жобалары қабылдана бастады. Қабылданған заңдарды жүзеге асырушы сот билігі өз біліктіліктерін көрсете білді. Сонау тәуелсіздік алғаннан кейінгі қазіргі сот саласының айырмашылығы жермен көктей. Техника мен өркениеттің дамыған заманына тұспа-тұс келген біздің егемендігіміз қарыштап дамуда. Алға қарай ілгерілеу мақсатында судьялар мен сот мамандырына қажетті жағдайлар жасалып, сот мәжілістерін өткізу заманауи техникамен жабдықталып өткізілуде. Әрбір сотқа қатысушы тараптар сот шешімдерін ғаламтор арқылы оқи алады. Қазіргі техниканың дамыған заманында заңды білмейтін азамат кемде-кем. Жылдан-жылға дамып, өркендеп келе жатқан біздей жас мемлекеттің алдағы жетістіктері өте мол деп нық сеніммен айтуға болады. Қазірде елімізге тыныштық заман орнап, қой үстіне бозторғай жұмыртқалаған заман келді деп мақтанышпен айта аламыз. Артқа тастаған отыз жылдың ішінде не атқардық деген сауал туса, тізбектеп сөзбен жеткізу мүмкін емес. Бір мемлекетке жетерлік іс тындырылды және жүзеге асырылды. Экономикалық жағдайымыз жақсарып, әл-ауқатымыз артты. Қазақ мектептері мен балабақшалар саны артты. Білім мен денсаулық жағдайына аса мән берілді. өзге елдермен қарым-қатынасымыз жақсарып, саяси және мәдени қатынастар да үдей түсті. Еліміздің барлық саласындағы қызметкерлерге, шет елдің түрлі саладағы мамандарымен тәжірибе алмасуға жағдай жасалды. Осының бәрі тәуелсіз елдің мақтанышы деуге болады. Еліміздің туы көкте қалықтап, ынтымағы жарасқан ел болайық! Мен сияқты өсіп келе жатқан өскелең ұрпақ үшін тәуелсіздіктің маңызы ұшан-теңіз екендігіне сенімім мол. Мен осындай елде туып-өскенімді мақтан тұтамын. Басқалардың қолы жете бермейтін тәуелсіздіктің бізге келгені-үлкен мақтаныш, дәреже, бақыт. Бүгіндері Қазақстан Республикасы тәуелсіз, еңсесі биік, басқа дамыған мемлекеттермен терезесі тең, керегесі кең егеменді мемлекет болып қалыптасты. Ата-бабамыздан қанмен берілген өжеттік, қайсарлық сияқты қасиеттер болашақ ұрпақты да тек алға, жаңа белестерге жетелейтіні анық. Шығыстан алтын күн нұрын төгіп, еркіндіктің самалы ескен осы кезеңнің баянды болатынына кәміл сенемін.

ТӘУЕЛСІЗ ҚАЗАҚСТАН

Насиева Гулбану,

Ақтөбе

Тәуелсіздік ол жәй ғана сөз емес оның астарында қаншама ащы тер мен қан жатыр. Біздің ата-бабамыздың тек бір ғана арманы болған. Ол еркіндікте, бейбітшілікте тұру болатын. Өз ұрпақтарын бейбіт жерде өсіп өркендеп келе жатқанын көру олар үшін бір бақыт еді. Мағжан Жұмабаевтай өз кезіндегі дарынды ақындар жастарға түбегейлі сенетінін айтқан. Ендігі жастардың міндеті менің ойымша егеменді Қазақстанымызды көркейтіп, оны дамыған мемлекеттер қатарына қосу.

Тәуелсіздігімізді 1991 жылы 16 желтоқсан алған едік. Енді міне бейбітте, әсем өмірімізге 30 жыл болып та қалыпты. Осы ұзақ жылдар аралығында біздің Отанымыз бірнеше жерлерден дамып, өсіп келеді. Еліміз көптеген елдердің отанына айналып, көп ұлтты мемлекетке айналды. Қазірде біздің елде 131 ден астам басқа ұлт өкілдері өмір сүруде. Экономика және саяси жағынан қарасақта бірнеше ауыртпалықтарды артта қалдырғандаймыз. Сонымен қатар елімізде азаматтардың отанына деген махаббатын ояту үшін «Мәңгілік ел» атты жобасы 2014 жылы жарық көрген еді. Ол 7 басты тармақтарға бөлінеді. Егер оның әр тармағын оқып, оны өз өміріміздің бір бөліне айналдыра алсақ болашағымызға қорықпай, аяғымызды нық бассақ болады.

Қазақстанымыздың қазіргі таңда 14 облысы 3 миллионер қалалары бар. Біздің бейбіт, арман қала астанамыз Нұр-Сұлтан қаласы. Жана айтып кеткендей біздің үш миллионер қалаларымыз бар. Олар: астанамыз Нұр – Сұлтан, Алматы, Шымкенттей үлкен, таңғажайып табиғатымен баураған қалаларымыз. Тарихқа көз жүгіртсек біз қазақ

даналарының аз болғанын және олардың барлығының тәуелсіздікті ғана мақсат тұтқанын көрсек болады. Олардың таңдаған жолдары өте ауыр еді. Алайда олар оған тіпті назар аудармады. Себебі олардың арман – мақсаттары қиындықтарға қарағанда биік еді. Міне көріп отырғандарыңыздай олар ежелгі армандарына жетті. Тек ауыр да қиын еңбектің арқасында. Менің айтайын дегенім елімізде кейде болатын кішкентай ауыртпалықтарға қарап қолды бір сілтеп, тіпті істі бастап та көрми жатып, оңай жол таңдап басқа елге кетіп қалмасақ екен деймін. Себебі біздің қазіргі өміріміз үшін көп адамдар өз өмірлерін қатерге тіккен еді!

ТӘУЕЛСІЗДІК ДЕП СОҒАДЫ ЖҮРЕГІМ!

Байғараева Сабина,

Ақтөбе

Тәуелсіздік деп соғады жүрегім!

Өсер елдің қай сәтте де бірлік болмақ қалауы,

Лаула, лаула желтоқсанның мұзға жаққан алауы,

Өздеріңдей өр намысты жас өркені бар елдің,

Ешқашанда еңкеюге тиісті емес жалауы!- деп ақын жырлағандай, желтоқсанның мұзға жаққан алауы, 1991 жылы 16 желтоқсанда тәуелсіздік таңын тудырды. Кешегі Желтоқсанның ызғарында намысты ту етіп көтерген қазақ жастары тотолитарлық режимге қарсы шығып, ақ мұзда алау жаққаны биік рухтың, елжандылықтың жарқын көрінісі. Тәуелсіздікке жол ашқан ұлт-азаттық көтерілістің соңғы серпіні болды десек қателеспеспіз. Осылайша, Көкбөрідей киесі бар, көк түріктей иесі бар қазақ халқының сағы сынбады, бағы жанды. Тағдырымызға тәубе!

Небір қилы заманды, «тар жол тайғақ кешуді» басынан өткерген қазақ халқына Алланың мейірі түсіп, Егеменді еліміздің тәуелсіздігіне міне, биыл-30 жыл толмақ. Осынау жылдар аясында еңсеміз биіктеп, рухымыз шалқи түсті. Төрткүл дүниеге «қазақ» деген ұлт, «Қазақстан» деген мемлекет танылды, өшкеніміз жанып, өлгеніміз тірілді. Шекарамыз айқындалып, жеріміз түгенделді.

Қазіргі таңда Тәуелсіздік — барлығымыз үшін ерекше қасиетті күн. Бірліктің, ынтымақтастық пен татулықтың күні. Мемлекетіміздің тәуелсіздігі — ең алдымен халқымыздың бақыты. Сондықтан бүгінгі күні халқымыз өткеннен қалған тарихи өнегені, отансүйгіштікті, ұлтына деген махаббатты жоғалтпай, әрі қарай жастардың патриоттық сезіміне енгізуге ерекше көңіл бөлуі керек деп ойлаймын.

Менің ойымша ,тәуелсіздік – ең алдымен Қазақ халқының бостандыққа ұмтылған асқақ армандары мен қайсар рухының жемісі. Елбасының «Қазақстанның тәуелсіздігі қазақтарға тартқан тағдырдың сыйы емес, өзінің ежелгі жерінде қилы кезеңді бастан кешу арқылы қол жеткен өз мемлекеттілігін құруға деген заңды, бұл даусыз фактіге ешкім күмән келтірмеуі тиіс», - деп атап көрсетуіне үлкен мағына жатыр.

Тәуелсіздігімізді жариялағаннан бергі мезгіл ішінде көптеген елеулі табыстарға қол жеткіздік. Еліміздің тыныштығы мен қауіпсіздігі, көп ұлтты Қазақстан халқының жарастығы мен ынтымақтастығы Президентіміздің жүргізіп отырған парасатты көреген саясатының нәтижесі. «Қаз тұрып, қадам басқан тәуелсіздік сәбилік тұсауын өмірмен уақытқа кестірген кезден бастап, осынау жиырма төрт жылдың бедерінде айшылық жерді алты рет аттаған алып секілді, дәуір жалынын мығым ұстап, тізгінін бекем қаға білді»-деп, елбасымыз Н.Ә.Назарбаев айтқандай егемен Қазақстанды бүкіл әлем таныды. Тәуелсіздік - ұлттық тілдің, дәстүрдің, салт-сананың мызғымас тірегі, күші, алтын дiңгегі, халықтың бақ жұлдызы. Тәуелсіздік - арман! Жер бетінде қанша ұлт болса, сонша арман бар. Сол арманға біздің қазақ халқы жетті.

Қазақстан – қазақ халқының ата-баба мекені, ежелгі қонысы. Еліміз өлшеусіз табиғат байлығымен ғана емес, ең алдымен сан түрлі ұлттардан құралған халқымен ерекше екенін ұмытпаған абзал. Бүгінгі бейбіт те шуақты күндерді бағалай отырып, жаңа

биіктерде ұмтылу – біздің буынның бағыты болуы тиіс. Еліміздің рухы күннен – күнге көтеріліп келеді. Жалпы біз үшін тәуелсіздік – Ту, тәуелсіздік - ауа, жер - су, тәуелсіздік ел дәулеті болып табылады Тәуелсіздіктің арқасында елдігімізге құт қонып, ырыс үйіріліп, ортаға үлкен сыбаға түсіп тұр.

Қорыта келе айтарым, Қазақстан ертең күн шыға қауызы ашылып, сосын жан - жағына әдемілік, сұлулық сыйлайтын исі жұпар гүлдердей жайнап, құлпырып кетеріне осы елдің азаматы ретінде мен кәміл сенемін. Ендігі ұрпақтың мақсаты мол біліммен қаруланып, кең - байтақ жерімізді теріс пиғылды басқыншылардан қорғау. Талай жерде құрсақта жатып, құрбан болып кете жаздаған тәуелсіздігімізді пәле жаладан аман сақтайық, ғұмыры ұзақ болғай. Ынтымағымыз жарасқан, бірліктегі ел бола берейік. Бұл мен сияқты мыңдаған қазақ халқының тілегі. Еліміз аман, жұртымыз тыныш болғай! Өз эссемді осы бір өлең жолдарымен аяқтаймын! Тәуелсіздік – Қазақ үшін ғажап құт,

Ғажап құтқа жүрмейді енді мазақ түк.

Бөрі мінез Бабалардың арманы –

Айналайын, алтын қанат – Азаттық!

ТӘУЕЛСІЗДІК – ТҰҒЫРЫМ

Серікқызы Тоғжан,

Семей

Тәуелсіздік – кез келген халықтың ең үлкен құндылығы. Тәуелсіздік – еліміздің баға жетпес байлығы. Биыл қастерлі Тәуелсіздігіміздің отыз жылдығына қадам басқалы отырмыз. Отыз жыл ішінде біз бүкіл әлемге дербес ел екендігімізді дәлелдедік. Тәуелсіздіктің әрбір таңын қуана қарсы алып, әр күнін қажырлы еңбекпен, еңселі ерлікпен өрнектеген Қазақстан жаһан жұртшылығына алуан ұлысты бір шаңырақта ұйытқан жерұйық мекен ретінде танылды. Осыдан 30 жыл бұрын 1991 жылы 16 желтоқсанда ата-бабаларымыздың аңсаған арманы тәуелсіздікке жеткен едік. Енді ғана ұядан ұшқан балапандай, жас мемлекеттің алдында үлкен арман, жасалатын талай жұмыс тұрды. Ішкі және сыртқы саясатын, валютасын, экономикасын қалыптастыру сияқты жауапты жұмыстар тұрды. Қазіргі таңда, жоспарланған істер орындалып, еліміз дамуын жалғастыруда. Тәуелсіз елдің алғашқы президенті – Нұрсұлтан Назарбаев. Еліміздің көркейіп, өркендеуіне бұл кісінің қосқан үлесі орасан. Осы 30 жыл ішінде қандай жетістіктерге жеттік? Не өзгерді?

Тәуелсіздіктің 30 жылын 3-ке бөліп қарастырып көрейік. Ең бірінші кезеңін қалыптасу кезеңі деп алайық. Алғашқы кезеңде мемлекетіміздің нышандары белгіленді. Байқау арқылы эстетикалық талаптармен бірге, тарихи, экономикалық, саяси мәні анық көрінетін рәміздеріміз пайда болды. Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Туы – ортасында шұғылалы күн, оның астында қалықтап ұшқан қыран бейнеленген тік бұрышты көгілдір түсті мата. Тудың сабының тұсында ұлттық өрнек тік жолақ түрінде нақыштаған. Бүгінгі Елтаңба – Жандарбек Мәлібеков пен Шот-Аман Уәлихан секілді сәулетшілердің шығармашылық ізденіске толы үлкен еңбегінің жемісі. Мемлекеттік Елтаңбамыз – дөңгелек нысанды. Ортасында шаңырақ бейнеленген. Шаңырақты айнала күн сәулесін дей тарап уықтар шаншылған. Оң жағы мен сол жағында аңыздардағы қанатты пырақтар бейнесі орналастырылған. Елтаңбаның ортасында бес бұрышты жұлдыз, біздің жүрегіміз бен құшағымыз барлық бес континент өкілдеріне ашық деген сөз. Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Әнұранының негізі – ол халық арасында кең тараған « Менің елім» атты патриоттық өлең. Әнұранның авторлары Шәмші Қалдаяқов, Жүмекен Нәжімеденов пен Қазақстан республикасының Президенті Нұрсұлтан Назарбаев. Әнұран ресми рәміз ретінде, Қазақстан болашағы мен өзінің болашағына сенетін қазақстандықтардың ортақ қазынасы айналып кетті.

Алғашқы 10-жылдықта валютамызда айналымға енді. Қарулы күштер құрылды, билік жүйесі қалыптасып, ата заңымыз қалыптасты. Айта кететін тағы бір жайт, еліміз

беделді халықаралық ұйымдарға мүше болды.«Қазақстан – 2030» стратегиясы да бірінші кезеңде қабылданды. Шекаралар бекітілді. Бүкіл елді қуантып, ядролық қарудан толықтай тазардық. Елордамызды Арқа төсіне көшірдік. Нарықтық экономикаға өтіп, жекеменшік институтын берік орнықтырдық. Отандық бизнестің негізін қаладық. Жастар әлемнің маңдайалды оқу орындарында білім ала бастады. Түрлі дағдарыстардан аман өтуге мүмкіндік берген Ұлттық қорымыз құрылды. Дүние жүзіне тарыдай шашылған қазақ баласын атажұртқа шақырып, Ұлы көшке жол аштық. Соның нәтижесінде ел еңсесі тіктеліп, ұлттық рухымыз көтерілді.

Екінші кезеңіне келетін болсақ, тұғырымыз нығайып, керегеміз кеңейді. Қиыншылықтар артты қалып, экономикалық әлеуетіміз жақсара түскен. Шекараларымыз айқындалып, заң жүзінде бекітілді. «Мәдени мұра» бағдарламасын жүзеге асырып, тарихымызды түгендедік.«Мәдени мұра» бағдарламасы ұлт шежіресін түгендеуге жол ашты. Отандық тарих ғылымы тың серпінмен дамып, түрлі бағыттар бойынша көптеген зерттеу жүргізілді. Бұрын бәймәлім болған қаншама тарихи деректер, археологиялық қазыналар табылды. Тарихымыз сан мың жылдан тамыр тартатынын айғақтайтын жаңалықтар ашылды. Солтүстік Аралды құтқарып, қашқан теңізді қайтардық. Ірі инфрақұрылымдық жобаларды қолға алдық.

Үшінші онжылдықта шаңырағымыз биіктеп, өсіп-өркендеп, мерейлі мемлекетке айналдық. Шекара мәселесін біржола шештік. «Қазақстан – 2050» стратегиясын қабылдап, озық дамыған отыз елдің қатарына қосылуды межеледік. Әр бағыт бойынша «Үдемелі индустриялық-инновациялық даму», «Нұрлы жол», «100 нақты қадам» сияқты ауқымды бағдарламалар жүзеге асырылды. Саяси және экономикалық реформалармен қатар рухани жаңғыруға баса мән бердік. Тұңғыш президентіміз Н.Ә.Назарбаев «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты бағдарламалық мақаласында тарихтың өткеніне көз жүгіртіп, жаңа тарихи кезеңдерге жан-жақты баға бере отырып, рухани жаңғыру арқылы болашаққа деген өзінің парасатты пікірлері мен көзқарасын білдірді.

Әрине, қиындықсыз ештеңе болмайды. Біздің елімізді ғана емес, бүкіл әлемді дүрліктірген коронавирус індеті де үлкен сынақтардың бірі болды. Жер жаһанды коронавирус жайлап жатса да, ғалымдар қол қусырып отырмады. 1 ақпаннан бастап Қазақстанда коронавирусқа қарсы жаппай екпе жүргізу шаралары қолға алынған болатын. Вакцинация жұмыстары әлі де жалғасуда. Қазіргі пандемия және соның салдарынан туындаған дағдарыс бүкіл әлемнің бұрын болмаған жаңа сынақтармен бетпе-бет келіп отырғанын анық көрсетті.

Алдағы төртінші онжылдықтың бізге жүктейтін міндеті – қуатты елдің иесі және кемел халық болу. Бұл жолда саяси-экономикалық реформаларды және сананы жаңғырту үдерісін жалғастырып, заман талабына бейімделген ұлттың жаңа болмысын қалыптастыруымыз қажет.

Қорытындылай келе, Қазақстан дамудың жаңа жолына түсіп, халықтың бостандығының сан ғасырлық армандарын жүзеге асырды. Қазірде халқымыз өз мәдениетін, тілін, діні мен дәстүрін әрі қарай дамытуға мүмкіндік алды. Еліміздің әрбір азаматы ел тәуелсіздігін мақтан етеді. Еліміздің тәуелсіздігі - үш жүз жылға үзілген ұлттық бостандықты қалпына келтірген қазақ халқының ең қасиетті иелігі екені белгілі. Біздің парызымыз - республикамыздың Туын, Елтаңбасын және Әнұранын бағалау және құрметтеу.

ТӘУ ЕТЕР ҚАСТЕРЛІ ТӘУЕЛСІЗДІГІМІЗ

Сабырқұл Әсел Сабырқұлқызы,

Алматы

Тарихқа тұнған «тәуелсіздік»атты сөзді естігенде әрбір қазақтың бойын қуаныш кернері анық.Себебі,сонау алмағайып кезеңдерде қазақ халқы үшін қымбатқа түскен,ғасырлар бойы ата-бабаларымыздың аңсаған арманы болған осы тәуелсіздік еді.Біз

бұл кезеңді көрмеген болсақ та,қазақтың таңғажайып тарихын,деректерін зерделей отырып білеміз.Бұл қол жетпес бақытқа жету жолында Алаш ардақтыларының басын бәйгеге тіккені,әсіресе 1986 жылы болған Желтоқсан оқиғасына қатысқан қайсар аға-апаларымыздың ұмытылмас ерліктері бейне бір көз алдымызда елестейді. Жер бетіндегі қарапайым тірі жандарға зер салсақ та,олардың өз бетімен ешкімге бағынышсыз тіршілік етіп жатқанын байқаймыз,тіпті көк байрағымыздың символы болған қыран құс та аспанда еркін бойлап самғағысы келеді емес пе! Әлемде екі жүз қырыққа жуық мемлекет болғанымен,оның ішінде күні бүгінге дейін басқа мемлекетке бағынышты өмір кешіп,тәуелсіздігін алмағаны қаншама! Сонау жылдың 1776 жылдың 4 шілдесінде Америка Құрама Штаты құрылып,тәуелсіздік декларациясын қабылдады,ал осы кезде қазақ халқының тағдырына егеменді ел болу жоңғар,қалмақтармен соғысу жазды.Бұл күндері Қазақстан-егемендігін алған жас мемлекет,алайда,оның үш мың жылдық тарихы бар қасиетті ел екенін біреу білсе,біреу біле бермейді.сол уақыттан бері қазақ халқы егеменді ел боламыз деп талай тар жол,тайғақ кешті,сондықтан мен тәуелсіздікті таусылмас тарих деп білемін. «Еркін елде өскен ұрпақтың рухы әрдайым биік болуы тиіс. Жастары жалын жүректі, өршіл намысты, биік рухты болса – ол елдің еңсесі де биік болады.Өршіл, намысшыл жас отаншыл, патриот келеді, халқына, өз ұлтына адал қызмет етуге ұмтылады»-деп елбасымыз Н.Ә.Назарбаев атамыз айтқандай жастық - ол ізденістің бастауы, осы жаста ғана адам өзінің күшіне сеніп, тауды да қопарып тастайтындай болып көрінеді,барлық істе - спортта, саясатта, бизнесте болсын көшбасшылық танытады. Қазіргі жастар,яғни біз тәуелсіз елдің ұрпақтарымыз.Ендігі алаңдайтын мәселе,әлемнің басқа елдеріне көз салсақ,мемлекет ішінде болып жатқан қақтығыстар,төңкерістер жүректі ауыртады.Жастарымыз түрлі діни ағымдарға еріп кетпей,қасиетті аталардың жанын қиған оқиғалар қалған еліміз тыныш болсын деп тілейміз. Бүгінгі күнде әлемнің барлық түкпірін жайлаған індет,тарихқа енгелі отырған 2020 жыл жайлы,айналып өте алмас бір тақырып бар.сағымдай сырғып,тағы бір жыл алыстап өтіп барады.Бірақ бұл жаһанды жүрісінен жанылдыруға мақсат алған індетке тойтарыс беру өз қолымызда.Біздің тұңғыш рет қолымызға тиген тәуелсіздіктің асыл құсын ұшырып алмай берік ұстау бүгінгі ұрпақтың қолында.сондықтан егеменді еліміздің қазіргі өскелең ұрпақтарына тәуелсіздіктің тарихын тереңірек түсіндіру,қастерлете білу баршамыздың міндетіміз болуы тиіс. Мінекей сол баршамыздың тәу етер қастерлі Тәуелсіздігімізге биыл 30 жыл! Тәңірдің өзі тарту еткен еркіндік әрқайсымызға қымбат. Тәуелсіздік – бабалар аңсауы, ұрпақтың қолы жеткен киелі кезең. Тәуелсіздік – таңбасы таста, қаны қара жердің тамырында жатқан күдіретті сөз. Елбасы отыз жылда еліміздің атқарған істері мен жеткен жетістіктерін талдап, саралауды үш онжылдыққа бөліп қарастырып отыр. Сондай-ақ алдағы он жылдағы жоспарды атап көрсетті. Мақаланың маңыздылығы сол, Тәуелсіздіктің 30 жылдық мерейтойы қарсаңында әрбір қазақстандықтың «Мен елім үшін не істедім?» деп ойлауына ойтүрткі болды. Тәуелсіздік алған жас мемлекеттің отыз жылдық тағдыры мен шыққан белесін көреміз. Халқымыздың осы жылғы уақыттағы танымы мен алған тағылымы, қоғамның қалыптасуы мен ұлттың құндылықтары егжей-тегжейлі айтылған. Сонымен бірге, Тәуелсіз ел болғаннан бергі халқымыздың өткеннен ұлағат алып, келешекке нық ұстаныммен қадам басуына жөн сілтеп отырған мақала деп ойлаймын. Еліміз тәуелсіздіктің бесігінде тербелгелі 30 жыл. Отыз жыл ішінде Қазақстан етек-жеңін жиып, шекарасын бекітіп, өз алдына дербес зайырлы ел болды. Бұл атадан келе жатқан ұлы жеңістің жемісі. Қазіргі уақытта Егемен Қазақстанды бүкіл әлем таныды. 1991 жылы 16 желтоқсанда егемендігін алған еліміздің өз Президенті, ұлты мен ұлысы, салты мен дәстүрі, мәдениеті мен экономикасы, ұлттық валютасы болды. Желтоқсанның желі мен ызғарына қарсы тұрған жастардың жалынды рухы мен ерліктерінің арқасында шаңырағы биік, керегесі кең мемлекет болып қалыптастық. Осы жылдар ішінде елімізде қыруар істер атқарылды. Атап айтсақ тарихи жеріміздің шекарасы халықаралық шарттарға сай бекітілді. Мемлекеттік рәміздеріміз, Ата заңымыз, ұлттық валютамыз және Сарыарқаның кең жазық даласында барша елдің өзінің тез көркейіп өсуімен таң қалдырып, жаңа

Астанамыз дүниеге келді. Әлемдік қауымдастық алдында «Қазақстан Республикасы» деген асқақ рухты ел екенін мойындаттық. Ел экономикасы да жылдан-жылға нығайып, мәдени, рухани даму деңгейі белеске көтерілуде. Өзіне тәң барлық институттары бар, әлемдік қауымдастықтың ықпалды мүшесі болып табылатын тәуелсіз мемлекет құрылды. Жыл сайынғы ел Президенттің халыққа арналған Жолдаулары мен қабылданған мемлекеттік бағдарламалар, стратегиялық бағыттардың барлығы да қарапайым халықтың тұрмысын жақсартып, тәуелсіздігімізді нығайтуға бағытталды. Дегенмен, бұл жетістіктерге жетуде еліміз көп қиыншылықты көргенін ұмытпағанымыз жөн. Мың тоғыз жүз он алтыншы жылдағы көтеріліс, жиырмасыншы жылдардағы аштық, отызыншы жылдардағы тотолитарлық жүйе, ұлы Отан соғысы, мың тоғыз жүз сексен алтыншы жылғы жерді дүр сілкіндірген Желтоқсан оқиғасы. Бұның барлығы да қазақ жеріне ауыр жара салды. Қанша қиыншылық келсе де, біз оларды ешқашан ұмытпаймыз. Себебі, бұл — тарих. «Өткенімізді ұмытсақ, болашақ бізді кешірмейді» деген ұлы даналық сөз бар емес пе? Осы даналықты әрдайым жадымызда сақтағанымыз жөн. Қазақта «Отансыз адам ормансыз бұлбұл» деген сөз бар. Орманы жоқ құстың ұясы да, қонар бұтағы да жоқ. Дәл сол секілді тірлік кешу ортасы жоқ ұлттың өмір сүруі мүмкін емес. Ағы мен қарасы, жақсы мен жаманы, жасығы мен жасампазы егіз ұғым болған жаңа ғасырда сап алтындай баға жетпес байлығымыз ұлт құндылығын берік сақтауымыз керек. Баға жетпес байлығымыз тәуелсіздіктің 30жылдығы ішінде ғасырлар тоғысында сан қилы оқиғалардан құралған жылдармен өлшеген Елбасымыз Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың өз еңбегінде жазған ой-пікірін арқау еткім келеді! «XX–XXI ғасырлар тоғысы Қазақстан үшін алапат өзгерістердің ғана емес, дүниені дүр сілкіндірген Ұлы Бетбұрыс уақыты болды. Егемен ел атанып, тәуелсіз мемлекет құру – Еуразияның байтағын мекен еткен байырғы халықтың мыңжылдық тарихындағы ғажайып сәт еді. Мұндағы «ғажайып сәт» деген тіркестің астарында жаңа мемлекет құруды білдіретін аса күрделі жасампаз процесс жатыр. Ол сәт сан қилы оқиғалардан құралған ондаған жылдармен өлшенеді. Тәуелсіздігіміздің алғашқы екі мүшелінің мәні мен мағынасын терең түйсіну үшін сол оқиғаларды өзара байланыстыра жүйелеп, ой сүзгісінен қайта өткізу керек болды. КСРО ыдырауы қарсаңындағы Қазақстанның жағдайы көңіл көншітерліктей емес еді. Экономикалық және технологиялық тұрғыда ілгері елдерден едәуір артта қалған Кеңес Одағының өз ішінде Қазақстан кенже дамыған республика санатында болатын. Ашығын айтқанда, Одақ басшылығы Қазақстанға аграрлық және шикізаттық қор ретінде қарады. Мемлекеттіліктің төл нышандары (валютасы, әскері, сыртқы саяси қызметі, кедені мен анықталған шекарасы сияқты тәуелсіз мемлекетке тән белгілері) жоқ республика Мәскеудегі Орталыққа басыбайлы, соның әкімшілік-саяси ырқына толықтай бағынышты еді. Кеңес Одағы тарағаннан кейін оның тікелей мұрагері Ресей деп танылды. Яғни Қазақстан өз мемлекеттілігін жоқтан құрауға мәжбүр болды. Тарих біздің халқымыздың тағдыр-талайына жаңа мемлекет құрудың ұлы миссиясын жүктеді. Ағымнан жарылып, ақиқатын айтсам, таңдау көп емес еді –бізге не жанкешті жасампаздық жолына тәуекел ету немесе аяулы арманды аяқасты етіп, тағдырдың тәлкегіне көніп, миллиондардың көз жасын арқалап, тарих тұңғышына кету ғана қалған. Осындай алмағайып заманда бұрынғы кеңестік елдердің талайы абдырап, әрі-сәрі күйге түсті. Кейбір жаңа тәуелсіз мемлекет басшыларының шолақ ойлы біліксіздігі халқын ұлтаралық қақтығысқа, қантөгіске дейін апарған азаматтық соғысқа ұрындырды. Оның ақыры миллиондаған жандардың қайғы-қасірет, қорлық пен зорлық көріп, бейшара күйге түсуіне әкелді. Қазақстан сол қасіреттің бәрін айналып өте алды. Өйткені 1991 жылы әрқайсымыз жүрек қалауымызды білдіре отырып, тілекке тілек, білекке білек қосып, ортақ шаңырақ астына бірігіп, береке-бірліктің, ынтымақ пен достықтың үлгісін көрсеттік. Бұл – біздің үкілі үмітіміз, бәрімізді бақытқа жетелеген баянды таңдауымыз болды. Баршамыз талап қылып, халық болып жұмылған еңбектің арқасында, қалыптасқан мемлекетіміздің тұғырын бекітіп, кемел келешекке қарыштап қадам басып келеміз.» Тәуелсіз Қазақстан тарихының басты тағылымы мынада: кез келген тығырықтан жол тауып, кедергіні – мүмкіндікке, тәуекелді

табысқа айналдырып, ең асқақ арманға қол жеткізу әркімнің өз қолында. Жеңіс пен жетістік – жасқанбай алға ұмтылғанның еншісінде. Қазақстанды жоғары дамыған мемлекетке айналдыратын – азат ойлы, жаңашыл да жасампаз азаматтары. Ол үшін әркім жан-жақты және кемел білімге ден қойып, қажырлы еңбек пен өзін-өзі толассыз жетілдіруді өмір салтына айналдыруы қажет. Демек, бүгін де болашақ үшін құлшына іске кірісетін, жігерімізді жанып, санамыз бен өмірімізді өзгертетін сәт тағы туып тұр. Ұлы тарих Кемел келешекке жетелейді. Дәлірек айтқанда тәуелсіздігіміздің 30 жылдығын тек мақала арқылы жарияламай оны рухпен, патриоттық сезіммен паш етіп, біздей жастар мақтанышпен көкейде сайраған ұлы мақсат жоспарлар арқылы еліміздің дамуымен қарыштауына зор үлес қосуымыз қажет. Кез келген ел өзінің келешегін өскелең ұрпағымен байланыстырады. Әр ұрпақтың пешенесіне жазылған заман ағымы, кезең тынысы болады. XXI ғасыр бүгінгі ұрпаққа, яғни біздерге бұйырған бақыт деп ойлаймын.

ТӘУЕЛСІЗДІК - ТҰҒЫРЫМ!

Дайрова Махаббат,

Ақтөбе

«Тәуелсіз Қазақстан!», «Қазақстан Республикасы!» Неткен керемет, киелі ұғымдар! Бұл ұғымдардан, Отанымыздың тәуелсіз, еркін мемлекет екенін бірден аңғаруға болады. Бүгінде біз – қанатын кеңге жайған егеменді елміз. Көк туымыз желбіреп, сол жағымыздағы мақтаныш сезімімен дүрсілдеп тұрған жүрек әнұранымызға әуен қосып, әнұранымыз асқақтай шырқалуда.

Қазақстан - тәуелсіз ел. Сол тәуелсіздік жолында біздің ата-бабаларымыз не көрмеді десеңізші?! Еліміздің басынан азапты күндер мен түндер, аштық пен сұм соғыс та өтті.

1916 жылғы қозғалыс XIX ғасырдың 30-40 жылдарындағы Кеңесары Қасымұлы бастаған ұлт-азаттық қозғалыстан кейінгі кең-байтақ өлкенің барлық аймақтарын қамтыған жалпыұлттық сипаттағы көтеріліс болды. Бұл көтерілістің қазақ елінің ғасырлар бойы аңсаған бостандығы мен тәуелсіздік жолындағы азаттығы үшін алар орны ерекше. Сондай-ақ, жиырмасыншы, отызыншы жылдардың басындағы ашаршылық, отызыншы жылдардағы тоталитарлық жүйе, ұлы Отан соғысы, мың тоғыз жүз сексен алтыншы жылғы Желтоқсан оқиғасы. Горбачёв бастаған қайта құру және демократиялық саясатындағы Кеңес өкіметі басшыларының жергілікті халықтың мүддесімен санаспай, ұлт саясатын көп жылдар бойы бұрмалауы алданған қала жастарының ұлттық сана-сезімдерін оятты. Жаппай қазақ мектептерінің жабылуы, қазақ тілінде шығарылған мақалалар, газет - журналдар, кітаптардың сатылымнан жоғалуы, жоғарғы билеуші таптың үстемдік етуі біздің ержүрек, батыл, намысшыл қазақ елін ызаландырды. Сөйтіп, халықтың ұлттық мүддесі үшін күреске жол ашылды. Бұның барлығы да қазақ жеріне ауыр жара салған қиын-қыстау кезеңдер болды. Елім, жерім деп жаудан ұлтарактай жері үшін, небір қазақтың батырлары өз өмірлерін қиып, қанды шайқастарда қаза болды. Қазақ халқының небір қайтпас қайсар батырларының жасаған ерліктерін тарихтан оқып білудеміз.

Алматының алаңында өткен Желтоқсан оқиғасын да апайларымыздың айтулары бойынша, теледидардағы деректі фильмдер мен оқулықтардан жақсы білеміз. Осы оқиғаның жазықсыз жаласына ұшыраған «қасқалдақтай қаны, бозторғайдай жаны» бар жаужүрек Қайрат, Ерболдай ағаларымыз бен Ләззат, Сабирадай қайсар апаларымыздың желтоқсанның ызғарында жасаған ерліктері мен олардың есімдерін атамай кетпеуге болмайды. Жыл сайын 16 желтоқсанға қарсы мектебімізде тәуелсіздікке байланысты түрлі тақырыптарда тәрбие сағаттары мен іс-шаралар өткізіліп тұрады. Аға-апаларымыздың ерліктерін ардақтап, олардың есімдерін өшірмеу - біздің перзенттік парызымыз деп білемін. Білектің күшімен, найзаның ұшымен, соңғы демі қалғанша туған жерімізді қорғап, бізге аманат етіп қалдырған ата-абаларымыздың арқасында біз бүгінгі таңда бақытты өмір кешудеміз.

Міне, биыл Тәуелсіздік туының желбірегеніне 30 жыл. Қазақстан Республикасының Жоғарғы Кеңесі 1991 жылы 16 желтоқсанда «Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Тәуелсіздігі туралы» Конституциялық Заң қабылдады. Тәуелсіздік – ең алдымен Қазақ халқының, ата-бабамыздың бостандыққа ұмтылған асқақ армандары мен қайсар рухының жемісі. Әрбір жас буынның жүрегіне Отанға деген шексіз сүйіспеншілік дарытатын қазақстандықтардың еңбегі. Сондықтан да біз үшін Тәуелсіздік күні – ең қастерлі күн. Бүгінгі таңда еліміз тәуелсіздігін жариялап, дербес мемлекет ретінде барша әлемге танылды. Тәуелсіздік ала салысымен, біршама жетістіктерге қол жеткізіп, еліміздің көптеген мәселелері шешілді. Семей полигоны жабылып, Арал теңізі мәселесі шешілді, тарихи мұрамыз, мәдениетіміз, қазақ тіліміз қайта жаңғыртылды, табиғи байлығымызды өз иелігімізге қайтарылды. Тағы басқа да мақтаныш сезіміне бөлейтін көптеген маңызды жетістіктеріміз баршылық. Біз - егемен мемлекетте бейбітшілік пен келісімде, өзара сенімде азат өмір сүрудеміз. Иә, ендігі күні біздің мәңгілік ел екенімізді бүкіл әлем мойындады. Біз тар жол, тайғақ кешулерден өттік. Жеріміздің кеңдігіндей көңілі кең дархан, қонақжай «қазақ» деген халықпыз. Мемлекетіміздің берік іргетасын қалаған, тәуелсіздігімізді алған, тұрмысы бақуатты, түтіні түзу ұшқан, ұрпағы ертеңіне сеніммен қарай білетін, дербес те тәуелсіз ұлтпыз. Елбасымыздың «Мәңгілік Ел» идеясы – Тәуелсіздігіміздің мәңгілік келбеті іспетті.

Қазіргі таңда осындай ерлікпен қол жеткізген тәуелсіз еліміздің барына Аллаға мыңда бір шүкіршілік етеміз. Сөз соңында елбасымыз Н.Ә.Назарбаевтың халыққа жолдауынан үзінді келтіреміз: “Еліңнің ұлы болсаң, еліңе жаның ашыса, азаматтық намысың болса, қазақтың жалғыз ұлттық мемлекетінің нығайып-көркеюі жолында жан теріңді сығып жүріп еңбет ет. Жердің де, елдің де иесі өзің екеніңді ұмытпа!” Ата-бабамыз аманат қылып қалдырған жеріміз өз қолымызда. Оны қорғау, қожалық ету біздің міндетіміз!

ЕЛІМІЗДІҢ ЕРКІНДІГІ-ТӘУЕЛСІЗДІК

Узипова Аңсаған,

Ақтөбе

Тәуелсіздік. Бір сөз – үлкен мағына. Еркіндік, егемендік, жалпы бейбіт өмір дегенді білдіреді. Күн сайын тәуелсіз таңды атырып жүрген бізден бақытты жан жоқ шығар, шіркін! Бұл, қиындықтарды еңсере білген жігер мен көп жылдық еңбектің жемісі. Қан мен тердің арқасында иеленген тәуелсіздігімізге де биыл 30 жыл толып отыр.

Еліміз қазіргі күнгі дәрежеге жету жолында көп баспалдақтан өтті. Тәуелсіздікке оңай қол жеткізген жоқпыз. Бейбіт өмір үшін мыңдаған батырларымыз жан тапсырды. Халықты сауаттылыққа шақырған, әрдайым ізденісте жүрген тұлғаларымыз да аз емес. Менің ойымша тәуелсіздік – біздің қолымыздағы өте бағалы құндылық. Себебі ол осы күнгі әр қуанышты таңымыздың алтын кілті. Қазіргі кезде өз егемендігін алмаған мемлекеттер де қаншама. Ал біз осы күнімізге шүкіршілік етуіміз керек.

Тарихқа көз жүгіртсек, адам көңіліне үлкен қаяу салатын «Желтоқсан оқиғасы» Қазақстанның жеке мемлекет болып құрылуына тікелей әсер еткенін байқаймыз. Меніңше, бар батылдығын жинап, «Желтоқсан қозғалысын» бастаған қазақ студенттерінің әрекеті нағыз мақтан тұтарлық ерлік. Егер сол кезде қазақ жастарының бойында ерік-жігер, ар-намыс болмаса, жоғарыда айтып өткен мемлекеттер қатарында болар ма едік, бәлкім... Алайда бұл қозғалыс бірден нәтиже бермеді. Әскери күш көтерілісшілерді қоршауға алып, қатаң жазалады. Адам аузы бармайтын азаптармен бетпе-бет келіп, қаншама қандастарымыз өмірден озды. Әрине, бұл халқымыздың намысына тиді, өте ауыр соққы болды. Бірақ, жоқ, еліміз үмітін сөндірмеді, алға нық қадам басты. Бастан өтіп жатқан қиындықтар тәуелсіз ел боламыз деген арманның қасында түк емес еді. Керісінше, сол бір келеңсіздіктер халықтың рухани өміріне әсер етіп, үлкен өзгерістерге әкеліп соқты. Небір ауыр өткелдерден соң, көптен күткен ұлы күн туды. 1991 жыл 16 желтоқсан.

Тарих беттеріндегі алтын жазба. Қазақстан Республикасы өз тәуелсіздігін жариялаған күн. Иә, мүмкін, бір естігенде мүлдем сенгісіз оқиға шығар. Алайда бұл – Ұлы Қазақ елінің тәуелсіздікке қол жеткізу жолындағы шытырман оқиғасы.

Жеткізбес Құдай сүйсе баққа кімді,

Қарыны ақ түйенің ақтарылды.

Ат шаптыр, аруақ шақыр, тойла қазақ,

Тәуелсіз Президентің атқа мінді, - деп Несіпбек Айтұлы жырлағандай Қазақстан өз Президентін сайлап, егемен еліміз деп жар салған уақытта халқымыздың қуанышында шек болмады. Отыз күн ойын, қырық күн той қылып, жаңа өмірге қадам басты. Сан мың жылдар бойы аңсаған арман орындалғаннан соң да, еліміз біраз ащы-тұщының дәмін татты. Ең алғашқы бейбіт күннен бастап Елбасымыз «Мәңгілі ел» болуды көздеді. Бүкіл қазақ халқы болып мемлекетіміздің іргетасын берік етіп қалауға шақырды. Міне, сол еңбектің бал дәмін бүгін татып отырмыз. Ашық аспан астында еркін өмір сүріп жатырмыз. Біз, қазақ халқы, шынымен де, ең бақытты жандармыз. Мен бұны мақтан етіп айтудан ешқашан жалықпаймын.

Биыл, сол бағалы қазынамызды қолда аялап ұстап келе жатқанымызға 30 жыл. Халқымыздың ең басты мақсаты – «Мәңгілік ел» болу. Осы мақсатқа жету жолында бірге, нағыз достығы жарасқан халық ретінде ұжымдаса отырып, атсалысайық, достар! Осымен эссемді аяқтағым келіп отыр. Иә, эссемнің тақырыбы ретінде Тәуелсіздік алғаннан кейінгі оқиғаларды алуыма болатын еді. Алайда, менде, “біз оны өз көзімізбен-ақ көріп жүрміз ғой” деген ой туды. Сондықтан тарихқа сүйене отырып, тәуелсіздіктің оңай жолмен келмегені жайында оқырманға біраз ой салуды жөн көрдім. Тәуелсіздігіміз мәңгі шарықтасын, кемеңгер еліміз дами берсін! Сонда ғана біздің келешек бақытты да, баянды ғұмыр кешеді.

ТӘУЕЛСІЗ ЕЛ – БОЛАШАҚ КЕПІЛ!

Елдосұлы Сүлеймен,

Ақтөбе

Тәуелсіздік – бабалар аңсауы, ұрпақтың қолы жеткен киелі кезең. Тәуелсіздік – таңбасы таста, қаны қара жердің тамырында жатқан құдіретті сөз. Тәуелсіздік – ұлттың, тілдің, дәстүрдің, салт-сананың мызғымас тірегі, күші, алтын дінгегі, халықтың бақ жұлдызы. Тәуелсіздік – арман! Жер бетінде қанша ұлт болса, сонша арман бар. Сол арманға біздің қазақ халқы жетті.

1991 жылы – еліміздің Қазақстан деген атпен бүкіл әлемге алғаш қадам басқан жылы. Сол сәттен бері міне 30 жыл да өте шықты. Егемендігін алған еліміздің өз президенті, ұлты мен ұлысы, салты мен дәстүрі, мәдениеті мен экономикасы болды. Желтоқсанның желі мен ызғарына қарсы тұрған жастардың жалынды рухы мен ерліктерінің арқасында шаңырағы биік, керегесі кең мемлекет болып қалыптастық. Қазіргі Қазақстан әлем сахнасында мақтанарлықтай беделге ие. Жас мемлекетіміз осындай аз ғана уақыттың ішінде көптеген ірі экономикалық, саяси және әлеуметтік жетістіктерге қол жеткізді. Қазіргі таңда Қазақстан жас мемлекет бола тұра, көптеген елдерден әлдеқайда алда. Еліміздің аяғынан нық тұруы, ұлттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету және экономикамыздың жедел қарқынмен даму – қазіргі таңда негізгі стратегиялық бағыттар. Бүгінгі Қазақстан – тек өзі орналасқан аймақта ғана емес, бүкіләлемдік проблемаларды талқылауда және шешуде ықпалды рөл атқаратын ел. Қазақстан үшін, қазақ халқы үшін тәуелсіздік аспаннан түскен сый емес еді. Халқымыз бостандықты аңсап, Тәуелсіздікке зарығып жетті. Тәуелсіздік деген ұлы жеңіске қол жеткізуде әлі де жаңғырып тұрған кешегі Желтоқсанның да септігі аз болған жоқ – студент жастардың көшеге шығып үндеуі және егемендік үшін зардап шегуге дайын екендігін көрсете білуі барша халыққа сенім мен жігер берген болатын.

Тарих - өткеннің сабағы, алдағының кейінгіге өнегесі, қазақ жері қасиетті, өйткені ата-бабаларымыз бізге бірліктің, тұтастықтың ұлы үлгісін көрсетіп, атының тұяғымен дүбірлетіп өткен атамекенін аманат етіп қалдырды. Кеңес үкіметі орнаған жылдары қолына қалам алып күрескен қазақтың зиялылары Сәкен, Ілияс, Ахмет, Мағжан ағаларымыздың арманы да еліміздің еркіндігі мен халқымның тәуелсіздігі үшін болған күрес емес пе еді?! Ұлтым деп еңіреген Алаш арыстары да, қазақтың азаттық, бостандығын жырлаған, кеңес үкіметінен көп нәрсені күткен ағалардың үміті де ақталмай кетті. Олар екі жолды таңдаса да, екі майданда күрессе де, армандары бір, үміттері жалғыз-қазақтың еркіндігі еді. Осы тәуелсіздік жолында көптеген жастарымыз құрбан болды. Қазақтың біршама азаматтарының мойнына қыл шылбыр салынды. Әділдік үшін бой көтерген жас боздақтардың маңдайы тасқа соғылды. Олар елімізді басқаратын – қазақ азаматы болсын деп зарлады. Сол бір күнгі ұмытылмас оқиға бүкіл ұлтымыздың жанын жаралап, жүрегіне ызғар шашып кеткен болатын. Егемендік, бостандық үшін жап – жас өрімдей қыз – жігіттер құрбан болды. Оларға жала жауып, әбден намыстарына тиіп, қорлаған болатын. Бұл ызғарлы күндер халқымыздың есінде сақталып қалған еді. Осы күнгі елі үшін жанын беруге дайын болған Қайрат Рысқұлбеков, Ербол Спатаев, Ләззат Асанова, Сабира Мұхаметжановаларды ерекше атап өткім келеді. Бұлардың ең кішісінің жасы не бәрі 16 жаста еді. Он екіде бір гүл ашылмаған жастарымыз жастықтың керемет дәмін татпай кетті. Ақиқаттың жолы қиын да қатерлі деген осы шығар бәлкім.

Қазіргі таңда жастарымыз алып берген тәуелсіздігіміздің арқасында біз бақыттымыз. Аса бір қиыншылықпен келген тәуелсіздікті – қолымызға қонған бақ құсымыз деп білеміз. Ерлеріміздің арқасында Қазақстан Егеменді ел болып, дүние жүзіне танылуда. Біздің Отанымыз – егеменді, тәуелсіз Қазақ мемлекеті. 130 аса ұлт өкілдері тұратын осынау қасиетті мекенде, асқақтаған өлкеде, кеңшілігі керемет, дархан дастархандай далада, егіні теңіздей толқыған, төрт түлігі маңыраған, өндірісі өркендеген мекенде өмір сүруші әрбір адам өз Отанын жанындай сүйіп, оның көк туын көкке көтеруді мақтаныш тұтады.

Осындай тыныш, тәуелсіз, ашық аспанды заманда өмір сүріп жатқаныма қуанамын. Қазіргі бейбіт мемлекетте уайым-қайғысыз өмір сүріп жатқанымыз тәуелсіздігіміздің арқасы екеніне тағы да көзім жетті. Мен сияқты өсіп келе жатқан өскелең ұрпақ үшін тәуелсіздіктің маңызы ұшан-теңіз екендігі сөзсіз. Бүгінде Қазақстан Республикасының еңсесі биік, тәуелсіз, басқа мемлекеттермен терезі тең, керегесі кең егеменді мемлекет болып қалыптасты. Тәуелсіз еліміздің туы күннен-күнге биіктеп, халықаралық аренадағы беделінің күн санап артып келе жатқаны көңілімізге қуаныш ұялатып, қиялымызға қанат қақтырады.

Қорыта айтқанда, тарихымыз бай, бүгінгіміз баянды, ертеңіміз жарқын боларына кәміл сенемін. Тек қолға қонған бақыт құсын үркітіп алмай, жұмыла кірісіп, кеңесіп шеше білсек, болашақтың таңы жарқын! Елбасы Нұрсұлтан атамыз айтқандай, еліміздің болашағының көркейіп, гүлденіп одан әрі дамып, өркендеуі біздің қолымызда. Яғни болашақтың жастары мына біздер, бүгінгі бүлдіршіндер мен жас ұрпақтар. Елімізді әлемге танытып, Елбасымыздың жолдауындағы жұмыстарды атқару үшін, алдымен жақсы білім алып, тәлімді тәрбиелі болуымыз қажет. Әрбір адам өз алдына мақсат қояды. Менің де алдыма қойған үлкен мақсаттарым бар.

«Отан» деген қасиетті мекенді, ата-бабамыздың көздің қарашығындай сақтап келіп, ұрпағына аманат етіп қалдырған кең байтақ жерімізді, ана тілімізді қанаттыға қақтырмай, тұмсықтыға шоқтырмай, аялап, қастерлей білу – біздің перзенттік парызымыз. Еліміздің дамыған елдермен терезесі тең болып қарыштап өркендеуі – жас ұрпақтың қолында!

ТӘУЕЛСІЗДІК- ЕЛ ТҰҒЫРЫ

Орынбасарова Мадина,
Ақтөбе

Тәуелсіздік – тартуы ол тәңірдің,
Тәуелсіздік – маңдайдағы бағым бұл.
Тәуелсіздік – сыбағасы халқымның,
Тәуелсіздік – таймайтұғын тағым бұл.

Тәуелсіздік - қасиетті, киелі ұғым. Ол ата-бабаларымыздың сан ғасырлар бойы аңсаған арманы, үміті мен сенімі. Ол-азаттықтың алтын арқауы, елдігіміздің мызғымас тұғыры. **Тәуелсіздік** – еліміздің ең басты мерекесі. Қазақстанның жаңа дәуірде қол жеткізген барлық табысының қайнар көзі – Тәуелсіздік. Тәуелсіз ел болғандығымыздың арқасында ғана Қазақстанның сөзі мен ісін бүкіл әлем таныды. **Тәуелсіздік** – кез келген адамның, ұлттың, халықтың, елдің еркіндігі. Өзінің алдында дербестігі. **Тәуелсіздік** – сіздің тыныстап отырған, еркін әрі бақытты күн кешіп жатқан Отаныңыз. Әлемде екі жүзге тарта тәуелсіз мемлекет бар. Олардың өзі тілі, діні, ділі, салты мен дәстүрі, ғұрпы, мәдениеті дамыған. Оған қоса ішкі және сыртқы экономикасы да қалыптасқан.

Тәуелсіздік не үшін киелі ұғым?

Тарихтың тереңіне үңіліп, әрбір тас бетінде қалған таңбаларға қарап бабаларымыз жасап келе жатқан дәуірлердің есебінде кеткен шайқастар, аштық, жау тылында қалған жұрттың әрбір қаны мен көз жасына қарап тәуелсіздіктің қандай керемет ұғым екенін сезінесіз. Біз бейбіт елдің ұрпағымыз, біз еркін елдің ұландарымыз. Бірақ бізге дейінгі осынау ұлан-байтақ жерді, елді аманаттап келе жатқан батырлар мен ұлы тұлғалардың төккен тері өз алдында бір төбе.

«Кие» деген сөздің өзі үлкен мәнге ие. Оның астарында тоғысып кететін бүкіл бір тағдырдың тауқыметі мен қасиеті жатыр. Сондықтан да еркіндікті аңсап өткен хандарымыз үшін, біз үшін тәуелсіздікке баға жетпейді.

Міне, көзді ашып жұмғанша, осы жылы Қазақ халқы тәуелсіздіктің 30 жылдығын тойлайды. Тәуелсіздікке жету – оңай жолмен келген жоқ, ол бәрімізге мәлім. Бұл қазақ халқының ғасырлар бойы көздеген арман-мұраттарының орындалуы.

Тәуелсіз мемлекетке айналу, бізге үлкен серпіліс, күш берді. Тарихи күш десе де болады. Біздің өз еркімізбен алға ұмтылуға, мемлекет болып өркендеуге жол ашылды.

Тәуелсіз мемлекет бола салысымен, көптеген шұғыл сұрақтарға шешім табылды. Неше түрлі ауыртпашылық әкелген Семей полигоны жабылды, Арал теңізі мәселесі шешілді, тарихи мұра, мәдениетіміз, қазақ тілі қайта жаңғыртылды, табиғи байлығымызды өз иелігімізге қайтара алдық.

1991 жылы КСРО ыдырап, Одақтың құрамындағы елдер өз алдарына жеке мемлекет болып жатты. Солардың қатарында Қазақстан да болды. 1991 жылы 16-желтоқсанда Қазақстанның Жоғарғы Кеңесі “Тәуелсіздік пен мемлекеттің егемендігі туралы” заңды қабылдады. Ескеретіні, Қазақстан КСРО құрамындағы елдердің арасында ең соңғысы болып Тәуелсіздігі туралы заңды қабылдады. Бұл заң 1990 жылы 25-қазанда қабылданған Қазақстанның Егемендігі туралы Декларациямен бірге Қазақ елінің елдігін нығайта түсті.

Қазақстанның Тәуелсіздігін ресми түрде *ең алғаш* болып мұхиттың арғы жағында жатқан Америка Құрама Штаттары мойындады, *екінші* болып Қытай, сонан соң Ұлыбритания мойындады. Оның артынан Моңғолия, Франция, Жапония, Оңтүстік Корея және Иран Ислам мемлекеті мойындады. Иран — Қазақстанның тәуелсіздігін

мойындаған алғашқы мұсылман мемлекет. Ал “Тәуелсіздігімізді ең алғаш болып бауырлас Түркия мемлекеті мойындады” деген сөздің ақиқат еместігін білгеніміз жөн. Түркия алғаш болып Қазақстанда өз елшілін ашты, бірақ тәуелсіздігімізді мойындауда он жетінші болды. Бұл деректі еліміз Тәуелсіздік алғаннан кейін Сыртқы істер министрінің орынбасары қызметін атқарған, елдің сыртқы саясат тұжырымдамасы авторларының бірі болған Вячеслав Физзатов келтірген. ҚР Сыртқы Істер министрлігінде тіркелген дипломатиялық құжаттарда Түркияның Қазақстан тәуелсіздігін ресми түрде мойындайтын протоколға 1992 жылдың 2-наурызы күні қол қойғандығы көрсетілген. Алғашқы күндері әлемнің салмақты елдері мойындап, кейіннен басқа да елдер мойындап жатты. Осылайша әлемдік саясат аренасында ҚАЗАҚСТАН деген мемлекет тәй-тәй басты. Небары бірнеше аптаның ішінде әлемнің көптеген беделді елдері Қазақ елінің тәуелсіздігін мойындап, дипломатиялық қатынастар басталды.

Соңғы жылдардағы дағдарыстың салдарынан 2015 жылы экономиканың шикізат секторындағы өндіру көлемі тау-кен өндіруші саладағы шығару көлеміне дерлік теңестірілді. Сол себептен, елдің әлеуметтік-экономикалық дамуына оң әсер тигізетін, 2010 жылы қабылданған мемлекеттік индустриалдық-инновациялық дамудың мемлекеттік бағдарламасының екінші бесжылдығын ары қарай жүзеге асыру керек. Өңдеуші өнеркәсіптің бәсекеге жарамдылығын көтеру үшін шағын және орта бизнесті қаржыландыру ғана емес, сонымен қатар болашағы бар ірі жобаларды шетелдік инвесторлар арқылы қаржыландыруды тоқтатпаған жөн болар. Осы бағытта жыл сайын өткізілетін “Еуразиялық экономикалық форуммен” қатар “Астана экономикалық форумының” айтарлықтай пайдасы бар. Алдымызда “Еуразиялық кедендік одақ”, “Дүниежүзілік сауда ұйымы” сияқты халықаралық сауда-саттық нарығында сынақтар күтіп тұр.

Кәсіпкерлер бизнес жүргізуде неше түрлі жасанды бөгеттерге кезігеді, оны бәріміз естіп жүрміз. Мемлекет шенеуніктерінің осындай істерді тудырмау жолдарын қарастыруымыз қажет. Пара алу, жемқорлыққа қарсы күресті, бюрократия секілді бөгеттермен жұмысты жалғастыру - басты мақсатқа айналу керек. Мұндай шараларды қолдана отырып, Елбасымыз “мықты бизнес – мықты мемлекет” қағидасын іске асыру жайында өз жолдауында айтып өткен.

Жастарға заманауи білім берумен қатар, өңдеуші өнеркәсіпті жақсарту мақсатымен жаңа мамандар даярлау керек. Қазіргі таңда жастар көбінесе билікке ұмтылады. Мемлекетімізде бірі заңгер, бірі мұнайшы, бірі экономист болғысы келеді. Қазір осының салдарын көріп келеміз. Халықаралық нарықтың кесірінен болған мұнай бағасының түсуінен қаншама жұмысшыларымыз жұмыс орнынан босатылды. Артынан қол қусырып қарап отырған жанұялары, іні-қарындастары бар. Мұндай сценарий қайталанбау үшін жастардың экономиканың игерілмей қалған салаларына құштарлығын ашу керек. Жастармен жұмысты тек сауаттылық жағынан ғана емес, мектептер мен жоғарғы оқу орындарын қазіргі заманға сай техника-құралдармен, инновациялық жабдықтармен қамтамасыз ету керек.

Тағы айтып кететін жайт, бұл жастарды бизнеске деген құштарлығын ояту. Халықаралық тәжірибенің көрсетуі бойынша жастарды кәсіпкерлікте қолдау, жаңа жұмыс орындарды ашуымен қатар білікті мамандарды дайындауға жол ашылады. Сонымен қатар, еліміздің инновациялық даму жолына тезірек көшуіне мүмкіндік туғызады. Жастардың, менің ойымша, инновациялық жоғары белсенділігі, ойлаудың инновациялылығы, жедел түрде шешім қабылдауы, түрлі бөгеттерге иілгіштігі, тәуекелге бейімделуі сияқты күшті жақтары бар. Жыл сайын Алматы қаласында кәсіпкерліктің жаһандық аптасы шеңберінде “Жастар Кәсіпкерлігінің Форумы” өтіп келеді. Одан әрі жас кәсіпкерлер клубы, бизнес инкубатор сияқты жобалар ашылып жатыр. Мемлекет тарапынан осындай жобаларға қаржылай көмек бөліну керек деп ойлаймын.

Әрине, біз көпұлтты және көпконфессиялы қоғам екенімізді ұмытпау керекпіз, бірақ ана тілі – қазақ тілін ары қарай дамытуымыз керек. Өйткені, ана тіліміз біздің рухани

байлығымыз, тарихи құндылығымыз болып табылады. Өз тілімізді қай салада болмасын, ұялмай, керісінше қуана қолдануымыз қажет. Білмейтіндеріміз үйренуге талпынайық! Бірнеше жұмыс орнында қызмет істей келе, туған тілімізде, таза сөйлейтін адамдарды сирек кездестірдім. Кейбіреулер қазақ тілінде сөйлессең, тіпті менсінбей қарайды. Қазақ тілін дамытуда, мемлекет тарапынан неше түрлі жағдайлар жасалып жатыр. Тегін сабақтар берілуде, тегін видео таспалар таратылуда, осы мемлекеттен берілген сыйлықтарды пайдаланып алайық. Өзіміздің тілімізді қастерлеп, құрметтесек, қоғам да өзгереді, ал біздің мәртебебіміз одан сайын асқақтайды.

Иә, 25 жылда мемлекетіміз күрт өзгерді. Экономикалық, әлеуметтік, интеллектуалды тұрғыда өркендеп келеміз. Оны архитектуралық тұрғыда қарасақ, Елбасы айтқандай, мемлекетіміздің басты күші – Астана қаласы. Астана тәуелсіздіктің белгісі, үні, келбеті деуге де болады. Осы жерді басып жүріп, шын мәнінде, біздің болашағымыз жарқын екеніне қатты қуанам.

Алдымызда “ЭКСПО-2017” атты халықаралық көрме Астанада өткізілмекші. Ол Орталық Азияда және “Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына” кіретін мүше елдерде өтетін алғашқы көрме болмақ. Мұндай үлкен шараны біздің елде өткізу мемлекетіміздің жоғарғы деңгейін көрсетеді. Көрменің тақырыбы “болашақ энергиясы” деп аталады, яғни жасыл технологияларға арналған. Халықаралық көрмелер бюросына мүше елдерді таң қалдырған сұрақ, қазіргі таңда көкейкесті мәселе. Сарқылмайтын энергия көздері: күн сәулесі, жел, жер асты сулары арқылы энергия алу, болашақта адам баласына ең қажетті ресурс түрі. Бүкіләлемдік көрме 3 айға дейін жалғасады. Оған әлемнің 100-ге жуық елі және 10-нан астам халықаралық ұйымы қатысады. Көрмеге 2 миллионнан астам адам қатысады деген болжам бар.

Өтетін көрме, елдің өндірістік қуатына мықты серпін бере алады. Мұндай ауқымды және жауапкершілікті іс-шараны өткізуде біздің ел үшін пайдасы өте мол. Басқа елдермен достық қатынастар нығаюымен қатар, жоғарыда айтылғандай, елімізге инвесторлар алып келеді, еліміздің мәртебесін жоғарлатады.

Бірақ, мен тағы бір сұраққа тоқталғым келеді. Бұл қазіргі кезде жас жанұялардың арасында ажырасудың көбеюі. “Жастар қандай мақсаттарды көздейді? Басты құндылықтары қандай? Үйде ата-анасынан алатын тәрбиелері, ақылы қандай?” деген сұрақтар мені мазалап отыр. “Үйлену оңай, үй болу қиын” деп қазақта бекер айтылмаған. Алайда, жанұя деген институтты одан ары қарай қалай сақтаймыз, қалай құнды қыламыз, қалай қадірлейміз? Осы сұрақтарға шешім табу керек деп ойлаймын. Уақыт жаңа технологиялық бағытта зымырап өзгеріп барады, бірақ ата-бабамыздан қалған құндылығымызды сақтап қалу керек. Мектептегі жоғарғы сыныпта оқушыларға жанұялық психология атты жаңа пән енгізу керек пе, әлде жанұямен жұмыс жасайтын орталықтар ашу керек пе, оны эксперттер жақсы біледі. Бірақ, бұл біздің қазіргі таңдағы баса назар аударатын өзекті мәселе деп есептеймін.

«Бала тәрбиесі – бесіктен» дейді ғой, ол біздің балабақшадан басталады. Патриоттық тәртіп те жастайынан қалыптасады. Елімізде “Балапан” атты бағдарлама күні бүгінгіге дейін іске асырылуда, сол үшін Елбасымызға айтатын алғысым шексіз. Осы бағдарламаның көмегімен елде 4 мыңнан астам балабақша ашылды деген мәліметтер бар, өз көзіммен көрген Алматы облысының, Талғар ауданына қарасты, Тұздыбастау ауылында 10-нан астам балабақша және бала орталықтары іске қосылды. Өзіміз де осы саланы меңгеріп келеміз. Бірақ, балабақша ашумен ғана шектелмей, осы бағытта жаңа әдістемелер, тәсілдер арқылы балаларға тәлім-тәрбие беруді тоқтатпау керек.

Қорыта келгенде, 30 жыл ішінде жеткен жетістіктердің маңыздылығын бағалай отырып, біз болашаққа сеніммен қарай аламыз. Елбасымыздың 90-шы жылдарда анықтаған стратегиясының арқасында біздің еліміз осындай аз уақыт ішінде құрметке ие, жетістіктерін танитын, сөзіне құлақ салатын мемлекетке айналып отыр. Елбасымыздың осы қиын жолда сіңірген еңбегі зор, баға жетпес.

Меніңше, екі алып мемлекеттің арасында осындай халге жетуіміз Құдайдың бізге берген сыйы, мейірімі, аманаты деп есептеймін. Біз өз ұлтымыздың, мемлекетіміздің тарихын ерекше қадірлеп, сақтауымыз керек. Келешек ұрпаққа да ақылын айтып, жеткізсек, біз де алып, мықты мемлекет бола аламыз.

Дүние керемет өзгеру жолында, бірақ біз ұлттық идеяны сақтап, тарихи мұра, құндылықтардың қасиетін жоғалтпай, кейінгі ұрпаққа аманат етуіміз керек. Әрине, ең бастысы, жеріміздегі ұлтаралық келісім, саяси тұрақтылық, ынтымақтастықты сақтай отырып, көптеген нәтижеге жете аламыз.

Негізгі бөлімде айтылмаған жетістіктер өте көп, бірақ спортқа келетін болсақ, ол еліміздегі ұлтаралық келісім мен бірліктің нәтижесі. Сыртқы және ішкі саясатты жүргізіп отырған азаматтарымыздың еңбегі де өте зор.

Біздің ел тәуелсіздігін жариялаған күннен бастап, дүниежүзілік қоғамдастықтың белсенді мүшесі екенін жан-жақты дәлелдеді. Абайдың 150 жылдығын “ЮНЕСКО” шеңберінде тойлады. “Біріккен Ұлттар Ұйымы” шеңберінде 2002 жылы Алматыда, яғни тұңғыш рет Азия құрлығында 24 мемлекет басшысын біріктіріп, кеңес өткізді. “Шанхай ынтымақтастық ұйымын” құрудың негізгі ұйытқысы, алғашқы ұсыныс жасаумен танылды. Одан әрі, 2003 жылы Астанада тұңғыш рет әлемдік діндер жетекшілерінің съезін өткізумен тарихта аты жазылды. Алдымызда, 100-ге жуық елдің басын қосатын халықаралық көрме “ЭКСПО-2017”. Осының бәрін бағалауымыз керек.

Қазірде елімізге тыныштық заман орнап, қой үстіне бозторғай жұмыртқалаған заман келді деп мақтанышпен айта аламыз. Артқа тастаған жиырма жылдың ішінде не атқардық деген сауал туса, тізбектеп сөзбен жеткізу мүмкін емес. Бір мемлекетке жетерлік іс тындырылды және жүзеге асырылды. Экономикалық жағдайымыз жақсарып, әлауқатымыз артты. Қазақ мектептері мен балабақшалар саны артты. Білім мен денсаулық жағдайына аса мән берілді. өзге елдермен қарым-қатынасымыз жақсарып, саяси және мәдени қатынастар да үдей түсті. Еліміздің барлық саласындағы қызметкерлерге, шет елдің түрлі саладағы мамандарымен тәжірибе алмасуға жағдай жасалды. Осының бәрі тәуелсіз елдің мақтанышы деуге болады. Еліміздің туы көкте қалықтап, ынтымағы жарасқан ел болайық!

ТӘУЕЛСІЗДІК КЕЗЕҢІНДЕГІ ҚАЗАҚ ПРОЗАСЫНДАҒЫ ТАҚЫРЫПТЫҚ ІЗДЕНІСТЕР

(М.Айымбетов шығармашылығы негізінде)

Жабасова Бибінұр,

Арқалық

Тәуелсіздік кезеңіндегі қазақ прозасындағы соны тақырыптық ізденістер мен жанрлық-поэтикалық үрдістер кезеңінде еліне елеулі қаламгерлердің алдыңғы қатарында жазушы М.Айымбетов те бар. Мәди Айымбетов есімінің Ақтөбе аймағы үшін аса ыстық. Себебі, көрнекті прозаик Қостанай облысында дүниеге келгенмен, балалық және жастық шақ кезеңдері Ақтөбе облысының Байғанин ауданында өткен. М.Айымбетов шығармашылығы – қазақ елінің өмірі мен тыныс-тіршілігіне, әлеуметтік тұрмысына қатысты сан тарау тақырыпты қозғағандығымен және қаламгерлік қыры қалыптасқан өзіндік қолтаңбасымен бізге құнды. Өйткен, адамзат бойындағы жоғалып бара жатырған ізгілікке толы қадір-қасиеттің бірі – жаратылыспен бірге адам баласының ортақ тынысын өз туындыларында көркем тілмен өрнектеді.

Автордың замандастарынан оқ бойы озық тұрған тағы бір қасиеті – балаларға арналған әдебиеттің де бел ортасында жүру. Алғашқы туындыларының қатарында аты аталатын «Ертегіден келген бала», «Шілденің күні» шығармалары – балалар табиғатын айқындап ашып, олардың жай-күйі мен тұрмыс-тіршілігін танытуға арналған. Тарихи тақырыпқа да қалам тербеген прозаиктің өскен өңірі – Жем-Сағыз бойына деректерді әдеби көрікке құйып, тарту етті. М.Айымбетов сомдаған әр кейіпкер мен олардың өмірі –

біздің өлкенің, біздің аға буын өкілдерінің талайлы тағдырымен де байланысты. «Өткен тарихты білмей – болашаққа батыл қадам басу мүмкін емес» деген қағиданы ескерсек, М.Айымбетов шығармашылығын зерттеу – бүгінгі күннің қажеттілігінен туындап отыратын өзекті тақырып болып қала бермек.

Қай уақытта да өз шығармашылығына бей-жай қарай алмайтын талантты прозаик қоғам өмірінде қалыптаса бастаған бойкүйездік пен тоғышарлықты жаны жек көретіндігін, тіпті қабылдай да алмайтындығын еш жасырмайды. Еңбекпенен еті өлген, тұрмыс қажытса да адамшылық келбетінен айырылмаған жанкешті жандардың образдарынан әдемі бір галерея құрайды. Кейіпкер болмысының сан алуан күйін табиғи әлеммен бір үндестікте ұстауға тырысатын жазушының шығармаларын оқи отырып, түп бастағы адам баласының сәбидей таза, рухани құлдықтан ада танымына оқырманы еріксіз қызығып отырады. Қазіргі таңда көпшілікке жетпей жатқан жан дүние мен болмыстың тазалығына іңкәр оқырман жазушы туындыларынан рухани тазарып шығатындай. Егер әдебиет жазушының шығармашылығымен жасалса, онда жанр, уақыт өте келе сөз суретшілердің ізденісінен туады. Барлық жанрлар бейнелеудің көмегімен оларды қызықтыратын нәрсені көрсетеді, бейнелейді және сипаттайды, оларды тек оқиғалар сериясымен дәлелдемейді. Сипаттап, дәлелдей отырып, жазушы жанрды идеялық идеяларды жеткізудің тәсілі ретінде пайдаланады, оларды итермелеген нәрсенің құпияларын ашады.

Проза жанрында жазушының шығармашылық әлеміндегі басты өзегін – әсіресе ауыл өмірін, кейіпкерлердің өмірлік тәжірибесін, мінезін, өзіндік ерекшелігін барлық жағынан көрсете алады. Әңгімелердегі әр түрлі образдар адам әлемінің тұтас галереясын жасайды. Құла түздегі үнсіздік», «Кәрі жыланның азасы», «Ақша бұлт-Таңкөрік», «Құмөзектің Донкихоты», «Сырлы зерен» және басқа әңгімелерінде қаламгер басты кейіпкердің психологиялық және әлеуметтік табиғатын аша алады.

Автордың шығармалары адам тағдырына, оның ізгі мұраттарға ұмтылуындағы әрекеттерге, озбырлықпен күреске арналған. Автордың образдағы шеберлігі кейіпкерлердің шын мәнін тірі және тірі тілде аша білуінде көрінеді. Жазушы Мәди Айымбетов шығармашылығының басты өзегі, алтын тірегі – адам табиғатының мәңгілік тақырыбы: адам мен оның қоршаған ортасы арасында туындайтын өмір шындығы, жақсылық пен жамандықтың тепе-теңдігі. Жазушының шығармаларында жаңа ғасыр адамдарының өмір мұраттары, ізгілік құндылықтары туралы білімдері мен идеялары бейнелі, көркем тілмен көрсетілген. Автор шығармашылығына өзек болған тақырыптар бүгінгі өмір, әділеттілік пен қиянаттың бітіспес күресі, әртүрлі кейіпкерлердің тағдыры мен әрекеттері арқылы ашылады.

Талантты жазушы өз шығармаларында өмір шындығын шынайы бейнелейді, кейіпкерлердің жан дүниесі мен психологиясын терең және нәзік шеңберде бейнелейді, адам әлемінің тұтас табиғатын насихаттайды.

Туған жер туралы қалам тербеменген жазушы жоқ шығар. М.Айымбетов бұл игі дәстүрден қалыс қалмады. Автордың «Құла түздегі үнсіздік» деп аталатын хикаяттар мен әңгімелер жинағына «Кәрі жыланның азасы», «Той», «Құмалақшы Нұрберді», «Кемпіршуақ», «Ақпанбайдың қалжыңы», «Тасымқұлдың шындығы», «Бектеннің үйленуі», «Поштабай Құбайдың куәлігі», т.б. шығармалары жинақталған. Әр шығарманың тақырыбынан көрініп тұрғандай, бұл әңгімелер ауыл тұрғындарының тағдыры мен туған жерінің табиғатын осындай жылы және балалық сезіммен бейнелейді.

Жазушының өткен ғасырдың жетпісінші жылдарынан бастап бүгінгі күнге дейінгі «Құла түздегі үнсіздік», «Кәрі жыланның азасы», «Ақша бұлт – Таңкөрік», «Құмөзектің Донкихоты», «Сырлы зерен», «Құлан елес» әңгімелерінде психологиялық және әлеуметтік сипаттағы галерея бар. Автордың қаламынан сәтімен өріліп шыққан бір туындысы – «Аспан асты, жер үсті» атты шағын повесі. Автордың бұл шығармасы ҚР тәуелсіздігінің он жылдығына арналған таңдаулы көркем шығармаларға арналған республикалық конкурстың жүлделі орнын иеленген. Повестің бас кейіпкері – дарынды суретші-

кескіндемеші Мұнардың өнердегі және өмірдегі тағдыры арқылы қаламгер ғасырлар тоғысындағы қазақ елінің қилы-қилы құбылстарын көркем де бейнелі зерделейді. Адам болмысындағы рухтылық пен рухсыздық, биіктік пен ездіктің бір-бірімен тайталас түсіп жататын ақиқаттың мәңгілік тартысы шығарманың өзегіне негіз болған. Оның айрықша зерттегені – адам жаны, оның ішкі әлемі. Көркем әдебиет туындыларын қаншама тақырыпқа теліп, кесіп-пішіп тастасақ та, әдебиет негізінен бір-ақ тақырыпқа арналады. Ол – адам тақырыбы. Автор мейлі қай кейіпкерді алса да, оның басты нысанасы – адам болып қала бермек.

Адамзаттың асыл армандар жолындағы күресін, парасатын жырлап, жан дүниесінің сырын шерту – көркем әдебиеттің әріден келе жатқан басты мұраты. Бұл мақсат ешқашан да өз маңызын жоймақ емес. Қайта күн өтіп, заман өзгерген оның мәні арта түседі. Себебі қай кезде де әдебиеттің өзегі – адам, оның ішкі әлемі. Шын мәніндегі әдебиетте адамгершілік ізденістері болуы міндетті. Ізденісіміздің өзегі болған М.Айымбетовтің қай шығармасы да адамгершіліктің алтын ізін салуымен қазақ әдебиетінде өзіндік орын қалдырып отыр.

Қандай туындысын талдасақ та, көркем тіл, бояуы қанық сурет арқылы бүгінгі заманымыздың немесе өткен уақыт уақиғаларының көркемдік шындығы өз қалпында көз алдымызға келеді. Жазушы өмірдің өзекті мәселелерін арқау ете отырып, шығармаларында кейіпкерлерін сомдап өрнектей біледі, сөйлете біледі. Тіршіліктен туындайтын кейбір қайшылықтар сол қалпында жеткізілген. М.Айымбетовтің прозалық шығармалары – қазақ халқының өткені мен бүгінінен сыр шертетін, келешегіне көз жіберіп, ой жүгіртетін халқының шын мағынасында рухани қазынасына айналған туындылар. Ол үшін ең асыл, баға жетпес құндылықтар – ұлтының рухы, ұлтының тілі, ділі, салты мен ғұрпы. Жазушының қандай шығармаларынан болмасын, қай тақырыпқа қалам тартса да, оның шығармаларынан қазақ халқының күй-жайы, тыныс-тіршілігі, рухани болмысы анық танылып тұрады. Оның прозасында қазақтың салт-санасын, әдеті мен ғұрпын, дәстүрін, этнографиясын, этномәдениетін, мінез-құлқын, адами болмысын, тәрбиесі мен тәртібін, ұстанымын, туған жерге, Отанға, ата-анаға, аруаққа, ағайын-туған, құда-жекжатқа ағайындық ілтипатын, олармен қарым-қатынас нормасын, жалпы халықтың өмірлік философиясын танимыз.

Қорыта келгенде, біз ізденіс нысанасына алған М.Айымбетов шығармашылығы еркін ақыл-ой мен қажырлы еңбекті тоғыстырған көркемдік кестесі келісті, өзгеше әлем. Өйткені, қалам тартқан қай тақырыбын да сана сүзгісінен өткізіп, өрелі ой айтудың құралына айналдыратын жазушының арман аңсары да асқаралы. Әрине, біз жазушының суреткерлік қыры жөнінде бірде жалпы шолу, бірде нақтылы талдаулар арқылы зерттеу мақсатына сәйкес ой-тұжырымдар түйіндедік. Ал, әрбір мәселені тереңдей қарастырып, өзге қаламгерлермен салыстыра қарастырғанда, айтылар ойларға негіз боларлық жайлар да жеткілікті. Ол алдағы іргелі зерттеулердің еншісі деп ойлаймыз.

ТӘУЕЛСІЗДІК – ЕЛ ТҰҒЫРЫ
Шалтенова Назира Жұмабекқызы,
Ақтөбе

Тәуелсіздік-біздің ата-бабаларымыз көптен аңсап, қол жеткізген, асқақ арманы. Біз 1991 жылы 16-шы желтоқсанда өз егемендігімізді алып, біртұтас тәуелсіздік мемлекет болдық десем де қателеспеймін. Әрине, бұның бәрі Отан үшін отқа түскен, елін-жерін даудан да, жаудан да қорғаған ата-бабаларымыздың арқасында. Мен және басқалары тәуелсіз деген сөзді ешкімге бағынбай өз еркімен өмір сүру дербестігі деп түсінеді. 1991 жылы тәуелсіздік алған күннен бастап-ақ біздің өз дініміз, салт-дәстүріміз, туымыз бар, көк байрағы желбіреген зайырлы мемлекетке айналдық. Тәуелсіздік десе көз алдыма

бабаларымыздың соғыстағы зардабы, жоқшылық яғни, ашаршылық кезеңі, елім-жерім деп қаншама жас, қаншама тер, қаншама қан төккен сәттері еске түсетіндей.

Әрбір Қазақстанның азамат-азаматшалары өз тарихын білуі шарт. Біз еркін әрі бейбіт елдің ұрпақтарымыз. Бүгінгі күн ертеңгі тарих, сондықтан да тарихта өшпес ізі қалардай ұлы тұлға болып қалыптасып, өсіп-жетілуіміз қажет. Өзге елде сұлтан болғанша, өз елімізде ұлтан болуымыз керек-ті. Отанын сатпайтын, бірлігімізді сақтайтын, ата-баба еңбектерін ақтайтын, еңбек етіп қу-қусырып жатпайтын, Қазақстанның ұланы, биікке самғар қыраны болуымыз қажет. Еркіндікті аңсаған хан-сұлтан, бабалардың алып берген аманатына қиянат жасамай, көзіміздің қарашығындай сақтауымыз қажет. Тәуелсіздікті аңсау бар, оған жету бар және оны ұстап қалу деген үлкен бір жауапкершілік бар. Яғни, біз ел ертеңіне алаңдайтын жас-ұрпақтармыз. Қолда бар алтынның қадірін білу біз үшін бірден-бір парыз.

Өсер елдің қай сәтте де бірлік болмақ қалауы,
Лаула, лаула желтоқсанның мұзға жаққан алауы.
Өздеріңдей өр намысы жас өркені бар елдің,
Ешқашанда еңкеюге тиісті емес жалауы.

Тәуелсіздікке қол жеткізгендерде бар, қол жеткізбегендерде бар, сондықтан шүкіршілік етуіміз қажет.

Қараңғы қазақ көгіне,
Өрмелеп шығып күн болам.
Қараңғылықтың көгінде
Күн болмағанда кім болам?!

деген өлеңде текке айтылмаған-ды. Сондықтан түндей қараңғы болмай, күндей жарқырап, жарық болайық дегім келеді.

ТӘУЕЛСІЗДІКТІҢ 30 ҚАДАМЫ – БАҒА ЖЕТПЕС БАЙЛЫҒЫМ

**Ахметова Молдир Дюсембаевна,
Ақтөбе**

*Тәуелсіздік – ата – бабаларымыздың жүздеген жылдармен
өлішенетін арман – аңсарының жүзеге асқан ақиқаты.
Н.Ә.Назарбаев*

Мен көлемі бойынша әлемдегі ең ірі мемлекеттердің арасында тоғызыншы орында тұрған, екі құрлық – Еуропа мен Азияның түйіскен жерінде орналасқан бай тарихы, көркем мәдениеті мен ерекше табиғаты бар елде тұрамын. Бүгінде менің отаным табиғи ресурстар бойынша әлемде алтыншы орынға ие. Ол мен үшін қуаныш. Қазақстанның иелігінде периодтық жүйенің 110 элементінің 99 – ы анықталды, бұл мұнай, газ және басқа да металдар қорының нәтижесінде әлемдегі ең бай елдердің біріне айналдық.

Қазақстанның аумағы үлкен және айбынды екені соншалық, сіз оның аумағында солтүстікте – қайың, шөл өсімдігі – сексеуілді және оңтүстікте – грек жаңғағын көре аласыз. Қазақстан – әлемнің бесігі. Менің елімде 130 – дан астам ұлт өкілдері тұрады. Олар бір – бірімен және көршілерімен тату – тәтті өмір сүреді.

Бүгінгі жетістіктің барлығы менің еліме оңайлықпен келген жоқ. Бұл жол ұзақ әрі қиын болды. Тәуелсіздік – бұл біздің басты құндылығымыз, бұл халықтың ғасырлар бойғы өз жерінің және тағдырының қожайыны болу құқығы жолындағы күресінің салтанат құруының тәжі деп есептеймін. Бұл көптеген аға ұрпақтың жетістігі. Бізге елбасы

атап өткендей, еркін, егеменді елде, бейбітшілікте, келісімде және бір – біріне деген сенімде өмір сүруге мүмкіндік бергендерге үлкен алғыс айтамын!

Жалын отын атқан желтоқсан күні біз өз болашағымызды еркіндікте құру құқығымен тәуелсіз қазақстандық жолымызды бастадық. Сол күннен самұрықтай самғаған 30 жыл өтті. Бұл бүкіл Қазақстан бойынша тойланатын үлкен оқиға. Бұл жай ғана мереке емес, бұл Қазақстанда тұратын барлық халықтардың қажырлы еңбегі мен достығының нәтижесі. Ел тәуелсіздігінің артықшылықтары туралы классиктердің бірі «мемлекеттік егемендік – бұл адамдардың ақыл – ойы мен рухының ең жақсы мектебі, оның басты артықшылықтарын сақтаудың бірден – бір құралы» деген.

Адам, халық, ұлт болмаса, мемлекет болмас еді. Бұл шындық! Тәуелсіздіктің 30 жылы ішінде Қазақстан Президенті өз елін шын жүректен сүйетін, дана әрі нәзік саясатының арқасында қарқынды қадамдар жасады.

Менің ойымша, тек Президент қана емес, ұлтқа деген махаббатты әрқайсымыз өз жүрегімізде сезінуіміз керек. Біз бір ел, бір халықпыз және біздің талантты және пайдалы істеріміздің бәрі Отанымыздың дамуы мен өркендеуіне қосқан үлес болып табылады.

Тәуелсіздік күні.....

Бұл, әрине, біздің еліміздегі ең маңызды мереке. Дәл осы тәуелсіздік менің елімнің өзін бүкіл әлемге жариялауына мүмкіндік берді. Дәл осы тәуелсіздік өз экономикасын, білімін, мәдениетін дамытуға, сондай – ақ, өзінің сыртқы саясатын жүргізуге мүмкіндік берді.

Мен әр таңда қуанышпен, жерлестерімнің болашағына деген сенімділікпен, егемен елдің бақытты жұлдызының астында өмір сүргеніміз үшін Елбасына ризашылық сезіммен оянамын.

Біздің бүгінгі міндетіміз – шынайы патриотизмді нақты істермен көрсету, ел тәуелсіздігін нығайту. Біз барлығымыз, ХХІ ғасырдың жаңа буыны, ұлтына қарамай, мемлекетімізге пайдалы, Отан тағдырына жауап беруіміз керек. Біздің мектеп жеткіншек ұрпаққа ұлтжандылықты сіңіруде үлкен көңіл бөледі. Бұл басқаша болуы мүмкін емес. Жаңа мыңжылдықтың мемлекетіне білімді, белсенді адамдар қажет.

Мемлекеттің болашағы бізге байланысты болады. Менің ойымша, әр заманда патриоттар болған және болады. Қазақ қоғамының сонау кешегі кезеңінде де отбасының ұлттық дәстүрін қастерлейтін, ата – бабаларын ардақтайтын, өз отбасының мақтанышы болған және өз халқының заңдары бойынша өмір сүрген батырларды құрметтеген.

Сондықтан, мен – жеке өз басым еліміздің дамуына, өркендеуіне үлес қосу үшін жақсы қызмет етуге тырысамын.

Қазақстанның 30 жылдығы құтты болсын!

Мемлекетіме өркендеу, бейбітшілік, мейірімділік және барлық жақсылықты тілеймін!

Жаңа жасың құтты болсын, ҰЛЫ ДАЛА ЕЛІ!

ОРДАЛЫ ЕЛГЕ ОТЫЗ ЖЫЛ

Аман Мөлдір,

Ақтөбе

Биыл алаш баласын шексіз қуанышқа бөлеген, арманымызды ақиқат еткен, іргелі ел, дербес мемлекет екенімізді әлемге жария қылған тәуелсіздігіміздің ордалы 30 жылдығы. Еліміз аз ғана уақытта ұлы даланың зеңгір көгіндей көк туымызды көкке көтеріп, елдіктің көшін түзеп, жүзжылдықтардың еншісіндегі тарихи үдерістерді абыроймен өткізді. Тәуелсіздіктің әрбір таңын қуана қарсы алып, әр күнін қажырлы еңбекпен, еңселі ерлікпен өрнектеген Қазақстан жаһан жұртшылығына алуан ұлысты бір шаңырақта ұйытқан жерұйық мекен ретінде танылды. Бүгінде ынтымақ, бірлік, татулық салтанат құрған елдің мәртебелі биігінде, мерейлі белесінде тұрмыз. Осы

жылдар аралығында тағылымы мол, тамыры терең дәстүріміз жаңғырып, күллі әлемді аузына қаратқан, күн түбіне жортқан бабалардың ұрпағы ретінде Қазақ хандығынан Алтын Ордаға, Көк Түрікке ұласатын ұлы тарихымыз ұлықталды. Барша түркі жұртының киесі – Күлтегін алтын айдарлы астана төріне қонды. Әралуан мәдениетін байлығына балаған, татулығымен ту алған жасампаз қоғам қалыптасты. Дәуір дағдарыстарын еңсере жүріп, елдігіміз шыңдалды, мемлекетіміз нығайды. Сан түрлі сынақтан білекке білек қосып өткен халқымыз тонның ішкі бауындай тұтаса түсті. Сырт елде қалған қаракөз қандастарын атамекенге жинап, бауырына тартты. Шет елдермен ынтымақтастық орнатып, барша әлемге бейбіт бастамалармен танылды.

Қазақта «Өткенсіз бүгін жоқ» деген өте жақсы сөз бар. Бұл пікірмен мен де толықтай келісемін. Өткен ғасыр, өткен жылдар бұның барлығы ұрпақтан ұрпаққа тарих болып қала бермек. Осы тұста тәуелсіздіктің қалай келгенін қалай ғана ұмытарсың. Шіркін-ай, бүгінгінің жастарына да сол өршілдік, қайсарлық, батырлық қасиеттер жұғысты болғай. 1987 жылы шілде айында СОКП Орталық комитеті қабылдаған арнайы қаулыда желтоқсан қозғалысы «қазақтардың орыстарға қарсы шығуы» ретінде сипатталып, бұл көтеріліс ұлтшылдардың бас көтеруі деп атап көрсетілді. Ұлтшылдарды айыптау асқынып тұрған сол заманда мұндай тұжырымның салмағы аса ауыр еді. Алайда күні бүгінге дейін осындай қазақ халқының беделіне нұқсан келтіретін сипаттамалар үшін ешкім кешірім сұраған жоқ. 2006 жылы желтоқсан көтерілісінің 20 жылдығы ресми түрде атап өтілмей, бұл мәселе Астанадағы қонақ үйлердің бірінде өткен шағын ғылыми конференцияда ғана ауызға алынғаны да көңілге қаяу салады. Өткенді қазбалай берудің қажеті жоқ болса да, газет бетінен жазбаларды оқу – ескі жараның аузын тырнап, өзгенді өртейді. Тәуелсіздік тұғыры үшін жеңісті талап еткен қазақ жастарының қайсарлығы есіңе түседі. Тәуелсіздік үшін құрбан болғандарды еске алғанда еріксіз налисың. Қаймана халық: «Қаһарлы қамал бұзады» деген мәтелді жиі айтып жатады. Шынымен де солай. Бұған дәлел-бүгінгі тәуелсіз күндеріміз бен түндеріміз. Осы сәтте туған жердің топырағын жауаңдамай, еркін басып, жер-ананың бауырынан ырзығын алып, отбасында бақытты да баянды ғұмыр кешіп отырғанымызды айтпай кету- мен үшін кешірілмейтін әбестік.

Ұлы дала елінің төрінде төрткүл дүниеге төрелік айтқан, тәмам елді татулыққа шақырған алқалы жиындар, келелі келіссөздер өтіп, қоңсы қонған бауыр жұрттың бірлігі ыдырап, берекесі кеткенде абдыраған ағайынға да пана болды. Аумалы-төкпелі заман сынағына ұшырап, тоқырауға түскен елдерге де қол ұшын созды. Бірлігін берік ұстаған қазақ елі биліктің бейбіт ауысуының да ерекше үлгісін көрсетті. Елдіктің еңсесін тіктеген Елбасы жү зеге асырған саясаттың сабақтастығын халық сайлаған Президент Қасым-Жомарт Тоқаевтың серпінімен жалғасып, соңғы жылдардың үлесіне тиген сынақтарды да абыроймен еңсере білдік. Мемлекет басшысы жаһандық жаңа ахуал жағдайындағы жүрер жолымызды, барар бағдарымызды белгіледі. Халықтық реформалар арқылы жаңа деңгейдегі мемлекетке айналуы көздейтін озық бастамалар іске асырыла бастады. Төтеннен келген тосын індетке қарсы күресте жүйелі жүрісіне түсті. Бұл тұста да халқымыздың өзгенің қайғысы деп бөлмейтін ізгілігі, қайырымдылығы сынды ежелден қанында бар қасиеттері айрықша айшықталып, қиындықты бірге жеңе білуге жұмылды. Өкінішке қарай, әлемді жайлаған пандемия әлі жалғасуда. Қандай жағдай болмасын егемендік туын еңкейтпеген қабырғалы халқымыз бұл кезеңнен де абыроймен өтеріне кәміл сенеміз. **Жазушы Несіпбек Дәутайұлы:** Адам, тұтастай алғанда, ұлт өз бақытының ең биігін тәуелсіздігінен көреді. Өзінің еркін ел, тәуелсіз мемлекет екенін сол арқылы дәлелдейді. Осыған жеткен біз, әрине, бақыттымыз! Жандүниеміздегі жаңғырып жатқан жасампаздықтың рухани қуатымен өркениетті өмірге бет алып бара жатырмыз. Ең басты мұраты – Тәуелсіздікке жеткен елдің ең басты сенімі – ертеңі. Өмірде болып жататын қат-қабат, қилы-қилы табиғи құбылыстардың қай - қайсысында да сол сенім арқылы абыроймен алға баса береміз. Иә, расында да жазушы Несіпбек Дәутайұлы айтқандай, ең басты сенім -ертеңімізге бейжай қарамай,

қадамымызды нық басу. Ел ішіне қанша ауыртпалық келсе де, соны бір адамдай жұмыла көтеріп, бір-бірімізге міндет етпей, ақылмен таразыға салып, салмақтап, оң шешімін табу керек. Қазіргі таңда арпалыс тіршілікке тағы бір арпалыс қосылғандай. Ол елге келген, әлемді жаулаған – пандемия. Соғыссыз майдан. Ешкімге тәуелді болмасақ та, алдағы уақытта осы індеттің тәуелділігінен құтылсақ, жолын мұрындасақ, тәуелсіздігіміздің іргесі кеңіп, қабырғасы сәгілмесі анық. Өз тәуелсіздігіміздің даңғыл жолын бұзып алмау үшін ақылдылық, шеберлік, данышпандылық, парасаттылық, тілмаштық қажет.

Басқа қонған бағын бағалайтын ел - байлығын еселей отырып, тек алға ұмтылады. Біздің басты байлығымыз – пейілі даладай дархан, бірлігі болаттай берік, Алатаудай алып халқымыз! Тамыры терең, қазығы бекем осындай елі бар мемлекеттің тәуелсіздігі де баяны болады. Мен оған кәміл сенемін. Бастысы, әрбір қазақстандықтардың еліне деген отансүйгіштік қасиеті сөнбесін! Мемлекетіміз мәңгілік жасай берсін! Тәуелсіздік таңдарының алар асулары көп болғай!

ТӘУЕЛСІЗДІК- ЕҢ ҚЫМБАТ АСЫЛ ҚАЗЫНАМЫЗ.

**Сатибекова Бақытжан Дарханқызы,
Қарағанды**

*Қазақтар талай рет тұтасымен қырылып кетуге шақ қалды. Бірақ өмірге деген құштарлық, азаттық аңсары еңсесі түскен елді қайыра түлетіп, қайтадан тәуекел тұғырына қондырып отырды.
Нұрсұлтан Назарбаев.*

Тәуелсіздік - ту етер, Тәңір сыйлаған жаныма жақын, құлағыма жұмсақ естілетін, естігенде жұдырықтай жүрегімді қуаныш кернейтін тәтті ұғым, елімнің басына қонған бақ құсы. Тәуелсіздік – халқымыздың бостандығы мен азаттығы үшін күрес болған сан ғасырлар тарих нәтижесі. «Елім егемендікке қалай қол жеткізді, қандай тарихи кезеңдерді бастан өткізді?» деген сұрақтарға жауапты төл тарихымызбен танысу арқылы көз жеткізіп келеміз. Кешегі Керей мен Жәнібек, Абылай мен Әбілхайыр сияқты атақты хандарымыз қан төгіп қорғаған ұлан ғайыр жер- біздің асыл қазынамыз. Қаншама зұлматты замандар өтіп, қиын-қыстау кезеңдер артта қалып, өркениетіміз толыққан сайын адамзаттың ақылы жаңалықты аңсайтыны белгілі ғой. Алайда, аштық, соғыс, талас-тартыстардан әбден азайып, әлсіреген ұлтымызды соңында орыстар отар етті. Қой үстіне бозторғай жұмыртқалаған заманды аңсаған ата-бабаларымыздың арманы адыра қалып, «отыр» деді отырдық, «соғыс» деді соғыстық, бұйрығына бағындық. Амал нешік... Отар болдық екен деп қазақтың қанында қайсарлық өшкен жоқ, күш-қуат азайған жоқ. Есімізге түсірсек, сонау майдан даласында да өзінің өжеттігін көрсеткен қазақтың қайсар қыздары Әлия мен Мәншүк, қайратты жігіттері Бауыржан мен Қасымдар естен кетпес кешегі шындық, бүгінгі аңыз! Кеше ғана атқа қонып, білектің күшімен, найзаның ұшымен, соңғы демі қалғанша туған жерімізді қорғап, бізге аманат етіп қалдырған арыстандай айбатты батырлардың арқасында алған Тәуелсіздігіміз – бүгін халық тарихындағы шежіре. Бұл шежіре – біздің кешегі өткен заманымыз, ал адамзат баласы кешегі өткенді білмей болашаққа нық қадам баса алмайды. Тәуелсіз Қазақстан көпұлтты халқы бар, кең байтақ жері бар, мәдениеті мен өлкениеті дамыған бір шаңырақ аясы астында тату-тәтті ғұмыр кешіп жатқан дербес мемлекет болуы – Қазақстан тағдырына жазылған үлкен бақыт. Тәуелсіз Қазақстанның ел басқару тізгіні қазақтың кім екендігін әлемге паш еткізген, қазақстандықтардың жаңаша өмір сүруіне ел-жұртын жұдырықтай жүрегіне сыйғызған жүзден астам ұлт пен ұлысты қыран қанатының астына алып, қамқорлық көрсетіп, жауапкершілігі мол қызметті атқарып отырған Елбасымыз Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың кеменгерлік саясатының жемісі деп білемін. «Сүйер ұлың болса, сен сүй, сүйінерге жарар ол», - деп ұлы Абай атамыз айтқандай, Елбасымыз қазақ халқы үшін «елім» деп елдің еңсесін тіктеді, «жерім» деп жұртын жігерлендірді. Күн шұғылалы,

қырандай еркін елімізді, барша әлемге танытты. Ел басына күн туғанда даналығымен, батылдығымен, парасаттылығымен ел мұңын, халық сырын, тарих үнін түсіне білген, халықтың басын қосқан, халық мүддесі жолында табандылығын да, тапқырлығын да таныта білген, елінің тағдырына терең де ойлы көз жіберген, парасатты ой түйген Елбасымыз қазақ халқының күшін тасытты, мәртебесін көтерді. Қазақ елін аса іргелі елге айналдырды.

«Өзіңді танығаның – хақты танығаның», - дейді біздің ұлы бабамыз Қожа Ахмет Ясауи. Хақ деп отырғаны – ақиқат, дүниенің мәні. Биылғы жылдың ақиқаты және зор орасан үлкен мәні – Тәуелсіздігімізге 30 жыл толуы. Жерім киелі, халқым мейірімді, байлығымыз таусылмас мемлекет болып, ынтымақ пен бірліктің алтын ұясына айналып отыр. Шекарамыз шегенделіп, ел тұрмысы жақсарып, халықтар достығын сақтауы, Сарыарқа төрінен әсем Астанамыз, қазіргі таңда Нұр-Сұлтан қаласының бой көтеруі – Тәуелсіздіктің 30 жылдығы аралығында жеткен жетістіктер, бағындырған биік белестер. Тарих үшін қас-қағым сәт болғанымен осынау аз ғана жылдың ішінде Елордамыз дәулеті тасып, сәулеті асқан жер жаһандағы сұлу шаһарлардың біріне айналды. Бүгінде Нұр-Сұлтан қаласы халықаралық маңызы бар түрлі форумдар, конгрестер мен өзге де іс-шаралар өтетін Еуразия кеңістігінің орталығына айналды. Елордада Әлемдік және дәстүрлі діндер лидерлерінің съездері, Астана экономикалық форумы және өзге де маңызды халықаралық оқиғалар тұрақты түрде өтіп келеді. Нұр-Сұлтан қаласында ЕҚЫҰ-ның тарихи саммиті, ШЫҰ мен ИЫҰ-ның мерейтойлық саммиттері болып өтті. Не бары аз ғана жылдың ішінде адам айтса сенбестей өзгерген ару қаламыз өзге елдермен терезесі тең, келешегі кемел, болашағы айқын және жұлдызы жарық қалалар қатарына қосылды. Нұр-Сұлтан қаласындағы ЕХРО-2017 көрмесі ТМД елдері мен Орталық Азия аумағындағы өткізілген ең алғашқы халықаралық деңгейдегі көрме. Бұл көрме республиканың экономикасы мен инфрақұрылымдық дамуын ынталандыратын көрме болды. Сарыарқаның төсінде, Есіл өзенінің оң жағында, еліміздің қақ ортасында орналасқан Елордамыз бүгінде күннен-күнге көркейіп, қарыштап келуде. Нұр-Сұлтан қаласы – Еуразия мен Азияны жалғастырушы алтын көпір, күллі қазақ үшін соғып тұрған алтын жүрек. Елорданың алып жатқан асуы – тұғырлы Тәуелсіздігіміздің, еңселі елдігіміздің, айбарлы азаматтығымыздың және Елбасымыздың дара басшылығының арқасы.

Иә, сан ғасырлық қайғы-қасіретке толы тарихында, қазақ халқы тағдырдың талай тәлкегіне түсіп, көптеген оқиғаны бастан өткерді. Осы мереке қарсаңында әрбір адам баласы мұңға батып, дүниені дүр сілкіндірген кешегі Желтоқсан оқиғасын еске алады! Бұл оқиға талай қазақ ерлері мен қаракөз қыздарды азапқа салған уақыт. Тарихымның парағы алтынмен жазылған «Бас кеспек болса да, тіл кеспек жоқ», - деп, кешегі колбинизм заманында жастарымыз алаңға шығып, ызғары ерте түскен қыс күндерінде тоқырау тажалының табанында аяусыз тапталған ар – намыстың ащы дауысы дүниені дүр сілкіндірді. Тоқпаққа ғана сүйенетін тоғышар қоғамның ақ патша тұсында «бұратана» саналған қазақ халқына әлі қамыт кигізгісі келген күндеріне қарсы тұрды, аядай ғана жүрегімен қалың қауымның мүддесін ұқты. Елімізге бақыт таңын әкелген асыл боздақтар - Ербол мен Қайраттай ағаларымыз, Сәбира мен Ляззат сияқты апаларымыз осы ызғарлы желтоқсан айының құрбандары болып, ел еркіндігімен еңселі өмірді арман етіп кете барды... Дүниені дүр сілкіндірген 1986 жылғы Желтоқсан оқиғасына қатысқан жастар жайлы Мұхтар Шаханов: «Өсер елдің қай сәтте де бірлік болмай қалуы, Лаула, лаула, желтоқсанның алауы. Өздеріңдей өр намысты жас өркені бар елдің, Ешқашанда еңкеюге тиісті емес жалауы», - деп жазған еді. Сол тар жол, тайғақ кешуде халқымыз қажып қаңсыраса да ешқашан өзінің қадір-қасиетін жоғалтпай, ар-намысын, абыройын төкпей бүгінгі Тәуелсіздікке қол жеткізді. Қазақ деген атымыз жеңіске жетіп, Еңселі Еліміздің Елбасы болып алғаш Президентіміз – Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев сайланды. Бар халықтың рухы көтеріліп, елдігіміз түзеліп, тарихымыз жаңғырып, тіліміз бен дініміз дамыған құдіретті елге айналдық. Халқының өткені мен болашағын ойлаған әрбір азамат

Президентімізге сенім артып, Елбасының әлемдік деңгейдегі қабілетіне, саяси іс-қимылына, тиянақты шешіміне, экономиканы арттырудағы тиімді саясатына сенген қазақстандықтар Елбасына әрқашан қолдау көрсетіп келе жатыр.

Бүгінгі Тәуелсіздік – барлығымыз үшін ерекше қасиетті күн! Бұл күн – әрбір Қазақстандық үшін Отанға деген сүйіспеншілік пен патриоттық сезімнің, азаматтық борыш пен жалпы ұлттық келісімнің мерекесі. Тәуелсіздік – ұлттық тілдің, дәстүрдің, салт-сананың мызғымас тірегі, күші, алтын діндегі, халықтың бақ жұлдызы. Тәуелсіздік – арман! Жер бетінде қанша ұлт болса, сонша арман бар. Сол арманға біздің қазақ халқы қол жеткізді. Тәуелсіз еліміз ширек ғасырға жуық уақыт ішінде қаржы дағдарыстарының қиындықтарына қарсы тұра білді, тұрақты даму жолына түсіп, биік белестерді бағындырды, толағай жетістіктерге қол жеткізді, әлемдегі бәсекеге қабілетті 50 елдің қатарына енді. Бүгін біздің еліміз дүниежүзіне ықпал ете алатын, беделі зор, бейбітшілікті ту еткен ерекше қонақжай халық болып отыр. Әр кезеңдерде елімізден пана іздеп, төрінен орын беріп, қиын кезеңдерде бір үзім нанды бөліп жеген – осы біздің қазақ халқымыз. Қазіргі таңдағы бейбіт бірлігіміз ұзағынан болмай! Ең бастысы біздің туған жеріміздің киелі топырағы – дүние есігін айқара ашқан әрбір сәбидің бойында «Туған жер – Отаным» деп ана сүтімен бойына таралып, әке үнімен қайраттанып жатса, көпұлтты жеріміз, көп салалы, көп тілеулі еліміз бір арнаға құятын «Бейбіт әлемі» атты кәусар бұлағы болары анық.

Мәңгілік ел... Мәңгілік Қазақстан... Ата-бабаларымыздың мәңгілік арманы, мәңгілік аңсары болатын. Ертеңгі күннің үміті және біздің елдің ұраны да, жыр әні де сол болуға тиіс. Алайда байлық пен абырой өзінен-өзі келе қалмайды. Оған жету үшін елдің еңкейген кәрісі мен еңбектеген жасы тек нәтижелі еңбек пен тұғырлы ғылымға арқа сүйеуі қажет. Осы екеуіне тәу еткен жұрт мұратына жетеді. Сонда бар халықтың әл-ауқаты көтеріледі, сонда барып бізді әлем мойындайды, сонда барып Қазақстан жер бетіндегі дамыған 30 мемлекеттің қатарынан орын алады. Қазақстанның Мәңгілік Ел болуы дегеніміздің бір парағы осындай.

Мәңгілік елдің тірегі – жастар екенін Мағжан Жұмабаев «Жастарға» деген өлеңінде Арыстандай айбатты,
Жолбарыстай қайратты,
Қырандай күшті қанатты,

Мен жастарға сенемін! – деп болашақ ұрпаққа үлкен сенім артты. Иә, бүгін біз еркінбіз. Еркін елдің болашақ тірегіміз. Аяулы ата-бабаларымыз қол жеткізген Тәуелсіздіктің әрбір арайлап атқан таңы біз үшін бақыт, әрбір мерекесі – ұмытылмас ұлы күн. Тәуелсіз мемлекет болу – ұлтымыздың ғасырлар бойы арманы болса, сол тәуелсіздікті ұстап тұру, толыққанды мемлекет болып қалыптасу – одан да биік мақсат, мұрат екендігін әрбір қазақ жанымен, санасымен, тәнімен түйсініп, сезінуі – ұлттық рухтың сапасын көрсетеді. Ұлттық рух мемлекеттік рухқа ұштасып, қазақстандықтар өз мемлекетін көзінің қарашығындай қадірлеу қажеттілігін түсіне алса – болашақтың көрсеткіші сол болмақ. Бүгінгі Қазақтан – алып Еуразияның дәл жүрегінде орналасқан, аты мәңгі өшпес, санамызға ұлттық рух пен патриоттық сезімді ұялататын, құлашын кеңге жайған өркендейтін болашағы зор ел. Ең бастысы осы өркениетті де, қалыптасқан мемлекеттің болашағы, патриоттары жастар екені шүбәсіз.

Қазақстанның жастары туралы сөз қозғау, ол бүкіл бір ұлттың арғы тарихынан сыр шерту және солардан үлгі алу дегенге саяды. Себебі, «Қазақтың тарихында қазақ ұялатын ештеме жоқ» - деп Тұңғыш Президентіміз Н.Назарбаев айтқандай, кешегі қазақтың жігерлі, өз ұлты үшін жанын берген жалынды жастары бүгінгі тарихта біз үшін – қайсар жандар! Елбасы Н.Ә.Назарбаев 2018 жылы 5 қазанда Қазақстан халқына арнаған «Қазақстандықтардың әл-ауқатының өсуі: табыс пен тұрмыс сапасын арттыру» атты Жолдауында: «Жастар мен отбасы институтын кешенді қолдау – мемлекеттік саясаттың басымдылығына айналуы тиіс. Жастардың барлық санатын қолдауға арналған шараларды толық қамтитын әлеуметтік сатының ауқымды платформасын қалыптастыру керек. 2019

жылды Жастар жылы деп жариялауды ұсынамын», - деген еді. «Қазақстанның болашағы – жастар» деп, жастарды елін сүйуге, еңбектенуге, білім алуға үндеді. Елбасымыздың өзі бізге үлгі көрсетуден, әртүрлі мүмкіндіктер жасаудан талмайды. Біздің Елбасы – дара көшбасшы. Неге десеңіз, ата-бабамыз айтқандай, «Қазақ үшін жанын беретін адамды ісінен танысын», дейді. Елбасымыздың бойындағы елін соңынан ерте алатын, қамқорлық, жаңашырлықпен қарайтын қабілет қазақ жастарының бойына да ұялауы керек. Елбасымыз бір сөзінде «Еліңнің ұлы болсаң, еліңе жаның ашыса, азаматтық намысың болса, қазақтың ұлттық мемлекетінің нығайып көркеюі жолында жаң теріңді сығып жүріп еңбек ет. Жердің де, елдің де иесі өзің екеніңді ұмытпа!», деген болатын. Сондықтан да қазақ жастары – ертеңгі ел болашағы!

Жастар жылы – жастар мен жас мамандарға, жас отбасыларға, түлектерге қолдау көрсету жылы ретінде ойластырылған жоғары бастама. Себебі, жастар жылы жастарға артылған сенім мен үміт көп. Қазақстан – әлемде 30 дамыған мемлекеттер қатарына қосылуға үміткер мемлекет. Мемлекетті дамытып, қазақтың тұрмыс сапасын арттыру мен салауатты болашақ пен ұрпақ тәрбиелеу, бүгінгі Тәуелсіз Қазақстан жастарының қолында. Қазақ жастары ол – елімізді көркейтетін, оны гүлдендіретін, қазақтың санын көбейтетін, әлемге өзіндік білім және ғылым, инновациясы арқылы жаңа технологияларды ұсынатын, елімізде Ұлы Жібек жолы бойымен өткен ұлы сауда жолын дамытып, шет елге сапалы тауарларды экспортқа шығаратын, өзіндік дәстүрі мен салт-санасын ұмытпай келесі ұрпаққа қазақтың ертеңін өшпестей мәңгілік елге айналдыратын саналы ұрпақ. Қазақ жастары қырандай өткір, білекті, ержүрек елін қорғайтын ұлтжанды азамат. Қазақ жастары өзінің өткен ата-баба тарихын мақтан етіп, бүгінгі елді дамытуға үлес қосатын саналы азамат. Қазақ жастары иманды, инабаттылықты бойына дарытқан ертеңгі ана мен әке. Барлық қазақ жастарын елімізді көркейтуге, кіндік қанымыз тамған Отанды қорғап, қуатты Қазақстанды алпауыт мемлекетке айналдыратын да, гүлдендіретін қыз бен жігіт болады деп сенемін.

Мен Тәуелсіз Қазақ Елінің Еркін Ұланымын. Мен Сатибекова Бақытжан Дарханқызы Егеменді еліміздің желбіреген көк туы бар, көгінде қалықтап ұшқан қыран құсы бар, азаматтықты сүйген еркін халықтың ерке қызы болып өсіп келе жатқанымды мақтан тұтамын! Қазіргі уақытта мен Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды Университетінің Тарих факультетінде, «Халықаралық қатынастар» мамандығы бойынша білім алудамын. Менің арманым таңдаған мамандығым бойынша болашақта заман талабына сай білімді, ғылым мен техниканы жетік меңгерген маман иесі болып, туған жеріме, еліме, халқыма адал қызмет ету. Жақсы оқып, үш тілді еркін меңгерген, білімді, мәдениетті, салт-дәстүрді жақсы көретін қасиетті даламның, ата-анамның адал қызы болғым келеді. Мен болашақта елімнің игілігі үшін еңбек етер, Отаны үшін жанын берер, жұртына жарқын болашақ сыйлайтын қызы боламын. Елімнің мүддесі – менің мақсатым. Тілі басқа – тілегі бір, жүзі басқа – жүрегі бір, мүддесі бар ынтымағы жарасқан Отанымның айы болмасам да, адал еңбегімен атқарар зор ісі бар азаматшасы боламын деп сенемін. Мен – арманы алысқа жетелеген, алар асуы алда тұрған, елімнің білімді азаматшасы – Бақытжанмын. Атым өзіме сай, айдың нұрынан жаралған, кішкентай жүрегі «елім» деп соққан кіршіксіз пәк көңілі бар қазақтың қызымын. Абай атамыз айтқандай:

«Әсемпаз болма әрнеге,

Өнерпаз болсаң арқалан.

Сен де бір кірпіш дүниеге,

Кетігін тап та бар қалан!..», - демекші мен де осы дүниенің бір кірпіші болып қаланғым келеді. Мен Елбасы саясатын қолдап, баршаға танымал Қазақстанның тұғыры биік көтеріліп және әрқашан бейбітшілік бола берсін деген асыл тілек айтамын. Алладан әрдайым ата-анам мен халқыма болашақтың тірегі-асыл қазынамыздың мәңгілігін де тілеймін.

Көк туым желбіреген еркін елімнің көгінде көк қыраны қалықтай берсін!

Азаттықтың атар таңы арайлап ата берсін!

Тәуелсіз Ел жасасын!

Тәуелсіз еліміздің 30 жылдығына орай өткізіліп отырған бұл байқауда шығармашылық жұмысымды ақын Бақытжан Тобаяқовтың өлең-жыр шумақтарымен қорытындылаймын:

Тәуелсіздік! Ата-бабам аңсаған,
Қаншама жыр арнады екен жан саған.
Көк байрағым желбіреген сәттерде
Қадамыңа Қазақстан тамсанам...

Астанам-ай!

Бас қалам-ай, бас тұғыр,
Шаттық кернеп көздеріме жас тығыл.
Шаһар қандай-түс көргендей!
Көңіл-дөнен
Шалқып-тасып кемерінен асты бір.

Сонда тұрам,

Сондықтан да мақтанам,
Ақжарма күй ағыл-тегіл ақтарам.
Күллі әлемдік астаналар шеруін
бастап кетті байтақ менің бас қалам.
Сусындаймыз білімменен сарқылмас,
Ертеңгі істер өркендерден артылмас.
Кел, бірігіп кірпіштерін қалайық
болашаққа жол ашатын, аршын жас!

ТӘУЕЛСІЗДІК- ТҰҒЫРЫМ

Дусембаева Анастасия,

Ақтөбе

Тәуелсіздік – бұл бүгінгі өмір ғана емес, сонымен қатар, ертеңгі өміріміз - Қазақстанның болашағы, оның мүмкіндіктері мен мақсаттары. Тәуелсіз болу – өз тағдырыңа жауап беру деген сөз. Жыл сайын 16 желтоқсанда Қазақстан Республикасының Тәуелсіздік күні атап өтіледі. Биыл ерекше жыл, Тәуелсіздігімізге отыз жыл толғалы тұр. Тәуелсіздікке қол жеткізу оңай болған жоқ, көптеген адамдар еліміздің болашағы үшін күресте жанын пайда етті. Сондықтан ата-бабаларымызбен мақтануға тиіспіз, өйткені солардың арқасында біз тәуелсіз мемлекетте өмір сүріп жатырмыз. Тәуелсіздік алу – бұл тек бастапқы қадам. Отанымыздың болашағы біздің қолымызда. Егер әрқайсымыз жанымыздың бір бөлігін елімізге берсек, республикамыз одан әрі дами береді. Еліміздегі бүкіл ұлттар біріксе, жолымызда кездесетін барлық қиындықтарды жеңіп шығарымыз сөзсіз.

Менің туған жерім – Қазақстан Республикасы. Бұл – бай тарихпен, көне мәдениетпен және ерекше табиғатпен ұлы мемлекет. Бурабайдың қатты қарағайлары, тың жердің алтын егіндері, Ұлы даланың ақшыл бетегесі – барлығы менің Қазақстаным. Тәуелсіздік үшін еткен еңбек, төгілген тер және қандар, қуаныш және бейнеттер өткен ұрпақтар үлесіне тиді. Жоңғарлармен соғыстар, патшалықтың қиын кезеңі, Ұлы Отан соғысы – қазақ халқы көп қайғыларды көзі көрді. Қазіргі Қазақстан – егемен, демократиялық, зайырлы, құқықтық және әлеуметтік мемлекет.

Қазақстан тәуелсіздік алғаннан кейін дербес мемлекет ретінде халықаралық аренаға шықты. 1992 жылы 2 наурызда БҰҰ-на кірді. Сонымен қоса Халықаралық валюта қорына, Халықаралық реконструкция және даму банкісіне, Дүниежүзілік банктің, Халықаралық даму ассоциациясының, Инвестицияға кепілдік беретін көпжақты агенттіктің, Инвестициялық таластарды шешу жөніндегі халықаралық орталықтың, Дүниежүзілік

денсаулық сақтау ұйымының мүшесі болды. Тарихты жасайтын тұлғалар тағылымы өскелең ұрпақтың ұлт мүддесіне қызмет етуіне жол ашып қана қоймай, әлемдік өркениеттің дамуына да ықпал етеді. Еліміз тәуелсіздік алғаннан кейін Қазақстан халқы ынтымақтасып, жалпыұлттық, ұлтаралық бірлікті нығайтуға, рухани-мәдени жаңғыруға қол жеткізді. Қысқа мерзім ішінде Тәуелсіз Республикамыз Кеңес империясынан мұра болып қалған көптеген өткір де өзекті мәселелердің шешімін тауып, саяси, экономикалық және әлеуметтік—мәдени салаларға да реформалар жүргізді.

Біздің еліміз қысқа уақыт ішінде өз туын көкке көтерді және отыз жыл ішінде Қазақстан етек- жеңін жиып, шекарасын бекітіп өз алдына дербес тәуелсіз ел болды. Осы жылдары біздің елімізде терең дәстүрлер қайта жанданып, Алтын Ордаға, Көк-түрікке өрлеп келе жатқан, бүкіл әлемді аузына қаратқан, күн түбіне ұмтылған ата-бабаларымыздың ұрпағы ретіндегі Қазақ хандығының ұлы тарихы қайта жаңғыруда. тәуелсіздік бізге ақ білектің күшімен, ақ найзаның ұшымен келді. Талай жандардың үміттерін үзіп, өмірлерін өшірсе де, армандары орындалған еді. Тарихи тұрғыдан бағамдасақ, отыз жыл – аса көп уақыт емес. Десе де, Қазақстан аз уақыт ішінде әлемдік алпауыттармен терезесін теңестіріп, жаһан жұртына қарышты қадамдарымен танылып үлгерді.

1991 жылы ел тәуелсіздігін алған кезде халық болып қана қуанған жоқпыз. Қазақ елінің өз алдына республика болуын қалаған әрі ең бірінші болып мойындаған Түркия мемлекеті. Бұл тәуелсіздікті бір ел ғана емес, бүкіл ел болып қолдайды деген сөз.

Тарихта ұлы тұлғалар аса маңызды оқиғалар мен өте күрделі бетбұрыс кезеңдерде айқын көрінетіні белгілі. Өйткені олар белгілі бір тарихи дамулардағы ірі өзгерістерге белсене қатынаса отырып, оқиғалардың даму барысының жетегінде кетпейді, керісінше, өзгерістердің оң бағытта дамуына бақылау жасап, оқиғалар барысына, өрбу бағытына өзіндік жеке, шешуші рөл қосады. Олардың қоғам дамуына қосқан үлесі неғұрлым ауқымды, неғұрлым терең болса, соғұрлым олардың есімі халықтың тарихи санасында өшпестей болып сіңіп, уақыт өте ұрпақтар алдында биікке көтеріле береді.

Қазақта «Отансыз адам- ормансыз бұлбұл» деген сөз бар. Орманы жоқ құстың ұясы да, қонар бұтағы да жоқ. Дәл сол секілді тірлік кешу ортасы жоқ ұлттың өмір сүруі мүмкін емес.. Тәуелсіз Қазақстанда өмір сүру үшін Отанымызды қорғай білуіміз керек. Тәуелсіздік ащы термен келген тәтті жеңіс. Төгілген қанның, өлмеген жігердің отымен келген ұлы күн. Біздің басты байлығымыз- бірлігі бекіген дархан дала сияқты. Ендеше ата- бабаларымыздың бізге мұраға қалдырған тілін, дінін, салт- дәстүрлерін, әдет-ғұрыптарын келешек ұрпаққа жеткізу- біздің басты борышымыз. Осындай қаншама қиындықпен келген тәуелсіздігіміздің тұғыры мықты болсын, тәуелсіздіктің туы желбірей берсін.

ТӘУЕЛСІЗДІК-ҚАСИЕТ ТҰНҒАН ҰЛЫ ҰҒЫМ

Орынбек Әсем,

Ақтөбе

Тәуелсіздік. Он бір әріп, қаншама арман. Бұл-өлең, бұл-ән, бұл-тер, бұл-еңбек. Тәуелсіздікке жету жолы қандай қиын да, ұзақ болса, оны ұстап тұру да еңбекті қажет етеді. 1991 жылы алған Тәуелсіздігімізді, шүкір, 30 жыл бойы дамытып келеміз.

Отыз жыл ішінде Қазақстан етек жеңін жиып, шекарасын бекітіп, өз алдына дербес, зайырлы ел болды. Қазақстан- бүгінде Еуразияның жүрегінде орналасқан, тату-тәтті өмір сүріп жатқан көпұлтты мемлекет. Аз уақыттың ішінде еліміз бізден едәуір уақыт бұрын тәуелсіздіктерін алған мемлекеттерді қуып жетіп, спорт, білім, ғылым, мәдениет, өнер жағынан әлемнің алпауыт елдерімен терезесі теңеле түсуде. Татулық пен бірлікті алға тартқан Елбасымыз көш бастап, Қазақстан бүгінде Орта Азиядағы дамушы елдерден алда келеді. Әлемдік дәрежеде спорттық жарыстарды ұйымдастырып, мықты деген елдердің ұйымына төраға болып, дүние жүзіне аты әйгілі, өзінің қандай ел екенін уақыт өткен

сайын дәлелдей түсуде. Тәуелсіздігін алған күннен бастап Қазақстан дамудың жаңа сатысына көтеріліп, талай биік белестерді бағындырып келеді. Өзге елде жалауымыз көк аспанда желбіреп, рухымызды асқақтатар айбынды әнұранымыз шырқалғанда әрбір қазақстандықтың жүрегінде еліне деген мақтаныш сезімі орнайды.

Тәуелсіздікке жету жолындағы үш тарихи маңызды оқиға деп Егемендік туралы Декларация, Тәуелсіздік туралы Заң, Қазақстанның тұңғыш Ата Заңының қабылданғанын атап өтуге болады. 1990 жылы 25-қазанда он екінші сайланған Қазақ КСР Жоғарғы Кеңесінің екінші сессиясы мемлекеттік Егемендік туралы Декларацияны қабылдады. 1991 жылы 16-желтоқсанда Жоғарғы Кеңестің жетінші сессиясында «Қазақстан Республикасының мемлекеттік тәуелсіздігі туралы» Заңы қабылданып, Қазақстан өзін тәуелсіз республика ретінде жариялады. 1991 жылы 21-желтоқсанда Алматы қаласында бұрынғы КСРО құрамына енген он бір тәуелсіз мемлекет басшылары Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығын (ТМД) құру туралы Алматы Декларациясына қол қойды. Сөйтіп, ТМД-ға мемлекеттік тәуелсіздік, тең құқылық және егемендік қағидаттарымен кіру туралы шешім қабылданған болатын. Қазақ елі мемлекеттік рәміздерін, яғни Әнұранын, Елтаңбасын, Туын қабылдады. Тәуелсіз мемлекет болғаннан кейін оның өз заңдары мен талаптары болуы қажет. Осы негізде 1993 жылы 23-қаңтарда Қазақстан Республикасы Жоғарғы Кеңесінің тоғызыншы сессиясы еліміздің тұңғыш Конституциясының жобасын баптары бойынша қабылдауды бастаған болатын. Екі жылға жуық әзірленіп, сессияда үш оқылымда талқыланған мұндай маңызды құжатты қабылдау әр сатыда қызу пікірталасқа ұласып отырды. Сөйтіп, 1993 жылдың 28-қаңтары тәуелсіз Қазақстан тарихына тұңғыш Конституциямыздың қабылданған күні болып енді. Ал 1993 жылдың 15-қарашасы тұңғыш ұлттық валютамыз – теңге дүниеге келді. 1995 жылы 30-тамызда Қазақстан Республикасының жаңа Конституциясы қабылданды. Тағы бір маңызды орын алатын оқиғалардың бірі 1997 жылғы 10-желтоқсанда Елордамызды Алматы қаласынан Ақмола қаласына көшірілуі болды. Президенттің 1998 жылғы 6-мамырдағы Жарлығымен Ақмоланың атауы Астана болып өзгертілді. Жаңа астананың халықаралық тұсаукесері 1998 жылғы 10-маусымда өтті. Еуразияның қақ жүрегінде орналасқан арман қала, бейбітшілік қаласы Астана – қазіргі таңда еліміздің жасампаздығының, ұлылығының белгісіне айналды. Тәуелсіздігіміздің 21 жылдығы қарсаңында Елбасымыз Қазақстан халқына жылдағы дәстүр бойынша «Қазақстан–2050» Стратегиясы – қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» атты Жолдауын жария еткен болатын. Елбасының Жолдауына сәйкес, Қазақстан 2050 жылға қарай мықты мемлекеттің, дамыған экономиканың және жалпыға ортақ еңбектің негізінде берекелі қоғам құру және әлемнің ең дамыған 30 елінің қатарына кіру мақсаттарын межелеп отыр. Еліміздің елдігін, егемендігін айқындайтын негізгі белгілерінің бірі – әрине, мемлекеттік тіл. Еліміз қуатты болса, мемлекеттік тілдің болашағы да шуақты болатыны анық. Тәуелсіздігімізді жариялағаннан бергі мезгіл ішінде көптеген елеулі табыстарға қол жеткізгеніміз баршаға аян. Бұл Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың жүргізіп отырған парасатты саясатының нәтижесі – еліміздің тыныштығы мен қауіпсіздігінің, Қазақстан халқының жарастығы мен ынтымақтастығының арқасында болып отыр

Сөз соңын Елбасымыздың сөзімен аяқтайын: «...Уақыт қарқыны зымыран. Күні кеше өткен сияқты уақиғалар бүгінде тарих беттеріне айналып та үлгірді. Бұл жаңа мемлекет пен жаңа қоғамның дүниеге келуінің азапты толғаққа толы, сонымен бірге ғаламат сәті еді. Сол сәт әлі аяқталған жоқ, бірақ ең қиын белестерден аса білдік. Ең қиын жылдар дәл қазір артымызда қалды, сондықтан да мен еліміздің еңсесі биіктей беретініне сенемін»

ТӘУЕЛСІЗДІК ДӘУІРІ-ҰЛЫ ДӘУІР ШЕЖІРЕСІ

Сағынбай Алтынай,

Ақтөбе

Екі мың жиырма бірінші жыл. Ел тәуелсіздігіне 30 жыл. Әлемдік тарих тұрғысынан қарағанда онша көп те уақыт емес. Дегенмен осы жылдарда біз әлемге және болашақ ұрпаққа тәуелсіз Қазақстан атты жасампаздықтың ұлы жемісін ұсына алдық. Сол себепті бұл кезең біз үшін Ұлы дәуір. Біз алға, болашаққа қарыштап келеміз. Күш-қуаты кемел жас мемлекетіміз өрлеу үстінде. Тәуелсіздіктің 30 жылы – адамзат өркениетіндегі ғаламат жаһандық өзгерістер дәуіріндегі біздің халқымыздың мықты мемлекет құру және бақуатты өмірге жету жолындағы күресінің шежіресі. Бұл жылдар таңғажайып құбылыс – тарихи уақыттың жылдамдауын көрсетті. КСРО кезінде көш соңында қалғандардың қатарында саналған бұрынғы кеңестік республика небәрі ширек ғасырдың ішінде қалыптасқан ұлттық мемлекеттілігі, тиімді нарықтық экономикасы, демократиялық қоғамдық құрылысы мен халықаралық жоғары беделі бар заманауи мемлекетке айналды. 1990-шы жылдардың басы – алғашқы жаңғыру кезеңі. Біз жаңа саяси жүйе құрып, нарықтық қатынастардың тетіктерін қалыптастырдық, құқықтық мемлекеттің іргетасын қалап, қоғамдағы этностық және діни келісімді нық орнықтырып, әлемді мойындаттық. Екінші жаңғыру тоқсаныншы жылдардың үшінші ширегінде басталып, 2010 жылдың орта тұсында аяқталды. Біз экономиканы өсу жолына шығарып, мемлекеттік институттардың заманауи жүйесі мен орта тапты қалыптастырдық, тіршілік сапасын айтарлықтай жақсартып, жаңа астана салдық, елдің теңдестірілген және жауапкершілікке толы сыртқы саясатқа негізделген халықаралық беделін нығайттық, сондай-ақ оның өңірлік көшбасшы екенін дәлелдедік. Тәуелсіз Қазақстан екі әлемдік дағдарыстан зардапсыз, айтарлықтай шығынсыз өте білді: біздің мемлекетіміздің мықтылығы оның әл-ауқатының көтерілуімен дәлелденді. 2012 жылы біз «Қазақстан-2030» стратегиясының барлық міндеттерін мерзімінен бұрын орындап, әлемнің бәсекеге қабілетті елу елінің қатарына және даму деңгейі орташа елдер тобына ендік. Сол жылдары жаңа мақсаттарға негізделген «Қазақстан-2050» стратегиясын жасап, алдымызға әлемнің дамыған отыз елінің қатарына қосылу міндетін қойдық. Біз қазірдің өзінде конституциялық реформа жүргізіп, экономикалық түлеудің келесі кезеңіне қажетті бағыттарды таңдадық және «Рухани жаңғыру» бағдарламасы аясында қоғамдық сананы дамыту үстіндеміз. Негізгі міндеттері өзара тоғыспайтын осы үш жаңғыру тұтаса келгенде мазмұны мен алгоритмі біртұтас жаңғыру және даму процесін түзеді.

Ұлтаралық бейбітшілік пен келісім – біздің ортақ жетістігіміз және көп жағдайда елдегі қоғамдық өмір мен оның жаңа тарихының барысын анықтайтын ұлы құндылық. Азаматтық бейбітшіліктің қазақстандық үлгісінің халықаралық деңгейде мойындалуы да тегін емес. Қазір біздің елімізде 140 ұлт пен 17 конфессия өкілдері бейбіт өмір сүріп жатыр. Бәріміз бірге – біртұтас халықпыз. 1995 жылы құрылған Қазақстан халқы Ассамблеясы – мәдениет пен ұлттардың диалогына қажетті айрықша қоғамдық алаң. Біздің еліміз жаһандық конфессияаралық диалогтың орталығына айналды.

Бір мың тоғыз жүз сексенінші жылдардың соңы мен бір мың тоғыз жүз тоқсаныншы жылдардың басы аса қиын кезең болды. КСРО ауыр да жүйелі дағдарысты бастан кешіп жатты. Негізінен ол жаңа билік шамасы жетпеген бағзы ішкі проблемалардан туындады, ал қолайсыз сыртқы факторлар бұл құбылысты күшейте түсті. Өнеркәсіп өндірісі күрт қысқарып, ұзаққа созылған шахтерлер ереуілінен кейін көмір өндіру айтарлықтай азайып, елдегі мұнай өндірісі апатты деңгейге дейін төмендеді. Алып елге ашаршылық қатері төнді. Осының бәрі – әлеуметтік шиеленістің өсуіне әкеліп соқты. 1990 жылдың 24 сәуірінде Қазақстанның Жоғарғы Кеңесі Қазақ КСР-інің Президенті мәртебесін Нұрсұлтан Назарбаевқа бекітті. Дауыс берудің қорытындысы бойынша, көпшілік дауыспен республиканың жоғарғы өкілетті органы президенттік өкілеттік берді.

Қазақстандағы тұңғыш бүкілхалықтық президент сайлауы 1991 жылы

1 желтоқсанда өтті. 10 желтоқсан күні Алматыдағы Республика сарайында Қазақстан Республикасы Президентінің ант беру салтанаты өтті. Арада жиырма жыл өткен соң бүкілхалықтық сайлау өткізілген мерейлі күн мемлекеттік мерекеге – Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті күніне айналды. Тарихи 1991 жылғы президент сайлауы Қазақстанның тәуелсіздікке қарай жасаған шешуші қадамы болды. 1991 жылғы сайлаудан кейінгі бірінші жұмыс аптасында, 1991 жылдың 16 желтоқсанында қол қойған «Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Тәуелсіздігі туралы» заңның мәтінімен жұмыс істеді, Құқықтық тұрғыда әлемнің саяси картасында дәл осы күні жаңа тәуелсіз мемлекет – Қазақстан Республикасы пайда болды. Осылайша, тарихи әділеттік орнап, бабаларымыздың ұлы арманы орындалды. Бұған дейін декларация түрінде ғана болған мемлекеттік тәуелсіздік енді конституциялық негізге ие болды.

2017 жыл Қазақстан үшін мерейлі де, айтулы, күрделі оқиғаларға толы жыл болды. «ЭКСПО-2017», ШЫҰ мен ИБҰ-ның саммиті, БҰҰ Қауіпсіздік Кеңесіне мүшелік, Дүниежүзі қазақтарының құрылтайы, Қазақстан халқы Ассамблеясы, Халықаралық байытылмаған уран банкіні ашу, Сирия жөніндегі Астана процесі, Универсиада сияқты айтулы оқиғалар Қазақстанға төрткүл дүниенің назарын аударып, еліміздің әлем қауымдастығы алдындағы абыройын асқақтатты. Қазақстанның даму қарқыны өз екпінін төмендетпей үнемі алға тартып келеді, ел дамуындағы парадигмалардың ауысу процесі біздің көз алдымызда өтіп жатыр. Қазақстан Республикасы аймақтық державаға айналды, оның халықаралық абырой-беделі осыны айқын дәлелдеп отыр. Одан өзге, біздің әлемнің дамыған отыз елінің тобына енуімізді қамтамасыз ететін Үшінші жаңғырудың аса күрделі міндеттері өзінің оңтайлы шешімін табу үстінде. Біз өз келешегіміздің көкжиегін айқын анықтай алдық. Ол 2017 жылы жаңа кезеңнің – Жасампаздық дәуірінің басталғанын әйгілейді.

XX–XXI ғасырлар тоғысы Қазақстан үшін алапат өзгерістердің ғана емес, дүниені дүр сілкіндірген Ұлы Бетбұрыс уақыты болды. Егемен ел атанып, тәуелсіз мемлекет құру – Еуразияның байтағын мекен еткен байырғы халықтың мыңжылдық тарихындағы ғажайып сәт еді. Мұндағы «ғажайып сәт» деген тіркестің астарында жаңа мемлекет құруды білдіретін аса күрделі жасампаз процесс жатыр. Ол сәт сан қилы оқиғалардан құралған ондаған жылдармен өлшенеді. Тәуелсіздігіміздің алғашқы екі мүшелінің мәні мен мағынасын терең түйсіну үшін сол оқиғаларды өзара байланыстыра жүйелеп, ой сүзгісінен қайта өткізу керек болды. КСРО ыдырауы қарсаңындағы Қазақстанның жағдайы көңіл көншітерліктей емес еді. Экономикалық және технологиялық тұрғыда ілгері елдерден едәуір артта қалған Кеңес Одағының өз ішінде Қазақстан кенже дамыған республика санатында болатын. Ашығын айтқанда, Одақ басшылығы Қазақстанға аграрлық және шикізаттық қор ретінде қарады. Мемлекеттіліктің төл нышандары (валютасы, әскері, сыртқы саяси қызметі, кедені мен анықталған шекарасы сияқты тәуелсіз мемлекетке тән белгілері) жоқ республика Мәскеудегі Орталыққа басыбайлы, соның әкімшілік-саяси ырықна толықтай бағынышты еді. Кеңес Одағы тарағаннан кейін оның тікелей мұрагері Ресей деп танылды. Яғни Қазақстан өз мемлекеттілігін жоқтан құрауға мәжбүр болды. Тарих біздің халқымыздың тағдыр-талайына жаңа мемлекет құрудың ұлы миссиясын жүктеді. Ағымнан жарылып, ақиқатын айтсам, таңдау көп емес еді – бізге не жанкешті жасампаздық жолына тәуекел ету немесе аяусыз соңғы арманды аяқасты етіп, тағдырдың тәлкегіне көніп, миллиондардың көз жасын арқалап, тарих тұңғиығына кету ғана қалған. Осындай алмағайып заманда бұрынғы кеңестік елдердің талайы абдырап, әрі-сәрі күйге түсті. Кейбір жаңа тәуелсіз мемлекет басшыларының шолақ ойлы біліксіздігі халқын ұлтаралық қақтығысқа, қантөгіске дейін апарған азаматтық соғысқа ұрындырды. Оның ақыры миллиондаған жандардың қайғы-қасірет, қорлық пен зорлық көріп, бейшара күйге түсуіне әкелді. Қазақстан сол қасіреттің бәрін айналып өте алды. Өйткені 1991 жылы әрқайсымыз жүрек қалауымызды білдіре отырып, тілекке тілек, білекке білек қосып, ортақ шаңырақ астына бірігіп, береке-бірліктің,

ынтымақ пен достықтың үлгісін көрсеттік. Бұл – біздің үкілі үмітіміз, бәрімізді бақытқа жетелеген баянды таңдауымыз болды. Баршамыз талап қылып, халық болып жұмылған еңбектің арқасында, қалыптасқан мемлекетіміздің тұғырын бекітіп, кемел келешекке қарыштап қадам басып келеміз. Тәуелсіз Қазақстан тарихының басты тағылымы мынада: кез келген тығырықтан жол тауып, кедергіні – мүмкіндікке, тәуекелді табысқа айналдырып, ең асқақ арманға қол жеткізу әркімнің өз қолында. Жеңіс пен жетістік – жасқанбай алға ұмтылғанның еншісінде. Қазақстанды жоғары дамыған мемлекетке айналдыратын – азат ойлы, жаңашыл да жасампаз азаматтары. Ол үшін әркім жан-жақты және кемел білімге ден қойып, қажырлы еңбек пен өзін-өзі толассыз жетілдіруді өмір салтына айналдыруы қажет. Демек, бүгін болашақ үшін құлшына іске кірісетін, жігерімізді жанып, санамыз бен өмірімізді өзгертетін сәт тағы туып тұр. Ұлытарих Кемел келешекке жетелейді. Тәуелсіздігіміздің тұғыры мықты болсын!

ТӘУЕЛСІЗДІК-ҰЛТТЫҢ БАСТЫ АРМАНЫ

Өтешова Гүлімжан Әмірханқызы,

Ақтөбе

Тәуелсіз ел тарихы-ерлік пен елдіктің, отаншылдықтың не екенін дәлелдейтін тамыры терең бай тарих. «Отаным», «елім» деген ұғымдар әр азаматтың өз табалдырығынан, өз шаңырағынан, өз өлкесінен бастау алады. Халықтың жүріп өткен жолын ұмытпай, өткенді еске түсіріп, сананы сәулелендіру-ұрпаққа аманат іс. Ата-бабаларымыз үш ғасырға жуық уақыт бойы армандаған тәуелсіздікке қол жеткізу үшін талай тар жол, тайғақ кешулерді, қиын-қыстау сәттер мен нәубеттерді өткерді. Бір сәт тарихқа шегінер болсақ:

XV ғасырда қуатты қазақ хандығы құрылса да, қазақ мемлекеті еркін өмір сүре алмады. Кең-байтақ жерімізге жан-жақтан көз тіккен, ұланғайыр даламызға аш қасқырдай ауыз салған ойрандаушылар қатары көбейді. Қаннен қаперсіз жатқан елімізге жоңғарлар ойда-жоқта шабуылдап, халықты зар еңіретті. Шұрайлы жерінен айырылған қазақтар тентіреп, «Ақтабан шұбырынды» атанды. Біразы жолдың ауырлығына шыдай алмай, жан тапсырып жатқанда, халықтың енді бір бөлігі ойда да, қырда да сенделіп, шекара асып кетті.

XVIII-XIX ғасырларда еліміз тәуелсіздік мен еркіндіктен қол үзді. Қазақ жері патша өкіметінің қамқорлығына өтіп, империяның жеке меншігіне айналды. Орыс патшалығының, билікпен бекітілген императорлардың, губернаторлардың бұйрығымен есепсіз қамалдар мен қорғандар салынды. Халқымыздың басынан қалың тұман сейілмеді.

1916-1917 жылдары патша жарлығына қарсы шыққандар оққа ұшты, ұлы даланың перзенттері өз жерлерінде қиянат көрді, өз даласында қуғынға түсіп, қырғынға ұшырады. Шарасыз жандар басының амандығы үшін ата-жұртын тастап кетуге мәжбүр болды.

1930-1933 жылдары қолдан жасалған саясаттың кесірінен бұрын-соңды адам баласы көрмеген ашаршылық орын алды. Аз ғана тоғыз миллион халықтың үш миллионы опат болды. Аштан бұратылған бейшара қауымның жан тапсырған адамдардың, өз балаларының етін жегені ащы да болса шындық еді.

1937-1938 жылдары зиялы қауым өкілдерін «ұлтшыл», «көзқарасы ғылымға жат» деген айыптаулармен репрессияға ұшыратып, темір торға қамап, өлім жазасына кесіп, қынадай қырғандары-ұлтымыз еске алғысы келмейтін ең ауыр оқиға.

1941-1945 жылдары адамзат тарихында болмаған алапат соғыс та қазақ елін айналып өтпеді. Қаншама ана баласының, аяулы жар арқа сүйер азаматының жолын тосты. Ініні ағасынан, жас сәбиді әкесінен айырды. Ес жиып, бой түзеген, он сегізде бір гүлі ашылмаған қыздар да аттанған еді сол соғысқа. Қайтып оралғандары санаулы ғана...

1986 жылы желтоқсанда отты оқиға болды. 16 желтоқсанда небәрі он сегіз минутқа созылған Орталық Комитеттің 5-пленумында елімізді ширек ғасыр бойы басқарып келген Д.А.Қонаевтың орнына Г.В.Колбин тағайындалды. Кеңіс Өкіметі өмір сүрген жетпіс жылда билік басында өзге ұлт өкілдері болды. «Тәуелсіздік керек, қазақ халқының өз көсемі сайлансын» деген ұранды желеу еткен қазақ боздақтарына түрлі кінәлар тағылды, ұлт намысын ойлап, алаңға шыққан жалын жүрек жастардың ар-ожданы озбырлықтың табанына тапталып, жас жүрегі зұлымдықтан зардап шекті. Желтоқсан оқиғасы-тәуелсіздігіміздің бастауы. Мінеки, осыдан отыз жыл бұрын егемендікке қол жеткіздік. Желтоқсанда жас өмірін жалау еткен ұлтымыздың қайсар ұл-қыздары халқымыздың батыры ретінде өз есімдерін ел жадына мәңгілікке жазып қалдырды.

Қаһарлы желтоқсан күндерінен бері талай жыл өтті. Қазақстан ХХІ ғасырға нық қадам жасап, жаңғырулар жолында ілгері адым басты. Тәуелсіз еліміз болашаққа айқын бағдар түзеп, өркениетті елдер қатарына аяқ басты. Республикамызда "Тіл туралы" заң, ұлттық құндылықтарымызды дәріптейтін мемлекеттік рәміздер-ту, гимн, елтаңба қабылданып, валюта-теңге енгізілді, аз ғана уақыт ішінде еліміз бірнеше әлемдік ұйымдарға мүше болды; "жаңалыққа жаны құмар" ер ұландар қазақ топырағынан ғарышқа сапар шегіп үлгерді. Ежелден еркіндікті аңсаған ата-бабаларымыздың ең асыл мұраты-еңселі ел болу. Біз "тәуелсіздік" атты ұлы жолға шықтық, арманды сапарға аттандық, әлемде "Қазақстан Республикасы" деген жаңа мемлекет пайда болды. Қазіргі таңда Отанымыз әлемнің өзге өркениетті елдерімен жаңа ғасырдың табалдырығын тең аттап отыр.

Жарқын болашақ-жалынды жастардың қолында. Қазақстандықтардың сапалы білім алып, лайықты түрде еңбек етуіне барлық жағдай жасалуда. "Жол картасы" аясында барлық елді мекендер еңсесін көтерді; "Дипломмен ауылға" бағдарламасының барысында ауылдық өңірлерде, жаңа ортада жас мамандар тәжірибеден өтіп жатыр; "Болашақ" бағдарламасы отандық талапкерлер мен білімқұмар жастардың шетелдің алдыңғы қатарлы дамыған оқу орындарында білім алуына жағдай жасады. Еліміздің білім, спорт, медицина және мәдениет салалары күннен-күнге жаңғырып, дамып келе жатыр.

Егемендігіміз бен тәуелсіздігіміздің арқасында халқымыз ана тілімен қайта қауышты, тіліміз мемлекеттік мәртебе алды, үзіліп қалған тарихымызды қайта жалғадық. Оның айқын белгісі-тарихи мұрағаттар, тасқа қашалып жазылған бабалар шежіресі, Алтын адам, үйірінен адасып, қайта табысқан, еліне оралып жатқан қандас бауырлар. Сондай-ақ, елордамыз Нұр-Сұлтан қаласы күн санап көркеюде, ұланғайыр даламызда сан түрлі ұлт пен халықтың басын бір шаңыраққа тоғыстырған үш мегаполис бар, билік тізгіні халқы десе, жанын қиюға даяр тұратын басшылардың қолында. "Тәуелсіздіктің біздің бәрімізге артар міндеті мол. Енді еңселі ел болудың жолына шындап түсуіміз керек. Әлеуетіміздің асуы да, дәулетіміздің тасуы да өз қолымызда. Қазақстанның көп ұлтты халқының жұлдызы жоғары болатынына сенемін", - деген болатын Н.Ә.Назарбаев. Әрине, тәуелсіздігіміздің баянды болуы жолында ерен еңбек еткендердің бірі де бірегейі тұңғыш елбасымыз. Осы сапарда ауыр әрі абыройлы асудан астық.

Мен-қазақ елінің үлкен өмірге қадам басып келе жатқан перзентімін. Менің Отаным-тәуелсіз Қазақстан Республикасы. Арқа мен Алатаудың, Алтай мен Атыраудың арасында, Жетісудың бойында, қасиетті Сырдарияның, Есіл, Каспий, Жайықтың жағасындағы құтты мекен-Қазақстанымды көркейтуге өз үлесімді қосатын адал ұрпақ екенімді сезінемін. Ата-бабаларымыздың қаны мен тері арқылы келген тұғыры биік тәуелсіздік пен шетсіз, шексіз даламызды көзіміздің қарашығындай сақтап өтуге бәріміз де міндеттіміз. Осы құндылықтарымыз бар кезде ғана айбарлымыз, абыройлымыз, бақыттымыз.

БІЗ – ТӘУЕЛСІЗ ҚАЗАҚСТАН ҰРПАҒЫМЫЗ

Ізғалиева Бекзат Бақтығалиқызы,

Алматы

Адам алаң үшін емес, тәуелсіздік үшін жаралған.

Бізғарлы желтоқсан – бабаларымыздың қанымен, аналарымыздың көз жасымен келген тәуелсіздіктің куәсі.

Тәуелсіздік – бірнеше жылдар бойы ата-бабаларымыздың аңсаған ұлы жеңісі, сарғайып күткен сағынышы. Талай боздақтар жанын қиған, аруларымыз махаббат құрбаны, жесір атанып, балалары жетім, өзегі өртенген аналардың куәсі болған Отанымыз – Қазақстан. Тәуелсіздік үшін қаншама батырларымыз, ұлт зиялылары терін төгіп, қан кешкені бәрімізге белгілі. Олардың басты мақсаты, басты арманы – қазақ елінің, жерінің, ұрпақтарының тәуелсіздіктің тал бесігінде тербеліп, қыран құсы қалықтаған көк аспанымыздың астында бақытты да баянды ғұмыр кешуі еді. Желтоқсан желін табанмен сезген тәуелсіздік құрбандары, жеңістің өшпес даңқ иелері біздің санамызда мәңгілікке сақталып, тарихымыздан ойып тұрып орын алуы – заңдылық.

Тарихымыздың алтын беттерінің біріне бабаларымыздың қол жетпес арманына айналған «тәуелсіздік» мөрін мәңгілік бастырғанымызға биыл 29 жыл толды. Ақиқат жолына бас тіккен, сол жолда тағдырдың азабы мен мазағын қайыспай көтерген, ақиқаттан басқа досы жоқ, адалдықтан басқа жолы жоқ қазағымыздың егемендігі төрімізге анық жайғасты. Осыншалықты қиынға түскен «тәуелсіздік» атты алтын құсты берік ұстап, одан әрі қанатын қатайтып, әлем сахнасында қалықтату бүгінгі ұрпақтың, яғни біз секілді қазақ жастарының қолында. Ата-бабаларымыздың қанымен келген өжеттілік және терең білімді, қайсар рухты өскелең ұрпақ барда, Қазақстан әрқашан алдыңғы елдермен терезесі тең, керегесі кең болатынына, мол жетістіктерге жететініне нық сеніммен айта аламын.

Қазақстанның әр азаматы бақытты өмір сүруге әбден лайықты. Өз елімізде күліп-ойнап, өз өмірімізді қуаныш пен бақытқа толы етіп өткізгенге не жетсін, шіркін! Еліміздің байрағы көкте қалықтаған, бейбіт, ынтымағы жарасқан ел болайық! Осы қуанышымыз, бақытымыз ұзаққа, Н.Ә.Назарбаев айтқандай «мәңгілікке» айналуын шын жүреппен тілеймін, қалаймын және солай болатынына сенемін! Біз осындай өр мінезді тәуелсіздік ұландарымыз және сонымен мәңгілік мақтанамыз!

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ТӘУЕЛСІЗДІГІНЕ 30 ЖЫЛ

Серикова Гаухар Абзаловна,

Ақтөбе

*Еліңнің ұлы болсаң, Еліңе жаның ашыса,
азаматтық намысың болса, қазақтың ұлттық
жалғыз мемлекетінің нығайып – көркеюі
жолында жан теріңді сығып жүріп еңбек ет.
Жердің де, елдің де иесі өзің екеніңді ұмытпа!*

Н. Ә.Назарбаев

Ең алдымен Тәуелсіздік не деген ұғымға тоқтала кетейін. Менің түсінігімше Тәуелсіздік дегеніміз – өз алдына жеке зайырлы мемлекет болып,өзінің конституциясы мен Ата заңы бар, өз алдына дербес мемлекет. Міне, біздің Республикамызда өз алдына дербес тәуелсіз мемлекет деп жер шарына жар салып мақтан етіп айта аламын. Шынымен қазақ халқына тәуелсіздікке жету жолы оңайға соқпады. Қаншама жас, қаншама тер әрі қаншама қан төгілді. Аштық, соғыс, жақыннынан айырылу, жаппай қырылу секілді қорқынышты дүниелердің бәрін басымыздан кешірдік. Осындай ауыртпашылыққа карамастан шаңырағы биік мемлекет болып қалыптасу біздің қолымыздан келді. Осындай

дәрежеге жетуіміздің басты себебі рухы биік, керегесі кең, ұлты мен ұлысы, салт-дәстүрі мен мәдениеті өрбіген ел болуымызда. Және қазақ халқының керегесін керген Керей мен Жәнібек атамыздан бастап, одан кейінгі қазақ халқының болашағы үшін күрескен ата-бабаларымыз бен аға әпкелеріміздің арқасы деп білемін. Осы орайда желтоқсанның желі мен ызғарына қарсы тұрған жастарды да қоса кеткім келеді. Олар өз жандары үшін емес, өздері көрген қиындықты біз көрмесін деп, қазақ елінің намысы аяқ астына тапталмау үшін жанын беруге даяр болды. Қарап отырсақ тәуелсіздік жолында қаншама ащы тер жатыр. Соның тәтті дәмін біз көріп отырғандықтан, соны бағалай білейік деген ойды жеткізгім келеді.

Қазақтан Республикасы бабаларымыз аңсаған тәуелсіздікке қол жеткізгеннен кейін әрі қарай өмір сүру үшін ерен еңбек қажет болды. Біздің қазіргі міндетіміз іргесі қаланған жаңа республика ретінде өзімізді бар әлемге таныту. Ешкімнің ықпалына көнбейтін қуатты мемлекет болып әлем сахнасына шығу болды. Қазірдің өзінде біраз ауыз толтырып айтарлықтай дәрежеге жетіп отырмыз. Шекарамызды ойып тұрып сызып, елбасымыздың бастауымен Астананың негізін қалап, басқа мемлекеттермен терезесі тең дәрежеге жетіп отырмыз. Ең бастысы тәуелсіздігіміздің белгісі Ұлттық Конституция Ата заңымызды қабылдадық. Әрбір тұлғаның құқығы қорғалып, тал бесіктен жер бесікке дейін өз қалауынша тіршілік етіп жатыр. Айтса айтқандай-ақ бозторғай жұмыртқалаған заманда өмір сүріп жатырмыз.

Тәуелсіздік алғалы 30 жыл ішінде еліміз қандай өзгерістерге ұшырады?

Ішкі сыртқы экономикамыз қалыптасып, басқа мемлекеттермен достық қарым-қатынасы үйлескен көп ұлтты үш мың жыл тарихы бар егеменді мемлекет екенімізді басқаларға таныттық. Елордамыз Нұрсұлтан қаласы көз тоймайтындай, адам сенбестей өзгерді. Бірнеше Халық Аралық ұйымдарға мүше болып, оларға төрағалық етіп, әлемдік деңгейде «EXPO-2017» көрмесін өткізіп үлгердік. Тәуелсіздігі мен тыныштығы жарасқан, көз тоймас сұлулығы мен қатар киелі жердің қазба байлығын игеріп отырған елміз. Жоғарыда айтылғанның барлығы Қазақстанда жас елдің күннен күнге өркендеп келе жатқанын көрсетеді. Бір кездері арман болған азаттықтың жоғары жетістіктері жанымызды жадыратады.

Мен, әрқашан Қазақстандай көгінде байрағы желбіреген тәуелсіз елдің азаматшасы екенімді мақтан етемін. Азияның кіндігінде орын алған, ұлан-байтақ жердің иесі, «қазақ» деген елдің перзентімін. Тұңғыш рет қолымызға тиген тәуелсіздіктің асыл құсын ұшырып алмай берік ұстау бүгінгі ұрпақтың қолында. Сондықтан, егеменді еліміздің қазіргі өскелең ұрпақтарына тәуелсіздіктің тарихын тереңірек түсіндіру, қастерлете білу баршамыздың міндетіміз болуы тиіс.

Өзімнің ойымды осы өлең жолдарым арқылы қорытындылағым келеді :

***Тәуелсіздік – арым, намыс, айбатым!
Қорғап өтем жеткенінше қайратым!
Қазақ деген халқым аман-сау тұрса,
Тәуелсіздік болмайды деп айтар кім?!***

***Біз жастармыз, жан жүрегі лаулаған!
Еркіндікке бар өмірін арнаған!
Алға, жастар, біз тұрғанда өр елім,
Мәңгі жасар деп шырқалар арман ән!
Тәуелсіздігіміз қашан да берік болсын! Шығар асулары биік болсын, зұмыры ұзақ болсын!***

ТӘУЕЛСІЗДІК – ТІРЕГІМ
Нығметуллина Сабина Бауыржанқызы,
Ақтөбе

*...Уақыт қарқыны зымыран. Күні кеше өткен сияқты
уақиғалар бүгінде тарих беттеріне айналып та үлгерді.*

*... Ең қиын жылдар дәл қазір артымызда қалды,
сондықтан да мен еліміздің еңсесі биіктей беретініне сенемін».*

Н.Ә.Назарбаев

«Тәуелсіздік» деген сөзді естігенде, толқымайтын жан, тебіренбейтін жүрек болмайтын шығар сірә? Олай дейтінім осы 11 әріптен тұратын сөздің мағынасы қандай терең, астары қандай кең десеңізші! Ол – өлең, ол – ән, ол – сұлулық, ол – асқақ арман, ол – шалқыған дәулет, көркейген сәулет! Бір ғана сөз бейбітшілік, бақыт, сәттілік, достық, сыйластыққа жетелейді, жаныңа жылылық пен дербестікті ұялатады. Шыңын мәңгі қар басқан биік таулары, сарқырай аққан өзендері, мөлдір сулы көлдері, шет-қиыры көзге көрінбейтін жазық далалары, қойнауында ұлан-асыр кен байлықтары тасып жатқан қуатты өлке, құтты мекеніміздің мәртебесі жоғары, тұғыры биік. Өткенімізге үңілер болсақ, білектің күші, найзаның ұшымен, қаншама қиыншылықтарды бастан кешкен ата-бабаларымыздың ерен еңбегі мен жүріп өткен өмірі және көрген азаптарының жемісі десем артық айтпайтын шығармын деп ойлаймын. Міне, енді бабаларымыздың арманы орындалып, егемендігіміз 1991 жылдың 16 желтоқсаны күні белгіленді.

Ал, ол туралы декларация 1990 жылдың 25 қазанында жарияланған. Сондықтанда біз үшін Тәуелсіздік күні – ең қастерлі де қасиетті күн екенін кез-келген азамат мойындайтынын қуанып, мақтанышпен айтқым келеді. Осылай арадан қаншама жылдар зымырап өте шықты.

Еліміз тәуелсіздігін жариялап, дербес мемлекет ретінде әлемге танылғанына отыз жыл толып отыр. Міне, қазір біз ешкімге тәуелсіз, бейбітелде бақытты да уайымсыз өмір сүріп жатырмыз.

Бүгінгі күнде Отанымыз – Қазақстан күннен-күнге дамып, көркейіп, бүкіл әлемге сан қырынан танылып келеді. Бұл тәуелсіздікті бір ел ғана емес, бүкіл ел болып қолдайды деген сөз. Ал іргесі қаланған жаңа республиканың әрі қарай өмір сүруі үшін ерен еңбек керек. Ол оның ішкі және сыртқы әлемі, экономикасы, ақшасы деген секілді көптеген құндылықтарға келіп тіреледі. Аталған құндылықтарды отыз жыл ішінде үлкен мақсатқа айналдырған еліміз астанасын да бекітті. Тіпті бүгінде Нұр-Сұлтан арман қалаға айналды. Апортына бүкіл ел сүйсінген Алматының өзін мәдениет пен әдебиеттің қаласына айналдырды. Өзінің ішкі туризмі, теңгесі, ұзын сонар қара жолдары тарамдалып жатыр. Арғысы қазақ хандығынан бастап берісі егеменді елдің іргесіне дейінгі көшті жалғастырып келе жатқан, атадан тараған ұрпақтың парызы осы аманатты сақтау. Жәнібек пен Керейдің керген керегесін кілем үсті көтеріп, Отанды қастерлеп өту әрбір ұрпақтың міндеті екенін айтқым келеді. Қазақта «Отансыз адам ормансыз бұлбұл» деген сөз бар. Орманы жоқ құстың ұясы да, қонар бұтағы да болмайды. Дәл сол секілді тірлік кешу ортасы жоқ ұлттың өмір сүруі мүмкін емес. Тәуелсіздік – ащы термен келген тәтті жеңіс. Төгілген қанның, өлмеген жігердің отымен келген қымбат та теңдесі жоқ ұлы күн.

Біздің елімізде жүз қырыққа жуық өзге ұлт өкілдері тұрады. Бәрі де ауызбіршілікте, ынтымақтастықта бақытты өмір сүріп жатыр. Елдігімізге байланысты төл мерекелеріміз аталып өтеді. Көк аспанның астында бейбіт өмір сүріп, елбасымыздың басшылығымен алдыңғы отыз елдің қатарына ендік. Астанамыз Нұр-Сұлтанда әдемі аспанмен тірескен ғимараттар бой түзеуде. Жоғары оқу орындары мен мектептер, балабақшалар салынып, қаламыз жылдан жылға көркейіп келе жатыр. Біз бақытты жандармыз!!! Тәуелсіздігіміз мәңгі жасай берсін дегім келеді!

ҚАЗАҚСТАН ТӘУЕЛСІЗДІГІНЕ –30 ЖЫЛ
Құттығұл Дильназ Қобыланқызы,
Ақтөбе

«Біз бәріміз бір атаның қазақ халқының ұлымыз. Бәріміздің де туған жеріміз біреу: ол – қасиетті қазақ даласы. Бұл дүниеде біздің бір ғана отанымыз бар: ол – тәуелсіз Қазақстан».
Н.Ә. Назарбаев.

Түп шежіре тарихы сонау байырғы түркіден бастау алатын қазақ халқы бағзы заманнан бері қаншама қиындық көрседе, іргелі елге айнала білуі– еркіндік сүйгіштік жігерінің, асқақ мақсатының арқасы. Тәуелсіздік –киелі, қасиетті ұғым.Әрбір тәуелсіз мемлекеттің ел болып қалыптасуына сол ұлттың тарихы, мәдениеті, тілі және ділі ықпал етеді.Тәуелсіздік – азаттықтың символы. Тәуелсіздік бізге оңай жолмен келген жоқ.Тамырын тереңге жайған тарихымызға көз жіберсек, еліміздің ел болып қалыптасуына мыңдаған жылдар кеткеніне көз жеткіземіз.Қазақ мемлекеттілігінің тарихи шежіресі сонау сақтардан басталып, ғұн, қыпшақ, Ақ орда мен Қазақ хандығының жалғасы – бүгінгі тәуелсіз Қазақстан мемлекеті.Оған қол жеткізу үшін ата-бабаларымыз өз өмірлерін қыл үстіне қойды, батырларымыз ақ білектің күшімен, ақ найзаның ұшымен, елдік үшін жандарын пида етті.

Қазақ елі «қазақ» болып көзін ашқалы бері тәуелсіздік үшін күресіп келеді. Еліміздің тарихы парақтарын ақтаратын болсақ, қазақ жұрты нендей нәубет көргенін байқаймыз. Заманында бір жағынан жоңғарлармен шайқасып, бір жағынан орыс жұртынан әбден қысым көрді. Қазақ үшін жаугершілік заман әр мыңжылдық сайын көрініс тапты. Бір кездері халқымыз тұрып жатқан атамекенін өз өмірлерін сақтап қалу үшін, қимай тастап кетуге мәжбүр болды. Сондай оқиғалардың бірі «Ақтабан шұбырынды, Алқакөл сұлама». Бұл нәубет халық жадында сақталуға тиіс, жантүршіктірерлік оқиға еді.

Қазақ жұрты егемендікке, тәуелсіздікке ұмытылу жолында көп қиыншылық көрді. Елдегі әрбір толқулар бұл мақсатқа жетуді қиындатып жіберді. Елдікке жету арманы нәтижесінде жұртымыз санасаң саусағың жетпейтіндей көтерілістерге шықты. Тәуелсіздік үшін жасалған Сырым Датұлы, Кенесары Қасымұлы, Махамбет Өтемісұлы мен Исатай Тайманұлы бастаған және 1916 жылғы ұлт-азаттық көтерілістер елдікке жету жолында үлкен өзгерістердің бастамасы болды. Жаугершілік заманнан шаршаған халықымыз үшін бұл көтерілістер жаңа үміт отының ұшқыны еді. Менің ойымша тәуелсіздікке қол жеткізу үшін қазақ жұртының батырларымызға, зиялыларымызға деген сенімдері оларды одан әрі рухтандыра білді.Батыр халқымыз алға қойған асқақ мақсаттарына жету үшін мұның бәрін жеңе білді. Тамырын тереңге жайып, осындай жетістікке жету жолында «Алаш» үкіметінің тигізген пайдасы орасан зор. «Алаш» қозғалысының басшысы Әлихан Бөкейханов пен Міржақып Дулатұлы,Ахмет Байтұрсынов сынды дана зиялыларымыз егемендік үшін күрес жолында, қатыгез, қатал билікке бұзылмас темір қамалдай қарсы тұрды. Олар халықтың көзін ашуға ұмтылды, елді азаттыққа жетелегісі келді.Қазақ халқының тәуелсіздік туын бізге сыйлаған,қасиетіміз де, лағынетеміз де болған «Желтоқсан оқиғасы» ел тарихы шежіресіне түскен үлкен таңба болатын. 1986 жылы қазақ жастары желтоқсанның ызғары суық аязында егемендігіміз үшін,бар күш қайраттарын жиып әміршіл-әкімшіл билікке қарсы бас көтерді. Өрімдей жас бойжеткендер мен бойында жігері тасыған бозбалалар осындай өздерінің іс-әрекеттерімен, тәуелсіздіктің олар үшін қандай маңызы зор екендігін ашық білдірді. Әміршіл билік те оларға аяушылық танытпады. Ел болашағына арқау болар жастарымызға «нашақор»,«ұлтшыл» деп айдар тағып, біреулерін адам танымастай етіп сабап, қыздарды шаштарынан тарта сүйретіп, бар қолдарынан келер жазаны қолданды. Бұл оқиға көңілімізге қанша қаяу түсіргеніменде, бір жағынан халықымызды одан әрі рухтандырды.

Желтоқсан оқиғасынан біздің Тәуелсіздіктің ақ тұғырына жетуімізге жол ашты. Ғасырлар бойғы күрес өз несібесін алып келді.

Қазақ жұртын енді ешбір нәрсе тоқтата алмады. Сан жылдар бойы жасалған күрес нәтижесінде, 1991 жылы 16 желтоқсанда Қазақстанның мемлекет ретінде өз тарихын жазуға үлкен қадам жасалып, тәуелсіздігіміз жарияланды. Міне, биыл ел тұғыры биік - тәуелсіздігімізді жариялағанымызға 30 жыл толмақ. Қорытындылай келе, осынау қасиетті мерекеге орай өзімнің жүрегімнен шыққан жыр шумақтарымды ұсынғым келеді.

Тәуелсіздік – ұраным!

Тәуелсіздік – күшім, менің қуатым,
Жыр жазамын жүрегімнен туатын.
Тәуелсіздік – қазағымның бақыты,
Бір сөзбенен айтқызбай-ақ ұғатын.

Тәуелсіздік – баға жетпес байлығым,
Жарқырасын биіктерден ай-күнің.
Арман, жігер, үміт оты өшпесін,
Лайланбай тұнық болсын айдының.

Тәуелсіздік атар таңы арайлы,
Қазағыма қызыға жұрт қарайды,
Дарытпасын Аллам саған тіл көзді,
Ұрпақтарын бақытты деп санайды.

Тәуелсіздік – айбатым мен ұраным,
Мен осындай бақытты елде тұрамын.
Отыз жылдық тойың елге құт болып,
Еш уақытта таусылмасын жыр әнің.

Тәуелсіздік – ұлттық тілдің, салт-дәстүріміздің, ұлт санасының мызғымас тірегі, бар байлығы. Мемлекетіміздің тәуелсіздігі – ең алдымен қазақ жұртының бақыты. Осынау асқақ арманға біздің қазақ халқы жетті. Ендігі мақсат тәуелсіздіктің көк байрағын түсірмеу. Біздің тәуелсіздікті алғанымыз бір жеңіс, ал оны қастерлеп, қолда ұстап қалуымыз мәңгілік жеңіс. Тәуелсіздігіміздің қадірін қашанда ұмытпайық! Көк туымыз мәңгі желбірей берсін!

ТӘУЕЛСІЗДІГІМІЗГЕ 30 ЖЫЛ

Жазитова Жанерке,

Ақтөбе

Пай! Пай! Пай! Киелі неткен жер!

Батырлар дүрілдеп өткен жер.

Тұлпарлар дүбірлеп төккен тер.

Мұқағали Мақатаев

Қазақ елі аңсап, армандаған тәуелсіздігіне 1991 жылы 16 желтоқсанда қол жеткізді. Желтоқсанның желі мен ызғарына қарсы тұрған жастардың жалынды рухы мен ерліктерінің арқасында шаңырағы биік, керегесі кең мемлекет болып қалыптастық. Бүгінде тәуелсіздік алғанымызға 30 жыл толып отыр. Тәуелсіздік – баға жетпес асыл мұра. Өйткені ол – ащы термен келген тәтті жеңіс. Бұл тәуелсіздік – қанша ғасырдан бері ата-бабаларымыздың аңсаған арманы болды. Қаншама жылдар бойына

тәуелсіздікті армандап келген ата-бабаларымыздың асқақ арманы орындалды. «Тарихты жеңген жазады» дейді емес пе, ендеше біздің ғасырлар бойы күрескен жеңісіміз көрінді. Ұлттық валютасы, әнұраны, туы және елтаңбасының пайда болуы, көгінде қыран еркін шарықтаған Қазақстанның ешкімге бағынышты емес екенін дәлелдеді. Тіл — ұлт қасиетін айқындайтын белгі, ұлттық салт-сана өзегі емес пе? Осыны ескерген көреген Елбасымыз мемлекеттік тілді қазақ тілі деп бекітті. Тәуелсіздік алуымыздың арқасында қаншама жыл бойы езгіге түскен ана тіліміз қайта жаңғырды. Ел еркіндігін алу үшін олар бар күшін, еңбегін төкті. Қазақстан осы уақыт аралығында өзін-өзі дәлелдей алды деп мақтанышпен айта аламын. Өзінің діні, тілі, рәміздері, шекарасы, мәдениеті, мен салт-дәстүрі бар тәуелсіз елге айналды. 30 жылда әсем қалалар, биік зәулім ғимараттар тұрғызып, еліміз гүлдене бастады. Жеріміз сұлу табиғатымен қонақжайлылығымен әлемге танылды. Тарихы терең бай халықпыз. Ата-бабаларымыздың аңсаған арманы – тәуелсіздіктің бесігінде тербеліп, еркін, бақытты өмір сүріп жатқан жандармыз. Біздің парызымыз – ата-бабаларымыздың мұра етіп қалдырған жерге қорған болу.

Еліміздің мәдениетін, салт-дәстүрін ұмытпай келешек ұрпаққа жеткізу. Біз, өскелең жастар тәуелсіз қазақстанның болашағымыз деп білемін. Қазақстанның дамыған елдер қатарына қосылуы, гүлденуі біздің қолымызда. Ол үшін жастар білімді, беделді, табанды, бәсекеге қабілетті болуы қажет. Қазіргі таңда еліміз пайдалы қазбаларға бай. Көптеген дамыған елдердің алдында тұрмыз. Тәуелсіздік алғанымызға небәрі 30 жыл болса да, қазақстан көптеген елдермен теңесе алатын деңгейге жетті. Жастарымыз өздерін әлемге танытып, қазақстанның атын шығарып жүргенін мақтан етемін. Жастардың шет елдерде оқуға, сол жерде алған білімін Отанында қолдануға мүмкіндіктері пайда болды. Қазіргі таңда спорттан ұйымдастырылатын олимпиада, спорттық ойындарда қазақстандық бауырларымыз жоғары орындардан көрініп, ел беделін көтеруде, еліміздің әнұраны бүкіл әлем алдында жиі ойнатылып, көк туымыз биікте жебіреуде. Қазақстан деген мемлекет күннен-күнге әлем үшін жаңа белестерден көрінуде.

Елбасымыздың бастауымен Астананың негізі қаланып, бүгін адам танымастай өзгерді, әлемдегі мемлекеттермен келісімшарттар жасалатын, жиналыстар өткізілетін заманауи шаһар қалыптасты. Көпжылдық тарихында толық еркіндігі болмаған еліміз ХХІ ғасыр табалдырығында осылайша тұғыры биік бейбіт мекен ретінде көрініс тапты. Тәуелсіздігіміз жариялағаннан бергі мезгіл ішінде көптеген елеулі табыстарға қол жеткіздік. «ЭКСПО – 2017» көрмесінің өткізілуі бүкіл елді елең еткізді. Қаншама елдерден қонақтар келіп, оларға қонақжайлылық көрсетіп, жылы күтіп алды. Мұның өзі де біздің мәдениетімізді көрсетті. Тәуелсіздік жариялаған сәттен бастап, Қазақстанды күтіп отырған оқиғалардың мән-жайын түсіну, ұғыну, мемлекеттің одан әрі даму үрдісін болжау және халықтың талғамына сай, ең тиімді даму стратегиясын таңдауда жан-жақты, қайсар, жігерлі, саясат жүргізуде көшбасшы және ой-өрісі кең, интеллектуалды тұлға қажет еді. Мұндай тарихи міндетті, Жаратушы осы қасиеттерге сай Елбасымыз – Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевқа бұйырды. Тәуелсіз мемлекеттің қазіргі келбеті, бастан өткен сәтсіздіктері және жеңістері тұңғыш президентіміз, Елбасының есімімен тікелей байланысты. Тарихи өтпелі кезеңде Елбасының рөлі айқын және ашық көрінеді. Тағы айтып кететін жайт, жастарды бизнеске деген құштарлығын ояту. Халықаралық тәжірибенің көрсетуі бойынша жастарды кәсіпкерлікте қолдау, жаңа жұмыс орындарды ашуымен қатар білікті мамандарды дайындауға жол ашылды. Сонымен қатар, еліміздің инновациялық даму жолына тезірек көшуіне мүмкіндік туғызды. Жастардың, менің ойымша, инновациялық жоғары белсенділігі, ойлаудың инновациялылығы, жедел түрде шешім қабылдауы, түрлі бөгеттерге иілгіштігі, тәуекелге бейімделуі сияқты күшті жақтары бар. Елбасымыздың 90-шы жылдарда анықтаған стратегиясының арқасында біздің еліміз осындай 30 жыл уақыт ішінде құрметке ие, жетістіктерін танытын, сөзіне құлақ салатын мемлекетке айналып отыр. Елбасымыздың осы қиын жолда сіңірген еңбегі зор, баға жетпес. Қорыта келе, менің айтарым: 30 жыл ішінде жеткен

жетістіктердің маңыздылығын бағалай отырып, біз болашаққа үлкен сеніммен қарай аламыз. Тәуелсіздігіміздің ғұмыры ұзақ, беделі биік болсын!

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ТӘУЕЛСІЗДІГІНЕ 30 ЖЫЛ

Жолдасова Назира Женисовна,

Ақтөбе

Тәуелсіздік-қолымыздағы алтынмен теңдес құнды нәрсе.Егемендікті сақтап,ешкімге бағынбай өз мемлекетімізді өркендеткен қандай керемет десеңші?!Қай елдің азаматы біреудің қол астында болып,қас-қабағына қарағанды жақсы көрсін?!Әрине,өз „елім“деп соққан патриот перзент елінің ешкімнің отарында болмай,тәуелсіздікпен терезесі теңесіп,гүлденіп,алға қарай дамығанын тілейді.Бірақ,бұл тәуелсіздік біздің халқымызға оңай жолмен келмеді.Қаншама соғыс-қырғындарды қаншама ержүрек батыр жандар елі үшін жандарын беруге дейін де барып күресті,онда да жеңу мен жеңілістің де дәмін татқан болатын.Ата-бабамыз кең байтақ Қазақстанның жеріне көз алартқан жаумен шайқасты.Ежелден қазақтың мақсаты болған тәуелсіздікке 1991 жылы жеткен болатынбыз.Қазақ тарихындағы бұл теңдессіз бақытты бізге сыйлаған тайсалмас қайсар бабаларымызға мың алғыс.Еліміздің сан ғасырлық тарихында мақтаныш тұтар, бүгінгіміз бен келешегіміз үшін ғибрат алар,кеудемізге қиналғанда үміт отын жағар оқиғалар мен Отан алдындағы адал қызметінен үлгі алар ұлы тұлғалар аз болмаған. Олардың қатарына: қазақтың ұлт болып ұйысуы мен оның ұлан ғайыр ата-қонысының қалыптасуын; ұлттық мемлекеттігіміздің бастауы – Қазақ хандығының құрылуы мен дамуын; өзі отырған тағы емес, билеп отырған халқының бағын ойлап,жау қолына тойтарыс берген хандар мен оларға ел мен мемлекет тұрғысынан ақыл-кеңес берген,кемшілікті айта білген ұлы билер дәстүрлерін; ата-бабаларымыздың елімізге,халқымызға тән өзіндік шаруашылық жүргізу жүйесін қалыптастыруын, таңғажайып этномәдени үлгілерін жасау арқылы әлемдік өркениетке қосқан алып үлесін, батырларымыздың жер мен ел тәуелсіздігі мен ата-қоныс тұтастығын сыртқы,тіпті қала берді ішкі жаулардан қорғаған үлгісін жатқызуға болады.Ал 1986 жылғы желтоқсан ызғарында өз халқы мен оның тәуелсіздігі үшін өз өмірлерін қиған қазақтың батыр жастарын айтпай кету мүмкін емес.Желтоқсан оқиғасы біздің жадымызда. Біз оны көрмегенмен, үлкендер мен апайларымыздың айтулары, теледидардағы деректі фильмдерден жақсы білеміз. Алматының алаңында өткен желтоқсан қырғынының жазықсыз жаласына ұшыраған «қасқалдақтай қаны, бозторғайдай жаны» бар жанкешті жаужүрек жас Қайраттай ағаларымыз болды. Қайрат, Ләззат сияқты аға-апаларымыздың желтоқсанның ызғарында жасаған ерліктерімен, олардың аттарын атамай кетпеуге болмайды. Желтоқсанның ызғарына тоңып, тас қараңғы тас қамалда, Қайрат ағамыздың жазған өлеңдерін оқығаныңызда өлеңдері «Мен қазақпын» деген әрбір жастың, әрбір адамның, жанына күш-қуат беріп патриоттық сезімін оятары анық.Міне,осындай қайсар рухты қазағымның арқасында бүгінге егемен еліміз биікте желбіреген Туы,Елтаңбасы және асқақтаған Әнұраны бар ғажап мемлекет.

Қазіргі таңда, Қазақстанның өзіндік үні, пікірі, мәртебесі бар. Біз әлемдік деңгейде аяғымызды сенімді басып, басқа елдер бізбен санасатын мемлекетке айналдық. Мұндай нәтижеге қол жеткізу үлкен шараларды, іс-әрекеттерді талап етеді. Яғни, ішкі және сыртқы саясатты дұрыс жүргізу, халықтың әлеуметтік-экономикалық тұрғыда өркендеуін, дүниежүзілік қауымдастықта өркениетті мемлекеттермен білікті қарым-қатынас жасау, әрине бір адамның қолында емес. Бірақ, халық атынан үлкен деңгейде сөйлей алатын, сөзін құлақ салып тындайтын, мемлекетке бағыт-бағдар беріп отыратын, ерекше тұлға, мемлекет басшысы – Президент.Тәуелсіздік жариялаған сәттен бастап, Қазақстанды күтіп отырған оқиғалардың мән-жайын түсіну, ұғыну, мемлекеттің одан әрі даму үрдісін болжау және халықтың талғамына сай, ең тиімді даму стратегиясын таңдауда жан-жақты, қайсар,

жігерлі, саясат жүргізуде көшбасшы және ой-өрісі кең, интеллектуалды тұлға ұқажет еді. Мұндай тарихи міндетті, Жаратушы осы қасиеттерге сай Елбасымыз - Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевқа бұйырды. Тәуелсіз мемлекеттің қазіргі келбеті, бастан өткен сәтсіздіктері және жеңістері тұңғыш президентіміз, Елбасының есімімен тікелей байланысты. Тарихи өтпелі кезеңде Елбасының рөлі айқын және ашық көрінеді. Қазіргі таңда Тәуелсіздік – барлығымыз үшін ерекше қасиетті күн. Бірліктің, ынтымақтастық пен татулықтың күні. Мемлекетіміздің тәуелсіздігі – ең алдымен халқымыздың бақыты. Алғашқы жылдарда басым мақсаттардың қатарында егемендікті нығайту, ұлттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету, экономикадағы қиыншылықтарға жауап беру болған еді. Сондықтан бүгінгі күні халқымыз өткеннен қалған тарихи өнегені, отансүйгіштікті, ұлтына деген махаббатты жоғалтпай, әрі қарай жастардың патриоттық сезіміне енгізуге ерекше көңіл бөлуі керек деп ойлаймын. Тәуелсіздігімізді жариялағаннан бергі мезгіл ішінде көптеген елеулі табыстарға қол жеткіздік. Еліміздің тыныштығы мен қауіпсіздігі, көп ұлтты Қазақстан халқының жарастығы мен ынтымақтастығы Президентіміздің жүргізіп отырған парасатты көреген саясатының нәтижесі.

Иә, 30 жылда мемлекетіміз күрт өзгерді. Экономикалық, әлеуметтік, интеллектуалды тұрғыда өркендеп келеміз. Оны архитектуралық тұрғыда қарасақ, Елбасы айтқандай, мемлекетіміздің басты күші – Нұр-Сұлтан қаласы. Астанамыз тәуелсіздіктің белгісі, үні, келбеті деуге де болады. Осы жерді басып жүріп, шын мәнінде, біздің болашағымыз жарқын екеніне қатты қуанам. Қазірде еліміздің жағдайы басқа елдер секілді дамып келеді. Ашық аспанның астында, бірлігі жарасқан халықтың арасында жүріп, Қазақстанның қандай дәрежеге жетіп, түрлі биік шындарды бағындыруын көріп өскен үлкен мәртебе! Болашақта елімнің дамыған мемлекет болып, әлемге танымал болып, кәсіпорын мен өнеркәсіп орындар санының көбейіп, табиғи байлықтардың дұрыс жолда игеріліп, оның ел дамуына септігін тигізуі, гүлденген және келешекті мемлекетке айналуымен үшін үлкен бақыт!

Қазақстан Республикасы тәуелсіз, еңсесі биік, басқа дамыған мемлекеттермен терезесі тең, керегесі кең егеменді мемлекет болып қалыптасты. Ата-бабамыздан қанмен берілген өжеттік, қайсарлық сияқты қасиеттер болашақ ұрпақты да тек алға, жаңа белестерге жетелейтіні анық. Шығыстан алтын күн нұрын төгіп, еркіндіктің самалы ескен осы кезеңнің баянды болатынына кәміл сенемін.

**МЕН ӨЗ ХАЛҚЫН СҮЙЕТІН ЖӘНЕ БАСҚА ХАЛЫҚТАРДЫҢ МӘДЕНИЕТІН
ҚҰРМЕТТЕЙТІН АДАММЫН!
ТАТУЛЫҒЫ ЖАРАСҚАН, ТАҒДЫРЫ БІР ХАЛЫҚПЫЗ
Құлтай Шұғыла Жомартқызы,
Семей**

*Қазақ дәстүрі тек ата-ананы ғана емес,
жалпы адамды сыйлауға баулиды.
Ғ. Мұстафин*

Менің Отаным- Қазақстан. Біз қаны таза, асыл текті халықтың ұрпағымыз. Мен осындай мемлекетте дүниеге келіп, қазақ қызы болғанымна қуанамын. Мен өз халқын сүйетін және басқа халықтардың мәдениетін құрметтейтін адаммын. Оны шыңдап жеткізу үшін өз ойымды ақ қағаз бетіне түсіруді жөн көрдім. Мың ойланып, мың толғанып ақыры қандай пікір жазатынымды нақты жоспарладым.

Дана қазақ... Міне, осы сөзді ең негізгі кілт сөз ретінде алдым. Осы сөзді естігенде арғы ата- бабамнан бері, талай уақыт аралығында сақталып келе жатқан қазағымның салт- дәстүрлерін айтқым келіп отыр. Әрине бізде ата- тегіміз ғасырлар бойы жалғастырып келе жатқан салт- дәстүрлеріміз өте көп. Олардың барлығы да біздің, яғни жас ұрпақтың бойына сіңген асыл мұра. Сол дәстүрлердің ішінен қарап отырып

«Татулығы жарасқан, тағдыры бір халықпыз» деген көркем жолдар арқылы тақырыбымызды әрі қарай қызықтырып, ішкі сарынына үнілгім келіп отыр.

Дана халқым ежелден қонақ десе ішкен асын жерге қоятын халық болған. Ал қонақ деп отырғанымыз ол өзге ұлт- өкілдері. Міне, мендегі ішкі ой осы. Қазақстан әлбетте, көп ұлтты мемлекет. Қазір де Тәуелсіздігімізді алғаннан бері, Егеменді ел болғаннан бері елімізде шамамен 135-тен астам өзге ұлт өкілдері тұрып жатыр. «Бірлік болмай тірлік болмас» деген атам қазақ. **Барша ұлттың мәдениетін, салт - дәстүрін құрметтеу - біздің міндетіміз.** "Ер татулығы - ел татулығы" демекші, Қазақстан Республикасы әлемде татулығы мен ұлтаралық бірлігі жарасқан ел ретінде танылған. Қазақстанның кең байтақ дархан жерінде жүзден астам ұлт өкілдері тату - тәтті өмір сүріп жатыр.

Елімізде түрлі ұлт өкілдерінің татулық дінгегі ажыраған емес. Бұл әрбір халықтың мәдениеті мен өркениетін, салт - дәстүрін құрметтегеннен деп ойлаймын. Біз жас ұрпақ осындай кең байтақ жеріміздің көгінде тек қана бейбіт құсы қалықтап ұшып, мемлекетіміз одан әрі көркейе беруін қолдаймыз. Себебі, бейбітшілік бар жерде, бақыт орнап, тыныштық болады. Одан әрі қарай да бейбітшілік пен татулықты сақтап, ынтымақтастықты ұстап тұрсақ, ата - бабаларымыз ақ найзаның ұшымен, ақ білектің күшімен қол жеткізген Тәуелсіздігіміз де мәңгі болмақ. Бұл бір жағынан Елбасымыздың көреген саясатының арқасында деп білеміз. Болашақта жақсы білім алып, еліміздің гүлденіп, көркеюіне өзіміздің қомақты үлесімізді қосамыз деп білемін.

Бірлікті көздеген ел мерекелі тірлік жасаудан жалықпаған. Мереке демекші, елімізде жыл сайын 1- мамыр Ынтымақ пен бірлік күні тойланып жатыр. Мерекеміз жылдан- жылға жаңарып, достық ұстанымында барлық ұлт өкілдері де өз өнерлерін ортаға салып, бұл мерекені бірге, ынтымақтастықта тойлап жатыр. «Береке бастауы-бірлік, ел іші тату тірлік» қағидасын ұстанған халқым үшін бұл мейрамның орны осындай ерекше болар ма?! Еліміздегі түрлі этностарды бұрынғыдан да жақындастыру үшін бүкіл Қазақстанда жаппай патриоттық шерулер өткізіледі. Бүгінде «Достық» анты бір шаңырақ астына шоғырланған әрбір ұлт өкілі ұлттық- мәдени орталықтарда, мереке сайын ән айтып, би билеп, жалпыхалықтық мейрамда дәстүр мен салтқа толы түрлі көріністер көрсетеді. 1- мамырға байланысты мейрам тек Қазақстанда ғана емес, басқа елдерде де тойланады. Бірақ дәл біздікіндей емес... Оларда мейрам уақыты бір аталғанмен әр түрлі жолда тойланады. Атап айтсам, Аустрия, Болгария, Бразилия, ҚХДР- да еңбек күні ретінде аталып өткізіледі.

Бүгінде Қазақстан Республикасының аумағы – тарихи тағдыр тоғыстырған 120-дан аса ұлттар мен ұлыстардың ынтымағы жарасқан мекеніне айналып отыр. Мұндай күйге жету біздің ел үшін де оңай болған жоқ. Кеңес Одағының ыдырау үдерісі басталған кезде жан-жағымыздағы ұлттық республикалардың барлығы да өздерінің тәуелсіздіктерін жариялап, дербес мемлекеттерін құру қамына көшіп жатқанда, Қазақстан КСРО-ның ең соңғы көшінде қалды. Мұның өзі, бүгінде популизммен әуейіленіп жүрген әлдекімдердің айтқанындай, сол кездегі Қазақстанның «орталыққа» адалдығынан немесе одан қорыққандығынан туындаған жоқ еді. Оның тамыры тереңде жатты. Мұның негізгі себебі – сол кездегі Қазақстандағы демографиялық ахуал мен қазақ халқының әлеуметтік әлеуеті болатын. Оның үстіне қайта құру жылдарында болған өзге ұлттық республикалардағы этносаралық қақтығыстардан сабақ алу қажет болды.

Бүгінгі таңда Қазақстан Республикасы – Елбасы Н.Ә.Назарбаевтың бас-тамасымен ұлт мәселесіне қатысты орнықты саясатын қалыптастырған, оны барлық ұлттар мен ұлыстардың ұлттық мүдделеріне сәйкестендірген әлемдегі бірден-бір мемлекет болып табылады. Бұл саясаттың негізі 1991 жылғы 16 желтоқсанда қабылданған «Қазақстан Республикасының мемлекеттік тәуелсіздігі туралы» Конституциялық заңда қаланып, оның «Қазақстан Республикасының халқы мен азаматы» деп аталатын 2-тарауында анық жазылды. Міне, сол күннен бастап Елбасы Н.Ә.Назарбаев ұлтаралық татулық пен қоғамдық келісім туралы айтудан шаршаған емес. Өйткені, ұлтаралық

татулық пен қоғамдық келісім – өзара түсіністік пен болашақ жолындағы мүдде бірлігіне негізделетінін, ұлт мәселесінде күштеуге жол беруге болмайтынын Елбасымыз бірінші күннен бастап анық түсінген еді.

Басында халыққа ой тастап қойып, ол идея санада қалыптасқан кезде оны жүзеге асыратын әдетімен еліміздің тұңғыш президенті Н.Назарбаев 1995 жылғы 1 наурызда Қазақстан халқы Ассамблеясын құру туралы Жарлыққа қол қойды. Содан бері арада өткен 19 жыл ішінде Ассамблея Қазақстан Президенті жанындағы консультативтік-кеңесші орган дәрежесінен конституциялық органға дейін өсті. Елбасының ел бірлігін нығайту мен ұлтаралық татулықты күшейту жолындағы шараларына барынша қолдау білдіріп келе жатқан Ассамблея қызметін одан ары дамыта түсу аса маңызды. 1985 жылы басталған қайта құру саясаты аясында жүргізілген «жариялылық» ұраны астындағы әдебиет пен тарихтағы «ақтандақтарды» зерттеуге жол ашу нәтижесінде ұйыған айрандай болып көрінген кеңес қоғамының талқаны шықты.

Татулық – мәңгілік және ешқашан бөлінбейтін, ынтымағы мен берекесін бірге ұстаған еліміздегі ең биік ұғым, сан ғасырлар бойғы дана халқымыздың бойына сіңген асыл қасиеті. Ата-бабаларымыз бірлік пен татулықты, ортақ келісім мен ауызбірлікті, жарасымдылық пен сыйластықты мүдделі түрде еліміздің біртұтастығын сақтауда әрдайым биік мақсат етіп қойған. Бірлікті елдік пен ұлт болып ұйысып, ынтымақ пен сыйысып отырудың басты кепілі ретінде санаған. Біздің Отанымызда 125-тен астам ұлттар мен ұлыстардың өкілдері тұрады. Біртұтас бірлігі жарасқан еліміздің халық саны жыл санап көбеюде, Отанымызда басқа ұлт өкілдері мен қазақ халқы бір киелі шаңырақ астында, бір атаның баласындай бірлікте тұрады.

Яғни, еліміз тек қазақ ұлты ғана емес басқа ұлт өкілдеріне пана болып табылады. Сан ұрпақтың кіндік қаны тамған туған жері, атамекені. Ата-бабаларымыздың ұлы аманатын арқалаған қазақ елі туыс елдерді кеңдігімізбен, дархандығымызбен әрі қонақжайлығымызбен, даралығымызбен, саналылығымызбен, өз қамын емес өзгенің қамын жоғары қойғандығымызбен ерекшеміз, құрметтіміз.

Елімізде басқа ұлт өкілдерімен достықты, сыйластықты, ынтымақтастықты, бауырмалдықты сан жылдар бойы іс-әрекетімізбен, тыныс-ірішілігімізбен дәлелдей білдік.

Тарихқа үңілсек, кең байтақ даламыз талай ұлт пен ұлыстарға пана, апа-әжелеріміз талай жетімдерге ана болды, өз балаларынан бөлмей-жармай маңдайынан сыйпады, бақытты өмір сыйлады. Соның жетістігі бірлігіміз тірлігімізге арқау болып, сыйластықта, татулыққа өмір сүрудеміз. Бірлігі жарасқан елдер озады, бірлігі жоқ елдер тозады.

Тарих толқынына төтеп бере алмай бірлігі жоқ қаншама елдер, мемлекеттер елінен де, жерінен де айырылды, кең дүниені тарылтты, ең өкініштісі жойылып та кетті. Қай бір мемлекетті болмасын оларды ешбір жау сырттан ала алмайды. Елдің іргесі қашан да іштегі алауыздықтан, түсініспеушіліктен, сыйластықтың әлсіреп, ынтымақтың жойылуынан ыдыраған. Ел іргесі сөгілмес үшін ең бірінші бірлік, ынтымақтастық, парасаттылық пен сабырлылық, әрбір іс пен сөзге жауаптылық, байсалдылық таныту қажет.

Біздің кең байтақ еліміз бүкіл әлемге қонақжайлылығымен әрі ынтымақтастығымен танылып, өзін мойындата білді. Тілі мен түрі басқа болса да тілегі бір, бірілікке ұмтылған мүддесі бір, "Қазақстан" атты тірегі бір, "Отан" деп соққан жүрегі бір, әрбір ел азаматының бағы мен тағы да, берекесі мен ырызыдығы да, бірлігі мен тірлігі жарасқан осы елде десем артық айтқандық болмас. Ел бірлігі – ең асыл қасиет.

Бірлік сөзін ой елегімнен өткізіп, саралап қарасам:

Б- біртұтастығы жойылмаған,

І- іргесі құламаған,

Р- ризашылығы қолында, рахымы өмір жолында,

Л- лайықты ұл- қызын татулыққа үйреткен,

I- інгәләған сәбиін мәпелеп еткен жөргектен,

K- кемелденген болашаққа қадам басқан сеніммен,- деген жолдар ойымды ашып, мақсатым мен мүддемді, арманым мен тілегімді айшықтап әрі нақтылап бергендей болды.

Осы Қазақстан атты киелі шаңырақтың бірлігі мен ынтымағы жарасып отыруының басты дәлелі: әр ұлттың елімізді көркейту жолындағы ерен еңбегі мен бабалардан келе жатқан асыл мұраны сақтауы. Қазақ жері қандай кең байтақ болса, әрбір қазағымның жүрегі де сондай кең әрі дархан. Бірлігіміз арылмасын, жеріміз тарылмасын. Бірлігінді бағың деп түсін дана халқым! Теңіз тамшыдан құралады дегендей, 20 жасқа енді ғана аяқ басқан менің еліме айтар датым осы.

«Отан- отбасынан басталады» демекші, әрбір отбасында уыздай ұйыған бірлік пен тату- тәтті тірлік болса, әр жанұяда елін сүйетін өрелі өрендер өсіп келе жатса, олар ең бірінші кезекте өз қазағының қамын жесе, ұлы Отанымызға да құт- береке дарып, қастерлі Тәуелсіздіктің тұғыры асқақтай түскен. Міне, сол арқылы Қазақ елінің баянды болашаққа жол тартқан «Рухани жаңғыру: болашаққа бағдар» аясында ұлы сапарын бекемдей түсуі- ортақ теңдігіміз.

Әрбір азамат өз туған өлкесін, елін, жерін, салт-дәстүрін, тарихын құрметтейтін, сүйетін, мақтан тұтатын, Ұлтжанды азамат болу керек. Ол үшін өткенін біліп, бағалау керек. Өзі туған қасиетті Отанын оттан да ыстық бағалау, сүю керек деп ойлаймын. Барлық әлемде тыныштық орнап, бейбіт заманның ғұмыры баянды болғай! Себебі барлығымыз да бейбіт заманда өмір сүруге лайықпыз деп есептеймін. Сондықтан "Ынтымақ түбі — игілік" дегендей ынтымағы жарасқан ел болайық! Еліміз тек жаңғырып қана қоймай, «Бір ел, бір тағдыр, бір болашақ» атты сырлы мағынаға толы қағидамызды сақтап қала аламыз және өз ерекшелігімізді одан әрі жоғарылата түсетініміз сөзсіз!

Еуропа мен Азияның жүрегінен орын алып, табиғаты әсем жерде орналасқан Қазақстандай бай өлкеме ешкім жетпейтін сияқты. Осындай кең байтақ жерде өмірге келгенімді мақтан етемін. Менің сан- түрлі ойға толы шығармам осымен аяқталды!

ТӘУЕЛСІЗДІК – МӘНГІЛІКТІҢ ШЕЖІРЕСІ

**Алламбергенова Қырмызы Жадигерқызы,
Қарағанды**

Тәуелсіздік – арайланып атар таң!

Тәуелсіздік – Егеменді Ата Заң!

Тәуелсіздік – қасиетті шежіре

Елдік пенен еркіндіктен жаралған!

Тәуелсіздік! Сан ғасырлар қойнауында жатқан арман-тілек, мақсат-мүдде қалыптастырған қастерлі ұғым. Кешегінің қалауы, бүгінгінің қазынасы, келешек үшін мәңгіліктің жалауы. Елдігіміздің жаршысы, кендігіміздің дәлелі болған егемендігімізді алып, еңселі ел атанғанымызға да міне отыз жыл толып отыр. Бір қарағанда, аз ғана уақыт сияқты. Бірақ, ғасырлар тоғысымен бетпе-бет келіп, сындарлы жылдардың куәгері болған тарихтың толғаулы парақтары тереңінен сыр шертеді. Үңіліп көрелік.

Алтайдан – Атырауға, Алатаудан – Арқаға дейін созылған дархан даламыздың әр түкпірінде өткен күннің белгісі бар. Көгінде сұңқары қалықтап, жерінде тұлпары шауып, төсінде бейбітшілік салтанат құрған өлкеде даналардың өсиеті, бабалардың аманаты сақталған. Батырлардың қанымен, боздақтардың жанымен, игі жақсылардың төккен терімен келген еркіндік – Тәңірдің бізге берген ең ұлы бағы, баға жетпес сыйы болды. Бодандықтан арылған жері бар, қонақжайлылығымен танылған елі бар, ананың ақ сүтімен бойға дарыған киелі тілі бар, салт-дәстүр, ділі бар дербес мемлекетке айналдық. Алдымызда жаңадан қаланған ел іргесін берік ұстап тұру, көркейту, дамыту, өзіндік ерекшеліктерін қалыптастыру, жаһандық жаңалықтар шоғырына еніп, лайықты жол табу,

түрлі өзгерістер мен күтпеген құбылыстарға қалай, қандай жолмен әрекет ету керектігі сынды толып жатқан күрделі де маңызды қадамдар күтіп тұрды. Айтуға оңай-ақ. Бұл үлкен жауапкершілікті талап етті. Шағын ауыл немесе қала емес, тұтастай бір мемлекеттің міндеті жүктелді. Ертеңге үмітпен көз тастаған халқымыздың тағдыры табысталды. Тамыры тұңғыққа бойлап, желісін әріден тартқан Қазақстан осы қадамды нық сеніммен аттап, болашаққа жол ашты.

Ордалы отыз жылдық қарсаңында Қазақстан Республикасының Президенті Қ.К.Тоқаев «Тәуелсіздік бәрінен қымбат» атты мақала жариялап, бүгінге дейін атқарылған жұмыс пен бағындырған белестерімізді саралап, баға берген болатын. Мақалада онжылдықтар көлемінде жүзеге асырылған іс-шаралардың маңыздылығын атап көрсетті. Алғашқы онжылдықтан екіншіге, екіншіден үшіншіге аяқ басқан сайын кемелденіп, саналы түрде өсіп-өркендеудің жолында келеміз. Қазақстанды әлем танып, Елордамыз Еуразияның жүрегіне айналды. Мұның бәрі – кезіккен қиындықтан тайсалмай, ерлікпен еңсере білген халқымыздың ынтымақ-бірлігінің арқасы. Тұңғыш Президентіміздің озық стратегиялық бастамалары мен тыңғылықты жүргізген саясатының нәтижесі. Мәртебемізді айқындап, Ата Заңымызды қабылдадық, ұлттық рәміздерімізді дәріптедік. Өйткені Тәуелсіз Қазақстан Туымен тұғырлы, Елтаңбасымен еңселі, Гимнімен айбарлы. Түрлі жобалар қабылданып, мәдени тұрғыдан, саяси тұрғыдан жандана түстік. Дүниежүзі елдерімен достық қарым-қатынас орнатып, әлемдік сахнаға еркін шықтық. Экономика саласын дамытып келеміз. Тарих пен тағлым сабақтастығын сараптап, жаңа серпін пайда болды. Тәрбие көзі тарихымыздан демекші, кешегінің мәніне көз салмай жатып, ертеңге қол созу дұрыс емес. Өткен тарихтың, мәдениет пен әдебиеттің, ұлттық болмыстың бастауында тұрған құндылықтарымызбен танысу, білу, түсіну, түйсіну арқылы әрі қарай бағыт-бағдар алып, алға жылжимыз. Осы негізге рухани жаңғыру бағдарламасы арқылы жол салдық. Ауыз толтырып айтар жетістіктеріміз жетерлік. Және олардың азаттықтың ақ таңында атқарылғандығы мерейімізді одан әрі арттыра түсетіні анық.

Еркін ойлап, азаттықтың ауасымен тыныстап, егемендік бөктерінде жайқалған біз, жастар үшін тәуелсіздік пайымы – өзгеше. Оның қалай келгенін, тәуелсіздіктің алғашқы жылдарын көзімізбен көрмесекте жан-дүниемізбен сезінеміз, рухани тұрғыдан куәгерміз десек те болады. Бізге жүктелген міндет алдыңғыдан әлдеқайда үлкен. Біздің міндетіміз – үлкен еңбекпен келген тәуелсіздігіміздің тұғырын биіктету, Тәуелсіз Қазақстанның абыройын асқақтату. Күллі әлем жан-жақты дамып жатқанда көлеңкені тасалап отырып қалмай, құндылықтарымызды жоғалтып алмай келесі онжылдықтар, арғы жүзжылдықтар шеруінде еңсені тік ұстап, елдік, еркіндік жалауын желбіретуіміз керек. Ұрпақтар сабақтастығы арқылы атадан-балаға мұра болып қалуы үшін аға буын ардақтағанды аманатқа қиянат жасамай, мәңгіліктің еншісіне гүлденген күйі табыстауға тырысқанымыз жөн.

Тәуелсіздік бүгін айтылып, ертең ұмыт болатын дүние емес. Тәуелсіздік – ұлттық рух, қасиетті шежіре! Осыны ұмытпасақ, ол елім деген, жерім деген әрбір жүректе мәңгілікке жазулы, мәңгілікке сақтаулы, мәңгілік жырланатын дастан болмақ!

РАЗВИТИЕ МАССОВОГО СПОРТА В СОВРЕМЕННОМ КАЗАХСТАНСКОМ ОБЩЕСТВЕ

**Агабеков Тимур Асетович,
Алматы**

Тема моего эссе посвящена очень актуальной и интересной теме «Развитие массового спорта в современном казахстанском обществе»

Сегодня Казахстан – независимое, демократическое и правовое государство.

День независимости Казахстана — главный национальный праздник Республики Казахстан. Эта дата отмечается в Казахстане ежегодно 16 декабря. Нашему независимому Казахстану - 30 лет, но у нас уже есть чем и кем гордиться!

В начальных классах, когда мы писали сочинение о Родине, перед мысленным взором возникали такие образы: огромные просторы, красота и многообразие природы республики. Сейчас мне восемнадцать, я студент 1 курса казахского отделения факультета профессионального спорта и единоборства Казахской академии спорта и туризма, и в слова «Моя Родина – Казахстан» вкладываю уже иной смысл. Это не просто красивейшая страна с неповторимой многовековой историей и культурой. Казахстан – это молодое, свободное независимое государство, успешно развивающее массовый спорт, позволяющий добиваться высоких результатов в большом спорте.

На данную проблему вполне правомерно обратил внимание Президент Казахстана **Касым-Жомарт Токаев**, призвавший депутатов уделять особое внимание развитию массового спорта в республике. Об этом глава государства заявил 15 января 2021г. на совместном заседании палат парламента. «Здоровый образ жизни граждан — базовое условие формирования здоровой нации», — сказал казахстанский лидер. По его словам, развитие массового и детского спорта является приоритетной задачей стратегического характера [<https://regnum.ru/news/sport/3163758.html>].

В век информационных технологий мы все чаще забываем о физическом здоровье подрастающего поколения. На мой взгляд, для достижения максимальных результатов следует заниматься спортом с раннего возраста. А ведь детство – один из главных этапов в жизни человека. Именно в этот период происходит становление будущей личности. Большую роль в популяризации спорта и здорового образа жизни играют детские спортивные и оздоровительные центры. Проведение спортивных смен, способно вернуть утраченные позиции и приобщить молодежь к физической культуре. Во время подобных смен ребята не только тренируются, но и встречаются с известными спортсменами, которые способны мотивировать их на будущие победы. В свою очередь, оздоровительные центры выполняют функцию поддержки и улучшения состояния здоровья отдыхающих, а так же приучения детей к распорядку дня, правильному питанию и физическим нагрузкам.

Например, РУОЦ «Балдаурен-Капчагай» – это республиканский научно-методический центр по организации учебно-педагогической и оздоровительной деятельности, а также место проведения детских Международных и Республиканских культурно-массовых, научно-практических мероприятий. «Балдаурен» – это сфера активного отдыха, разнообразная, общественно значимая спортивно-оздоровительная и туристическая деятельность, это новый образ жизни детей, новый режим с его особым романтическим стилем и тоном. Туризм, игры, развлечения, различные мероприятия побуждают школьников к приобретению новых знаний, к серьёзным размышлениям, имеющим познавательный характер. Центр дает возможность раскрыться, приблизиться к высоким уровням самоуважения и самореализации. В настоящее время «Балдаурен» – единственный такого рода Центр в странах СНГ и Центральноазиатском регионе по организации отдыха, оздоровления детей, созданию необходимых условий для развития их творческих способностей. Центр функционирует круглый год.

Для школьников предусмотрены современные комфортабельные условия для обучения и проживания. Все комнаты благоустроены, в каждой имеются гидромассажные душевые кабины. Им предлагается 5-ти разовое комплексное питание, профилактические и оздоровительные мероприятия: массаж, водные процедуры, лечебные ванны, сауны, коктейли, экологически чистый воздух. «Главным приоритетом нашего Центра является развитие ребенка, – считает Директор филиала РГКП РУОЦ "Балдаурен-Капчагай" Ренат Кульмагамбетов. – Мы воспитываем подрастающее поколение в духе патриотизма, развиваем их творческие способности, помогаем каждому ребенку раскрыться как личности, почувствовать свою значимость. Главная

особенность «Балдаурен-Капшагай» в том, что он был и остаётся для ребят мечтой, которая должна превратиться в добрую и светлую, помогающую в жизни, энергию. Превратить детскую мечту в реальность помогают сотрудники нашего Центра, жизнерадостные, творческие, любящие свое дело и детей. Мы гордимся уникальной воспитательной системой нашего Центра» [<http://baldauren-kapchagay.kz.>].

Подводя итог, считаю важным добавить, что наша Родина прекрасна и многообразна. Бескрайние степи и леса, здесь каждый человек способен найти место, где ему будет уютно.

Я горд тем, что являюсь гражданином Республики Казахстан и уверен, что в ближайшем будущем наша страна достигнет небывалых высот и в спорте.

Известно, что в основе патриотизма лежит любовь к родной стране, любовь к родному краю и любовь к своей семье. Ведь семья — это первородина каждого человека. Только с помощью позитивных контактов и естественного взаимопонимания можно прийти к всеобщему благосостоянию, крепкой дружбе и единству. И, как говорят бывалые моряки, чтобы ориентироваться в бушующем море, надо найти яркую звезду. Такой путеводной звездой в океане жизни и является развитие массового спорта, способствующий поиску духовных ориентиров, возрождению и укреплению здоровья.

Думается, подтверждением вышеизложенного, является замечательное высказывание Генерального секретаря ЮНЕСКО Фредерико Майора - «Мир, который мы оставляем нашим детям, в значительной степени зависит от детей, которых мы оставляем нашему миру».

ТӘУЕЛСІЗДІК-ТАРИХ АСУЫ
Сейсек Мейіргүл Төлеубекқызы,
Семей

"Бай тарихы мен тамыры терең Қазақстан үшін бұдан артық құндылық жоқ. Бұл ең қымбат қазына, ең құпия қазына. Сондықтан біз ата-бабаларымыз армандаған Тәуелсіздігімізді бағалаймыз. Егемендік-бұл әрбір халық ие бола бермейтін баға жетпес игілік. Тәуелсіздігіміздің шежіресі Тұңғыш Президент-Елбасының тарихи тұлғасымен тығыз байланысты"

ҚР Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев

Тәуелсіздік-мығым еліміздің дінгегі бола білген,елдігіміздің еңсесін биікке көтерген тарихымыздағы басты белестерміздің бірі. Қай уақытта болмасын «Тәуелсіздік» сөзінің мән мағынасын түсіне отырып,болашаққа басып жатқан қадамдарымыз айқындала түсуде.Халқымыз бұл Егемендікті қанша аңсаған,Бауыры бүтін бір ел болу үшін сарқылған күш пен төгілген қандар сансыз,Жердің,тілдің,елдің біріккен ұйытқысынан туындаған осынау ерек ұғым қазірде Қазақстан Республикасы ретінде танытуда.Тарихқа көз салсақ, «Азат ел» есімін алу үшін, бізге 180 жылдан астам уақыт сарп етілген екен. Қайсар батырларымыз еліміздің зайырлы болуы үшін күресіп, жан алысып,жан берісті. Ұлы Отан соғысында да бой көрсетіп, алдыңға шепте Отан қорғап,ту тіктік. Қазақтың батырлығы мен еңбегінің нәтижесі-осы Тәуелсіздік болып отыр.

Тәуелсіздік алу және мемлекеттің құрылу барысы- ұзақ тарихи айналым. Тәуелсіз Қазақстанның тарихы таза парақтан жазылмағаны, талай қиыншылықтарды басынан өткеріп, сол уақыттардан бері мойымай,қажымай осы күнге жеткені әр қазақтың білетін жағдайы.Қазіргіні түсіну және келешектің сұлбасын көру үшін біз кешеге, ата-бабалары Дала өркениетінің қуатты әміршісі болған, бүкіл әлемді олардың жаншылған күшімен ойсыратқан халықтың тарихына үңілуіміз керек. Олар Қазақ хандығының негізін қалаушылар-Керей мен Жәнібек. Қаһарлы билік құрушы Әбілқайырдан қорықпай, олар

барлық сын сағаттардан өтіп, болашақ мемлекеттің іргетасын қалады. Еліміздің өткені-бұл жоңғар, Бұхара және Хорезмнің мыңдаған әскерлеріне тойтарыс бере алған халықтың шежіресі. Патша мен диктатураның өрескел саясатына, Кеңес үкіметінің геноцидіне қарамастан, әркезботандықты мойындамай, бостандықты сүйетін еркін адамдар болған. Бұл Кеңесары Қасымұлы, Сырым Датұлы, Исатай Тайманұлы және өз Отан-Анасының басқа да батыл балалары ана тілінде сөйлеу және "ҚАЗАҒЫМ" деп мақтанышпен кеуде қаға айту құқығы үшін екі жүз жылдық күрес.

Егемендік тарихы туралы сөз қозғағанда, ойға сөнбес ұлттық рух пен бірлікті еске түсірген 1986 Жылғы Желтоқсан оқиғалары туралы айтпай кетуге болмас. Қазақстан тарихы-бұл өзінің өмір кезеңін құру уақытында сан рет жойылу және мүлде жойылу қаупінде болған халықтың кешегі күресу өмірі. Кезекті сөздерінің бірінде Елбасы Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев былай деген болатын: "рухы мықтылардың ерлігіңіз тәуелсіздік келе ма? Бостандық күрессіз және азап шекпестен қолға жете ме?".

Еліміздің егемендігінің жалғыз ғана танытушысы – ол Қазақстан халқы, елдегі мемлекеттік биліктің жалғыз қайнар көзі. Сондықтан да Республика Конституциясының негізгі бастауы болып – халық егеменділік қағидасы болып бекітілді. Ол Қазақстан Республикасында мемлекеттік биліктің негізі ел халқы дегенді білдіреді. Халықтың сөз босандығы еркін ой білдіру жолымен мемлекеттің жоғарғы органдары және оның басқармасы билікті иеленуші болуына қарамастан, халық мемлекеттік егемендігін шынайы сақтаушы болып қалады. Егемендік Мемлекеттің мәні мен ұйтқысы, өйткені ол билікті, халықты және аумақты біріктіреді. Осы тұрғыдан егемендік өзінен-өзі туындайтын және тұтастықты құрайтын жүйе болып табылады. Егемендік құқық пен оны қолдану дәрежесі бойынша, Қазақстан Республикасы Президенті Конституцияға және еріктілік күшіне сай, олардың басым көпшілігін иемденіп, демократиялық қоғамға сай, дербес түрде, бақылаусыз жүзеге асырады.

Келешекте Мен Қазақстанды мақсаты жолға қойылған, қазіргі заманғы өндіріс негізінде дамып келе жатқан қарыштау жолындағы мемлекет ретінде елестетемін. Бірақ мұндай Мемлекет өзінен-өзі пайда болмайды. Біз оны саламыз! Мұны іске асыруға біреу бізге тосқауыл келтіре ме? Біздің жолымызда әлдекім тұра ма? Жоқ! Біздің алдымызда үлкен мүмкіндіктерге жол ашылуда, соның негізінде бостандық пен патриотизм - қазақ халқынан алынбайтын қасиеттер.

Біздің еліміздің Тәуелсіздік алуы -бұл кездейсоқтық емес, сәттілік емес, бүкіл қазақ халқының ұзақ та табанды күресінің қорытындысы деп санаймын. Біздің ата-бабаларымыз азап пен қиыншылыққа төзе отыра оны бастан өткерді, бірақ олардың күшті және мығым рухы ешқашан құлаған жоқ. Олар ешқашан тәуелсіздікке жету жолында бір қадамды кері жасаған емес. Қозғаушы күш не екенін білесіз бе? Бұл жарқын болашаққа деген сенім, бостандыққа деген шексіз махаббат және ең негізгісі - болашақ ұрпаққа қамқорлық. Олар бізге өмір құнымен теңдес ашық аспан, бейбітшілік пен тыныштық сыйлады, тілін, мәдениетін, дәстүрін сақтап қалды, Қазақстанның өзін тәуелсіз мемлекет ретінде хабарлап, жариялануы үшін қолдан келгеннің бәрін істеп бақты. Біз олардың үміттерін ақтай алдық. Халықтың бірлігі мен тұтастығының, сондай-ақ Елбасымыздың көреген саясатының арқасында Қазақстан өз мемлекеттілігін жандандырып, әр қырынан даму белестерінен тайсалмай экономикалық, мәдени және саяси дамуға қол жеткізді.

Түйіндесек, Қазақстанға мемлекетті "көтеруді" қолға алу, дағдарыстан шығу, жұмыссыздықты еңсеру, әлемдік аренаға ұмтылу, дамыған және бәсекеге қабілетті мемлекет болу оңайға түскен жоқ, бірақ еліміз осы қиындықтардың бәрінен шыдас бере отыра өтті. Бүгінгі таңда біздің алдымызда өзімізді мығым ел ретінде барынша әрімен танытатын көптеген жоғары мақсаттар тұр. Менің ойымша, бұл қол жеткізуге болатын мақсаттар. Ел еңсесін-биік, бірлігін-берік бек сақтайтын қайсар қазақ елі аман болсын!

ТӘУЕЛСІЗДІК-ТЕРЕҢ ТАРИХЫМЫЗДЫҢ НӘТИЖЕСІ

Жетпіс Дана Маратқызы,

Алматы

Тәуелсіздік деген сөздің өзінде қандай терең мағына, қандай үлкен ой жатыр десеңізші. Биылғы жыл біздің Қазақстан Республикасына ғана емес, осында тұрып жатқан халқымыз үшін ерекше жыл болғалы тұр. Себебін айтар болсам, еркіндік алғанмызға 30 жыл. Осы өткен 30 жылда қаншама еңбек, қаншама тер төгілді және бұл күнге де жету оңай болмағанын өздеріңізде білетін шығарсыздар.

Тарихқа терең үңілсек, әрбір тас бетінде қалған таңбаларға қарап бабаларымыз жасап келе жатқан дәуірлердің есебінде кеткен шайқастар, аштық, жау тылында қалған жұрттың әрбір қаны мен көз жасына қарап тәуелсіздіктің қандай керемет ұғым екенін сезінесіз. Анау өткен ғасырлар мен жылдарда қазақ батырлары біздің қазіргі таңда осылай еш қамсыз өмір сүруімізге жағдай жасап берді. Мағжан Жұмабаев атамыз өзінің өлең жолдарында «Мен жастарға сенемін»-деп, осындай байтақ жерімізді қалдырып кетті ғой бізге.

1991 жылы Кеңес одағының құрамынан бөлініп, өз шаңырағымызды көтердік. Бұл аз ғана жылдардың ішінде еліміз еңсесін тіктеп, дара мемлекет боп қалыптасты. Гүлдену жолына түсті. Бұл үлкен жолда Елбасымыз Нұрсұлтан атамыздың жұмысы аса ырғын. Себебі ерікті еліміздің өсіп-өркендеуіне, әлемге таңылуына аянбай тер төкті. Сұлулығы тұма тартатын, бәденді астанамыз Нұр-Сұлтан қаласы бой көтерді. Өзіміздің ұлттық теңгеміз айналымға шықты. Елтанбамыз бен әуеде желбіреген туымыз бойымызға рух береді. Ұланғайыр дәу атамекенімізге жат жанды заңсыз кіргізбейтін берік шекарамыз бен сұсты әскеріміз бар. Осы жетістіктердің бәріне Тәуелсіздіктің арқасында жеткіздік. Сондықтан жыл сайын қастерлі мерекеміз Тәуелсіздік күнін асыға күтемін. Елінің азаттығы жолында жанын қиған жауынгер бабаларымызды еске алған сайын, олардың батылдық істерін өзіме үлгі тұтамын. Біз жастар оқуымызды жақсы оқып, келешекте зайырлы сабаз боп қалыптасып, еліміздің дамуына үлес қоссақ деп армандаймын. Қазірден бастап жан-жақты болып өсуге барымды салып келемін. Өйткені білікті кісі ғана еліне еңбегін сіңіре алады. Келешекте жер-көк елдерінің алдында ұлтымыздың абыройы асқақтай беруі үшін, бізде талай еңбек етуіміз керек. Сонда ғана еліміздің мақтанышы мен тірегі болған Тәуелсіздігіміз бақилық болып, ұлы даланың төсінде өркендеп өсе береді.

Ақиқатында, тәуелсіздіктің төртінші он жылдығына аяқ басқанда, түлек ауысып, олардың дүниетанымы бен құндылықтардың қалауы өзгеріп жатқанда тәуелсіздікті кім түбегейлі етеді деген сұрақтың туындауы заңды құбылыс. Бұл жалғанға басқа ұрпаққа ұқсамайтын, отызында орда бұзатын, қырқында бекініс алатын жастар келді деп, үмітімізді үкілеп отырған жайымыз барлық. Десек тағы, бүгінгі жастардың рухани әлемі қандай, олар үшін маңызды құндылықтар неде, олардың ғұмырлық ұстанымдары елді қай жағаға шығармақ деген сұрақтарға жауап іздеп, әлеуметтік-психологиялық болмысына тереңірек бастау жіберер болсақ, сандаған «әттеген-ай»-ларды байқауға болады. Солардың бірі, жастардың бекер имидж-келбет жасауға құштарлығы. Тәуелсіздікті мақұлдау бүгінгі ұрпақтың мінез-құлқы мен қауқар жігерінің деңгейіне, сапалық қасиеттеріне тіке қатысты екені аян. Бұл проблеманы шешу әрине біз, жастардың қолында. Сенің проблемаң сенен басқа ешкімге керек жоқ. Бұл қазіргі заманның бір цитатасы болып кеткен сияқты.

Халқымызға ғасырлар бойы арман болған тәуелсіздік, егемендік ұстанымдарын биікке көтеретін бұл күн – біздің Отанымыздың әрбір азаматы үшін қастерлі мереке.

Еліміз қалай болғанда да сан ғасырлық қиын қыстау жолдан, тар жол тайғақ кешуден өтіп, тәуелсіз елдер қауымдастығына қосылды. Отанымыз, Қазақстан, туралы айтарымыз да, мақтанарымыз да көп.«Мың өліп, мың тірілген» қазақ халқының кемел келешегі жолында басын бәйгеге тігіп, ажал оғына қасқая қарсы тұрған Алаш арыстары Әлихан

Бөкейханов, Тұрар Рысқұлов, Мағжан Жұмабаев, Ахмет Байтұрсынов, Міржақып Дулатов, әділдіктің ақ туын жықпай, арманда кетті. Тарихта теңдесі жоқ, миллиондаған жанның өмірін қиған Ұлы Отан соғысының отты жылдарында да қазақ халқының ұлқыздары қаһармандықтың ерен үлгісін көрсетті. Бауыржан Момышұлы, Мәншүк Мәметова, Алия Молдағұлова секілді батырларымызды айтпай кеткен үлкен қате болады-ау. Кешегі Желтоқсанның ызғарында намысты ту етіп көтерген қазақ жастары тотолитарлық режимге қарсы шығып, ақ мұзда алау жаққаны биік рухтың, елжандылықтың жарқын көрінісі. Қаншама сол кездің жастары, біздің апа-аталарымыз Қайрат Рұсқұлов, Ербол Сыпатаев, Асанова Ляззат, Мұхамеджанова Сәбира және басқа да батырларымыздың қандары бекерге төгілмегенінің нәтижесі бүгінгі тәуелсіздігіміз.

Тәуелсіздікке жол ашқан ұлт-азаттық көтерілістің соңғы серпіні болды десек қателеспеспіз. Ғасырлар бойы арман еткен егемендікті қазақтың басына қонған бағы, астына орнаған тағы деуге болады. Қазақ елі талай белестерді бағындырды. Желтоқсанда жарқ еткен жалынды жастар қазаққа азаттық таңын сыйға тартқандай болды. Осылайша күллі жаһанға қазақтың қайратын, айбынын танытты. Тәуелсіздігіміздің алғашқы таңынан бастап қазіргі кезеңіне дейінгі онды өзгерістер Елбасымыздың тікелей бастамасымен болып жатқаны аян. Бейбітшілік, келісім мен тұрақтылық жағдайында Қазақстан жылдам қарқынмен әлемдегі алдыңғы қатарлы жетекші елдердің қатарына қосылып келеді.

Менің елім-әсем ел, Қазақстан Республикасы. Бұл бай тарихы, ежелгі мәдениеті және ерекше табиғаты бар ұлы ел. Шексіз қазақ жерлері. Солтүстікте әлі қар жауған кезде, оңтүстігінде таулардың етегінде жемісағаштары гүлдейді. "Қайыңды шығ" солтүстігі, Бурабайдың құдіретті қарағайы, Тыңның алтын жүгері алқабы, Ұлыдаланың сұршөбі, Алатау мен Тянь - Шаньның биік таулары - менің бүкіл Қазақстаным. Бұл суреттер мені керемет сұлулығымен таң қалдырады. Мен ешқашан танданбаймын. Көк аспан мен қарлы таулар бар, алтын кеңістіктің шексіз өрістері, күн батуы, ертегідегідей және жұлдызды түндер, таң сұлудың көзі сияқты айқын көрінеді...

Қазақстанның минералдық-шикізат базасы табиғи ресурстарға бай: газ, мұнай, көмір, қара және түсті металдар. Мұның бәрі Қазақстан халқының оған қиындықсыз берілген меншігі.

Егер тарихқа терең үңілсек, Қазақстанға өз тәуелсіздігін алу үшін екі жүз жылдан астам уақыт қажет болды. Біздің еліміздің бостандығы үшін мыңдаған адамдар шайқасты, олардың көпшілігі Отанының болашағы үшін қайтыс болды. Ата-бабаларымыз ерте заманнан бері біздің жерлерді жоңғар шапқыншылығынан қорғап келген. Патша дәуірінде адамдар өлім мен әділетсіздікті, қайғы мен бақытсыздықты көрді, олар жоғалудың не екенін білді. Сондай-ақ, Қазақстан халқы Ұлы Отан соғысына біртұтас елдің бір бөлігі ретінде белсене қатысты. Қазақстанның он мыңдаған батырлары ерлік көрсетіп, толық жеңіске деген ерік-жігер танытты. Осы адамдардың арқасында біз еркін және тәуелсіз мемлекетте өмір сүреміз. Мұның бәрі халықтың бірлігі мен бірлігінің және жарқын болашаққа деген ортақ сенімнің арқасында. Біз бұл адамдарды ұмытпауға және еліміздің нағыз патриоттарын мақтан етуге тиіспіз.

Тәуелсіздігімізді алған 1991 жылдың 16 желтоқсаны - әрбір қазақстандық мерейлі күнді еске алады. Сол күннен бастап отыз жыл өтті. Бұл бүкіл Қазақстанды атап өтетін ірі оқиға. Еліміздің тұңғыш Президенті Н. Ә. Назарбаев атап өткендей: "үш онжылдық: бұрын бүтін Жүзжылдықты сыйғыза алмаған көптеген нақты істер, жетістіктер, Отанымыздың болашағына адал адамдардың бәрінің алдағы мерейтойы". Өйткені бұл жай ғана мереке емес, ол Қазақстанда тұратын барлық халықтардың қажырлы еңбегі мен достығының нәтижесі.

Еліміздің мықты қарулы күштерін айтпай кету де қате болып табылады. Әрбір адам баласы тыныш ұйықтап, аман – есен тұруына осы азаматтардың еңбегі зор. Алтын ұйқыларын қиып, түн ортасы демей бүтіндей бір мемлекетті қорғау, күзету оңай шаруа емес. Қазақстан Республикасының қарулы күштеріне әрбір қазақстан азаматы басын иіп тұрып алғыс айтуы керек.

Қазіргі Қазақстан-тұрақты экономикасы және болашаққа ұтымды жоспары бар тәуелсіз, егемен, демократиялық мемлекет. Бүгінде Қазақстан өзінің құқықтары мен мақсаттарын батыл мәлімдейді. Біздің Елбасымыз -шын мәнінде дана адам, парасатты саясаткер, стратег және нағыз патриот Н. Ә.Назарбаев. Оның арқасында біз тұрақтылық пен өркендеуге қол жеткіздік. Тәуелсіздік алған сәттен бастап экономика, ғылым, мәдениет дами бастады. Әрине, елімізге өз мемлекетін құра бастау, дағдарыстан шығу, жұмыссыздықты еңсеру оңай болған жоқ, бірақ біз осы қиындықтардан өттік. Біз аяққа тұрдық, енді біздің еліміз алға жылжуды жалғастыруда. Тәуелсіздік жылдарында біз аз жасаған жоқпыз: қуатты мемлекет құрдық, ең серпінді экономикалардың бірін құрдық, халықтың тұрмыс деңгейін көтердік. Нұрсұлтан Назарбаев, Еліміздің тұңғыз Президенті әрқашан өз халқын бірінші орынға қояды. Адамдар оған сенеді және бұл адамды жақсы көреді.

Қазақстан Республикасының Президенті Конституцияның кепілі болып табылады. Конституция-бұл іс жүзінде әрбір мемлекеттің негізгі заңы, сондай-ақ ертеңгі күннің тұрақтылығының кепілі. Оның бірінші мақаласында Қазақстан-ең жоғары құндылығы оның халқы болып табылатын демократиялық, зайырлы, құқықтық және әлеуметтік мемлекет екендігі айтылған. "Қазақстан Республикасы Конституциясының кепілі ретінде мен оның барлық ережелерінің мүлтіксіз сақталуын қатаң талап ететін боламын", - деді еліміздің көшбасшысы. Қазақстан республикасының өз мемлекеттік рәміздері: Туы, Елтаңбасы, Әнұраны. Олар мемлекеттің тәуелсіздігін, бостандығын, ұлтын көрсетеді.

Біздің көпұлтты еліміз және бұл тағы бір артықшылық, өйткені біз біргеміз және бізді біріктіретін нәрсе - біздің Отанымыз, достық, құрмет, өзара көмек және ортақ мәдениет. Қазақстанда бір отбасына жүзден астам ұлт өкілдерінен тұратын он бес миллионнан астам адам тұрады. Мұның бәрі бір-біріне жақсы көзқарас пен жанашырлықпен бірге жүреді. Қазақ, орыс, ұйғыр, неміс, корей, татар тілдерінде кітаптар мен газеттерде жарияланады, ұлттық театрлар, би ансамбльдері құрылады, радио мен теледидар арқылы ұлттық бағдарламалар беріледі. Н. Ә. Назарбаев айтқандай: "достық, өзара түсіністік және ынтымақтастық-жаңа Қазақстанды құрудың негізі!"

Мемлекеттің бейбітсүйгіш саясаты, зияткерлік және экономикалық әлеуетті дамыту-Болашақ өркендеудің кепілі. Қазақстанның символы ретінде біздің жаңа елордамыз Нұрсұлтан сәуір санатуға болады. Ол қысқа уақыт ішінде бірегей, заманауи мегаполиске айналып, Қазақстанны күшін бейнелейді. Біз астана өмірінде болып жатқан жаңа өзгерістерді бақылап үлгермейміз, әсіресе жаңа ғасырдың орасан зор объектілері: "Ақ Орда", "Бәйтерек", "Думан", Бейбітшілік және келісім сарайы, Астаналық цирк - қалағаныңызды атаңыз. Елордамыздың басты көрікті жері және визит карточкасы Есіл өзенінің сол жағалауындағы Бәйтерек-тамаша құрылыс болып табылады. Аңыз бойынша Бәйтерек Көк Төбе Тауында өсетін ертегі ағашын бейнелейді. Жыл сайын қасиетті Самұрық құсы оның жапырақтарында алтын жұмыртқа - күн салады. Жыл сайын айдаһар күн мен түннің, жаздың және қыстың өзгеруін білдіретін жарықпен қоректенеді. Әдемі аңыз! Нұр- сұлтан-еліміздің өркендеуінің символы, бұл адамдардың өз болашағына деген үміті мен сенімділігінің символы. Бұл архитектуралық ландшафты және ерекше мүсіндік кейіпкерлері бар әдемі және тыныш қала. Болашақта астанамыз бұдан да жақсы болады деп сенемін.

Анау 1991 жылдың 16 желтоқсанынан бастап қаншама жылдар бойы еліміз әлемдік аренада өзінің орнына ойып тұрып орынығып алды. Біз жас мемлекеттердің бірі болып табыламыз, ал бұл, жас мемлекет үшін үлкен жетістік екені сөзсіз. Үлкен жетістіктердің қатарына 2017 жылы елімізде өткен ЕХРО-2017 көрмесін айтсақ болады. Ойлаңызшы әлемдік мәні бар бұл көрменің еліміздің астанасы Нұр-сұлтан қаласында өтуі әрбір қазақ үшін мақтан тұтарлықтай нәрсе емес пе?! Еліміздің төріне әрбір елден делегаттар келіп, әр мемлекет өзінің туындыларын біздің жерімізге жалғастырғаны. Керемет! Бұндай көрмелердің әлі талайы Қазақстанда өтуіне ешбір күмән жоқ. Себебі біз сағат сайын емес, минут сайын дамып келеміз.

Қазір ХХІ ғасыр-бұл жас мемлекеттің дiңгегiне айналатын жаңа ұрпақ ғасыры. Бiз оқуға көп көңiл бөлiп, барынша бiлiм алуға тырысуымыз керек. Жаңа мыңжылдықтың мемлекетiне бiлiмдi және белсендi адамдар қажет. Мемлекеттiң болашағы бiзге байланысты болады. "Қазақстанға ұлтымыздың әлеуетiн оятатын және iске асыратын зияткерлiк революция қажет", - дейдi Н. Ә.Назарбаев. Жеке өзiм оқуға, мемлекет игiлiгi үшiн жұмыс iстеуге, менiң елiмнiң, Қазақстан Республикасының дамуына өз үлесiмдi қосуға тырысамын.

Мен – патриотпын. Елiм үшiн от десеңiз отқа, су десеңiз суға түсуге әзiр екенiмдi айтудан жалықпаймын. Өткен ғасырлар мен жылдардағы ата-бабаларымыздың тәуелсiздiк үшiн жасаған ерен еңбектерiне қарағанда бiздiң жасарымыз шамалы. Бабаларымыз тастап кеткен мынау байтақ жерiмiздi ендiгi қорғап қалу тек қана бiздердiң қолымызда. Қазiргi заман бейбiт заман ғой, қолыңа мылтық ұстап жауға шабатын кез емес, керiсiнше мемлекеттер арасында өзара бейбiтшiлiк орнататын заман. Технология, саясат, экономика жағынан дамыту бiздiң қолымызда.

Бүгiнде Қазақстан – әлемдiк қоғамдастықтағы жауапты да құрметтi мемлекет, Орталық Азияның шешушi елi.

Тәуелсiздiктiң туын қолда берiк ұстау — әрбiр қазақтың, Қазақстанды өз Отаным деп санайтын әр адамның ең басты борышы, ең биiк мақсаты болуы қажет. Бұған бiздер, заң қызметкерлерi де жоғары деңгейде өз үлесiмiздi қосатын боламыз.

ТӘУЕЛСIЗДIК ТӘТТI YMITIM EДIҢ СЕН...

**Эльмира Көшекбай,
Ақтөбе**

Тәуелсiздiк деген бiр ауыз сөз менiң есiмде ащы тер, жазықсыз боздақтар қаны, бабалар аманаты болып сақталған. Азаттықтың ақ таңы ататын күндi ата-бабамыз аңсаумен кеттi. Шүкiр, биыл тәуелсiз ел болғанымызға 30 жыл толмақшы. Осыдан 30 жыл бұрын, бiзде тек тәуелсiздiк қана бар едi. Қазiрде мемлекетiмiз дамып, өркендеп келедi. Әрине, алпауыт елдермен иық тiреседi демесек те, 30 жылдық тарихында бiраз дүниеге қол жеткiздi. Ғылым мен бiлiм, экономика мен әлеуметтiк жағы анағұрлым жақсарды. Мен өзiм ес бiлгелi тәуелсiз, еркiн елде туылдым. Өз пiкiрiмдi ана тiлiмде еркiн бiлдiрiп, қуғын-сүргiн көргенiм жоқ. Алайда, ел несiмен ел? Несiмен мемлекет? Несiмен ұлт болып қалыптасады? Әрине, өткенiмен, тарихымен. «Өткенiңе топырақ шашсаң, болашақ саған тас атады»,- дейдi ғой дана халқымыз. Сондықтан тәуелсiздiк деп кеуде кергенмен, сол тәуелсiздiктiң қалай келгенiмен, қандай құрбандықты талап еткендiгiмен жете таныс болмасақ, осы еркiн күнiмiздiң қадiрiне жетемiз деп ойламаймын. Әлем сахнасындағы қай қатығыс болмасын қазақ халқын айналып өткен жоқ. Ашаршылық, репрессия, Ұлы отан соғысы, тың игеру, желтоқсан көтерiлiсi қараша халықты қойдай қырды. Әбден ашынған, сонша қиыншылыққа мойымаған, 70 жыл боданда болып, өз тiлiн, дiлiн, дiнiн ұмытуға қалған қайсар халықтың соңғы әрi нәтижелi көтерiлiсi «Желтоқсан» оқиғасы. «Қазақты тек қазақ басқарсын» деп алаңға шыққан қанша боздақтар жауыздықпен өлтiрiлдi. Кеудедегi намыс, қыздарын күн қылуға, ұлдарын құл қылуға жiбермедi. Ақыры соңы қанды оқиғамен аяқталса да, «тәуелсiздiк» деген теңдессiз сыйды қазақ елiне тарту еттi. Желтоқсанның ызғарымен мұз астынан «еркiндiк» атты жаңа өскiн жарып шықты. Алаңға сан мыңдаған боздақтар шығып, жас жанын құрбан еткенмен, бiздiң есiмiзде қалғаны тек қана Қайрат, Ербол, Ләззат, Сәбира атты аға-апаларымыз. Келешек ұрпақ алдында өз мiндеттерiн қалтқысыз орындап кеткен осы жандардың ерен еңбектерi ел жадында мәңгi сақтаулы. Мейлi, қанша ұрпақ ауысса да!

Осыдан 30 жыл бұрын басымызға қонған, “Тәуелсiздiк” атты бақыт құсын ұшырып алмау, ел жастарының қолында. Осындай егемендi ел болып, еңсенi биiк ұстап, жүрегiне

иман, санасына салт жиған ұрпағы бар ұлт болу сан ғасырлар бұрын алынбас асудай еді. Алайда, осының бәріне ширек ғасырға жуық уақыт ішінде қол жеткізіп “Қазақстан” деген іргесі берік, болашағы жарқын, бүгінгі болашағымен сабақтасқан тұғырлы мемлекет құрылды.

Жаһандану үрдісін өзіне серік етіп, жасампаздық жолын жаңғыртып келе жатқан Қазақстан, әлем сахнасында өзіндік орнын қалыптастырады деген сенімім мол. Ең бастысы, ұлан байтақ атыраптың иегері, тек қазақ деген халық болсыншы.

ТӘУЕЛСІЗДІК ТАНЫМЫ МЕН ТӘЛІМІ - ТАЛ-БЕСІКТЕН

Шайқы Қымбат,

Ақтөбе

Тәуелсіздіктің біздің бәрімізге артар міндеті мол. Енді еңселі ел болудың жолына шындап түсуіміз керек. Әулетіміздің асуы да, дәулетіміздің тасуы да өз қолымызда. Кең байтақ жеріміздің байлығы осы даланың түпкілікті халқына да, тағдыр қосып бірге өмір сүріп жатқан басқа ұлт өкілдеріне де молынан жетеді. Не істесек те ақылмен істейік, арзан ұранға ермейік, ұшпа сезімге ерік бермейік дегім келеді. Әсіресе, жастар, салқынқандылықтан, үлкенді сыйлаудан, сөзге тоқтаудан айнымаса, қашан да достыққа адал болса, бауырмал, кеңпейіл болса, халықтың атына сөз келтіретін ұстамсыздық атаулыдан аулақ жүрсе деп тілейік.

Н.Ә.Назарбаев

Сөзіміздің басын мемлекет басшысы Қасым Жомарт Кемелұлының «...әркімнің жеке қасиеті мен мақсаты елдік мүддемен тығыз астасып, патриотизмге ұласуы керек. Сонда ғана мемлекетшілдік идеясы басты құндылыққа айналады» немесе «азаттығымыздың айшықты белесіне шыққанда әрбір саналы азаматты "Отыз жылда біз қандай елді аманаттаймыз?», «Мемлекеттігімізді нығайта түсу үшін тағы не істейміз?»» сынды сындарлы да салмақты, байыпты да байсалды пікірімен бастайтын болсақ, «алтын ұя» мектеп табалдырығын тәмәмдағалы тұрған біздей ұрпаққа «елімізді қандай болмыста өзімізге аманаттап алып қаламыз!»-деген іштей қарама-қарсы балауса сұрақ көкейді қозғайтыны өзекті мәселемен қоса рухани процесстің бастама бағдарламасы деп пайымдаймын. Ұлт басшысы айтқандай азаттығымыздың бағасын басты құндылыққа айналдыруымыз үшін әркімнің жеке қасиеті мен мақсатына көңіл бөлуіміз, шынымен де назар аударарлық жағдай. Менің өскелең ұрпақ ретіндегі бүгінгі мен болашақ идеямның сипаты-осы өз тәуелсіздігіміздің бағасын сақтап қалуымыз дер едім. Ол үшін өзіміздің этнопсихологиялық болмысымыздың ерекшелігі мен ұлттың ұлы тұлғаларының дара жолына сілтеме жасау-еліміздің үлгілі үзіндісі мен үміт арқалатар ұрпағы ретіндегі борышым деп есептеймін және алдағы мақсатым деп танымын. Өз туған елін, жерін, азаттығын мақтан етер және сол ұлттың мақтанына айналар төте жол- көкірегі саналы тұлғалардың түсінігінше біреу-ақ. Ол кешегінің арғысындағы адамзат ұстазына айнала білген Әл-Фарабидің білімнен артық көрген «тәрбиесі» мен кешегі ұлт көсемі Әлихан (Бөкейханұлы) атамыздың саптауымен сөйлесек, білімнен үстем қылған «мінезі» арқылы қалыптасатын ұлттық патриотизм. Сөздің негізі - Отаншылдық рух, сезім, сана әсте білімнен емес, туа бітті, шаңырақ асты тәрбиемен, сол арқылы қалыптасатын мінез арқылы өз іргетасын салады. Және біздің басты идеямыздың негізгі тынысын, бастау арнасын - осы бұлжымас заңдылықтан сусындатсақ, әсте қателеспейтініміз де, әсте жаңылыспайтынымыз да хақ. Егемендіктің, бостандықтың бағасын, Мұқағалиша айтсақ, «нарқын» тануымыз-егемен елдіктің ұрпағымын деген ұл-қыз үшін үштік танымның бірегейі. Ендеше, сөзімнің барысын ұлт басшысы Қасым Жомарт Кемелұлы айтқан қасиеттер мен мақсат-мүдделерге шолу жасаумен бірге этнопсихологиялық сезім түрлеріне де сілтеме жасаумен жалғағым келеді.

Рухани таным. Азаттықтың бағасын білу үшін оны құрайтын елдің маңызды құрамдас бөліктерін танып алғанымыз абзал. Ұлттың мақтанышы, рухани ресурстар-Отаншылдық сезімді, ана тілін, дәстүрлі ата дінін, дәстүр-ділін қаншалықты жақсы танып, болмыс-бойауына қанып алған өскелең ұрпақ азаттықтың да соншалықты керек екенін, аталған рухани құндылықтарды қолдану аясында еркін болуға тиісті екенін барынша сезіне алады. Ендеше, бостандық бағасын білу жолында-құндылықтарымызды жәй ғана танып қана қоймай, оларды барынша сезіну мен мақтан ету барысына назар бұрып, белсенді де, білекті, болмысты да, жүректі жүйелі жұмыстарды алға тартуымыз ләзім. Құнын, қадірін білу үшін тану керек, тану үшін таныту керек, таныту үшін сезіндіру керек. Міне, бұлжымас басты да, сүбелі қағида осы.

Тәрбие мен мінез. Жоғарыда атын атап, түсін түстеп кеткен осы екі қасиет қай салада болмасын, қай арнада болмасын ағзаның қан тамыры сынды кірісіп жүруі-өмірлік аксиомалық негіз. Ұлтымның «Сүтпен бірге кірген мінез, сүйекпен бірге шығады» деген көрегендік нақылы көп дүниенің мінезге келіп маңдай тірейтінін айқындайды. Ал аталған маңдайалды қасиет мінез қалай қалыптасады? Әрине, ананың әлпештеуімен бірге әкенің айбары арқылы берілген тәрбие жолымен қалыптасады. Осы тармақта мен тағы да Мемлекет басшысының сөзін басшылыққа алғым келеді. Қасым Жомарт Кемелұлы «...бәрі тәлім-тәрбиеден басталады. Ата-анасымен бірге ауласына ағаш екпеген, үлкендердің жан-жануарға мейірімін көрмеген, кішкентайынан табиғатты аялауға дағдыланбаған бала өскенде туған жеріне жаны ашымайды. Мәселе экологияда емес-отаншылдықта, заңда емес-санада» деген сөзі біраз жәйтті ойландырары сөзсіз. Шынымен де мәселе «отаншылдық пен сана-сезімде» ғана. Қазақтың қара сөзі оны «сыныққа сылтау көп» деп жаба салады. Шаңырақ астында, оттың басында көрген бүгінгі өнеге-ертеңгі нәтиже. Ал, нәтиженің бастауы мен барысын кім дайындайды? Әрине, ата-ана. Отбасында берілмеген дұрыс тәрбие-мемлекеттік, тіпті әлемдік проблемаларға апарып тіреуі таңғаларлық дүние емес. Өйткені, кері берілген тәрбие-қисық мінез қалыптастырады, қисық мінез арқылы қыңыр әрекеттер тудырады, қыңыр әрекеттер құрдымға жол сілтейді. Міне, мәселе. «Тәрбие-тал бесіктен» деген ұғым бекер айтылмаған сөз. Абайды, Жамбылды, Шәкәрімдер мен Мұхтарлар сынды алып заңғар тұлғаларды толғатып, өмірге алып келген Алаштың құрсағы киелі. Және сөз айтса, біліп айтады, маңыздынды ілмектей іліп айтады, сүбелі де, сүйекті сөзінді сылып айтады. Кереге тұсы мен дастарханның басында атұстар ер балаға әкесі айбарлы әңгімелер баяндаса, анасы қызына өнегелі әңгіме өрбітсе, ұлттың ұлы намысты, қызы арлы болып өсері белгілі. Ал, намысы бар ұл, ары бар қыз өз басының азаттығы мен ел тәуелсіздігін ешқашанда сын сағатқа қалдырмайды. Себебі, айбарлы әңгіме мен өнегелі туынды естіп өскен ұл-қыздың мінезі де текті болады. Тектілік-ол нағыз мінездің асылы да аймаңдайлысы. Ондай тәрбие арқылы келген мінез құндылықты құлдыратпай, қайта құдіреттей көріп, жеке қасиетімен қастерлеуге баулиды. Осы орайда хакім Абайдың қара сөзінде айтқаны еске оралады. «Адам баласы адам баласынан ақыл, ғылым, ар, мінез деген нәрселермен озбақ. Онан басқа нәрсеменен оздым ғой демектің бәрі де-ақымақтық»-депті, кеше де, бүгін де өзінің қайран ойын қазаққа сілтеп тұрған ұлы ақын. Құбылмайтын қара сөзді сараптасақ, текті мінездің тигізер пайдасы-жалғыз азаттықты бағалауда емес-ау.

Қазірде жарнамасыз жаһанды елестету мүмкін емес. Кейде осы отаншылдық сезімді сезіндіру үшін, оны жастардың һәм жасамыстардың қадірлеп, бағалауына менеджменттік тұрғыдағы жұмыстар атқарылуы тиіс деп ойлаймын. «Намысты түртіп қоймаса, не қалғып кетеді, не қаңғып кетеді» дегендей, жарнамасыз жүйе біршама ақсақтататыны анық. Еске салу бойдағы ұлттық сезімді оятумен қоса, оны креативтілік (жаңашылдық) жағынан да байытады дегенге келісуге болады. Негізінен, тәуелсіздігіміздің құнын білу үшін мың қатпарлы қалың том тарихтан артық татымын татқызып, жөнін танытатын ұстаз жоқ шығар. Қара көзден қан мен жас қатар ағып жүріп, қара маңдайдан сор мен тер сорғалып жүріп, жүректен үміт пенен күдік үзіліп-жұлынып жүріп, төбе көкірек қарс айрылып, көңілдің көгі бұлттанып, толарсақтан қан кешіп,

тәуелсіздік деп жан шешіп жүргенде жеткен жеңісіміз бен жемісіміз - осы азаттық. Сырылып, құбылып жүріп, мың өліп-тіріліп жүріп, қасқалдақ қанымыз сарқылғанша, жанымыздан жанымыз артылғанша күресіп, тар кезеңнен де, бар кезеңнен де, зар кезеңнен де қиылып жүріп тапқан бақытымыз, жақұтымыз - осы азаттық. Сондықтан да дала рухы көкірегіне қонған абыз бабаларымыздың да, ұятын ұйқысында да қорғай білген аңыз аналармыздың да армандап, аңсап, шөліккеп, шөлдеп іздегені осы азаттық еді ғой. Азаттығыңды ардақтай алмасаң қазақтығыңа сын. Талай арыс азаматтарымыз алақанымызға көзінің қарашығындай мөлдіретіп ұстатып кеткен тәуелсіздігіміздің қадіріне жете алмасақ, рухымыздың алдында ұяттымыз. Бар-жоғы отыз жыл толып отырған бостандығымыздың шын мерекесі-әр қазақ оның қадіріне жеткен күн!

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ТӘУЕЛСІЗДІГІНІҢ 30 ЖЫЛДЫҒЫНЫҢ МӘНІ МЕН МАЗМҰНЫ

**Жанғалиева Ұлдана Талғатқызы,
Алматы**

Менің Отаным - ғажайып ел, оның аты - Қазақстан Республикасы. «Отан» сөзі әр адамға құрметпен естіледі. Отан дегеніміз - сенің туып-өскен жерің, өзіңнің сүтіңмен нәр берген, емдік сумен және хош иісті шөптермен сусындатқан жер. Қазақстан өзінің қайталанбас табиғатына, ұлы мәдениетіне, тарихына бай. Қазақстан жерінің дала кеңістігі кең. Солтүстікте әлі қар жауып тұрған кезде, оңтүстікте жеміс ағаштары гүлдеп тұрады. Қазақстан табиғат берген табиғи ресурстарға бай - бұл газ, мұнай, көмір, қара және түсті металдар.

Қазіргі Қазақстанның Тәуелсіздік шежіресі 1991 жылы 16 желтоқсанда басталады. Бұл күні Қазақстан өзін тәуелсіз егемен мемлекет деп жариялады. 30 жылдай уақыт бұрын, тәуелсіздікке қол жеткізген Қазақстан өзінің тарихында жаңа белесті ашты: нығайып, өзінің дамуында үлкен нәтижелерге қол жеткізді. Дамудың жаңа жолына түскен біздің еліміз халықтың ежелден келе жатқан азаттық туралы армандарын жүзеге асырды. Тәуелсіздіктің 30 жылдығы жылнамасында көптеген жетістіктер бар. Әрине, ең маңыздыларының бірі - Сарыарқа даласында елорданың жас сұлуы - Нұр-Сұлтанды құру. Нұр-Сұлтан - өркениеттер, діндер мен мәдениеттер тоғысқан достық көпірі, бүкіл халқымыздың жан дүниесінің бөлшегі тұратын жер.

Менің Қазақстаным - биік таулар, алтын далалар, мөлдір өзендер мен көлдер; бұл ақындар мен суретшілердің өнері; бұл күйлердің музыкасы, халық аңыздары мен ертегілер. Бірақ Қазақстанның ең маңызды байлығы - жер бетінде көптеген жылдар бойы билік құрған әлем. Өйткені, мұнда түрлі ұлттардың адамдары тұрады, әрқайсысының өз тілі, өз әдет-ғұрпы бар. Бірақ барлық адамдарды достық пен түсіністік біріктіреді. Біздің Отанымыз - бай және күшті мемлекет.

«Биыл Тәуелсіздігіміздің 30 жылдығы. Бұл атақты бабаларымыздың көптеген армандары армандаған қазақ мемлекеттілігінің қайта өркендеуі мен бостандыққа ие болуының маңызды кезеңі. Тарихтың өлшемі бойынша 30 жыл - бұл бір сәт. Алайда көптеген халықтар үшін бұл кезең қиындықтар мен жеңістерге, дағдарыстар мен жетістіктерге толы бүкіл кезеңді қамтыды. Біз оны бастан өткеріп жатырмыз.

Біз бастан кешіп отырған бетбұрыс кез-келген саналы азаматты: «Осы 30 жыл ішінде біз қандай жетістікке жеттік?», «Біз болашақ ұрпаққа қандай ел қалдырамыз?», «Тағы не істеу керек? Біздің мемлекеттігімізді нығайту үшін не істеу керек? « Ол үшін артқа қарап, сенімді қадамдармен алға жылжу үшін өз жолымызды сыни тұрғыдан ой елегінен өткізіп, жетістіктеріміз бен проблемаларымызды түзетіп, мақсаттар мен міндеттерді анықтауымыз керек.

Тәуелсіздіктің отыз жылын шамамен үш онжылдыққа бөлуге болады. Осы кезеңдердің әрқайсысының өзіндік ерекше тарихи маңызы бар. Мен Тәуелсіздіктің алғашқы онжылдығын жаңа Қазақстанның іргетасын қалаған уақыт ретінде сипаттаған

болар едім. Елбасының басшылығымен мемлекеттік рәміздер бекітілді, тиімді билік жүйесі қалыптасты. Ұлттық валюта енгізілді. Қарулы Күштер құрылды. Еліміздің Негізгі Заңы қабылданды. Шет мемлекеттермен дипломатиялық қатынастар орнатты. Қазақстан беделді халықаралық ұйымдардың мүшесі болды.«Қазақстан-2030» Стратегиясы қабылданды. Шығыс көршімізбен мемлекеттік шекара анықталды. Қарқынды шекара келіссөздері басқа көрші мемлекеттермен басталды. Біз ядролық қарудан азат территорияға айналдық. Олар астананы Сарыарқа жеріне көшірді. Экономика нарықтық жолға ауысып, жеке меншік институты шоғырландырылып, отандық бизнестің дамуына негіз қаланды. Жас қазақстандықтар әлемнің жетекші университеттерінде оқи бастады. Ұлттық қор құрылды, оның резервтері кейінірек бізге бірнеше дағдарыстан аман-есен шығуға көмектесті. Біз әлемнің түкпір-түкпіріндегі қандастарды олардың қоныстануына жағдай жасай отырып, тарихи Отанына оралуға шақырдық. Нәтижесінде еліміз қайта жандана бастады, ұлттық рух шындалды».**Қасым Жомарт Тоқаев**

Қазақстан тарихы туралы айта отырып, әлемге өлмес ұлттық рух пен бірлікті еске түсіретін 1986 жылғы Желтоқсан оқиғасын айтпай кетуге болмайды. Қазақстан тарихы дегеніміз - өзінің өмір сүру кезеңінде ондаған рет өліп, толық жойылып кетудің алдында тұрған сол халықтың тарихы! Елбасымыз Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев өзінің бір сөзінде: «Рухы мықты адамдар ерлік жасамай тәуелсіздікке қол жеткізе ме? Бостандыққа күрес пен азапсыз қол жеткізіле ме? Егер оларды алу оңай болса, олардың бағасы қандай? Елемейтін кездейсоқ сатып алу ғасыры қаншаға созылады?

Еліміздің тәуелсіздігі кездейсоқтық емес, сәттілік емес, бұл бүкіл қазақ халқының ұзақ және табанды күресінің нәтижесі деп білемін. Біздің ата-бабаларымыз көптеген азаптар мен қиындықтарға төзді, бірақ олардың мықты және тәкаппар рухы құлап қалған жоқ. Олар тәуелсіздік жолында ешқашан бір қадам артқа шегінбеді. Сіз оларды не қозғағанын білесіз бе? Бұл жарқын болашаққа деген үміт, еркіндікке деген шексіз сүйіспеншілік және ең бастысы болашақ ұрпақ үшін алаңдау. Өмірлерінің құны үшін олар бізге ашық аспан, бейбітшілік пен тыныштық сыйлады, өз тілін, мәдениетін, дәстүрлерін сақтады, Қазақстанның өзін тәуелсіз мемлекет ретінде жариялауы үшін барлығын жасады. Біз олардың үміттерін ақтай алдық. Халықтың бірлігі мен бірлігінің, сондай-ақ Президентіміздің болашаққа бағытталған саясатының арқасында Қазақстан өзінің мемлекеттілігін қалпына келтіріп, экономикалық, мәдени және саяси дамуға қол жеткізді. Қазірдің өзінде 1921-1922 жылдардағы ашаршылыққа байланысты миллиондаған адамдар қайтыс болған немесе тірі қалу үшін қашуға мәжбүр болған драмалық оқиғалардан бері 100 жыл өтті. Егер бұл қорқынышты трагедия болмаса, біздің адамдарымыздың саны қазіргіден бірнеше есе көп болар еді.

Біздің тарихымыздың бұл парақтары әлі де ақтаңдақ және толық зерттелмеген. Тіпті ғалымдар арасында құрбандардың нақты саны туралы бірыңғай пікір жоқ. Жаппай ашаршылықтың қайнар көздері мен себептерін әртүрлі түсіндіру қоғамды адастыруда. Тиісті тарихи құжаттар мен қолда бар мәліметтер егжей-тегжейлі зерттеліп, талдануы керек. Мұндай зерттеулерге білікті мамандар жүйелі түрде қатысуы қажет, олардың негізінде мемлекет осы қайғылы оқиғаға объективті баға бере алады. Біз бұл күрделі мәселеге сабырлылықпен және жауапкершілікпен қарауымыз керек. Жалпы, мұндай жұмыс тексерілген ғылыми позициядан, қатты ұрандар мен популизмсіз жүргізілуі керек.

Биыл әйгілі Желтоқсан оқиғасына 35 жыл толды. 1986 жылы қазақ халқының ұл-қыздары Кеңес өкіметінің қаһарынан қорықпай, ұлт намысын қорғау үшін көшеге шықты. Тура бес жылдан кейін біздің Тәуелсіздігімізді жариялау символдық мәні бар. Біз Желтоқсан батырларының батылдығы мен ерлігін барлық жағынан бағалауымыз керек. Бүгін Тәуелсіздік құрдастары 30 жасқа толды. Олар егеменді елде туып-өскен, ойлары ашық. Олардың көзқарасы мен өмір салты мүлде басқа. Олар үшін Тәуелсіздік - аксиома. Бұл егемендік ұғымының жастардың санасында тамыр жайғанын куәландыратын қалыпты құбылыс. Алайда, Тәуелсіздіктің құндылығын ұғыну жас ұрпақтың жадында мәңгі сақталуы үшін, олар біздің қандай шығындармен алғанымызды білуі керек. Біз

бостандықты ата-бабаларымыздың ерлік күресі арқылы таптық. Көптеген қиындықтар мен сынақтар өздеріне түсті. Тарихтың осы парақтарын халықтың жадында сақтау маңызды. Кезінде «Мәдени Мұра» бағдарламасы ұлттық тарихты қайта қарауға жол ашты. Отандық тарих ғылымы қарқынды дамыды, көптеген зерттеулер жүргізілді. Бұрын белгісіз болған тарихи дерек көздері мен археологиялық артефактілердің едәуір бөлігі ғылыми айналымға енгізілді. Жаңа ашылулар бүкіл әлемге біздің тарихымыздың ғасырлардан бастау алатындығын көрсетті. Елбасымыздың іргелі бастамалары халқымыздың тарихи санасын жаңғыртуға орасан зор үлес қосты. Бағдарлама аясында көптеген кітаптар шығарылды.

Әлемде Қазақстаннан басқа көптеген жақсы мемлекеттер мен жерлер бар, бірақ адамның өз анасы бар - оның анасында және оның Отаны бар. Біздің мемлекет өте жас деп саналады, және ол үшін, сонымен бірге біз үшін барлық жақсылықтар алда. Менің ұрпағыма еркін, тәуелсіз мемлекет мұрагер болды. Біздің болашақта біздің өміріміз қандай болатыны, біздің туған Қазақстанымыз қандай болатыны бізге байланысты! Біз достық пен бейбітшілікті бағалауды үйренуіміз керек. Қазақстандықтардың бейбітшілік пен келісімде өмір сүруі бәріне үлкен бақыт. Біз мемлекетіміздің тарихын білуіміз керек, халқымыздың заңдарын құрметтеуіміз керек, дәстүрлерде бізге жеткен халық даналығын ұрпағымызға сақтауымыз керек. Сонда ғана біз өз өмірімізді босқа өткізбейміз, сонда ғана жүрегіміз құрғатылмайды, жанымыз ескірмейді, өйткені ол оған жердің жомарттығынан, әдемілігінен, молдығынан сыйақы алады.

Қорытындылай келе, бақытты болашақ кепілі - бұл саяси акт - Мәңгілік Ел. Бұл тұрақтылықтың, өркендеудің және болашаққа деген сенімділіктің белгісі. Мәңгілік Ел - жалпы қазақстандық идея, біздің ата-бабаларымыздың арманы. Ал біз, Қазақстанның жас ұрпағы, бұл арманды жүзеге асыруға тиіспіз. Барлығы біздің қолымызда. Бүгінде Джон Кеннедидің сөздері біз үшін бұрынғыдан да маңызды: «Ел сіз үшін не істей алатындығын сұрамаңыз, керісінше, ел үшін не істей алатыныңызды сұраңыз». Ия, біз, Қазақстанның жас буыны, мақтанышпен мәлімдейміз: бүгінде еліміздің болашағы біздің қолымызда. Бізге жауапты міндеттер - ата-бабаларымыздың ұлттық мұрасын сақтау және жаңғырған мемлекеттілікті нығайту жүктелген. Біз нағыз патриот бола отырып және әрқайсымыздың еліміздің болашағы үшін жауапкершілігін сезіне білуді игере отырып қана, біз Қазақстанды ұрпақтарымыз үшін одан да гүлденген елге айналдыра аламыз. Менің тәуелсіз Қазақстаным - менің мақтанышым! Мен еліме сәттілік пен өркендеу тілеймін! Біздің біртұтас ұлтымыз - Мәңгілік Ел берік болсын

ТӘУЕЛСІЗДІК – ТҰҒЫРЫМСЫҢ АЙБАРЛЫ
Абекенова Гүлсая Нағашыбайқызы,
Қарағанды

*Өзіңдікі – Елің де,
Өзіңдікі – Жерің де.
Өзіңе-өзің еккен бақ –
Тәуелсіздік төріңде.
Иран-Ғайып*

Тәуелсіздік... Осы бір киелі ұғымның астарында қаншама мағына жатыр десеңші. Бір сәтте көз алдыға қалықтаған бүркіт, кең дала, көсіле шапқан жылқылар, көк ту елестейді. Ғасырлар бойы армандаған егемендікті қазақтың басына қонған бағы, Тәңірдің ғажап сыйы деуге болады. Тәуелсіздікке ынтымағы жарасқан, ауызбіршілігі берік ел ғана қол жеткізе алады.

Қазақ халқы – батыр халық. Ол еңкейгенге еңкейеді, шалқайғанға шалқаяды. Сөйлесе Қазыбек данадай шешендігі бар, Төле бидей көсемдігі бар, айтыса қалса, дауласа

қалса, Бөгенбайдай ерлігі бар, Қабанбайдай ірілігі бар, қолынан қиыстырып жол табар Абылайдай тірілігі бар ел. Даламыз қандай кең болса, пейілі де сондай кең, жер қойнауы қандай бай болса, тарихы да сондай бай халқымыз ел ертеңі – егемендік үшін аянып қалған жоқ. Тәуелсіздікті қалай алғанымыз, қандай тәуекелдерге түскеніміз, ордалы тойға аман-есен жеткеніміз тарихта қалай баяндалады?

Түп шежіресі ежелгі түркілерден бастау алатын, «Мәңгілік Ел» болуды аңсаған қазақ халқы бағзы заманнан өзінің іргелі ел, қабырғалы қалпын, салиқалы салтын бұзбай сақтап келеді. Тағлымы мол тарихымыз сақ дәуіріндегі, түркі кезеңіндегі ата-бабаларымыздың «Мәңгілік Ел» идеясын бағзы заманнан аңсағанын дәлелдеп көрсетеді. Қазақ мемлекетінің түп негізі– Қазақ хандығы. 555 жылдық мерейтойы аталып өтілген Қазақ хандығының заңды жалғасы – бүгінгі тәуелсіз Қазақстан. Бұл – біздің өткеніміз, бұл – біздің тарихымыз.

«Білекке сенген заманда ешкімге есе бермедік, білімге сенер заманда қапы қалып жүрмелік», - деген Абылай аманатынан, бабалар рухынан қуат алған Алаш қайраткерлері өз кезеңінің нағыз қайраткерлері атанды. «Адал адам Отанын сүйеді. Адал, ақ жүрекке Отан – анасындай. Отанның дегенін істеу – қуаныш, мақтаныш. Отанға деген махаббатты өлшеуге болмайды», - деп Баубек Бұлқышев айтқандай, жаратылысынан ақкөңіл, ақжүрек, батыр, намысты халық өз мүддесінен Отан мүддесін артық қойып, өмірін құрбан етуден асқан асыл мұрат жоқ екенін осылай дәлелдей білді.

Қазақстанның бодандықтан арылып, «тәуелсіз ел» атануының шешуші баспалдағы болған Желтоқсан көтерілісі тарих сахнасында айрықша орын алып, боздақтардың аты халықтың жүрегінде алтын әріппен сақталды. «Әрбір елдің жылнамасында оның жаңа тарихының бастауы болған тағдыршешті таңдар болады. Біз үшін жаңа дәуірдің арайлы таңы 1991 жылы 16 желтоқсанда атты. Сол күні әлем көгінде «Қазақстан Республикасы» атты жаңа жұлдыз жарқырай туды», - деп Елбасымыз Н.Ә.Назарбаев айтқандай, азаттық, тәуелсіздік, егемендік сөздері біздің мәртебелі, асыл ұғымдарымызға айналды. Тәуелсіздік жолында жасалған әрбір күрес, әрбір қадам біздің тарихымыз екенін жадымызда ұстауымыз керек. Атаның қанымен, ананың жасымен келген Тәуелсіздік – біздің аманатымыз. Ата-бабамыздан қалған абыройлы аманатты, Тәуелсіздік атты тәтті сыйды қадірлеп, қастерлеу – мына біздің, болашақ ұрпақтың міндетінде деп түсінемін.

Тәуелсіздік – ұлттық, мемлекеттік, оның тамыры – жасампаздық рух, ұраны – ел мен халық. Тәуелсіздік – біздің ең басты игілігіміз. Жас мемлекет тарихындағы жаңа дәуір де осы Тәуелсіздіктен басталады. Тамырын тереңнен созған, желісін ғасырдан тартқан Қазақстан отыз жыл ішінде үлкен жетістіктерге жетті. Оның алғашқысы әрі ең ұлысы – Тәуелсіздік. Биыл егемендігімізге 30 жыл. Ордалы отыз жылдық елдіктің, егемендіктің, кемелдену мен келешекке құлаш сермеудің тамаша кезеңіне айналуы тиіс деп ойлаймын.

Қазақ мемлекетінің құрылуына жол ашқан қазақтың көрнекті мемлекет және қоғам қайраткері Әлихан Бөкейханның 155 жылдығы Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 30 жылдығымен тұспа-тұс келді. «Ол – халқымыздың біртуар перзенті, Алаш қозғалысының негізін қалаушы. XX ғасыр басында Әлихан бастаған қазақ зиялылары ұлттық мүдде жолында аянбай еңбек етіп, мемлекетшілдіктің озық үлгісін көрсетті», - деп Президент Қ.К.Тоқаев атап көрсеткен болатын. Расында, Әлихан Бөкейхандай азаматтың игі істерін ойымызға алар болсақ, бойымызды патриоттық, мақтаныш сезімі кернейді. Тұлғаларымыз «қазаққа қызмет қылмай қоймады», ұлт тағдыры үшін өліспей беріспеді, сөзбен емес іспен дәлелдеді. «тәуелсіздік», «егемендік» ұғымдарының қазақ халқының тағдырына бұйыруы үшін жандарын салып күресті. Осылайша, тарих толқынындағы әрбір өзгеріс қазақ еліне рухани серпіліс әкелді. Қазақ халқының басына қой үстіне бозторғай жұмыртқалаған заман туып, еліміздің даму қарқыны арта түсті.

Тәуелсіз Қазақстан 30 жылда әлемге танылды. Ұтымды жобалар мен мемлекет басшысының сарабал саясатының жүзеге асырылуы, экономикалық жағдайымыздың жақсарып, әл-ауқатымыздың артуы – басты назардағы жетістік. Білім мен мәдениет, денсаулық жағдайына аса мән берілуі, саяси және мәдени қатынастардың үдей түсуі, шет

елдерде мамандардың тәжірибе алмасуы... тізбектей беретін болсақ, ауыз толтырып айтарлықтай жетістігіміз – біздің жеңісіміз, тәуелсіз Қазақстанның мақтанышы. Техника мен өркениеттің дамыған заманына тұспа-тұс келген егемендігіміз қарыштап дамуда. Елу жылда ел жаңа. Десе де, Қазақстан 30 жылда қарқынды дамыды. Еліміздің дамып, жаңа заманда жаңарып, рухани жаңғыруына Елбасы Н.Ә.Назарбаевтың қосқан үлесі зор. Елбасымыздың елі үшін жасаған қызметі – адал, таза еңбек, үлкен жеңіс.

Жеріміз – кең , еліміз – азат , еңсеміз – тік, астанамыз – ғажап, дербес мемлекет – Тәуелсіз Қазақстан. Еліміз қаншама қиындықтарға жолықса да, тастай берік төзімділіктің арқасында жалпақ әлемге өршіл үнін, асқақ рухын, болашаққа деген үмітін мойындатты. Ата-бабамыздан мұра болып қалған ұлан-ғайыр атамекен жеріміз, отарлық жоя алмаған тіліміз бен дініміз, мәдениетіміз тек қана қазақтың рухының күштілігімен сақталды.

«Отанды сүю – ерекше бақыт, ал оның аптабына күйіп, аязына шыдау әркімге бұйыра бермейтін бөлек дүние. Оның жолында оза шапсаң да, шоқтай жансаң да, жанып жатып арманда қалсаң да жарасады», - дейді Тұңғыш Президентіміз Н.Ә.Назарбаев. Елімізді сүю, жерімізді сүю, халқымызды сүю – қандай ғажап десеңізші. Тәуелсіз Қазақстан деп аталатын қасиетті мекенде өмір сүріп жатқан расында, мен шексіз бақыттымын!

Тәуелсіз Қазақстан Туымен тұғырлы, Елтаңбасымен еңселі, Гимнімен айбарлы. Өзімнің ата-жұртымда өз Заңымыздың билік құруы мен қасиетті рәміздеріміз үшін, ана тіліміздің жүрегімізде салтанат құруы мен еліміздің, жеріміздің, халқымыздың дербестігі үшін мақтануымыз керек. Тек Тәуелсіздік күнінде ғана емес, әрдайым тәуелсіздіктің бізге оңай келмегенін, оның қандай қасиетті, қастерлі ұғым екендігін түсініп, елге, жерге деген махаббатымызды жүрегімізде сақтауымыз керек! Тәуелсіздің – бізге жеткен ең асыл, ең ардақты аманатымыз. Тәуелсіздігімізді қорғап, аялап, болашақ ұрпаққа аманаттап жеткізу – біздің міндетіміз.

Тәуелсіздігіміз тұғырлы , еліміз еңселі, егемендігіміз мәңгілік болғай!

ТӘУЕЛСІЗДІКТІҢ БІР БЕЛГІСІ Самиғолла Бекзада Самалқызы Нұр-Сұлтан

Халқымыз ежелден тәуелсіздікті аңсаған. Жеке ел болу ертедегі ата-бабаларымыздың көкейінде жүрген арман еді. Қазақ деген мемлекет құру Керей мен Жәнібек хандарымыздың ойлары Қазақ хандығын құруды жүзеге асырды. Одан бері қанша заман өтсе де, егемендікке, тәуелсіздікке жету оңай болған жоқ. Екі ғасырдан астам Ресейдің бодандығында болған қазақ елі тәуелсіздігін алғанына 30 жыл ғана болыпты.

Тәуелсіздік қалай болды. Біз мемлекетімізге, жерімізге, елімізге өзіміз ие болдық. Саясатта ғана емес, экономикада, мәдениетімізде, өнерімізде бостандыққа ие болдық. Қазақ деген ұлттың өзінің ерекше қасиеті елге, дүниежүзіне танылды. Ұлтымыздың ұландары ерлігімен де, өнерімен де ерекше көзге түсе бастады. Бұған дейін дарынды, алғыр жастарымыз әлемдік жарыстарға қатыса алмайтын. Енді дарынды жастар әлемді өзіне қаратты. Скрипкашы А.Мұсахаджаева, фортепиано шебері Ж.Әубәкірова әлемдік жүлделерді сан мәрте жеңіп алды. Жас әнші Қазақ өнер университетінің түлегі Димаш өзінің табиғи дарынымен әлемді дүр сілкіндірді. Бұл да тәуелсіздіктің жемісі де, жеңісі еді.

Қазақ ұлтының талай өнері мен өнегесінің әлемді таңғалдыруы тәуелсіздіктің арқасы. Қазақтың адал астары: қымыз, шұбат, қазы-қартасы да ұлтымыздың ұлылығын көрсетті. Тәуелсіздік алған мына заманда ұлтымыздың өзіне тән қасиеттерін айқын көрсетіп, аша түсуіміз қажет. Ұзақ жылдар бойы Ресей өнеріне табынып келгелі өзіміздің ұлттық табиғи өнерімізден алыстап кеттік. Кейбірінен айрылып та қалдық десек те болады.

Ұлтымыздың қасиетті музыкалық аспабы ол – құдіретті қара домбыра. Орыстану заманында олардың «одна палка, два струна» деген сөздерінен қысылып, «домбыра ескінің қалдығы, скрипкаға көшу керек» деген де өз ағаларымыз болатын. Домбыра – қазақтың жаны, ұлттың рухы еді ғой. Домбыра күмбірлесе, қазақ рухтана түседі. Қазақты атқа мінгізіп, қолына домбыра берсе, ол аруақтанып кетеді. Ақын Қадыр Мырза-Әлі атамыздың «Нағыз қазақ – қазақ емес, нағыз қазақ – домбыра» деуі де тегін болмаса керек. Осы қасиетті аспабымызды тәуелсіздіктің арқасында бағалап, қадірін біліп келеміз. «Домбыра күні» деп бір күнді атап, домбыраға үлкен мәртебе бердік. Десек те, ертедегі домбырамыз қалай күмбірлеуші еді? Оның шегі табиғи қойдың шегінен ысылып жасалатын еді ғой. Жеке орындауда сол табиғи шекті тағып, ойнаса бір ғанибет болар еді. Ертеде Бабалар тындаған күмбірді естіп, рухтанып қалар едік.

Ұлтымыздың тағы бір құдіретті аспабы ол – Әулие Қорқыт бабамыз күңіреткен қобыз аспабы. Жылқының қылынан шек тағып, ысқышпен ойнайтын қасиетті аспап, оны қазір қылқобыз деп атап жүрміз. Оның үні тарихтың қойнауынан күңіреніп шығып, талай аңызды тебірене жырлайды. Қорқыт бабаның қолында терең толғап, ажалды да жеңген дейді. Музыканың қуаты екі шектен шыққан сиқырлы құдіретті үнде болып тұр ғой. Сол үнді қазір де ести аламыз. Қылқобыз аспабы қатардан қалған жоқ. Ұлттық фольклорлық оркестрлердің құрамында қылқобыз аспабы өз орнын тапқан. Алғаш халық аспаптар оркестрін құрған ұлы ғалым, академик Ахмет Жұбанов оркестр құрамына қылқобызды енгізген екен. Ол кезде қылқобызда белгілі дарын иесі Жаппас Қаламбаев деген атамыз ойнаған. Ешқандай музыкалық сауаты жоқ табиғатынан дарынды қобызшылар қатарында Дәулет Мықтыбаев деген де өнерпаз болған. Ол бір жылдары консерваторияда сабақ берген. Қылқобыз, сыбызғы т.б. ұлттық аспаптарда жастарды оқыту мәселесіне консерватория ректоры Еркеғали Рахмадиев көп көңіл бөлген.

Музыка аспаптарының бұрауы да өзгеріске түскен. Домбыраның бұрауы квинта және кварта болатын. Алғашқы оркестр құрылғанда домбыра үлкен октаваның «ля», кіші октаваның «ре» нотасына келтіріліп бұралатын. Өйткені бұл бұрауда күй ойнауға

лайықты, домбыраның үні күмбірлеп шығатын. Кейін оркестрде ойнауға ыңғайлы болу үшін кіші октаваның «ре-соль» ноталарына ауыстырылды.

А.Жұбанов құрған оркестр құрамында кезінде үш ішекті қобыз болған. Осы үш ішекті қобыздың үні қазақтың ежелгі қобызымен үндес келетін. Кейін оркестрдің диапазонын кеңейту, аспаптарды жетілдіру мақсатымен үш ішекті қобызды төрт ішекке ауыстыру керек болды. Төрт ішекті қобыз ол скрипканың көшірмесі болып шықты. Оның үні де өзгерді, ішектері сым ғой. Төрт ішекті қобыз оркестрде классикалық шығармаларды орындауға көп мүмкіндік берді. Қазіргі кезде тәуелсіздіктің арқасында өз құндылықтарымызды, үш ішекті қобызды сақтап қалу мәселесі маңызды болып тұр.

Үш ішекті қобыз (екі табиғи, бір сым ішекті) оркестр құрамындағы аспап ретінде де, жеке орындауда да қолданылады. Өзінің ерекше жұмсақ, әрі әсем дыбысымен үш ішекті қобыз халықтың жүрегінде айрықша орын алады.

Соңғы кездері экономикалық, ақпараттық кеңістікте «жаһандану» туралы болжамдар өте көп кездесіп келеді. Жаһандану идеясы дүниежүзінде ортақ бір тіл, бір билік, бір экономикалық құрылым, бір дін, бір одақтық аумаққа көшу. Осы орайда елбасы Н.Назарбаевтың «Қазір біздің алдымызда, әсіресе, бізге қарай арындап келе жатқан жаһандану тұрғысынан алғанда, қоғамдық дамудың жауапты жаңа міндеттері тұр. Жаһанданудан жалтарудың қажеті жоқ, қайта оған барлық тұрғыда дайындалу керек» деген сөздеріне ден қойып, осы орайда әрекет жасауымыз қажет. Бір сәт еске түсірейікші Париж дегенде есімізге келетіні Эйфель мұнарасы, Үнді елін еске алсақ Болливуд, үнді шәйі, Англияда Биг Бен сағаты, АҚШ-та Бостандық ескерткіші (статуя Свободы) және т.б.

Ал Қазақстанды әлем арасында ерекшелейтін не? Бұл өзіндік ұлттық мәдениеті, халық аспаптары. Қазіргі жаһандану заманында өз халқымыздың ұлттық аспабының дыбысын сақтап қалу, жандандыру өте маңызды деп санаймын. Халық аспаптарымыз, оның ішінде құлақтан кіріп бойды алар, ерекше, қайталанбас үш ішекті қобызды жандандыру – жаһандану заманында қазақ елін ерекшелеп тұратын жауһарымыз болатынына сенімдімін. Оған дәлел, Қазақстан атынан гастрольдік сапармен барып жүрген халық аспаптарында орындаушыларымыздың әр концертіне мыңдаған шет ел азаматтарының жиналуы. Қазақ халқының мәдени мұрасы, халық өнері және аспаптары Қазақстан мемлекетінің әлем мәдениетінде өзіндік орны бар, еңсесі биік, аяғында нық тұрған тәуелсіз мемлекет екенін растайды. Тәуелсіз Қазақстанның халық өнерінің алар асуы, шығар биігі әлі алда. Қазіргі уақытта тәуелсіздігіміздің отыз жылдығын тойлаумен қатар, тәуелсіздігіміздің арқасында беріліп отырған мүмкіндіктерді кеңінен қолданған жөн. Қазақ ұлттық мәдениетімізді дәріптеп, өнерімізді сақтап қалып, ұлттық музыка аспаптарын қайта жаңғырту мүмкіндігіне тәуелсіздіктің арқасында қол жеткізіп отырмыз.

Қолданылған әдебиет тізімі:

1. Әл-Фараби. Музыка және поэзия туралы трактаталар. Алма-Ата, 1992. – С. 252-261.
2. Аравин Ю. Казахская народная инструментальная музыка от кюя к симфонии. Алматы, 2017. – С. 65-66
3. Байжумин Ж. Деяния ариев: исторический вклад кочевников Евразии в духовное и технологическое развитие человечества. Алматы, 2015.
4. Ибрайымов С. «Қобыз» деп соққан жүрегі / Егемен Қазақстан. Жалпы ұлттық республикалық газет. 26 қыркүйек. 2001. – 10 б.
5. Бейсембек Т. Шамғон Қажығалиев – Алматы, Өлке, 2007, 131-134 б.
6. Қобызға арналған пьесалар [Ноталар] / - Алматы: Жалын, 1978. – 52 б.
7. Омарова Г. Казахская кобызовая традиция. Автореф. дис...канд.иск. Л., 1990.
8. Сарыбаев Б. Казахские музыкальные инструменты. Алма-Ата, 1978. – С. 120-121.
9. Утегалиева С. Хордофоны Центральной Азии. - Алматы: КазАқпарат, 2006. – С. 40-42.
10. Хорнбостель Э., Закс К. Систематика музыкальных инструментов//Народные музыкальные инструменты и инструментальная музыка. М., 1987. Ч.1. – С. 229-261.

11. Әлемдік өнертану. Үш томдық/ 3-т.: Музыка өнері - Тынысбек Қоңыратбай- Алматы: Өлке. 2009 ж. – 208-373 б.
12. Тәуелсіздік желтоқсаннан басталады / Аймахан Құттыбек – Алматы: «Қазығұрт» баспасы, 2012.

ТӘУЕЛСІЗ МЕМЛЕКЕТ **Қалыбай Асылжан Мухтарұлы**

Аматы

Тәуелсіздік-ең алдымен Қазақ халқының бостандыққа ұмтылған асқақ армандары мен қайсар рухының жемісі.Еліміз үшін бұл сөздің мағынасы тым терең әрі аса қымбат.Себебі,бізге аталған бұл жеңіс оңайлықпен келген жоқ.Бүгін бір мемлекет ретінде қалыптасуымыз үшін біраз қиын шақтарды басымыздан өткергеніміз жасырын нәрсе емес. 1991 жыл-еліміздің Қазақстан деген атпен бүкіл әлемге алғаш қадам басқан жылы. Сол сәттен бері міне 30 жыл да өте шықты.Ал қазіргі Қазақстан әлем сахнасында мақтанарлықтай беделге ие десем қателеспейтінім анық.Жас мемлекетіміз осындай аз ғана уақыттың ішінде көптеген ірі экономикалық,саяси және әлеуметтік жетістіктерге қол жеткізе білді.Еліміздің аяғынан нық тұруы, ұлттық қауіпсіздікті қамтамасыз етуі және экономикамыздың жедел қарқынмен дамуы-қазіргі таңдағы негізгі біз қол жеткізген жаңа стратегиялық бағыттар.

Бүгінгі Қазақстан-тек өзі орналасқан аймақта ғана емес,бүкіләлемдік мәселелерді талқылауда және шешуде ықпалды рөл атқаратын ел. «Қаз тұрып, қадам басқан тәуелсіздік сәбилік тұсауын өміршең уақытқа кестірген кезден бастап,осынау 30 жылдың бедерінде айшылық жерді алты рет аттаған алып секілді,дәуір жалынын мығым ұстап,тізгінін бекем қаға білді»-деп еліміздің тұңғыш президенті Н.Ә.Назарбаев айтқандай, егемен Қазақстанды бүгінде барша әлем танып отыр. Тәуелсіздік алғандағы алғашқы әрекеттер арасында мемлекетіміздің ұлттық валютасы-теңгені енгізу, көршілес мемлекеттермен шекараны белгілеп алу,Конституциямызды бекіту бар еді.Ата Заңымызға сәйкес Қазақстан және қазақстандықтар ешкімнің жеріне көз салмайды,бірақ өз жерінің бір сантиметрін де ешкімге бермейді.Мұндай істердің орындалуы-біз үшін ерекше тарихи жетістік.Айта берсем 30 жылда жеткен еліміздің жетістігі өте көп. Өз басым тәуелсіздіктен кейін туылған буынның өкілі бола тұра,бұл Егемендіктің бізге қандай ауыр жолмен келгенін жақсы білемін. Халқымыздың бостандыққа ұмтылысының және өшпес қайсар рухының арқасында аталған жеңіске тәуелсіздікке қол жеткіздік.Бұл күнге дейін жеткен ұмытылмас оқиғалар – ел бостандығын қорғау соғыстары мен ұлт-азаттық көтерілістердің тарихымызда өшпес өнеге,өлмес мұра ретінде сақталатыны рас.Сонау бұрынғы кездің өзінде де елдің біртұтастығы мен тыныштығын сақтауға хан-сұлтандар,батырлар, қарапайым халықтың өзі де жандарын пида еткен.Тәуелсіздік деген ұлы жеңіске қол жеткізуде әлі де жаңғырып тұрған кешегі Желтоқсанның да тигізген септігі де аз емес еді.Студент жастардың көшеге шығып үндеуі және егемендік үшін зардап шегуге дайын екендігін көрсете білуі барша халыққа сенім мен жігер берген болатын. Мемлекетіміздің қол жеткізген бүгінгі тәуелсіздігі-ең алдымен халқымыздың бақыты.Қазақстан-қазақ халқының ата-баба мекені,ежелгі қонысы.Еліміз өлшеусіз табиғат байлығымен ғана емес,ең алдымен сан түрлі ұлттардан құралған халқымен ерекше екенін ұмытпаған абзал.Бүгінгі бейбіт те шуақты күндерді бағалай отырып, жаңа биіктерге ұмтылу – біздің буынның ұстанатын негізгі бағыты болуы тиіс.

ТҰҒЫРЫ БИІК ТӘУЕЛСІЗДІК
Арленкеева Ақселеу Нұрболатқызы
Алматы

Сездірген еркіндіктің бал дәмін,
Атыңнан сенің айналдым, Тәуелсіздік!
Көгімізде көк аспандай мәңгілік
Шарықтай бер, тұғырлы Тәуелсіздік!

Қазақ халқы о заманнан білектің күшімен, найзаның ұшымен “әр қазағым жалғызым”, -деп шырылдап жүретін өр рухты, батыл да, батыр, қайсар ел. Тәңірдің бізге берген ең үлкен тәтті сыйы Тәуелсіздік екені де мәлім. Әрбір көзі ашық, көкірегі ояу азаматтар елінің, жерінің қамы үшін жанұшыра қызмет етіп жүр. Әрине, ол әу бастан ата-бабамыз аманат еткен бейбітшілікті сақтап қалу үшін. Қаны мен жаны таза, тәрбиесі тым бөлек кепіетті мемлекетте өмір сүріп, сол елдің болашағы үшін орта буын ретінде мемлекеттің өркендеу жолында және атадан балаға мирас болып қалған тұғырлы мемлекеттің айбындау жолында үлес қосып, белсенді волонтер болып жүргенімді мақтанышпен жеткізе аламын.

Мектеп оқушысы кезімізден ұстаздарымыз санамызға Тәуелсіздіктің оңай жолмен келмегенін кұйып отырды. Дегенмен, санамызда жаңғырған сол бір сөздің мағынасына волонтер(ерікті) болып жүрген кезде үңілгендеймін. Ол да менің басымды тік көтеріп, елімнің айбынды жастарының бірі екенімді жеткізе алатын қасиеті мен тағылымы мол сөздер деп айтар едім.

Рас, тәуелсіз ел болуымыз үшін халқымыздың тарихында көптеген ақтаңдақ беттер болды. Қанға сіңген ержүректілік пен табандылықтың, әсте бір қайтпас қайсарлықтың нәтижесінде, бейбіт күннің астында, сан ұлтқа құшағын кең аша білген зайырлы мемлекетте жайшылықта өмір сүріп келеміз. Күпірлікті басып, шүкірлікті арттыратын мезгіліміз ғой, осы мемлекеттің бір кірпішін қалар азаматтар мен азаматшалар тәрбиелеуде қосып келе жатқан, әлі де негізін қалар жұмыстар, міне, біздей жастардың қолына табысталғалы отыр.

30 жыл... Тәуелсіздіктің 30 жылында керегесі басқа мемлекеттермен тең дәрежеде болатындай алып мемлекетке айналған қазақ халқы әу бастан ащы термен келген балдай тәтті жемістің дәмін біледі, ұғынады, құрметтейді.

Біздің Отанымыз-егеменді, тәуелсіз Қазақ мемлекеті. Аса бір қиыншылықпен келген тәуелсіздікті –қолымызға қонған бақ құсымыз деп білеміз. Ерлеріміздің арқасында Қазақстан Егеменді ел болып, дүние жүзіне танылуда. Біздің бағымызға бұйырған, бақытты өмірімізді қамтамасыз еткен Тәуелсіздігімізге 30 жыл толды. Осы жылдары Елбасының баянды басшылығы мен халықтың бірлігінің арқасында үлкен асулардан өттік. Тәуелсіздік – талай күнгі тілек. Ел болып, етек жинағалы да ширек ғасыр өтті. Ұлттың ұлы арманы орындалды. Көк байрақты одан әрі желбірету – келер ұрпақтың еншісіндегі ең басты дүние. Еліміздің елдігі, ұлан байтақ жеріміздің кеңдігі ата –бабамыздан ұлған баға жетпес байлық. Сол үшін де тәуелсіздіктің қадіріне жетіп, тәңір сыйының бағасын білейік. Ұлы елдің ұрпағы екенімізді мақтан тұтайық.

Ана тілі, салт –дәстүрі, мәдениеті сынды баға жетпес құндылықтары арқылы тәуелсіздіктің шоктығы қашан да биік тұрады. Тек тәуелсіздігі бар ел ғана ойындағы асқақ армандарын жүзеге асырып, жарқын өмір сүре алады. Ғасырлар бойы жүргізілген тынымсыз күрес пен қайтпас қайсарлық бабаларымыздың ақсары –бүгінгі азат күнге жеткізді. Сол нәубетті жылдар мен қақтығыс – қантөгістер ұлтымыздың жадында сақталары сөзсіз. Бірінен бірі өткен бахадүр батырларымыздың, кешегі ызғарлы желтоқсанда жандарын пидә еткен боздақтардың қанымен келген Тәуелсіздік- сіз бен бізге аманат. Адамзат үшін ең басты байлық – оның еркіндігі мен азаттығы, елініңтәуелсіз болғаны.Аласапыран күндерартта қалып, өркениетіміз бен мәдениетіміз гүлденген мына

заманда бағындырар биіктерімі көп. Әркім өз қара басының қамымен күн кешсе, келешегімізге көлеңке түсуі де ықтимал.

Тұңғыш рет қолымызға тиген тәуелсіздіктің асыл құсын ұшырып алмай берік ұстау бүгінгі ұрпақтың қолында. Сондықтан, егеменді еліміздің қазіргі өскелең ұрпақтарына тәуелсіздіктің тарихын тереңірек түсіндіру, қастерлете білу баршамыздың міндетіміз болуы тиіс.

Мен тәуелсіз елдің ұланы болғаным үшін көкірегімдібір қуаныш кернейді. Еліміздің бейбітшілігінің, тәуелсіздігінің арқасында күліп-ойнап, ерікті елдің еркін ұланының бірімін. Тәуелсіздігіміздің тұғыры мәңгілік мықты болып, жасампаз еліміздің көк туы жыңылмасын деген асқақ арманым мен кіршіксіз таза тілегім бар. Қазақ елі өркендейберсін, көркейе берсін!

«БОЛАШАҚ ЖОЛЫ ӘРҚАЙСЫМЫЗДАН БАСТАЛАДЫ»

Абдигалиевна Молдир Болатовна

Ақтөбе

«Арыстандай айбатты,
Жолбарыстай қайратты,

Мен жастарға сенемін» - деп Мағжан Жұмабаев ағамыз айтқандай болашақ ол жастардың, яғни біздің қолымызда. Елімізді биікке көтеріп, қазақтың туын биікте желбіретеміз бе немесе көптің қатарында жүріп, өлместің күйін кешеміз бе, барлығы да өзімізге байланысты. Болашақ бүгіннен басталады. Бүгіннің әр минутын, әр секундын бағалы өткізе білсең - арманыңа қол созғаның.

Мен жас ұстаз ретінде алдыма қойған арманым биік, мақсатым айқын. Ол – шәкірттерімнің жетістігін көріп, солармен бірге қуану. Жас бүлдіршін санасына берік іргетас бола алатын білім нәрімен сусындату. «Ұстаздық еткен жалықпас, үйретуден балаға» демекші мен таңдаған жолдың жеңіл жол емес екені белгілі. Балабақшаны енді тәмамдап, дайындық сыныбынан өткен оқушыны оқуға, жазуға үйрету, мектеп ережесін қатаң сақтауға баулу көп қажырлықпен төзімділікті, ең бастысы балаға деген шексіз махаббатты талап етеді. Оқушының зейінін толық оқуға аудару үшін педагогикалық шеберлік пен табандылықтың қажет екені сөзсіз. Бірақ та қызығы да, шыжығы да мол жол бұл менің өзімнің саналы таңдауым. Ел болашағы шәкірттерімнің қолында екенін әсте есімнен шығармай, әрдайым саналы тәрбие, сапалы білім беруге тырысамын.

«Ұстаздық бұл қарапайым іс болып көрінгенімен, өмірдегі ең ұлы істердің бірі» деп ұлы ұстаз К.Д.Ушинский айтқандай, бұл мамандықты батыл да батыр адам таңдайды деп ойлаймын. Себебі ғылым мен білімнің нәтижесін жас баланың санасына сіңіру үшін, оқушыға түсінікті тілде сөйлеп баланың жүрегіне жол таба білуіміз керек. Ақ парақтай тап-таз шәкірттерге өзің беретін тәрбиені мен біліміңнің ықпалын әсте естен шығармаған жөн. Ұстаздың ел болашағы алдындағы жауапкершілігі орасан зор. Себебі болашақ зиялы қауымды, ғалымдарды, ел игілігі үшін еңбек ететін қызметкерлерді тәрбиелейтін – ұстаз. «Елдің ертеңін жоқ қылғың келсе бірінші білім саласынан бастау керек дейді. Себебі білімі жоқ елдің болашағы да болмайды» - деген пікірге толығымен келісемін.

«Ел бастау қиын емес, қонатын жерден көл табылады.

Қол бастау қиын емес, шабатын жерден ел табылады.

Шаршы топта сөз бастаудан қиынды көргем жоқ» деп Қазыбек би өз заманында өте орынды айтқан. Ұстаздық ол әрдайым шаршы топ алдында сөз сөйлеу, балаға өз ойын еркін жеткізуге мүмкіндік бере отырып, жаңа білімді игерту.

Қазіргі кезде заман талабына сай іске аса бастаған жаңартылған білім беру бағдарламасының ең негізгі мақсаты - білім алушылардың оқу нәтижелерін жетілдіру болып табылады. Орта білім мазмұнын жаңартудың көптеген компоненттері, соның ішінде мұғалімдердің біліктілігін арттыру бағдарламасы осы мақсатқа бағытталған. Жаңа бағдарлама бойынша жаңаша көзқарас қалыптасып, білім деңгейі биікке көтеріліп келеді. Қазіргі білім беру жүйесінде жаңа технологияларды енгізу күннен-күнге басты талапқа айналып, осы әдістерді жетілдіре түсу қажеттігі күшейіп келеді. Мұғалімнің шеберлігі қандай жоғары болса да, мұғалім оқушының өз белсенділігін туғыза алмаса, берген білім күткен нәтиже бермейді. Оқушының тұлға ретінде қалыптасуы белсенділік арқылы жүзеге асады. Заманауи қоғамның зиялы азаматына білім беру - сана әлеуеті жоғары дамыған, сын тұрғысынан және жаңашыл ойлай білетін, рухы мықты, өз білімін қоғамның алға басуына жұмсай алатын адамды тәрбиелеу. Білім беру бағдарламасында тәрбие мен оқыту ажырамас байланыста болады. Заманауи мектептердің мақсаты - жоғары білімді, шығармашыл адамның үйлесімді тұлғаланып, дамуы үшін қолайлы білім беру кеңістігін жасау. Өз білімінің нәтижесінде оқушы бойында сын тұрғысынан ойлау, білімін шығармашылықпен пайдалана білу, зерттеушілік дағдылары, АКТ дағдылары, топта және жеке жұмыс істей білуі, тілдік дағдылары, қойылған міндеттер мен күрделі мәселелерді шеше білу дағдылары қалыптасты.

Жаңартылған бағдарламаларда барлық білім беру деңгейлері «Мәңгілік Ел» идеясына негізделген. «...Әрбір оқушы үшін тіл – негізгі білім құралы. Оқушылардың тілдік қарым-қатынасы өздері өмір сүріп отырған және білім алатын орта арқылы жүзеге асады. Тілді жетік меңгеру ұлттық құндылықтарды түсінетін, әлемдік деңгейде жаңа өзгерістерге бейім, жаңашыл жеке тұлға қалыптастыруға ықпал етеді». Осы орайда, ғалым - жиһанкез Шоқан Уалихановтың «Халықтың кемеліне келіп өркендеп өсуі үшін ең алдымен азаттық пен білім қажет» деген екен. Олай болса, тәуелсіз еліміздің үшінші жаңғыру дәуірінде бүгінгі ұрпақтың өмір сүруі үшін қажетті білім дағдыларымен және қасиеттермен қаруландыру - мұғалімдер үшін ынталандырушы күш болып табылады.

Бала жүрегіндегі білім отын ояту үшін, ең алдымен ұстаз сол отпен лаулап жануы қажет. Оқушыға сөзбен айтқаннан гөрі, ісінмен дәлелдеуді үйретсең, еккен білім дәні ұзақ жылдарға жадында қалатыны анық. Уақыт талабына сай білім саласы да көп өзгерісті басынан кешіретіні анық. Себебі әлем бір орнында тұрған жоқ, қарыштап дамып жатыр. Білім саласы да сол өзгерістерден шет қалмау керек. Өмір бұл ағын су секілді, бір орнында тұрмайды. Сондықтан да уақыт талабына сай құрылған білім бағдарламасы сәтті нәтиже көрсетеді деп үміттемін.

Болашақ жолы әрқайсымыздан басталады. Бірақ елдің саналы, білімді болуы, мемлекеттің жарқын келешегінің бастауы – ұстаз. Болашағымыз жарқын болсын десек, болашақ ұрпақ алдына қоятын міндетіміз де айқын болуы керек. Болашақтың бастауы, жас маман, ұстаз ретінде жарқын болашақ үшін өз білімімді игі істерге жұмсауға серт етемін.

ӘЛИХАН БӨКЕЙХАНОВ ЖӘНЕ ТӘУЕЛСІЗДІК ТАҒЫЛЫМЫ

Батаева Аяулым,

Алматы

«Өз күшіне сенбегенхалық та, адам да
ешқашан өмір бәйгесін ала алмайды».

Әлихан Бөкейханов

Тәуелсіздік туралы қалам тербеменген қазақ жоқ шығар. Тәуелсіздік жайлы әңгіме қозғалғанда, асыл ағамызды айтпай кету айып қой. Әлихан Бөкейханов қазақ дейтін халықтың азаттық жолындағы майданының алды болған аяулы тұлға. XX ғасырдың бас кезінде қазақтың байтақ даласында кеңінен қанатын жайған ұлт-азаттық «Алаш» қозғалысының жетекшісі болғаны баршамызға мәлім. Алаш - халқымызды бесігінде тербетіп, есейгенде бойына күш-қуат пен сенім берген ұлттық идея. Сол кезеңнің қараңғы күндеріне төзген аз ғана азаматтың бірі де бірегейі болды. Ендеше, еркіндік жолында қандай ғибратты сөздер қалдырды екен? Кеше мен бүгінді байланыстыра алды ма? Айтып көрелік.

Халықтың мұңы мен зарын бірге кешкен бұл жанның артынан ғибратты сөздер қалдырғаны да шындық. Сол бір қанатты сөздердің ішіндегі тәуелсіздік тағылымы назар аудартпай қойматыны анық. Ұлы тұлғаның бостандық пен еркіндік үшін жанын тебіренге айтқан асыл сөздерін айтпай кету айып қой. Кезінде Ә.Бөкейханов: «Бір халық өзінің тарихын білмесе, бір ел өзінің тарихын жоғалтса, оның артынан өзі де жоғалуға бейім тұрады... Дүниеде өңге жұрттар қатарында қор болмайын, “тұқымым құрып қалмасын” деген халық өзінің шежіресін имани дәрежесінде ұғып білуге тиіс болады», - деп жазған болатын. Сондықтан ол бастаған Алаш азаматтары қазақ болмысын айқындайтын рухани құндылықтарға ерекше көңіл бөліп, ұлт тарихын, ұлттық сананы қалыптастырып, бір ізге түсіретін істерге ерекше назар аударған болатын. «Бостандыққа апаратын жалғыз жол – ұлттық ынтымақ қана», - деп әсте, бекер айтпаса керек. Бүгінгі азат күнге осы ынтымақтың арқасында жетіп отырмыз емес пе? Ал қазір ше? Тәуелсіздікті тойлап, емін-еркін күй кешкен бұл халыққа ынтымақ пен бірлік жетіп жатыр ма бұл күнде? Қайдам, осы мінсіз өмір жолында не бір қиындық пен ауыр жолдан өткенімізді ой елегінен өткізіп, шүкіршілік етіп жүргендер кемде-кем ау! Бір-екі ауыз аңдамай шыққан сөзді көңілге алып, қабақ шытатын заман ғой. Бәлкім, бұл заманда өткенді бағалауды өз миссиясы ретінде көретін бірен - сараны бар да шығар. Жарайды, бұл менің ойым.

Елі мен жері үшін алаңдайтын саналы ұрпақтың болғаны абзал ғой. Бабамыздың көзінің қарашығындай сақтаған ұлан байтақ жерімізді келер ұрпаққа жеткізу мына біздің парызымыздың ең шоқтығы биігі шығар. «Біздің қазақ жерді меншікті қылып алса - башқұртша көріп мұжыққа сатып, біраз жылда сыпырылып жалаңаш шыға келеді», - дейді Әлихан. Рас, өзгенің меншігіне айналып кеткен қанша жеріміз барын кім білсін. Сол жерді талан-таражға салып, бизнеске айналдырып отырғандардың санасыз тірлігі жаныңа батады. Әлихандар заманында болған азғындық қазір де жоқ емес. Көпке топырақ шашпайын. Жерімізді, байлығымызды өзгенің еншісіне қалдырмай, өзгенің таптауына жол бермей жүрген жандар да бой көрсетуде. Олардың адал қызметі ерлікпен пара-пар. Бөкейхановтың сөзімен айтсақ, «қазақтың әрбір тасы қазақтың өңіріне түйме болып тағылуы тиіс». «Қазақтың жерінде өндірілген бір уыс жүн сол мемлекеттің азаматтарының үстіне тоқыма болып киілуі керек». Бұл сөздердің байыбына бара алмай жататындар да жетерлік. Көрінбеген жаудың көлеңкесінен қорқатын заман ғой. Қылаудай қоспасы жоқ қапысыз шындық осы.

Бұл дәуренге қалай жеттік? Жаһандану заманында бейқам өмір сүріп жатқандар осы сұрақты өздеріне қояр ма екен? Әй қайдам, өмірде неге қол жеткізгенін, ненің бұрыс, ненің дұрыс екенін ой елегінен өткізбейтін де сияқты. Санамды сан-саққа бөлген сауалдар жетерлік. Шіркін, бәріне мызғымас жауап тапқым келеді. Әлихан

Бөкейханов айтпақшы, «Көзі соқырдан, көңілі соқыр жаман» деген заманды артта қалдыру үшін жат қылық пен орынсыз әрекеттерді ысыруымыз қажет. Асыл ағамыз тағы бір сөзінде: «жұрт пайдасына таза жолмен тура бастайтын ер табылса - қазақ халқы соңынан ерер еді», - дейді. Әрине, сол кезеңде көш бастайтын арда азаматтар аз болмады. Олардың қатарынан ойып тұрып орын алған Әлихан Бөкейханов та бар. Жылтыраған зат көзін шалса, соның артынан кете баратын бұл заманда да халықтың рухын оятып, тура жолға бастайтын жандардың болғаны дұрыс па деп қоямын. Азаттық айдынына шыққан біздер, қазақ халқының өз елінде салтанат құруы көңіл қуантпаса, жабырқатпайды. Тек осы күнімізді бағалап, шүкіршілік етсек болғаны. Алайда осы бейбіт елді ары қарай неге көркейтпеске? Тіпті өз еліне сыймай, өзге елге қашатындар бар. «Қазақ жері қазақтан кетпес еді – қазақ жері қазақтан кетпесіне іс қылсақ» деп қоямын.

Жә, бұны қашанғы айғайлап айта береміз. Одан да әрекет жасап жатырмыз ба екен бүгінгі заманда? Бейбітшілік ұғымы жойыла бастаса, бұл қорқыныш емей немене?! Ұлттық мінезін, болмысын қалыптастыра алмаған ұлт әр уақытта әлсіз. Бұрын қазақ халқының ұлттық мінезі, данагөй қарттары қандай еді? Ал, бүгін ше? Қазақ туралы әңгіме қозғалғанда неге қонақжайлылығымызбен ғана шектеліп қаламыз осы? Меніңше, заман өзгерген сайын ұлт та, сол ұлттың ой – өрісі де өзгереді. Дегенмен, жоқтың қасы деу де қисынсыз. Ұлтжанды ардақтылар да кездесіп жатады. Қазір осынау демократиялық қоғамда сана еркіндігіне тәрбиеленіп жатқанымыз даусыз. Сондықтан тың идеяларымызбен елімізді биіктетейік! Көбінесе уақыт өтіп кеткеннен кейін ғана "ah" ұрамыз. Адам баласына берілген өткінші бағалы зат – уақытымызды ел жолындағы игі істерге арнайық. «Жасында байқары жоқтың, жасы жеткенде айтары жоқ» деуші еді. Сондықтан жетістік жолында жол жиегіне шығып тоқтап қалмайық. Біздің де ізімізге ергендер бар ғой. Оларға жолды біз көрсетпегенде, кім көрсетеді?

Еліміз тәуелсіздіктің бесігінде тербелгелі қаншама жылдың жүзі болды. Сол жылдардың ішінде Қазақстан етек-жеңін жиып, шекарасын бекітіп, өз алдына дербес зайырлы ел болды. Желтоқсанның желі мен ызғарына қарсы тұрған жастардың жалынды рухы мен ерліктерінің арқасында шаңырағы биік, керегесі кең мемлекет болып қалыптастық. Сол тәуелсіздікке қаншама еңбек, қаншама тер төккен қайталанбас ұлт зиялыларын естен шығармау – біздің міндет. Аспаннан түсе салғандай, өз аяғымен келген Тәуелсіздіктің қадір-қасиетін қазіргі ұрпақ сезініп отыр ма? Шынында да, бүгінгі тәу етер Тәуелсіздігіміз ойда жоқта тап келген халықтың олжасы ма? Болмаса, біз бұрынғы Кеңестік кезеңнің өңін айналдырған кейпінде күн кешіп келеміз бе? “Тәуелсіздік алдық” дегенімізге сан жыл өтсе де, неге бізосынау қастерлі сөздің қадір-қасиетіне әлі де дендеп бой ұра алмай жатырмыз? Әлде осынау “мың өліп, мың тірілген” қазақ халқының басы жоқ, аяғы жоқ тарихы, күні бүгін өзіміз куә болып отырған санаулы жылдың өлшемі ғана ма? Осы Тәуелсіздік бізге қайдан келді, бізге кім берді? Әлде, мен жаңағы сөз басында айтқан, аспаннан түскендей, өз аяғымен келген Тәуелсіздік пе? Миымның барлық қатпарын ақтарып, жүйке, жүрегімнің барлық талшығын түгендеп шықтым. Айта берсең жаныңды құлазытатын, санаңды сан – саққа шашырататын шексіз, шетсіз ойлар жетерлік. Біздің миымызды торлап тастайтындай сезімге бөлейтін шешімі жоқ сауалдар да жетерлік.

Әдіс қылу – жолсыздық емес, ептілік» деуші еді. Сондықтан сол сауалдарға мызғымас жауапты өзіміз табу үшін әрекет етіп, әдістерін іздестіргеніміз абзал. «Қысылғанда соқыр көзден де жас ағады» дегендей, көптен бері жүрегімде сақталып жүрген шексіз ойларым мен шын сырым ғой менің. Әрине, ойлар көп. Алайда басты нәрсе Әлиханның ерен еңбегі мен бостандық идеясын ұмытуға болмайды. Қандай идея еді? Еркіндік пен бейбітшілік идеясы! Әркімде бір арман бар: мысалы бүкірдің ең үлкен арманы шалқасынан жазылып бір жату сияқты, біздің арман – азат болу, еркіндікке қол жеткізу болды. Сол еркіндік пен бейбітшілік символы осы Әлихан ағамыздың идеясы десек дұрыс шығар. Әлиханның мұраты – іргелі ел болу еді. Міне, бірнеше жыл дегенде іргелі, төрт қабырғасы теңескен ел болдық. Осы елдігімізді берік қалпында өскелең ұрпаққа табыстауымыз парыздардың парызы десек қателеспейміз. Әлиханның тағылымы

– ұрпақтан ұрпаққа жалғасар мәңгілік мұра. Сол заманда арман болған дүние бүгінде біздің алақанымызда тұр десек те болады. Сол шырақты сөндірмей, қоңырау үнін үзбей күмбірлету, мына біздің, жастардың, өскелең ұрпақтың міндетіндегі мәселе. Біз - болашағы жарқын, мәңгілік елдің ұланымыз! Әлі-ақ әлемдік білім мен мәдениет биігіне шығамыз! Біздер, өсер ұрпақ өнегені өзгеден емес, өз ішімізден іздесек, мадақтар да, мақтанар да ұлы перзент болмақпыз.

Байлығымыз да, бақытымыз да болып отырған тәуелсіздігімізді мәңгілік көздің қарашығындай сақтай білуіміз керек. Әлиханның қанатты сөздерінде ұлттық тәрбие іздері жатқандай. Әр сөзінің астарында бір шындық бардай, ой саларлық мағына бардай үңіліп оқи бергің келеді. Оның тағылымы терең ойлары кеше мен бүгінді байланыстырушы көпір десем артық етпес. Әлиханның өр рухы ешқашан өлмейді! Қазақ дейтін халық барда, тәуелсіз ел барда соларға қапысыз үлгі болып, мәңгілік жасай бермек! Білімдар, бірегей бұл тұлғаның еңбектерін өшпес мұра етіп сақтасақ, зерттеп, зерделесек, әсте ұмытылмақ емес. Соқыр көретіндей, саңырау еститіндей етіп жаздым деген ойдамын. Шамам келгенше, қажет дүниелерді қаламымның сиясы таусылғанша тізіп шықтым. Жазғанымның бетін парақтар жан болса, керегін алар. Біздердікі түпсіз тұңғыққа жетелеген сарынды терең ойлар ғой. Қалай көрінеді, солай шимайлаймыз. Әрине, көзі қырағы, патша көңілді оқырманның ой жетегіне еріп, жорамалдауы хақ!

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ТӘУЕЛСІЗДІГІНЕ 30 ЖЫЛ

Бахытқалиева Ақдана Әбуғалиқызы

Ақтөбе

Бәріміз білетіндей, Қазақстанның тәуелсіздігінің тарихы терең, тамыры жайылып жатқан ағаштай жаңа гүлденіп жатқан ел. Тәуелсіздік үлкен еңбекпен қазақ зиялыларының, батырлардың арқасында және олардың сенімдерінің арқасында, дамып қазіргі кезге келуіміз солардың арқасында. Жәнібек пен Керей бастаған алаштан бастап соңғы Кенесары ханға дейін елді біріктіру, оның тәуелсіздігін сақтау, алға қойған мақсаттары болды.

«Тарихын білмеген ұлттың болашағы бұлыңғыр», - демекші, 16-шы желтоқсан – ата бабамыздың арманы орындалып, жасампаздығымызды жаңа белеске көтерген Тәуелсіздік күні болып табылады. 1991 жылғы 16 желтоқсанда президент Нұрсұлтан Назарбаев қол қойған Конституциялық Заңнан бастау алған тәуелсіздігімізге биыл 30 жыл толды. Тарихқа көз жіберсек қалай ойлайсыздар... біз оларсыз осы шалқыған, өзін-өзі басқарған, алаңсыз өмірде боларма едік? Тәуелсіздік -1986 жылғы Желтоқсан оқиғасында алаңға шыққан жастардың ерік-жігері, ең алдымен барша қазақстандықтардың арман-мұратының салтанат құруы өтті. Патша дәуірінде де, Кеңес Одағы кезінде де тәуелсіздікке деген ұмтылыс халықтың едеуір бөлігінде қалыптасты. Біз бірнеше жүз жыл отаршылдықтан кейін XX ғасырдың аяғында қайта жаңғырған мемлекетпіз. Тәуелсіздік – бұл азап пен төзімнің, халықтың сан ғасырлар бойы еркіндікті аңсаған шыдамының өтуі Тәуелсіздік сияқты ұлттық мерекені бүгінгі таңда қазақ халқы жүрегімен сезінуі керек. Тәуелсіз елдің ең басты тұғыры ол қоғамның, сол мемлекеттегі жергілікті ұлттың рухы, жігері, қоғамдық санасы. Басты байлық жай ұлттық мүдде емес, азаматтардың мүддесі мен қажеттілігі. Жаңа әлемдегі жаңа Қазақстанның бүгінгі құдіретті күші ел бірлігінде, ұлттар татулығында жатыр. Қазақстан үшін XXI ғасыр тарихының парағы парасат пен пайымға толы болды. Ал ендігі кезеңде, Қазақстанның мақсаты елдің болашағын нақтылап, алғашқы қадамын басу болды. Еліміз үлкен белестерге жетіп жаңа технологиялар қолданып көз алдымызда өсіп келеді десек те болады.

30 Жылдық Тәуелсіздігімізге орай, «Тұтас мемлекетті қамтитын ауқымды іс-шараларды өткізген кезде айқын көзқарас, нақты ұстаным болуы шарт. Себебі өңірлердің бәрі орталыққа бейімделіп жұмыс істейді. Сіздерден бағдар алады. Тәуелсіздіктің 30

жылдығын тек мерейтой деп санауға болмайды. Ең алдымен, бұл тарихи оқиғаға идеологиялық тұрғыдан қарауымыз керек», – деді Президент Қасым Жомарт Тоқаев. Сонымен қатар Президент Тәуелсіздіктің 30 жылдығын осыған дейін қолға алған реформалар аясында ұйымдастырған абзал екеніне тоқталды. Бұл ретте саяси реформаның үшінші кезеңін жүзеге асыру жалғасады. Соның аясында қоғамды демократияландыруға бағытталған бірқатар заң қабылданады. Алдағы он жылда елдің жаңа келбеті және ұлттың жаңа болмысы қалыптасуы керек. Қасым-Жомарт Тоқаев экономикалық, саяси және әлеуметтік жаңғыруды табысты жүзеге асыра алсақ елге жасаған ең үлкен сыйымыз осы болатынын айтқан.

1991 жылы тәуелсіздік алғаннан бастап, біздің республика әлемнің 130 мемлекетімен дипломатиялық қарым-қатынас орнатады. Көптеген себептерге байланысты Орталық Азия мен Қазақстан аймағы әлем саясатында қазіргі кезде ерекше назарға ие болады. Қазақстан екпінді даму қарқынының арқасында ірі трансұлттық корпорациялардың, сонымен қатар өзге мемлекеттердің үлкен қызығушылығында болды. Бұл түсінікті де, Қазақстан Орталық Азиядағы географиялық сипаты бойынша ең ірі мемлекет болып табылады. Осы ретте еліміздің болашақта даму мүмкіндіктерінің мол екендігін ескере кету керек. Бүгінгі күні қазақстандық сыртқы саясат басымдылығы ең алдымен Ресей, Қытай, АҚШ, ЕО, Орталық Азия аймағындағы көршілес мемлекеттермен, ислам әлемімен тең құқылы қарым-қатынас құруға бағыттталып отыр. Бұл тұрғыда 2006 — 2007 жылдары аталмыш мемлекеттермен және аймақтармен екі жақты байланыс едәуір алға басты. Ел мүддесіне қатысты бірталай маңызды құжатқа қол қойылған мемлекет басшылығының Вашингтон, Мәскеу, Брюссель, Лондон, Каир, Тегеран, Ташкент, Бішкек және тағы да басқа мемлекеттердің астаналарына ресми сапарларының қорытындылары да осыны айғақтай түсуде. Осылайша мемлекетіміздің әлемнің жетекші державалары мен көршілес ТМД мемлекеттері арасындағы стратегиялық серіктестігі жаңа деңгейге көтеріле түсті. Бұның барлығы тәуелсіздік пен өздігінен ел болып көтерілгеннің арқасында десем мүлік айтпас болар едік. Осы 30 жыл арасындағы жасағандарымыз аз емес, деп білемін, себебі қазір еліміз өсіп көптеген елдер арасындағы байланыс ашылып, оған қоса олармен сауда жасап туризмдік тарихи жерлерімізді көрсетіп, экономикамызды көтеріп келе жатырмыз. Қазақстанның сауда дамуын айтатын болсақ, 2008 жылы Қазақстанның сыртқы сауда көлемі 109,1 млрд АҚШ долларын құрады. Оның 65%-ы экспортқа тиесілі болды. Еліміздің сыртқы саудасының географиялық құрылымы соңғы онжылдықта едәуір өзгеріске түсті. Кейінгі жылдары Қазақстан импортында ТМД елдерінің үлесі артты, экспортта Еуропа елдері жетекші орын алады. Экспорттың географиялық құрылымында салықтық жеңілдіктерге ие жағалаудан қашық зоналардың үлесі артуда. Өйткені Қазақстаннан мұнай мен түсті металдар сатып алатын ірі компаниялардың кейбіреулері осындай аумақтарда тіркелген. Қазақстанның сыртқы саудасының тауарлық құрылымы соңғы жылдары экспорт пен импорттағы жеке тауарлар үлесінің артуына немесе кемуіне байланысты едәуір өзгеріске түсті. Басты экспорттық өнім — мұнай және газ конденсаты 1995 жылы 793 млн АҚШ доллар көлемінде сыртқа сатылса, 2004 жылы бұл көрсеткіш 11417 млн АҚШ долларына жеткен. Керісінше осы уақыт аралығында көмірді сыртқа сату көлемі екі еседей қысқарды. Соңғы бес жылда машиналар мен жабдықтар, көлік құралдарын сатып алуға жұмсалған қаржы екі есе артты; табиғи газ бен электр энергиясын сатып алу көлемі бірнеше есеге қысқарды. Сонымен, дүниежүзілік сыртқы сауда — халықаралық географиялық еңбек бөлінісі негізінде ұлттық шаруашылықтарды өзара байланыстыратын маңызды сала; Қазақстанның сыртқы саудасы осы күрделі жүйенің құрамдас бөлігі болып табылады.

Ия, Қазақстан тәуелсіздік алғаннан кейін үлкен үдерістер мен даму керек болды, президент өз жұмысын жақсы атқарып ең бірінші көшіп кеткен бауырларымызды қайтару мақсатында жоба құрып көшірді. Сонымен қатар елдің тарихқа деген құндылығын көрсету мақсатында ҚР Президенті Н.Ә.Назарбаевтың «Ұлы даланың жеті қыры» атты мақаласы –құнды дүние болды. Елбасымыз жаңа мақаласында төл тарихымыз бен

мәдениетімізді жіктей келе, тарихи сананы жаңғырту мәселесін көтеріп, 6 бірдей жобаны ұсынып отыр. Елбасының бұл мақаласы- «Рухани жаңғыру» бағдарламасының жалғасы. Оқиғалар мен тұлғаларды уақыт тізбегі бойынша бір жүйеге келтіру -тарихымыздың нағыз жетіспей тұрған тұсы,- дейді мамандар. Осы жоба арқылы біз қазақ халқының ерекшелігін біле аламыз мысалы: 1. Атқа міну мәдениеті бұл қазақ халқында кішкентай кезінен балаға үйретілген. 2. Ұлы даладағы ежелгі металлургия Металл өндірудің амал-тәсілдерін табу тарихтың жаңа кезеңіне жол ашып, адамзат дамуының барысын түбегейлі өзгертті. Сан алуан металл кендеріне бай қазақ жері металлургия пайда болған алғашқы орталықтардың бірі. 3. Аң стилі Біздің ата-бабаларымыз қоршаған ортамен етене өмір сүріп, өздерін табиғаттың ажырамас бөлшегі ретінде санағанының айғағы. Олар жыртқыштардың, негізінен мысық тұқымдас аңдардың суретін көбірек қолданған. Егемен Қазақстанның символдарының бірі – жергілікті жануарлар әлемінде сирек кездесетін тұрпаты текті қар барысы екені кездейсоқ емес. Бұл ретте, аң стилі бабаларымыздың айрықша жоғары өндірістік тәжірибесі болғанын көрсетеді. 4. Алтын адам тарихқа жаңаша көзқараспен қарауға жол ашып, әлемдік ғылым үшін сенсация саналған жаңалық – 1969 жылы Қазақстанның Есік қорғанынан табылған, өнертанушы ғалымдар арасында «қазақстандық Тутанхамон» деген атқа ие болған «Алтын адам». 5. Түркі әлемінің бесігі Қазақтардың және Еуразияның басқа да халықтарының тарихында Алтайдың алар орны ерекше. Осынау асқар таулар ғасырлар бойы Қазақстан жерінің тәжі ғана емес, күллі түркі әлемінің бесігі саналды. 6. Ұлы Жібек жолы Еліміздің географиялық тұрғыдан ұтымды, яғни Еуразия құрлығының кіндігінде орналасуы ежелден әртүрлі мемлекеттер мен өркениеттер арасында транзиттік «дәліздердің» пайда болуына септігін тигізді. Біздің дәуірімізден бастап бұл құрлық жолдары Үлкен Еуразияның Шығысы мен Батысы, Солтүстігі мен Оңтүстігі арасындағы сауда және мәдениет саласындағы байланыстардың трансконтинентальды желісіне – Ұлы Жібек жолы жүйесіне айналды. 7. Қазақстан – алма мен қызғалдақтың отаны Асқақ Алатаудың баурайы алма мен қызғалдақтың «тарихи отаны» екені ғылыми тұрғыдан дәлелденген. Қарапайым, бірақ бүкіл әлем үшін өзіндік мәнмаңызы зор бұл өсімдіктер осы жерде бүр жарып, жер жүзіне таралған. Мінекей осылай халықтың осындай құндылықтарының бар екенін көрсетіп жазылғанын байқамыз. Сонымен қатар Елбасы Н.Ә.Назарбаев «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты бағдарнамалық құжатында жалпыұлттық қасиетті мекендер ұғымының маңыздылығын атап өткен болатын. Президент өз сөзінде: «Қазақстанның қасиетті жерлерінің мәдени-географиялық белдеуі – неше ғасыр өтсе де, бізді кез келген рухани жұтаңдықтан сақтап, аман алып шығатын символдық қалқанымыз әрі ұлттық мақтанышымыздың қайнар бұлағы. Ол – ұлттық бірегейліктің басты элементтерінің бірі», – дей келе, «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» құжаты аясында «Қазақстанның киелі жерлерінің географиясы» атты жобаның қолға алынатындығы туралы айтқан еді. Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарында «Мәдени мұра» мемлекеттік бағдарламасы аясында тарихи-мәдени ескерткіштеріміз біршама жаңғыртылып, қорғалғаны мәлім. Алайда, аталмыш бағдарлама барлық мәдени-тарихи сәулетті ескерткіштерімізді, киелі мекендерімізді қамти алмады. Осы орайда «Қазақстанның киелі жерлерінің географиясы» жобасы еліміздегі барша географтардың, тарихшылар мен ғалымдардың, өлкетанушылардың басын қосып, барлық қасиетті жерлеріміз бен тарихи мекендерімізді елге танытады, қажетті деңгейде дәріптелуіне себеп болады деп күтудеміз. Жалпы мамандар аталмыш жоба ішкі туризмді дамытуға үлкен серпін беріп келеді дейді. Қазақстан әлемге аты жайылғаннан кейін адамдарды жәймендеп өнері мен көркем, әдемі жерлерімен тартып жатыр десекте болады. Өзге елден ежелден адамдар қазақ жеріне қызығушылықпен қарап тарихи жерлер мен туризмдік жерлерге баруға тырысады. «Мәдени мұра» мемлекеттік бағдарламасы туралы айта кетсек – мәдени, экономикалық және әлеуметтік капитал, жалпы адамзаттық мәдениетінің құрылымдық бөлігі, этнос, қоғам, адам парасатының дамуы мен құрылуының бастауы, тарихи естеліктердің маңызды қоймасын жасау және қорғау бағдарламасы. Ежелгі тарихтың негіздерін бүгінгі күнмен қосатын жолды құрап,

уақыттың үзіліссіз байланысын көрсететін қазіргі дау-дамайдағы адамзатқа қажетті көп қырлы қоғамның тарихи тәжірибесін зерттейді. Тарихи-мәдени мұрамен хабардар етіп, тек тарихты ғана емес, сонымен қатар болашақта болатын жағдайды баяндайды. Сондықтан да, Елбасымыз осыдан 15 жыл бұрын, яғни 2003 жылы сәуірде Қазақстан халқына жолдауында арнайы «Мәдени мұра» мемлекеттік бағдарламасын жүзеге асыруды тапсырған болатын. Елбасының жолдауымен қабылданған «Мәдени мұра» мемлекеттік бағдарламасы қазіргі Қазақстанның әлемдік өркендеуінің дәлелі. Сонымен бірге, әлемге ұлттық рухани ескерткіштер байлығын паш етеді. Бағдарламаны қабылдағаннан кейін 2004 жылы 51 тарихи және мәдени ескерткіштің реставрациялық жұмысы аяқталып, 39 қалашық пен қорғандарға археологиялық зерттеулер жүргізілді. 218 нысанды қамтыған Қазақстанның тарихи-мәдени және тарихи ескерткіштерінің мемлекеттік тізімі дайындалды. Ұлттық мәдениет үшін аса маңызды 30 сәулеттік және археологиялық қосымша ғылыми зерттеулер жүргізілді. Ұлттық мәдени мұраны толық зерттеу жүйесінің құрылуы бағдарламаны құруда аса маңызды болмақ. Республика тәуелсіздік алғаннан кейін толық гуманитарлық білім беру қорын құру мақсатында мемлекеттік тілде алғашқы қадамдар жасалды. Қытай, Түркия, Моңғолия, Ресей және Өзбекстан, Армения, Құрама Штаттар және Батыс Еуропа елдеріне ғылыми зерттеу экспедициялары ұйымдастырылды. Олардың қорытындысы бойынша ғылыми топтарда бұдан бұрын белгілі Қазақстанның сәулеті, этнографиясы, тарихы бойынша шамамен бес мың жазба және баспалар алынды. Үш жүз елуден астам кітап, олардың ішінде этнография, археология, тарих бойынша сериялар, жаңа энциклопедиялық сөздіктер шығарылды. Бағдарламаның жүзеге асуын мәдениет, әдебиет, философия, тарих, этнография, және тіл білімі т.б. бойынша академиялық институттар құрылуынан, бағдарламаның тиімді жоспарларының орындалуынан көреміз. Ұлттық кітапхана елдің жоғары оқу орындарының бірі. Нұрсұлтан Назарбаев «Мәдени мұра» бағдарламасын мемлекеттің мәдениетіне қолдау көрсететін стратегиялық ұлттық жоба деп атаған. Бағдарлама халықтың гуманистикалық курсы және потенциалын көрсетіп, оның тарихи тәжірибесін байытып, болашақтың сенімді тірегі болмақ деуге болады.

Қазақстан дамып келе жатқан ел және де қазіргі Қазақстан 2050 стратегиясы дамыған отыз елдің қатарына қосылу ең басты мақсаты болып табылады. Бүгінде Отанымыздың жетістіктері – әрбір азаматтың ұлттық мақтанышы. Күшті, қуатты мемлекеттер ғана ұзақмерзімдік жоспарлаумен, тұрақты экономикалық өсумен айналысады. «Қазақстан-2050» Стратегиясы – барлық саланы қамтитын және үздіксіз өсуді қамтамасыз ететін жаңғыру жолы. Ол – елдігіміз бен бірлігіміз, ерлігіміз бен еңбегіміз сыналатын, сынала жүріп шыңдалатын үлкен емтихан. Стратегияны мүлтіксіз орындап, емтиханнан мүдірмей өту – ортақ парыз, абыройлы міндет!

Қорытындылай келе, мен Қазақстанның өсу жолы мен болашаққа қойған бағыты жайлы айттым. Бәріміз білетіндей бұл Тәуелсіздік ерлік пен жігер арқасында, қиыншылықпен сабырлық арқасында болды.

Еркіндігім.

Қасиеттім.

Қастерлім.

Өзің барда өзегімде жоқ шер мұң!

Кеше сенің келбетінді арман ғып,

Боданына бұғауландық басқа елдің.

Бабалардың басын тігіп бәйгеге,

Аналардың жанарына жас бердің!

Уа, Еркіндік,

қош келдің! – деген сөздермен көптен күткен Тәуелсіздікті сипаттаған еркіндігім, бостандығым деп жазған Қалқаман Сарин, елдің бостандығын ел болып қуана қарсы алды. Сондықтан бәріміз осы қалпымыздан таймай, елдің күші бірлікте демекші қолдан

келгенше бір бірімізге көмек беріп, Қазақстанның жаңа қадамын жасауға ұмтылуымыз қажет.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ТӘУЕЛСІЗДІГІНЕ 30 ЖЫЛ

Махсетов Нұрбек,
Ақтөбе

Тәуелсіздіктің тар жол, тайғақ кешуінен, беттен
қағар желінің есуінен тайсалмауға тиіспіз.

Н.Ә.Назарбаев

Мен бұрын Отан, жер, ел туралы өлең, мақал-мәтелдерді таласа жаттап алғаным болмаса, тереңіне бойлай бермейді екенмін. «Қазақстан Республикасының тәуелсіздігіне 30 жыл» деген тақырыптағы эссені жазу барысында мен көп іздендім, еліміздің тарихи жолына көз жүгірттім. Бұл ізденіс менің көзқарасымды өзгертіп қана қоймай, Отанға, елге, жерге деген сүйіспеншілігімізді арттыра түсті. Балаң жүрегімде шок пайда болды десем де, артық болмас. Мен тарихы терең, рухы мықты елдің ұрпағы екенімді мақтан тұтамын. Қазақ елінің бекер ұлт емес екенін сол сәтте-ақ түсіндім. Қандай бақыттымыз, балалар!

Мен қазақ дейтін халықтың ұлымын. Қазақстан – қазақ біткеннің маңдайына жазылған Отаны, табан тіреп, ірге жаяр атамекені. Қазақ халқының күллі тірлігі осы жермен байланысты. Туған жерімізде, көк туы желбіреген елімізде қазақ ұлтының мерейі асқақ. Өйткені қазақ елі – тәуелсіз мемлекет. Тәуелсіздік... Ешкімге тәуелді болмау. Еркін, азат болу. Бұл – ұрпағының бойына азаттық арманын, елдік, ұлттық мұратын ғасырлар бойы үзбей дарытып келе жатқан барша ата-бабаларымыздың еңбегі.

Бар адамзатты бауырына басып, тұтас түркілік өркениеттің бастауы болған қазақ даласы қашан да игі істердің бастамасы болған. Кең байтақ Қазақстаным көп ұлттың басын біріктіріп, олардың бірлігін бекемдеп, көп елге үлгі болып келе жатқаны мәлім.

Көк Бөріні Тәңіріге балап, көк аспан мен қара жердің тылсым сырын ұғынса деген алып арман қазақ баласын талайдан жетелеп келеді. Сайын даласындай еркін халық ерік-жігерінің де тәуелсіз болғанын қалайды. Бұла өскен түз саңлағы шексіздікті сүйіп, шектеу қойғанға төзбейді.

Мен осындай алып арман арқалаған халықтың ұланымын. Еліміздің еркіндік алғанына, ата-бабасы аманаттап кеткен ұлы мұраға ие болғанына 30 жыл болыпты. Ол кезде дүниеге келген бала орда бұзар жасқа келіп, олардан тараған жаңа буын өсіп келе жатыр. Мен тәуелсіз елде туып, арманым сол еркіндікте қанат жайып өсіп келе жатқан ұрпақтың өкілімін. Менің бойымда болашаққа талпынған бұла күш болса, ойымда ел еркіндігін баянды етудегі мақсат-мұрат жатыр.

Әр қазақ баласы бабалар аңсап өткен еркіндіктің дәмін сезіп, күш-қуатын жан-тәнімен ұғынуы тиіс. Ендігі ұрпақтың міндеті – түркілік өркениеттен қалған ұлы арман-мұраттарға жаңаша рух бере отырып, болашаққа талпыну. Күйбең өмірдің күйкі тірлігінде қалып қоймай, адамзат өркениетінің шыңын бағындыруға асығу.

Менің кішкентай жүрегім алып қазақ даласын өзіне толық сыйдырып, оны шексіз сүйе алады. Алпыс екі тамырды бойлап аққан қан қаймана қазақ десе, тулап, буырқанып, асау сезімге, әлдебір күйге түсіп, өзгеше ырғақ алатындай. Бәлкім, бұл туған еліме риясыз көңілімнен туған сезім болса керек.

Мен патриотпын. Кезінде жарты әлемді бағындырған түркінің ұрпағы, алып баһадүрлер тудырған қазақтың ұлы ретінде мен бұған лайықтымын. Лайықты емес міндеттімін. Әрбір ұлтты ерекшелеп тұратын ұлы құндылықтар – тілі, діні, ділі бар, алып

мекені бар, тәуелсіз тұғырлы елдің перзенті ретінде патриот болмауға менің еш қақым жоқ.

Қазақ деген халықтың басынан небір зұлмат дәурен өтті. Еркіндігіне тұсау салынып, елдігіне екіталай күн де туды. Ұлы азаттықтан айырылып, екіұдай күн де кешті. Бірақ оған жігері мұқалмай, ұлы қасиетті жоғалтпай келген қазақ халқының бүгінгі ұрпағына артылар күш те салмақтырақ.

30 жылда жеткен жетістік те аз емес. Бұл жылдар ел экономикасын реттеуге, жаңа жүйеге көшуге, өзіндік бағыт-бағдар алуға жұмсалса, ендігі кезек – ел мұратын басты мақсат етіп, Қазақстанды әлемге таныту. Жарты құрлықты алып жатқан байтақ мекенді өзгеге паш ету. Мұндай қасиетті мекеннің мұрагері өшпегенін, бар екенін, атойлап атқа қона алатынын, еркіндігіне қол сұқтырмай, бірлігі үшін бекем болатынын ұғындыру.

Мен елімді, байтақ мекенімді бар жан-тәніммен сүйемін. Менің барлық арман-мақсатым еліммен бірге жасай бермек. Мен қиындықта құрыштай шыныққан қазақ елінің өнегесін болашағыма бағдар етіп ұстаймын. Мен алдағы атар таңдарда да елімнің бейбіт, тыныш өмір сүруін қалаймын. Мен асыл арман, мақсатқа жету жолында кездескен қиындықтар мен сәтсіздіктерге қарсы тұрамын. Себебі мен – ел ертеңімін, өз елімнің перзентімін.

«ТӘУЕЛСІЗДІК - МӘНГІЛІК ЕЛДІҢ ТҰҒЫРЫ»

**Баянасова Камшат Бикожақызы,
Ақтөбе**

«Тәуелсіздік» қай қазақ баласының болмасын бойындағы мақтанышты ту етіп, ұлтымызға деген сүйіспеншілігімізді оятатын қадірлі ұғым. Ақ найзаның ұшымен, ақ білектің күшімен сақтап қалған жерге, ел үшін жасаған еңбектерін, төккен терлерін ата-бабаларымыздың рухын көтеру үшін алдымызға мақсат қоя отырып қызмет етуіміз керек. Қазақстан – тәуелсіз ел. Осы жолға жету кезеңінде халықтың басынан талай қиындық та, ашығу да, талай төңкеріс те болды. Өткенімізді ұмытпай, болашағымыздың нық аяғында тұра алатындай еңсесі биік ел ету-міндет. Тәуелсіздік – халқымыздың, тіліміздің, дәстүріміздің, салт-санамыздың берік іргесі, алтын дінгегі, қазағымыздың жарқыраған, жан-жағына күн нұрындай жылулығын шашқан алтын нұр. Сол арманға біздің қазақ халқы жетті. Қазақ елі-қасиетті ұлы мекен. Осы мекенде біз оянып, емін-еркін өмір сүрудеміз. Иә, тәуелсіз елдің таңы! Бүкіл әлемдегі ұлт үшін тәуелсіз ел болу – арман. Еліміз тәуелсіздіктің бесігінде тербелгелі 30 жыл. Осы отыз жыл ішінде Қазақстан етек-жеңін жинап, шекарасын бекітіп, өз алдына дербес зайырлы ел болды. Тәуелсіздіктің арқасында бізді бүкіл әлем танып, өз елімізде жақсы өмір сүруге тырыстық. Әрине, осының барлығы ең бірінші Елбасымыз Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың ерен еңбегі. Қазақ халқын бүгінгі күнге жеткізе білуі сол кісінің даналығы мен адамгершілігінің айғағы. Елбасымыздың арқасында бізді барлық ел мойындады.

Жер бетіндегі қарапайым тірі жандарға зер салсақ, олардың өз бетімен ешкімге бағынышсыз тіршілік етіп жатқанын байқаймыз, тіпті көк байрағымыздың символы болған қыран құс та аспанда еркін самғағысы келеді емес пе? Тәуелсіздік - бұл сөздің астарында қаншама ұғым, сыр жатыр, құны қымбат, дәрежесі жоғары екендігін бәріміз де мойындаймыз. Себебі, бұл егемендік елімізге оңай келмеді. Ата-бабамыздың қасық қаны қалғанша біз үшін, Қазақ елінің ертеңі үшін аянбай күресті. Тұғыры биік қазақ елі, жері бүгінгі таңда сол ерліктің белгісі секілді естелік болып ұмытылмайды және ата-баба ерлігі ұрпақ санасынан мәңгі өшпейді.

Бүгінде біз де еліміздің тәуелсіздік алған жылдарымен қатар өсіп келеміз. Қазіргі жастар бақытты, себебі олар тәуелсіз елдің ұрпақтары. Ендігі алаңдаушылық әлемнің басқа елдеріне көз салсақ, мемлекет ішінде болып жатқан қақтығыстар, төңкерістер жүрек ауыртады. Жастарымыз түрлі діни ағымдарға еріп кетпей, қасиетті аталардың жанын қиып орнатып берген тыныштығы бұзылмасын. Шынымен, қасиетті ұғымға тұнып тұрған Тәуелсіздік сөзінің өзі біздің ешкімге жалтақтамай, ешкімнің қарамағында болмай, әркімнің өзіндік тұлға ретінде, азамат ретінде толық құқыққа ие екендігіміздің дәлелі емес пе?

Тәуелсіздік үшін қасық қаны қалғанша елін қорғаған бабалар рухынан қуат алған ызғарлы Желтоқсан оқиғасы қазақ халқының қасіреті де, қасиеті де жетерлік тарихына айналды. Иә, бұл жан түршігерлік оқиға болды. Бұл жастарымыздың бас көтеруі ұлттық санамыздың өскендігінің белгісіндей еді. Желтоқсан жаңғырығы бізге Тәуелсіздіктің таңын әкелді. Тәуелсіздік – ең алдымен қазақ халқының бостандыққа ұмтылған асқақ армандарымен қайсар рухының жемісі. Қазақ халқының іргесі сөгіліп, бірлігі мен ынтымағы кетпеуі жолында дала заңгерлері Төле би, Қазыбек би, Әйтеке билер тер төкті. «Бірлік бар жерде тірлік бар», «Бірлігі жоғары елді жау алмайды» деген қазақ халқының мақалдары да халқымыздың қашан да жұмыла бірлесіп, ел тізгінін өзгеге бермегеніне дәлел бола алады. Кешегі Керей мен Жәнібек, Абылай мен Әбілхайыр сияқты атақты хандарымыз қанын төгіп қорғаған ұлан ғайыр жер – біздің асыл қазынамыз. Тамырын тереңге жайған тарихымызға көз жіберсек, еліміздің ел болып қалыптасуына мыңдаған жылдар кеткеніне көз жеткіземіз. Жерімізге көз тіккен жауыз жоңғарлармен 150 жылға жуық шайқасып, ата-бабамыз қасықтай қаны қалғанша жерімізді қорғап қалды емес пе? Қаракерей Қабанбай, Қанжығалы Бөгенбай, Шапырашты Наурызбай сияқты батырларымыздың «Қайтсек те жауға бермейміз» деген ұранмен қол бастап, жауынгерлеріміздің рухын көтергені, Отанына деген махаббатын оятқаны бәрімізге аян. Батысы мен шығысы, оңтүстігі мен солтүстігі түрлі мемлекеттермен астасып жатқан ұлан-ғайыр даланы жат жұртқа бермеу үшін қайтпас қайсар батырларымыз жан аямай кеуделерінен жаны шыққанша аса бір ерен ерлікпен күресті.

«Бірлігі жоғары елді жау алмайды» деген қазақ халқының мақалдары да халқымыздың қашан да жұмыла бірлесіп, ел тізгінін өзгеге бермегеніне дәлел бола алды. Әлихан Бөкейхановтың «Біздің жұрт бостандық, теңдік, құрдастық, саясат ісін ұғынбаса, тарих жолында тезек теріп қалады» деген сөздерінен бостандық, тәуелсіздік болмаса сол елдің аты да ізі де қалмайды, яғни түбегейлі жойылып, басқа елдің тезегін теріп, соларға қызмет етіп кетеміз дегенді білдіреді.

Біз бұл күнге 1986 жылдың 16-желтоқсанында жеткен едік. Тәуелсіздік – ең бірінші қазақ халқымыздың бостандыққа ұмтылған асқақ армандары мен қайтпас қайсарлықтың жемісі. Бұл тұғыры биік ұғымды біз желтоқсанының ызғырығы соғып тұрған кездері алдық. Тәуелсіздікке жету жолында талай қазақтың қаракөз қыздары мен жігіттері құрбан болды. Елім деп еңіреген ерлер, халқым деп көкірегін ашқан қыздар көз жұмды. Елбасымыз Н.Ә. Назарбаев 1991 жылы 16-желтоқсанды Тәуелсіздік күні деп бекіткен еді. Сондықтанда біз үшін Тәуелсіздік күні – ең қастерлі күн. Бүгінгі күнде Отанымыз – Қазақстан уақыт өте келе дамып, әлемге жан-жақты танылып келеді. Бұл тәуелсіздікті бір ел ғана емес, бүкіл ел болып қолдайды деген сөз. Енді осы әлі де болса іргесі әлсіз елдің дамуына көп үлес қосу қажеттілігі туындайды. Экономикасын дамыту мақсатында жұмыстар жүргізілуде. Жаңа Астанамыз бекітілді. Тіпті бүгінде Астана арман қалаға айналды. Бұрынғы астанамыз Алматының да ерекшелігі мол. Ол мәдениет пен әдебиеттің орталығы. Қазақта «Отансыз адам ормансыз бұлбұл» деген сөз бар. Орманы жоқ құстың ұясы да, қонар бұтағы да жоқ. Дәл сол секілді тірлік кешу ортасы жоқ

ұлттың өмір сүруі мүмкін емес. Тәуелсіздік – ащы термен келген тәтті жеңіс. Төгілген қанның, өлмеген жігердің отымен келген ұлы күн.

Тәуелсіздік – ұлттық тілдің, дәстүрдің, салт-сананың мызғымас тірегі, күші, алтын дiңгегі, халықтың бақ жұлдызы. Осындай тұғыры биік елде туылғаныма, осы елде білім алып, өсіп-өніп келе жатқанымды мақтан тұтамын.

Қазақстан- ұлан-байтақ жері бар тәуелсіз мемлекет. Өзіміздің желбіреген көк туымыз, айбынды асқақ елтаңбамыз және әуезді әнұранымыз бар. Қазақстанда 130 мыңнан аса сан түрлі ұлт өкілдері тату-тәтті өмір сүруде.

Әлем картасының бетін ашқанда тоғызыншы орынды алып жатқан кең байтақ Қазақстанымыз күн санап жетіліп, озық елу елдің қатарына кірді. Еліміз өлшеусіз табиғат байлығымен ғана емес, ең алдымен сан түрлі ұлттардан құралған халқымен ерекше екенін ұмытпаған абзал. Бүгінгі бейбіт те шуақты күндерді бағалай отырып, жаңа биіктерде ұмтылу – біздің буынның бағыты болуы тиіс. Елімнің тәуелсіздігін аңсаған ата-бабамыз басынан көп нәрсені өткізді. Мен қазақ болып туғаныма әрқашан мақтанамын. Тілім, туымжұртым, дәстүрім, байлығым ата-бабамнан қалған асыл мұраны, міне біз келешек ұрпақ, азамат пен азаматшалар қорғап, қадірлеп, мойнымыздағы ел, отан алдындағы борышымызды өтеуіміз керек. Ел еңсесін көтерер істің жанында жүру-міндетіміз. Мәңгілік ел болу үшін өткенімізді қадірлеп, болашаққа жарқырата, дамыта жеткізу міндеті- болашақ жастардың бойына ана сүтімен дарыған күш.

1991 жылы – еліміздің Қазақстан деген атпен бүкіл әлемге алғаш қадам басқан жылы. Сол сәттен бері міне 30 жыл болды. Қазіргі Қазақстан басқа халықпен салыстырғанда мақтанарлықтай. Жас мемлекетіміз осындай аз ғана уақыттың ішінде көптеген ірі экономикалық, саяси және әлеуметтік жетістіктерге қол жеткізді.

Міне, менің Елім, Отаным, Қазақстаным! Мен өз елім үшін мақтанамын! Тәуелсіздігім үшін осындай өмір сыйлап кеткен бабаларыма алғысым шексіз. Қазақстанның жарқын болашақ иелері, жастар, замандастар, осындай қиындықпен, қантөгіспен келген тәуелсіздігімізді қадірлеп, әрі қарай дамытып бекіту, басқа елдермен терезесі тең ел ету-біздің борышымыз. Аманатқа қиянат жасамай, елдігімізді, тәуелсіздігімізді сақтайық!

ТӘУЕЛСІЗДІК – АЩЫ ТЕРМЕН КЕЛГЕН ТӘТТИ ЖЕҢІС **Князбаева Гүлбакыт,** **Ақтөбе**

Қазақтар талай рет тұтасымен қырылып кетуге шақ қалды. Бірақ өмірге деген құштарлық, азаттық, еңсесі түскен елді қайыра түлетіп, қайтадан тәуекел тұғырына қондырып отырды.

Нұрсұлтан Назарбаев.

Азаттықтың ақ таңын көру қазақ халқы үшін оңай келген қуаныш емес. Тәуелсіздікке жету жолындағы күрес – ең қатігез, жанды түршіктірер оқиғалармен сипатталады. Ресей империясының отарлау саясатының ауыртпашылығы халықтардың көтерілуіне себепкер болды. Адамдар тек материалдық жағынан емес, рухани жағынан да зардап шеккен болатын. Шаруаларды қазақ жерінің шұрайлы жерлеріне жаппай қоныстандыру салт-дәстүрді, шаруашылықты елеулі өзгеріске әкелген болатын. Қоныстандыру саясаты былай тұрсын, орыстандыру саясаты халықты жерден алып, жерге салды. Ресей империясының тарихын, орыс тілін құрметтеп, үлгі тұтуды насихаттаған

болатын. Олардың оқыту жүйесі тек қазақтарды тәуелді қылып, діні мен тілін өзгертуге бағыттады. Осындай қиыншылықтан күйзеліске түскен қазақ елі тәуелсіздік жолындағы ұлт-азаттық қозғалыстарды бастайды.

Алматыдағы қазақ жастарының КСРО үкіметінің әкімшіл-әміршіл саясатына қарсы күресі – тарихта «Желтоқсан» оқиғасы деген атпен елеулі орын алды. 1986 жылы жастарымыз тар жол тайғақ кешуден өтті. Ереуілге шыққан әрбір жас қазақтың жазасы оңайға соқпады. Оларды ашық қуғынға ұшыратқан болатын. Соққының астына салып, изоляторда отырды. Жұмыстан, партиядан, комсомолдан қуылды. Өрімдей жас қыздар мен студент жігіттердің ерлік жолындағы ауыртпалықтарын көргенде көзіңе еріксіз жас келеді. 99 адам сотталып, 264 студент оқудан қуылған болатын. Десе де, бұл оқиғаға байланысты тың деректер әлі күнге дейін ашылмаған.

Тіл-көзіміз тасқа, міне, осы қиындықтардан өткенімізге де 30 жылдың қасы болды. 1991 жылы 16-желтоқсанда «Қазақстан Республикасының мемлекеттік тәуелсіздігі туралы» Қазақстан Республикасының Заңы қабылданды. Әлем картасында жаңадан Тәуелсіз Қазақстан деген мемлекет пайда болып, оның тұңғыш президенті лауазымына Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев сайланды. «Біз тәуелсіздікке аңсап, зарығып жеттік. Енді сол тәуелсіздіктің қасиетті белгілерін де ерекше қадірлеуіміз, қастерлеуіміз керек. Әрбір азамат Қазақстанның туын, елтаңбасын, әнұранын тұмардай қасиет тұтуы қажет. Елдігіміздің сыналатын бір тұсы осы» -деген президентіміздің сөзі алға бастағандай болды. Шүкір, сол жылдардан бері үздіксіз даму үстінде келеміз. Тіпті тұңғыш қазақ ғарышкері Тоқтар Әубәкіров ғарышты бағындырып келді. Жастарды қолдау мақсатында «Болашақ» бағдарламасы құрылды. Бұл бағдарламамен жастар шетелге оқуға жіберіліп, әлемнің ірі оқу орындарында білімдерін арттыруға мүмкіндік алады. Ең үлкен жетістік «Семей ядролық полигонының» жабылуы. 1991 жылы 29-тамызда президентіміз батыл қадам жасай отырып, осындай шешімге келген болатын. Одан кейін бас қаланы Алматыдан Ақмола қаласына ауыстырды. 1997 жылдың 8-қарашасында мемлекеттік рәміздерді бас қалаға салтанатты түрде шығарып салды. Ал 1998 жылы Ақмола атауы Астана болып өзгертілді. Сол күннен бастап, 6-шілде – Елорда күні болып бекітіліп, қазірде мерекелік күнтізбенің ішінде тұр. 2011 жылы елімізде Азия ойындары өткен болатын. Әлем бойынша аталмыш ойындарды қабылдаған төртінші мемлекет болдық. Тек ойындарды өткізбей, отандас бауырларымыз бұл ойында үздік нәтиже көрсетіп, бірнеше жүлделердің иегерлері атанды. Бұл жетістікпен тоқтамадық. Жас тәуелсіз ел бұдан арғы даму жолын жалғастырады. Әлемнің барлық түпкір-түпкіріндегі елдерді жинаған ЕХРО-2017 көрмесі біздің мемлекеттің төрінен орын алды. 115 мемлекет ат салысқан көрмені тамашалауға 3 миллионға жуық туристтер келген еді. Болашақ энергиясы тақырыбында өткен аталмыш көрменің керемет туындылары қазірде Елордамыздың сәнін келтіріп тұр.

Бағзыдағы қиыншылықтың есебін бергендей, мемлекетіміз қазір күннен күнге көркеюде. Халықтың жағдайы да жақсарып, жұмыспен қамтылу көбейіп келеді. Тіпті жас кәсіпкерлерді қолдау мақсатында құрылып жатырған бағдарламалар да бар. Азаттықтың ақ туын желбіреткеннен кейін бірнеше ұйымдардың мүшесі атандық. Әлем танырлық мемлекетке бірте-бірте айналып келе жатырмыз. Мемлекеттің тарапынан қарапайым халықты қолдау жұмыстары өте көп. «Болашақ – жастардың қолында» - деп, әсіресе жастармен көп бағдарламалар өткізіледі. Мысалға, Елбасымыз: «Жастардың барлық санатын қолдауға арналған шараларды толық қамтитын әлеуметтік сатының ауқымды платформасын қалыптастыру керек. 2019 жылды «Жастар жылы» деп жариялауды ұсынамын» деген болатын. Сөйтіп, Жастар жылы жарияланып, бірнеше ауқымды іс-шаралар жүзеге асты. «Біз туған мемлекетіміздің тәуелсіздігін баянды етуге, қуатын арттыруға, оның игілігіне, халықаралық қауымдастықтағы беделінің өсуіне қызмет етуге парыздармыз» деген Елбасының сөздері үнемі рухани күш беріп, қуаттандырып отырады. Жалынды жастардың осы сөзді ұран етуі де қуантады.

«Біздің мақсатымыз айқын, бағытымыз белгілі, ол – әлемдегі ең дамыған 30 мемлекеттің қатарына қосылу» деп, «Болашаққа бағдар: Рухани жаңғыру» мақаласын

жариялап рухани түрде дамуды қолдаған, «Мәңгілік Ел» идеясының авторы Елбасы Н.Ә.Назарбаев 28 жыл елді басқарып, 2019 жылы наурызда өкілеттілігін тәмамдайды. Қазіргі таңда ол – «Тұңғыш президент – Елбасы» деген атаққа ие. Қазақстан Республикасының жаңа президенті болып Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаев сол жылдың 9-маусымында сайланған болатын. Әрине, тәуелсіздіктің тұсауын кесіп, біз танығалы бері президент болған адамның тақтан кетуі, біз үшін төбемізден түскен жайт болды. Десе де, еңселі елдің патриоты болған жанның президент болып, жерінің дамуы үшін жасап жүрген ерен еңбектеріне қарай отырып, жаның тынышталады.

Тәуелсіздік... Осы сөзді естігенде жаным түршігіп, денем тітіркеніп, көзіме жас келеді. Себебі, көз алдыма аға-апаларымыздың қалай қиналғаны есіме түседі. Сол кезеңде болмасам да, барлығын көзіммен көрмесем де, жаныммен сезінемін. Олардың қайтпас қайсарлығы мен батылдықтары таң қалдырады. Біз, негізінен, бақытты ұрпақпыз. Осындай тұғыры биік тәуелсіз елде өмір сүріп келеміз. Шүкір, соғысты көрмей өсіп келеміз. Еркін тұрып, еркін жүретін унитарлы, егеменді елдің ұрпағымыз. Сол бақытты ұрпақ бүгінде кешегі батырын ұмытпақ емес. Қайрат, Ляззат, Ертай, Сәбира сынды тағы да басқа ержүректі Желтоқсан құрбандарының құрметіне жыл сайын 1 минут үнсіздік жариялап, еске алып тұрамыз.

Тәуелсіздік – ұлттық тіліміздің, дәстүріміздің, салт-сананың мызғымас тірегі, күші, алтын діңгегі, халықтың бақ жұлдызы. Тәуелсіздіктің әрбір жылының біз үшін мәні бөлек, маңызы айрықша болады. Әрбір жылдың өзінің жемісі мен жеңісі бар. Патриот жастары бар еңсесі биік елдің әлі де алар белестері өте көп. «Мен жастарға сенемін» деп Мағжан атамыз сенгендей, мен де өскелең ұрпаққа сенімдімін. Озық елдің білімді ұрпақтарының алғысы мемлекетті дамыту жолындағы таянбаған еңбектері болмақ.

Тоқсан ауыз сөздің тобықтай түйінін келтіретін болсақ, биыл міне, тұғыры биік тәуелсіздігіміз 30-жылға аяқ басып отыр. 30 жылда жеткен жетістігіміз ауыз толтырып айтарлықтай. Десе де, жас мемлекеттің әлі де алар асулары, бағындырар белестері қыр артында. Еліміздің еңсесі еш түспей, әрдайым дамудың жаңа сатысында тұрсын деп тілеймін. Бастысы, еліміз аман, жұртымыз тыныш болсын. Халқымыздың денсаулығы бәрінен де жоғары. Тек 30 жылда келіп тұрған бір сынақ – осы бір індеттен еліміз аман, түгел шықсын деймін.

«ТӘУЕЛСІЗДІК - ТҰҒЫРЫМ!»
Ешмұхан Әлфия Бекболсынқызы,
Ақтөбе

«Бізге азаттық азаппен, арпалыспен келген. Тәуелсіздік тәуекелге түскен. Сондықтан да бұл бақытымыз баянды, ұзағынан сүйіндіреді деп сенеміз», - деген Тұңғыш Елбасы Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың сенімін ақтайтын жас ұрпақ мына бізбіз.

Тәуелсіз ел ұланы - мен Ешмұхан Әлфия Бекболсынқызымын. Қазақтың құлан жортса тұяғы тозатын, қыран ұшса қанаты талатын ұлан-ғайыр даласындағы Ақтөбе облысы, Байғанин ауданы, Қопа ауылының қара қызымын. Республикамызда 132 ұлттың балалары тату өмір сүреді. Біз - бақытты ұрпақпыз!

Тәуелсіздік бізге оңайлықпен келген жоқ. Ата – баба қанымен келді. Атап айтсам:

XVIII – XIX ғасырларда халқымыз еркіндік пен тәуелсіздігінен айырылды. Халқымыздың басынан қара бұлт серпілмеді.

Бірақ Ресей мемлекеті өз мақсаты үшін жерімізді отарлап, халықты аяусыз езгіге ұшыратты. XX ғасырдың 1916 жылы маусым жарлығына «Жігіт бермейміз» деп қарсылық көрсеткендер оққа ұшырады. Қаншасы өз жерінде қырғын көрді.

1917 жылдан кейін де қуғыншылыққа ұшырап, мыңдаған жандар ата –жұртын тастап кетуге мәжбүр болды. 1932 – 1933 жылдарда болған адам айтса нанғысыз ашаршылықта 9

миллиондай халықтың жартысына жуығы опат болды. Зиялы қауымды қынадай қырған 1937 – 1938 жылдарды қинала еске аламыз.

1941 – 1945 жылдар аралығында адамзат тарихында болмаған алапат соғыста менің үлкен атам Төрин Құлданда қатысып, қазақ ұландарының ерекше ерлік көрсеткенін өз көзімен көрген.

1986 жылы желтоқсанда қанды оқиға болды. Елдің егемендігін аңсаған жастар ұлттық намыс құдіретін әлемге паш етті. Ол көтеріліс қазақ халқына кең байтақ жерімізге, жан - жақтан көз тігушілер аз болған жоқ.

Көтеріліске қазақ елінің жас ұлдары мен қыздары шықты. Сол жастар яғни біздің аға-апаларымыз: Қайрат Рысқұлбеков, Ербол Сыпатаев, Сабира Мұхамеджанова, Ләззат Асановалар болды. Бұлар Отан үшін, Туған жер үшін, ана тіліміз үшін, біздердің болашағымыз үшін үлкен ерлікпен қаза тапты.

1991 жылы 1 желтоқсанда Республика жұртшылығы Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевты Республикамыздың Президенті етіп сайлады.

Осы жылдың 16 желтоқсанында Қазақстан Республикасы Жоғарғы кеңесі елді «Тәуелсіз, демократиялық және құқылы мемлекет» деп жариялады.

Бір кезде жығылған Орданы қайта тігіп, құлаған туды қайта тіктеп өз жері, өз тілі мен діні, рәміздері, президенті мен ата заңымыз өз күшіне енді.

Тәуелсіздікке 29 жыл толды.

Тәуелсіздік! Қандай киелі сөз. Осы бір құдіретті сөздің тереңіне көз жіберіп, ой елегінен өткізсек, ата — бабаларымыздың ғасырлар бойы асыл арманы, азаттық жолында құрбан болған талай боздақтардың ұрпақтарына қалдырған аманаты екені сөзсіз. Аманатты сақтап, болашаққа жеткізу біздің міндетіміз.

Тәуелсіз елдің тұғыры биік, бірлігі бекем, ерлігі ерен болуына тамшыдай болса да өз мүмкіндігімізше үлес қосу үшін, білімді терең меңгеруге ұмтылудамын. Саналы, намысты азамат боларыма сенемін. Өйткені, мен тәуелсіз елдің ертеңгі тұяғымын.

Халқымыз «XXI ғасыр – білім ғасыры» деген. Тағдырдың тас камалын бұзуға, білімді, өнерлі болуға күш- жігерімді жұмсайтын азамат боламын. Бүгінгі таңда осындай бақытты, барша әлемге үлгі бола алатын елде тәрбие, білім алып жатқанымға өте ризамын.

Менің елім - Мәңгілік Қазақстан! Бұл әрбір дала перзентінің көкірегінде мақтаныш пен айтатын сөзі. Сіздерді Атомсыз Қазақстан еліне 30 жыл, көк туымыздың көгімізде желбірегеніне 30 жыл толуымен құттықтаймын!

Тәуелсіздік – тәңірімнің сыйысың,
Сыйынса адам бір өзіңе сыйынсын!
Тұғырыңнан таймай мәңгі жарқырап,
Барлық қазақ қазығыңа жиылсын.
Қайрат, Ербол, Сәбира, Ләззаттарың,
Ұмытылмас ешқашан батырларым.

132 ұлттың баласын тең ұстаған,
Аман болсын Тұңғыш елбасы Нұрсұлтаным.

Тәуелсіздік аға – апамның қанысың,
Тәуелсіздік ақын, жыршы әнісің.
Тәуелсіздік ата – бабам арманы,
Тәуелсіздік « Мәңгілік ел» бағысың.

Тәуелсіздік бақ сыйладың басыма,
Астың міне, 30 жастанда,
Сенім артқан болашағы қазақтың

Өлмей мәңгі жүрші ғасыр- ғасырға! –деп шын жүрегімнен жарып шыққан жыр шумағымен эсседе аяқтаймын. Елімде болып жатқан індет, Тәуелсіздігіме қол сұқпаса екен, Тәңірінен тілерім сол!

Тек әрдайым елімнің көгінде жарқыраған арай күн, жерінде желбіреген көк байрақ мәңгілік болсын, халайық!

ОРДА БҰЗҒАН ТӘУЕЛСІЗДІК
Тілеубергенова Алтынай Марғұланқызы,
Қарағанды

Адам баласы мынау дүниенің тұтқасын ұстап, өмір есігін ашып, алға қадамдарын басқан сәттен-ақ, уақыт еншісінде өмір кешеді. Адам күледі, жылайды, қуанады, мұңаяды, алдыға мақсаттарын қойып, соған жетуге еңбек етеді, өмірдің мәнін іздейді. Расымен, байқап отырсақ, тәуелсіздіктің құрдастары орда бұзар жасқа келіпті. Тәуелсіздік дүниеге келген сәттен бастап, қазақ елі жаңаша заман ағымына қосылды, өз қолы өз аузына жеткен сәбише тәй-тәй қадам басты.

«Мен тәуелсіз елдің ұрпағымын!» деп көкірегін керетін еркін елдің ұл-қыздары қандай бақытты деген ой санамнан қылт етіп көрінді. Ата- бабаларымыз сан ғасырдан азаттығын аңсаған, қазақтығын мақтаған, ана үлгісін сақтаған, ата сөзін жақтаған қайсар елміз. Қарагөз қыздарымызды еш уақытта жылатпаған, елдің туын еркін ұлдары құлатпаған елміз. Абайдай дана, әлемге танымал бас ақыны, Сүйінбайдай тіліп түсер айтыс жүйрігі, Жамбылдай жыр алыбы, Мұқағалидай өлең сөздің ақиық ақыны, ұлдарының атқа шапса, берік қысар тақымы бар ұлы елдің ұрпағымыз. Үш жүзінің арасын үтір ғана ғана бөлетін қазақ елі, рудан құралып, ұрыстан шындалып, бәйгеге шапса озбай қоймайтын, домбыра тартса жүректен сөз қозғайтын, дінін ешкімге қорлатпайтын, еңбектен тершіген маңдайын күн қақтайтын халықпыз.

Қазақ жайында сөз қозғасам, арқам жанып, намысым биіктеп, арым асқақтап, жырым судай төгілетіні тағы бар. Бір қарияның ғұмырымен тең келетін жетпіс жыл бойы біздің халық бодандықтың ауыр тұманын көрді. Болашағы көңілге күмән салатын бұлыңғыр, тілі күрмеусіз бүлінгір болмасын деп, ұлты үшін өр кеудесіндегі қайсар жанын, бар дүниемүлік малын, алпыс екі тамырындағы сынаптай сырғыған асыл қанын сарп еткен қаншама азамат болды десеңізші?!

Тәуелсіздік бізге «Алма піс, аузыма түстің» жолымен келе қалмағаны анық. Ендеше, тәуелсіздікке қол жеткізу барысында біздің халық нендей жолдардан өткенін жіліктеп, бөліп көрсетіп өтейін: Кешегі Күлтегіндердің текті қаны бойында тулаған, азаттықа ұмылған дала ұландары Сақтардың сарынын сақтаған, айтқанынан айнымаған Қыпшақтардың даласындай дархан көңілі бар еліміз тарихтың алтын кітабының талай-талай парағын аударып тастағаны хақ. Ұлы Жібек жолының бойында өз мәдениетімен ерекшеленген, әдебиетімен текшеленген ел де болдық. Керей мен Жәнібектей хандарымыз кезінде Қозыбасыға елдің туын тіккенде, түптің-түбінде жер бетінде ҚАЗАҚ дейтін азат халықтың өз егемендігін, тәуелсіздігін, бас бостандығын алатынын білген де болар. Одан соң, Қасым ханы «Қасқа жолын» қазаққа бағдар еткен, Есім ханы «Ескі жолын» атап өткен, Тәуке ханы тағылымын көрсеткен «Жеті жарғысын» айтпай өту күнә болар. Бұқардай жырауларымыздың бір ауыз сөзіне тоқталған бұқара халықтың жолы одан әрі өрнектеліп, жалғасын тапқан. Абылайдай асыл текті ханы бар, Қанжығалы Бөгенбайдай жауға қарсы шапқан ері бар, Шапырашты Наурызбайдай ұлы бар, Қаракерей Қабанбайдай нары бар алқалы жұрттың ұлт тарихында өзіндік салмағы бір бөлек. Төбе би боп ел бастаған, Әйтеке боп аға жолын құрметтеген елміз. Қазыбек бидей шешеніміз екі елдің арасын бір сөзбен қосқанда, біздің ешкімге соқтықпай жай жатқан ел екенімізді, елімізден құт-береке қашпасын деп, еліміздің шетін жау баспасын деп найзамызға үкі таққан, ұлын құл, қызын күң етуге ешқашан жол бермейтін ел екендігімізді атап өткен. «Ақтабан шұбырынды, Алқакөл сұламалының» қасіретін де көріппіз. Қазақ даласының кең төсінде, жарадай қаптаған Патшалық Ресейдің бекіністерін, елді қинап, еркіндігінен айырған лас

істерін де ұмытуға келмес. Жаумен арпалысқан Махамбеттің қылышымен домбырасын қатар алып жүргені, озбыршыларға қарсылық көрсеткен Кенесарының жан-қиярлық ерлігі естен кетпес. «Білімді өлсе, қағазда аты қалар» дегендей, Алаштың ардақтылары Әлиханның, Ахметтің, Міржақыптың бұл тарих көшінде салған сара соқпағы бар. «Ел басын күн туса, ер етігімен су кешер, ат ауыздығымен су ішер демекші, екінші дүниежүзілік соғыста ұлтарақтай болсын жерін қорғап, жауын қынадай қырған сәт те болды.

1986 жыл. Қыс. Бейбіт шеруге шыққан жастардың тарих бетінде із болып қалған жазықсыз қаны. Абайша айтқанда, соқыр, мылқау аязды қыс. Желтоқсанның сол бір өкпеңнен үрген ызғарлы желі. Желтоқсан көтерілісінің тәуелсіздікті еске алатын тұста алатын орны ерекше.

Міне, көріп отырғаныңыздай, тарихтың тереңіне түсе кетсем, түбін тапшаспын. Қазақ даласында жатқан әрбір тастын, сол тастың бетіне түскен әрбір сызаттың да өзіндік тарихы бар. Қазақстан Республикасының тұңғыш президенті Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың мынадай сөздері бар: «Біз бәріміз бір атаның – қазақ халқының ұлымыз. Бәріміздің де туған жеріміз біреу: ол қасиетті қазақ даласы. Бұл дүниеде біздің бір ғана Отанымыз бар: ол тәуелсіз Қазақстан». Ұлт басшының осындай іргелі пікірін арқа тұтпау мүмкін емес. Бір ананың қос қозысындай, қай елмен болсын, емен жарқын араласып, «Қызғыз – қазақ бір туған» деп бауырлассақ, «Өзбек – өз ағам» деп тағы тату тұрдық. Тағдыр тауқыметін кешіп, жерінен айрылып, барар жер, басар тауы жоқ қаншама ұлт өкілдерін бауырымызға бастық. «Тар жерде табысқан кең жерде көріседі» деген мақал бекер айтылмаса керек-ті. Сол себептен де болар, әрбір ұлттың теңдігін сақтаған Қазақстан халқы Ассамблеясын құрдық.

Қазақстан Республикасы аңсаған тәуелсіздігін 1991 жылдың желтоқсан айының 16-шы жұлдызында жариялады. Ақ түйенің қарны жарылып, ауызымыз аққа жарыған тұста, алғашқылардың бірі болып, түрік бауырларымыз тәуелсіздігімізді мойындады. Сол сәттен бастап, Қазақстан өзінің Ата заңы Конституциясын жариялады, мемлекеттік тілді бекітті, ұлттық валютасын қабылдады. Төл рәміздерімізді жариялады. Әнұранымыз жүрек тұсында жатталып, көк туымыз Ақорданың маңдайында желбіреп, елтаңбамыз елжіреп тұрды. Осы тұста, туымыздың ашық аспанның түсіндей көгілдір, жиегін ұлттық құндылығымыз ою өрнектеген, қақ ортасында жарқыраған сары түсті бейбітшіліктің күні орналасқан, сол күннің астында еркіндіктің символы Қыран құс қалықтағанын айтып өткім келеді. Бір ұлттың бар болмысын бір туға сыйдыра білу – асқан шеберлік дер едім. Мұндай жүйрік қиялға, ұшқыр ойға таңдай қақпай қалмассың.

Халқымыздың әдебиеті мен тілі тәуелсіздігіміздің арқасында біршама зерттеліп, ақтаңдағы айқындалды. Сонау ғасырларда жырланған Тонықок, Білге қағандар туралы деректер табылып, жырауларымыздың жыр жауһары зерттелді. Кең даламыздың ерке ұлдары болған сал-серілеріміздің салтанатын ұлықтап, қаламгерлеріміздің бірегей туындыларын жарыққа шығардық. Тіліміздің жанашырларының еңбегін еш кетірмей, тіл мәселесін қолға алып, мыңдаған сөздіктер, анықтағыштар, ережелер жинағын жаздық. Қос ішегі күмбірлеген, үні дүбірлеген, жеті пернесі қазақтың жеті атасындай, мойны құс патшасы аққудың мойнындай ұзын, қазақтың қара домбырасының да қадірін өрістеттік. Қорқыт қылын шерткен, қоңыр үнді қобыздың да мерейін көтердік. Қазақстанның киелі жерлерін ұлықтап, «Мәдени мұралардың» санын көбейтіп, «Рухани жаңғыруларды» бастан кешірдік.

«Елу жылда ел жаңа, жүз жылда қазан» демекші, бар қиындықты артта қалдырып, өткеннің еншісіне беріп, біз тәуелсіз ел болдық. Тәуелсіздік болған 30 жылдың ішінде, біздің жас әрі қуатты еліміз отыз жастағы ер-азаматтай орасын бұзды деп толық айта аламын. Осы жылдардың ішінде төл тарихымызды қалпына келтіріп, өшкенімізді жандырып, өлгенімізді тірілттік. Тіліміз бен рухани мұрамыз – әдебиетімізді қайта аяққа тұрғыздық. Дінімізді айқындап, ісімізді алға өрлеттік. Елде тұрақтылық орнатып, болашаққа еркін қадамдар жасап, жоспар құрдық. Музыка, би, сурет, сәулет саласын

жалпы алғанда, өнер ағымын одан әрі асқақтаттық. Еуропаға көз тастап, білім мен ғылымның салтанат құруына жол аштық. Жаһанның шартараптарында болып жатқан ғылыми прогресстің бәрін біртіндеп игердік. Өзіндік ерекшелік, ұлттық болмыс қалыптастырдық. Тақыр даладан Нұр-Сұлтандай еңсесі биік ел ордасын тұрғыздық. Жер ананың игілігін игеріп, өнеркәсіптің көзін таптық. Ұлт мақтаныштарының атын ардақтап, құрмет тұтып ЖОО атауларына қостық, арнайы мекемелер аштық. Жаңашыл заманның ағымына ілесіп, ұлттық тілімнің әліпбиін латын қарпіне де ауыстырып жатырмыз.

Көріп отырғанымыздай, алған асуымыз, бұзған ордамыз аз емес. Алайда, мен бұл өркендеуді, дамудың тек бастамасы деп білемін. «Отызында орда бұзған қырқында қамал алады» демекші, он жылдан кейін Қазақстанның келбеті одан әрі ажарланып, шырайлана түседі деп кәміл сенемін. Тозар елдің жанжалы бітпес, озар елдің арманы бітпес. Мағжан атамыз айтқан, еліміздің арыстандай айбатты, жолбарыстай қайратты, қырандай күшті қанатты, тұлғалары талапты да талантты жастарына сенемін! Сондай жастың бірі – мына өзім. Өзім де ұлтымның ұлы келешегі үшін қолымнан келгенше ат салысамын. Сөз қадірін көтеріп, тіл тұғырын биіктетемін! «Көш жүре түзелер» деген халық мақалы бар. Ал, халық айтса, қалт айтпайды. Біздің тарихымыздың көші әле де жалғасар, талай-талай ғасырлармен санасар. Ендігі жерде, бой емес, ой жарыстыратын заманда, еліміздің еңсесін биік, намысын қымбат қойып, ұлтымызды ұлықтаудан жалықпайық! Еліміздің ішін алтын бесік етіп, өзге елде сұлтан болғанша, өз елімізде туған халқымыздың менмін деген нарқасқа азаматтары мен азаматшалары болайық дегім келеді!

«ДОРОГОЙ ПЕРВОГО ПРЕЗИДЕНТА»

Жаксылыкова Нурила Есимовна,

Ақтөбе

«Не спрашивай, что страна может сделать для вас, а спрашивай, что вы можете сделать для страны»

Дж.Кеннеди

Независимость - понятие святое, сакральное. Это мечта, надежда и вера, которые наши предки жаждали на протяжении многих веков. Она - золотая опора свободы, наша главная ценность. День Независимости является особенным праздником для всех граждан нашей страны, поскольку независимость далась нам непросто и потребовалось больше двухсот лет чтобы ее получить.

В 2020 году наша страна отметила 25 летию со дня образования Ассамблеи народа Казахстана, деятельность которой была направлена на достижение стабильности и интеграции общества на основе общественного согласия и единства. Этот ключевой элемент стратегического курса Первого Президента Казахстана - Елбасы Нурсултана Назарбаева позволил в невероятно сложных условиях преодолеть период постсоветского транзита и построить независимый Казахстан. Его эффективность и правота доказана историей.

Когда вглядываешься на пройденный четверть вековой путь Ассамблеи невольно вспоминаешь слова Нурсултана Назарбаева: «Мы на стыке тысячелетий превратили в реальную истину мечту предков и создали независимое государство. Представители разных этносов, которых свела судьба, объединила история, на заре независимости вместе закладывали фундамент общей Родины. Мы создали уникальную казахстанскую модель единства, мы считаем дружбу нашим достижением, разнообразие – богатством. Опыт Казахстана, оказавший огромное влияние на глобальный мир своими мирными инициативами, стал примером для мировой общественности. Конечно, эти достижения нам давались нелегко, для того чтобы наша страна превратилась в точку мира и стабильности большой вклад вносит Ассамблея народа Казахстана». Интеграция представителей этносов, дальнейшее обеспечение стратегической преемственности в политике мира и согласия для Ассамблеи остается

ключевым ориентиром и в рамках юбилейного года . Для укрепления межэтнических отношений, популяризации казахстанской модели общественного и общенационального единства в этом году предусмотрены мероприятия республиканского уровня в различных форматах .

Основной проект юбилейного года - « Народная экспедиция « Дорогой Первого Президента » направлен на закрепление в общественном сознании выдающихся заслуг Первого Президента – Елбасы Н.А. Назарбаева в основании и построении независимого Казахстана . Главный лейтмотив , суть и содержание народной экспедиции Елбасы и народ . Если главным чаянием народа , мечтавшего освободиться от оков колониализма , была Независимость , то на пути к этой свободе – опорой народа был Елбасы . Поэтому проект нацелен на раскрытие роли Елбасы в построении независимого Казахстана и популяризацию политики единства и согласия среди населения , особенно, молодежи .

Безусловно , одной из целей проекта было определено укрепление массовом общественном сознании общенациональных консолидирующих ценностей единства и согласия на основе программных концептов Елбасы « Общество Всеобщего Труда » . « Мәңгілік ел », «Слово о Независимости», «Размышления у подножья Улытау» из них верными друзьями Казахстана. Их воспоминания также собирались в рамках проекта .

Цель проекта - организация в год 25 - летия Ассамблеи народа Казахстана цикла информационно - пропагандистских общественно - политических , научно просветительских , культурно - массовых мероприятий по вопросу укрепления и развития казахстанской модели общественного согласия и общенационального единства Первого Президента - Елбасы, Председателя Ассамблеи народа Казахстана Н.А.Назарбаева для широкой популяризации политики мира и единства среди населения , особенно, молодежи .

Многие выступающие отметили , что под руководством Елбасы Казахстан из бывшей сырьевой республики СССР превратился в современную страну - состоявшееся государство . Международно - признанные границы , суверенная национальная государственность рыночная экономика , демократическое устройство и высокий международный авторитет – связаны с именем и авторитетом Нурсултана Назарбаева .

Безусловным успехом Елбасы стал перенос столицы, который стал точкой роста для всего Казахстана и уже в 1999 году добилась мирового признания . Город был удостоен награды ЮНЕСКО «Город мира» за показатели в социально - экономическом , политическом и культурном развитии . Наша страна вошла в число 50 - ти самых конкурентоспособных стран мира и в группу стран со средним уровнем развития . Казахстан вошел в число самых безопасных стран в рейтинге ядерной безопасности . По инициативе Казахстана ООН объявила 29 августа Днем международных действий против ядерных испытаний . Наша страна стала участником авторитетных и влиятельных международных организаций . Когда Казахстан председательствовал в ОБСЕ , он стал первой страной Центрально - Азиатского региона , где прошел САММИТ ОБСЕ после десятилетнего перерыва Казахстан стал первой страной СНГ , которая провела специализированную выставку ЭКСПО . В ней приняли участие 115 городов и 22 международные организации , а также более четырех миллионов человек . Из них 500 тысяч зарубежных гостей . За период Независимости Казахстан привлек более 300 миллиардов долларов иностранных инвестиций . Все то связано с именем Елбасы .

Проект , который был задуман и реализован Ассамблеей народа Казахстана « Народная экспедиция « Дорогой первого Президента », призван еще раз вернуть истории те шаги и решения Елбасы , которые определили стратегическую линию на укрепление независимости Казахстана , развития экономики , социальной сферы и общества в целом. Важной частью этого курса было определение взаимодействия этносов в условиях разорванных связей между бывшими республиками СССР, полыхающих кровопролитных столкновений на основе межнациональных конфликтов на территориях вновь созданных государств, получивших свою независимость.

Мы говорим ныне о заслугах дальновидного политика Первого Президента Казахстана Нурсултана Назарбаева, благодаря которому в настоящее время нашу страну признают и

уважают самые сильные государства во всем мире. Я родилась в независимом Казахстане и всю свою сознательную жизнь живу под голубым флагом Независимости. Сейчас я заканчиваю школу и передо мной раскрываются большие перспективы. Я в том возрасте, когда хочется многое осмыслить, понять, узнать. Но одно я знаю точно: я не вижу своего будущего вне Родины.

ТӘУЕЛСІЗДІК ТӘУЕКЕЛШІЛДЕР СЫБАҒАСЫ **Шаймерден Айнұр Шаймерденқызы,** **Ақтөбе**

Мен көгінде байрағы желбіреген тәуелсіз Қазақстанның азаматымын. Азияның кіндігінде орын тепкен, картадан ойып орын алған, ұлан –байтақ жердің иесі, «қазақ» деген ұлы халық перзентімін. Осындай ұлы халықтың ұланы болу бақытына мен қалай ие болдым? Сол сұраққа жауап іздеп таихқа сапар шексек қалай болмақ? Тарихтан батырлар айбынын көріп мақтанар ма екенбіз? Әлде бабалар аңсаған тәуелсіздік жасын көріп мұңға батар ма екенбіз? Не болсада өткеннен өнеге алмай болашаққа батыл қадам басу айыптық болар. Тәуелсіздік Тәңір сыйы. Осы “тәуелсіз” деген сөзді Қазақстан сөзіне тіркес қылып айтудың өзі қаншама уақыттың өтумен, қаншама тердің тамуымен, қаншама қанның ағуымен келді. Міне “Тәуелсіз Қазақстан” тіркесін мақтана айтып, еліміздің тәуелсіздік бесігінде тербелгеніне 30 жылда толыпты. Осы 30 жылдан бұрынғы қазақ өмірі кітаптарға жазылған қиын шақтардың тарихы.

Қазақ халқының іргесі сөгіліп, бірлігі мен ынтымағы кетпеуі жолында дала заңгерлері Төле би, Қазыбек би, Әйтеке билер тер төкті. «Бірлік бар жерде тірлік бар», «Бірлігі жоғары елді жау алмайды» деген қазақ халқының мақалдары да халқымыздың қашан да жұмыла бірлесіп ел тізгінін өзгеге бермегеніне дәлел бола алды. XX ғасыр да қазақтар үшін өзінің қанды қылышын сүйретіп жетті. Бейбіт өмір орнап, жағдайымыз түзелді-ау деген шақта еліміз Кеңестік биліктің қатал ықпалына түсті. Сонда да тайынбай, еңсесін түсірмей тәуелсіздік алатынына сенімін жоғалтпаған ержүрек халқымыздың арасынан шыққан зиялы қауым өкілдері биліктің бұрыс жақтарын беттеріне басып, кемшіліктерін әшкерелеп, мемлекеттің еркіндігіне қол жеткізуге әрекет еткені үшін өлім жазасына дейін кесілді. Мұны құлағымен естіп, көзімен көріп отырса да өзге жастар айтқанынан қайтпай, батыр баба ұрпағы екенін танытып, туған жерін өз жанынан биік қойды. Әлихан Бөкейхановтың «Біздің жұрт бостандық, теңдік, құрдастық, саясат ісін ұғынбаса, тарих жолында тезек теріп қалады» деген сөздері қазақтың тәуелсіздікке ұмтылудағы қадамының маңызын ұғындырады. Осындай ұлт жанашырлары Қазақстанды өз билігі өз қолында болатын, ежелден келе жатқан мәдениеті мен салт-дәстүрлері, әдет – ғұрыптары толықтай сақталған мықты, ынтымағы жарасқан, егемен мемлекет ретінде көруді аңсаумен өтті. Тәуелсіздіктің бізге не бере алатынын түсінген асыл текті бабаларымыз оның жолында жан аямай күресіп бақты. «Осы кісілер тірі болғанда қалай болар еді?» деген сұрақ көкейімізден кеткен емес.

Тәуелсіздікке дейінгі дәуірлерді топтастыра бөлетін болсақ қай уақыттада халқымыз тәуелсіздіктің отына күйіп, желіне тұншықты. Басқа ғасырдағы отаршылдықты айтпасақта XX ғасырдың басында-ақ ашаршылық қазақты үш рет айналып соқты. Алғашқысы 1917 – 1919 жылдардың аралығында болды. Кеңес Одағы құрылуының алды-артындағы соғыс пен малының талан –таражға түсуі – көшпелі халықтың аштыққа ұшырауына себеп болды. Екіншісі – 1921 –1922 жылдары, Кеңес Одағында болған құрғақшылықтан мал қырылып, қазақтар жиі қоныстанған облыстар тағы ашаршылыққа ұрынады. Үшіншісі – 1932 –1933 жылдардағы Кеңес Үкіметінің қазақ ұлтын жойып жіберу мақсатында ұйымдастырған ашаршылығы. Одақ басшысы Сталин бастаған орталық билік Голощёкинді Қазақстанға басшылыққа жіберіп "кіші қазан" төңкерісін

ұйымдастырды. Осыншама қиындықтың қыл көпірінен ілініп-сүрініп жүріп, өздерінің құр сілдері қалсада іштерінде қазақы қайрат пен нағыз намыс тәуелсіздікке деген сенімнің отын өшірмеді. Тарихты қазбалап, тереңіне сүңги берсек сол болған оқиғалар миыңда қойылым жасап, көзіңе еріксіз жас әкеледі. Денең түршігіп, сол мезеттің желінің өтінде қалғандай күй кешесің. Тәуелсіздік жолындағы күрестердің бірі де бірегейі 1986 жылғы желтоқсан көтерілісі. Қазақ жастары билік басшыларының шешімімен келіспегендіктен наразылық білдірді, Қазақстандағы билікті қазақ басқаруы керек деп кеңестік билікке ашық қарсы шықты. Аланды өз қандарымен жуған жандардың жанқиярлық ерлігі арқасында жаужүрек батыр ұрпағы екенімізді дәлелдеп, бодандықтан арылып, бостандықта өмір сүру бақытына ие болдық. Осылайша көптен күттірген тәуелсіздікке қолымыз тек ХХ ғасырдың соңында ғана жетті.

1991 жылы ел тәуелсіздігін алған кезде халық болып қана қуанған жоқпыз. Қазақ елінің өз алдына республика болуын қалаған әрі ең бірінші болып мойындаған Түркия. Бұл тәуелсіздікті бір ел ғана емес, бүкіл ел болып қолдайды деген сөз. Ал іргесі қаланған жаңа республиканың әрі қарай өмір сүруі үшін ерен еңбек керек. Ол оның ішкі және сыртқы әлемі, экономикасы, ақшасы деген секілді көптеген құндылықтарға келіп тіреледі. Аталған құндылықтарды отыз жыл ішінде үлкен мақсатқа айналдырған еліміз астанасын да бекітті. Тіпті бүгінде Нұр-Сұлтан арман қалаға айналды. Апортына бүкіл ел сүйсінген Алматының өзін мәдениет пен әдебиеттің қаласына айналдырды. Өзінің ішкі туризмі, теңгесі, ұзын сонар қара жолдары тарамдалып жатты. Арысы қазақ хандығынан бастап берісі егеменді елдің іргесіне дейінгі көшті жалғастырып келе жатқан, атадан тараған ұрпақтың парызы осы аманатты сақтау. Жәнібек пен Керейдің керген керегесін кілем үсті көтеріп, Отанды қастерлеп өту әрбір ұрпақтың міндеті. Қазақта «Отансыз адам ормансыз бұлбұл» деген сөз бар. Орманы жоқ құстың ұясы да, қонар бұтағы да жоқ. Дәл сол секілді тірлік кешу ортасы жоқ ұлттың өмір сүруі мүмкін емес.

Мен өскелең жас ұрапақ осы қан мен терден пайда болған тәуелсіз ел атына лайықты азамат бола алып жүрмін ба? Ал сіз ше? Тәуелсіздік – тәтті сөз ғана емес, ұлттық жауапкершілік. Ата-бабаның сан ғасырлап аңсаған арманы орындалған уақытында өмірге келген біздер бақыттымыз. Бастағы бағымызды бағалап, ел дамуына еркін атсалысуға міндеттіміз. Сол абыройлы даңқа өзімізді лайықты ұстап, тәуелсіздігіміздің көк туын желбіретіп, оның құламауына ендігі кезекте біздер жауаптымыз. Тәуелсіздігімізді сырттың алақөздігінен, іштің алауыздығынан аман сақтап қалу – біздің тарих алдындағы ең басты парызымыз.

«МОЙ НЕЗАВИСИМЫЙ КАЗАХСТАН»

**Социалова Аружан Армановна,
Ақтөбе**

Моя Родина- прекрасная страна Республика Казахстан. Она настолько прекрасна и богата, что ни одно государство не может сравниться с ней. Широкие просторы, высокие горы, бескрайняя степь до глубины души мне дороги, я никогда не перестаю ими наслаждаться.

В недрах моей страны много ресурсов, вся таблица Менделеева. А природа самая красивая во всем мире, здесь у нас и маленькая «Швейцария», и Чарынский каньон, и озера, и заповедные места, можно никуда не выезжать. У нас богатый животный и растительный мир. Произрастают самые удивительные растения, которые встречаются только здесь. И очень жаль, что некоторые животные вымирают.

Богата моя Родина традициями, обычаями, историей. Если углубиться в историю, то ей потребовалось очень много времени, чтобы получить свою независимость. Тысячи людей боролись за свою свободу, боролись за будущее страны. Что только не видел мой народ и нашествие джунгар, голод, смерть, несправедливость, войну. Во время Великой Отечественной войны, мой народ, наравне с русскими, встал на защиту. Десятки тысяч

казахстанцев проявили героизм, смелость и волю к победе. Среди них и мой прадед Саки. Дедушка все время искал своего отца, куда только не писал, но безрезультатно. Только после долгих лет поиска, после смерти деда, мы узнали, что прадед в первые годы войны попал в плен, в Польшу, и там был жестоко убит. И самое главное мы узнали, где он похоронен. А ведь таких без вести пропавших солдат было очень много.

В истории моего народа, было немало героических подвигов. Невозможно не вспомнить героев декабрьских событий. Это Кайрат Рыскулбеков, Ербол Сыпатаев, Сабира Мухамеджанова, Ляззат Асанова и др. Безграничная любовь к родной земле, к родному народу, сохранила в них решительное желание принести себя в жертву на пути к свободе своего народа.

Я думаю, что благодаря таким людям, мы живем в свободном и независимом государстве. Мы всегда должны помнить этих людей и гордиться настоящими героями, патриотами своей страны.

Как хорошо жить в свободной, независимой стране, где все равны. Я думаю, что все мы в ответе за то, что досталось нам от наших предков.

Да, моя Родина свою Независимость получила 16 декабря 1991 года. С тех прошло 30 лет. Очень долгим и тернистым был этот путь, путь к независимости. Я думаю, что благодаря политике Елбасы — Первого Президента Нурсултана Назарбаева наше государство превратилось в государство с развивающейся экономикой и демократическими устоями.

За небольшой срок появился современный город, который стал визитной карточкой страны. Сегодня Нур-Султан — это не просто административный центр, а символ Независимости и развития страны. Город был удостоен награды ЮНЕСКО «Город мира», а такую награду дают таким городам, которые за короткий срок достигают больших результатов в социально-экономическом, политическом и культурном развитии.

Правда, я еще не была в столице, но надеюсь, когда закончится пандемия коронавирусной инфекции, то обязательно поеду вместе с родителями.

Анализируя достижения моей страны, я с уверенностью могу сказать, что Казахстан вошел в число самых безопасных стран в рейтинге ядерной безопасности. В 1995 году по инициативе Елбасы Нурсултана Назарбаева создана Ассамблея народа Казахстана. За считанные годы моя Родина провела ряд многих мероприятий, таких как саммит ОБСЕ, Исламская конференция, Азиада. Тем самым показав недюжинные организаторские и творческие способности, высокий научный потенциал. В 2012 году Казахстан вошел в число 50-ти конкурентоспособных стран мира. В 2017 году Казахстан стал первой страной СНГ, которая провела Международную выставку ЭКСПО. В ней приняли участие 115 государств и 22 международные организации. Выставку посетили порядка четырех миллионов человек, из которых полмиллиона приехали из других стран. Я думаю, что всемирная выставка в Астане станет импульсом для развития бизнеса и экономики. А мою страну ждет хорошее будущее, я верю, что ЭКСПО-2017 будет еще одной золотой страницей нашей истории.

Нам досталось в наследство свободное, независимое государство. Именно от нас зависит, какой будет наша жизнь в будущем, каким станет наш родной Казахстан! А для этого мы должны учиться, получать знания, должны много работать над собой, ведь моей стране нужны грамотные, образованные, компетентные люди. Лично я буду стараться, чтобы внести вклад в развитие моей родины. Мой Независимый Казахстан-это мой дом, моя Родина!

ТӘУЕЛСІЗДІК
Танжарикова Айдана Нурлановна,
Ақтөбе

Тәуелсіздік туын тігуге қаншалықты қажыр-қайрат керек болса, оны құлатпай сақтап қалуға соншалықты қажыр-қайрат керек.

Н. Назарбаев

Тәуелсіздік – бабалар сағынышы мен аңсауы, ұрпақтың қолы жеткен киелі кезең. Тәуелсіздік – таңбасы таста, қаны қара жердің тамырында жатқан күдіретті сөз.

Еліміз тәуелсіздіктің бесігінде тербелгелі 30 жыл болды. Отыз жыл ішінде Қазақстан шекарасын бекітіп, өз алдына дербес, зайырлы ел болды. Бұл атадан келе жатқан ұлы жеңістің жемісі, белгісі. 1991 жылы 16 желтоқсанда тәуелсіздігін алған еліміздің өз президенті, ұлты мен ұлысы, салты мен дәстүрі, мәдениеті мен экономикасы болды. Желтоқсанның желі мен ызғарына төтеп берген жастардың жалынды рухы мен ерліктерінің арқасында егемен, зайырлы мемлекет болып қалыптастық.

Қазақстан жерін мекен еткен көшпелілер мен отырықшылардың бір-бірімен шендескен әлемі ғасырлар қойнауында талай-талай ұлыстар мен ұлағаттарды дүниеге әкеліп, мәдениеті мен діні жаңғыра түлеп, әйгілі күре жолдардың үстінде саудасы қызып, Шығыс пен Батыс арасы тұтастанып жататын болған. Біздің еліміздің жерінен Жерорта теңізінен Қытайға дейін Еуразияны көктей өтіп жатқан «Ұлы Жібек жолының» керуендері тоғысқан кіндік Азияны басып өтетін Қазақстандық телімі болған.

Қазақстанның табиғаты таңғажайып: мұнда аспанмен тілдескен мұзарт шыңдарды, тұңғиығы тұнжыраған жұмбақ көлдерді, ақ жал толқындары асау арғымақтардай көкке шапшыған шалқар теңізді, күні от шашқан шөлейтті, арналы өзен, ну орманды көруге болады. Қазақстан картасы – қазына картасы қазір. Даласы дархан, топырағы қасиетті, қойнауы қазыналы. Қазынаның барлығы да Қазақ жерінің топырағында тұнып жатқанын екінің бірі айтпай- ақ біледі.

Өткен отыз жылда қазақ елі талай белестерді бағындырды. Атап айтсақ тарихи жеріміздің шекарасы халықаралық шарттарға сай бекітілді. Мемлекеттік рәміздеріміз, Ата заңымыз, ұлттық валютамыз және Сарыарқаның кең жазық даласында барша елдің өзінің тез көркейіп өсуімен таң қалдырды. Аты мен даңқы бар әлемге таңылды. Көптеген жоспарлар жүзеге асырылды. Экономикалық жағдайымыз жақсарып, әл-ауқатымыз артты. Қазақ мектептері мен балабақшалар саны артты. Білім мен денсаулық жағдайына аса мән берілді. Өзге елдермен қарым-қатынасымыз жақсарып, саяси және мәдени қатынастар да үдей түсті. Еліміздің барлық саласындағы қызметкерлерге, шет елдің түрлі саладағы мамандарымен тәжірибе алмасуға жағдай жасалды.

Қазақ халқының ұлттық санасы жаңғырып, өзін — өзі тану, өзінің бай ежелден қалыптасқан тарихы мен ұлттық дәстүрлерін құрметтеу, ұлы тұлғаларын бүкіл дүниеге таныту, бай рухани қазынасын әлемдік өркениетпен ұластыру бағытында қыруар шаруалар атқарылды.

Ең бастысы, Қазақ халқымен бірге әр түрлі этностардың да отаны болып табылатын біздің еліміз бүкіл әлемге қоғамдағы татулық пен ынтымақтастықты сақтаудың, әр түрлі ұлттық мәдениеттер мен діндердің үйлесімді дамуына қамқорлық жасаудың жарқын үлгісін көрсетіп берді.

Арысы қазақ хандығынан бастап берісі егеменді елдің іргесіне дейінгі көшті жалғастырып келе жатқан, атадан тараған ұрпақтың парызы осы аманатты сақтау. Еліміздің туы көкте қалықтап, ынтымағы жарасқан ел болуы тек біздің қолымызда.

Сондықтан, егеменді еліміздің қазіргі өскелең ұрпақтарына тәуелсіздіктің тарихын тереңірек түсіндіру, қастерлете білу баршамыздың міндетіміз болуы тиіс.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ТӘУЕЛСІЗДІГІНЕ 30 ЖЫЛ!

Фарабиқызы Аяжан,

Ақтөбе

Байтақ қазақ жері... Жасыл жайлау... Менің қазақ елім...

Қазақ халқының тарихы сонау 1465-1466 жылдарда басталған. Көрмеген қиындығы, шекпеген азабы жоқ менің байтақ елім! Байырғы ақылдылардың, арманы мол қазақ арыстарының мақсатына, мінекей орындалғанына 30 жыл, бақандай 30 жыл! Бұл тәуелсіздікке қол жеткізуіміз біздің ата-бабаларымыздың арқасында деп білемін. Қандай жағдай болмасын, қандай кезең болмасын бәріне бірге жеттік, бірге көтерілдік!

Менің қазақ елім өте мықты ел, тіпті бүкіл мемлекеттер арасында танымал! Қарапайымдылығымен, өзінің жеке салт-дәстүрімен, жекеменшік қара топырақ жерімен, қонақжайлылығымен ерекшеленетін мемлекет деп санаймын. Себебі, біз шынымен де өте қонақжай әрі көпұлтты мемлекеттің біріміз! Әрдайым бірлігімізбен көзге түсетін халқымыз!

Халқым, биыл Тәуелсіздікке қол жеткізгенімізге міне 30 жыл! Бұл өте үлкен жетістіктердің бірі. Себебі, осы 30 жылда талай іс атқардық, көптеген салаларда жетекші рөлге ие болдық, тіпті биік асуларды да бағындырдық. Бұның бәрі біздің Елбасымыздың, қазіргі Президентіміздің және осы жолда тынбай еңбек етіп келе жатқан, қазақ халқын биіктеткім келеді, өзге мемлекеттер танығанын қалаймын деген ізгі ниетті қандастарымыздың және сіздердің талмай іс атқарғандарыңыздың арқасында деп есептеймін.

Осы 30 жылда көптеген дүниелерді бастан кешірдік, көптеген оқиғалармен бетпе бет келдік, бірақ та қайсарлығымыздың, сенімділігіміздің, қайтпас мінезіміздің барында осындай дәрежеге қол жеткіздік! Біздің еліміз үшін 30 жыл басқа елдермен салыстырғанда еш құны жоқ жәй сан секілді. Бірақ та, негізінен алғанда, біз енді-енді үлкен өмірге дейміз бе, қадам басып, енді-енді сол қадамымызға гүл бітіп жатқан кіп-кішкентай мемлекетпіз. Сол 1991 жылы бөлек шығып, өз алдымызға жеке мемлекет боламыз деген шешімді қабылдамағанда, қазіргі жағдайымыз қандай боларын елестете алмаймын да. Өйткені, сол бір 1991 жылдан бастап бізге қарсы болған да, қолдаған да адамдар, ұйымдар жеткілікті. Өзге елдердің қолдауының нәтижесінде осындай белестерді бағындырған керемет мемлекетпіз!

«Біз қастерлі Тәуелсіздіктің отыз жылдығына қадам басамыз. Бұл – баршамызға ортақ өнегелі өлшем, тағылымды кезең. Жаңа мемлекет құруға атсалысқан бүкіл халқымыздың ерен еңбегінің тарихи шежіресі. Сондықтан, мен келесі жылды «Тәуелсіздіктің 30 жылдығы» деп жарияладым. Өткен әрбір он жылдық атқарған миссиясы тұрғысынан ғасырдың жүгін арқалап тұр. Алғашқы он жылдық егемен Қазақстанның өз дербестігін қалыптастыру кезеңі болды. Екінші он жылдықта еліміз тұғырын нықтап, керегесін кеңейтіп, іргесін бекітті. Үшінші он жылдықта мемлекетіміз шын мәнінде кемеліне келіп, әлемдік саясаттың төріне озды» - деп Президентіміздің сөз сөйлеуінің өзі, биылғы жылды «Тәуелсіздіктің 30 жылдығы» деп атауы бекер емес. Расымен де, айтудан жалықпаспын, біздің еліміз Тәуелсіздігін алу жолында көптеген қиындыққа тойтарыс берді, сол қиындықтардың нәтижесінде әлемге әйгілі Қазақстан Республикасы боп гүлденіп келеміз!

Елім, жерім, бұйырса, бұдан да зорына қол жеткіземіз! Құдай оңдап, ұлы державаға айналамыз деп сенемін! Елім, саған айтамын, даму жолында, өрлеу жолында еш мойыма, алға қарай ұмтылуға тырысайық, бәрі де өзіміздің қолымызда! Біз, қазақ жастары, сені

ешқашан төмен қаратпаймыз, әрдайым абыройымыз биік боп, намысымызды қолдан бермейтін ел боп қалыптаса беретінімізге уәде береміз! Сенің әрбір ісіңе балаша қуанып, әрдайым биіктетіп жүретін қазақ елі жасасын!

АЛАШ ЗИЯЛЫЛАРЫ, ТӘУЕЛСІЗ ҚАЗАҚ ЕСІНДЕ
Тұңғатарова Аяжан Аяңқызы,
Ақтөбе

Не көрсем де Алаш үшін көргенім,
Маған атақ – ұлтым үшін өлгенім.
Мен өлсем де, Алаш өлмес, көркейер,
Істей берсін қолдарынан келгенін, – деп Мағжан Жұмабаев жырлаған Алаш арыстары бүгінгі Қазақ тәуелсіздігін көрмегенімен, оның таңы түбі ататынына сенді. Сол үшін Міржақып Дулатұлы «Оян, қазақ!» (Орынбор, 1909), Байбатыр Ержанұлы «Тұр, қазақ!» (Қазан, 1914) және Әбілқасым Арғыни «Жатпа, қазақ!» (Ташкент, 1917) еңбектерін арнап, елдің рухын оятты. Нәтижесінде, алаштықтар артына ертеңгі ұрпағына болашақ бағыт-бағдар ретінде мол мұрасын қалдырды, «Керегеміз ағаш, ұранымыз Алаш» деп барша қазаққа ортақ идеологиялық ұстанымын орнықтырды.

Алаштың асыл аманаты бізге тарихи-мәдени бірегейлігімізді, қарапайым тілмен айтсақ, қазақы қалпымызды қасиеттеп сақтауға міндеттейді, – дей келе олардың алдына қойған мақсат-мүдделері арқылы өткенімізді саралап, болашағымызға назар аударды. Замана қай уақытта да жүріп өткен жолынан сабақ алып, оның маңызды тұстарын үнемі ел жадында ұстау қажеттігін, ұлтымыздың біртуар тарихи тұлғаларын танудың маңыздылығын, оларды қастерлеуді айқындап келеді. Нәтижесінде, Алаш тарихын, оның қайраткерлерінің ұлт игілігіне сіңірген еңбектерін адамзат құндылықтарына айналдыру барысында қыруар жұмыстар жасалды. Бұл арада соңғы жылдары жарық көрген Алаш зиялыларының еңбектерін, оларды зерделеуге бағытталған сүбелі тарихи зерттеулерді, түсірілген кинофильмдерді, документальды фильмдерді, С.Сәдуақасовтың сүйегінің елге әкелінуін және де өзге шараларды атасақ түсінікті болады. Тарихшылар К.Нұрпейістің, К.Есмағамбетовтың, М.Қойгелдиевтің, Д.Аманжолованың монографиялары алаштануды жаңа сатыға көтерді. Әлихан Бөкейханов, Ахмет Байтұрсынов, Бақытжан Қаратаев, Міржақып Дулатов, Халел Досмұхамедов, Жаһанша Досмұхамедов, Мұстафа Шоқай, Телжан Шонанов, Қошқе Кемеңгерұлы, Смағұл Сәдуақасов, Тұрар Рысқұлов, Бақтыкерей Құлманов және өзге де тарихи тұлғалардың қоғамдық-саяси қызметтерінің зерделеніп, оқырманға жетуі – тарихи сананың жаңғыруына септігін тигізді. Мұның барлығы – Ел тәуелсіздігінің арқасы.

Тәуелсіз елдің тұғырының беріктігі білім нәрімен сусындаған өскелең ұрпақтың туған елге деген сүйіспеншілігіне тікелей байланысты. Елбасы: «Бағдарлама неге «Туған жер» деп аталады? Адам баласы – шексіз зерденің ғана емес, ғажайып сезімнің иесі. Туған жер – әркімнің шыр етіп жерге түскен, бауырында еңбектеп, қаз басқан қасиетті мекені, талай жанның өмір бақи тұратын өлкесі. Оны қайда жүрсе де жүрегінің түбінде әлдилеп өтпейтін жан баласы болмайды» дей келе, әрине, туған жердің тарихын білген және оны мақтан еткен дұрыс. Бірақ одан да маңыздырақ мәселені – өзіңнің біртұтас ұлы ұлттың перзенті екеніңді ұмытуға әсте болмайды.

Кешегі заман мен бүгіннің түйген тәжірибесі елін, туған жерін сүйю ғана, оның көркеюіне жол ашады, ұрпақтар сабақтастығын одан әрі дамытады, оны мекендейтін барша ұлтты бір мақсат-мүддеге бағыттайды. Оса арада рухани жаңғырудың еліміздің идеологиялық тірегі екеніне көңіл аударғымыз келеді. Олай болса, Алаш зиялылары көтерген идеялар толығымен бүгінгі қазақ тәуелсіздігімен терең тамырласып жатыр.

ОТЫЗЫНДА ОРДА БҮЗҒАН ҚАЗАҚСТАН
Зинелгаппарова Камиля Асылбековна,
Ақтөбе

Тәуелсіздік дегенде жаны толқымайтын, жүрегі тебіренбейтін, тәні тітіркенбейтін жан жоқ шығар...

Егемендік елімізге ерен еңбектің арқасында келді. Биыл қастерлі Тәуелсіздігімізге 30 жыл. Әр патриот отыз жылда неге қол жеткіздік, біз қандай ел болдық деген сұрақтарды қойып, ойланып жүргені анық. Бұл сауалдардан бөлек, сананы «Мен қандай азаматпын?», «Еліме еңбегім сіңіп жатыр ма?» деген сан түрлі сұрақ мазалайды. Өйткені, 30 жыл – елеулі меже. Ел тарихының жаңа кезеңі. Ендеше, 30 жылдағы жетістігіміз бен тәуекелге бел буған шақтарымызды саралап көрейік.

«Өткен күндердің жыламасы да адамдардың өмірбаяны секілді. Шаттанған шағын, ренжіген сәттерің, үкілеген үміттерің мен асқақ армандарың міне, осының бәрі – ғұмырнама тарихы. Еліңнің тарихы. Мемлекетіңнің тарихы». Бұл Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті – Елбасы Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың Тәуелсіздіктің 25 жылдығына орай шығарған «Ұлы дала ұлағаттары» кітабынан үзінді. Расымен, өткен күн дегенде еске деректі фильмдердегі кадрлар келеді. Көз алдымызда сол кинокартиналарда берілген әсерлі кадрлар ойнап, өзіміз сол мезетте тұрғандай күй кешеміз. Мұның барлығын Тәуелсіздіктің құдіреті деп білем. Еліміздің егемендік алғаны, тәуелсіз ел атанғаны туралы ресми хабарды естігендегі халқымыздың жүзіндегі қуаныш жүрегіңді елжіретіп жібереді. Ерекше толқыныс пайда болып, көзіңе еріксіз жас келеді. Бұл Тәуелсіздіктің киесі болмағанда не болады, солай емес пе? Бейнемұрағаттағы материалдардан, деректі фильмдерден Тұңғыш Президенттің, зиялы қауымымыздың көзіндегі шынайы қуаныш пен қорқынышты көргенде, басымызға бақыт құсының қонғанын, оны бағалай білгенімізді, үкілеген үміт пен артқан сенімнің орындалғанын, арманның ақиқатқа айналғанын түсінесің. Тәуелсіздіктің 30 жылдығы әр қазақстандыққа ең алдымен осындай ой тастайтын сияқты.

Қазақстанның азаттыққа қол жеткізу жолы күрделі болғаны сөзсіз. Егемен ел атану арманы онжылдықтар көлемінде ойға келіп, жүрекке қонбағаны тайға таңба басқандай анық. Ғаламда тәуелсіздікті армандамайтын мемлекет, ұлт бар ма, сірә! Жауап табу қиын, өйткені азат болуды аңсамайтын адам жоқ. Адам түгілі, кейде жануар да жан мен тән азаттығына аңсары ауып тұрады. Демек, Қазақстан сан ғасырлар бойы қол созған асыл арманына қол жеткізді деп айта аламыз. Әрі бұл құбылысты заңды деп атауға болады.

Тұран даласының тарихи иелері – қазақ халқы тәуелсіздіктің тәтті дәмін талай ғасыр мен жыл бойы аңсады. Ел басқарған хандар болашақ үшін сан рет тәуекелге бел буды, батырлар өмірін қиды, жарқын өмір үшін жанын беріп шайқасты. Асыл аналарымыз жарын тірі жанды аямайтын қанды майданға жіберіп, ұрпақ қамын ойлап, теңдессіз тәрбие берді. Көрегенділікпен берілген көркем тәрбиенің арқасында елін сүйетін, салт-дәстүрді білетін, кез келген жағдайға асқан даналықпен қарайтын тұлғалар өсті. Сол тұлғалар бүтін бір елдің тарихын, әдебиеті мен мәдениетін, ғылымы мен өнерін қалыптастырды.

Біздің халқымыз зұлматты да, қолдан жасалған аштықты да, ұлттың ұлы тұлғаларына жасалған қатыгездікті де, бұрмаланған тарихты да көрді. Бірақ мойыған жоқ. Біреу біздің рухымызды өлтіріп, табиғи болмысымыздан айырғысы келген сайын, біз қуаттан түстік. Бұрынғыдан да мықты да батыр халыққа айналдық. 86 жылғы көтеріліс жылдар жылжығанымен, халықтың жүрегіне қанша жара түскенімен, рухтың өлмегенінің айғағы.

Сөйтіп, қараңғы түнектен жарық көрінді. Қазақ халқының бейбіт аспанды, жарқыраған күнді көретін азат кезең туды.

1991 жылы біздің басымызға бақыт құсы қонды. Бақыт құсы өзімен бірге береке мен бірлікті ала келді. Сол береке мен бірлік Тәуелсіздік жылдарында туған талай қиындықты еңсеруге, бүгінгі бейбіт күнге, молшылық заманына жетуге көмектесті.

Тәуелсіз ел болғаннан кейін, жаңа мемлекеттің алдында шешімін табу керек бірқатар мәселелер тұрды. Олардың барлығы әлем картасына жаңа атпен енді еңген, болашағы бұлыңғыр ел үшін сынақ еді. Сыннан сүрінбей өтсе, Қазақстан өзіне де, өзгеге де мықтылығын дәлелдеуге мүмкіндік алады. Сол мүмкіндікті ұтымды қолдана білдік, сын сағаттан сәтті өттік.

90-жылдары, әсіресе егемендік алғаннан кейін, елде су да, жарық та болған жоқ. Дүкендердегі бос сөрелер туралы айтудың керегі жоқ. Қазір су мен жарық 15 минутқа айырылып қалса, ашуланамыз. Ал сол жылдары адамға өмір сүруге қажетті маңызды 5 заттың екеуі болмаған. Майшаммен сабақ оқып, су тасып күн көрген. Дүкенде азық-түлік жоқ, ол болса да, оны алатын ақша жоқ. Әйтеуір бір жоқ нәрсе табылатын. Тұрақты жалақы, ай сайын аударылатын зейнетақы болған жоқ. Алайда халық мойымады. Уақыт өте келе, бәрі қалпына келді. Мемлекет болашағына, елін бастаған Елбасына сенім артты. Сол сенім бізді бүгінгі күнімізге жеткізді.

Қаражат тапшылығынан халық қатты қиналды, Ресейден ескі рубль қаптап келіп, валютаның екі елдегі сатып алу қабілетін екі түрлі етті. Бұл жағдай төл теңгені айналымға енгізуге әкелді. Сөйтіп, 1993 жылы 3 қарашада Қазақстан мен Ресей үкіметі басшылары Мәскеуде кездесті. Сол кездесуде Қазақстанның сом аймағынан шығатыны мәлім болды. Ал біздің үкімет мұндай шешімге дайын болған және сол кезде теңге Англияда әзірленіп, басылып, дайын тұрған. Тек қана Қазақстанға жеткізу ғана қалған еді. 12 қараша жаңа валютаның енгізілу күні деп белгіленді. Елбасы Ұлттық қауіпсіздік комитеті басшыларының барлығын жауапты іске жұмылдырып, ақшаны барлық аудандар мен банк бөлімшелеріне жеткізу небәрі сегіз күнде атқарылып шыққан. «Тегінде, әлемде жаңа ақшаны бұлай тез әрі табысты енгізген ел жоқ та шығар». Бұл сөз Елбасының сөзі. Теңге туралы тың ақпараттың барлығы журналист, қоғам қайраткері Сауытбек Абдрахмановтың Нұрсұлтан Әбішұлымен жүргізген «Өмір өткелдері» атты сұхбат кітабынан алынды.

12 қараша күні ел тарихындағы маңызды шешім халыққа үндеу арқылы жетізілді. Ал 1993 жылы 15 қараша күні таңғы сағат 8-ден бастап жаңа валюта – төл теңгеміз қолданыла бастады. Тәуелсіздіктің өзі тәтті сый болса, теңге – сыйлықтың ішіндегі сый.

Қазақстан – қазыналы ел. Мәдениетке де, өнерге де, ғылымға да, қазба байлыққа да бай ел. Тәуелсіздік алғаннан кейін, Қазақстанның өз Ата Заңы болған жоқ. Заңсыз заманға сай қоғам құру әсте мүмкін емес. Сондықтан ел билігі жаңа Конституцияны қабылдау мәселесін де кейінге қалдырмады. Тезірек шешуге, жаңа Заңды қабылдауға асықты. 1993 жылы 28 ақпанда алғашқы Конституция, одан соң 1995 жылы 30 тамызда өзгерістер мен толықтырулар енгізіліп жаңа Ата Заң қабылданды.

Конституцияның тез қабылдануына тағы бір жағдай сеп болды. Жердің асты жауһар болса да, оны өндіруге, өндірістен ақша табуға мүмкіндік бізде болған жоқ. Мемлекеттің экономикалық жағдайын жақсарту үшін, қазба байлықты тиімді қолдану үшін шетелден инвестиция тарту керек болды. Дамыған елдердің азаматы қай кезде де алдымен заңды ашады және оқиды. Осылайша, шетелдік инвесторлар қаржы құюы үшін Ата Заңды қабылдаудың маңызы арта түсті.

Егемендігіне енді қол жеткізген, алпауыт елдер атын жаттап үлгермеген, буыны қатаймаған жас елдің есімін жаһанға жаятын бірден бір құрал – спорт. Еліміз спортты дамытуға көп көңіл бөлді. Кеңес Одағынан кейін, жүйелі түрде дамып тұрған спорт бір күнде бұрынғы бейнесінен айырылды. Жас спортшыларға қажетті алаңдар салып, оларды қажетті құрал-жабдықтармен қамтамасыз ету үшін не мемлекетте, не ата-анада қаржы болған жоқ. Сондықтан балалар қолда барды қанағат тұтуды үйренген.

Жағдай реттеліп, тұрақталғаннан кейін, спорттың дамуы бір жолға қойылды. Халықаралық ареналарда ел атын танытуға, туын желбіретуге, әнұранын шырқатуға мүмкіндік туды. Спортшылар болса, бар күш-жігерін салып, жеңіс тұғырынан көрінуге

асықты. Нәтиже көп күттірген жоқ. 4 жылдың басты додасы – Олимпиада ойындарынан спортшыларымыз мойнына алтын медаль таға бастады. 1996, 2000 жылғы, одан кейінгі өткізілген спорт жарыстарынан жерлестеріміз 1-орын иеленіп, жүрегімізді ұстап, тебіреніп тұрып әнұран айтуымызға себепші болды. Көк тудың көкке көтерілгенін көріп, көзіңнен мөп-мөлдір тамшы жастар үзіліп түседі. Ол – бақыттың көз жасы. Ол – шүкірліктің көз жасы.

Жыл өткен сайын, Қазақстан спортшылары Олимпиада ойындарындағы бізге аса қатты емес спор түрлерінен алтын медаль тағып жүр. Оның айқын дәлелі – Дмитрий Баландин. Жүзуден жүйрік шығамыз деп ойламай, іштей жанкүйер болып, бәрінің ойдағыдай аяқталуын тілеп отырғанда, Дмитрийдің мәреге бірінші болып келуі талайды тамсандырды. Орныңнан қалай ұшып тұрғаныңды, кеудені қандай қуаныш сезімі кернегенін сөзбен айтып жеткізу мүмкін емес. Жазда біз көп күткен Токио-2021 Олимпиада ойындары басталады. Әлемнің басты жарысынан жүйрік болып шығуды тілеп, ел Тәуелсіздігінің құрметіне қоржынымызды алтын медальға толтыруды ғана тілейміз.

Спорт дегенде ойға көп нәрсе түседі. Қазақстан бокс, күрес сияқты спорт түрлерінен мықты. Тіпті, әлемде біздің спортышларымызға тең келетін қарсылас жоқ десек, артық айтпаспыз. Ал қысқа спорт түрлеріне келгенде, ойлануға тура келеді. Алайда бұл тұралап қалуда 30 жыл қарсаңында сейілетініне сенімдімін. Өйткені, қазір хоккейшілеріміз де, мәнерлеп сырғанаушыларымыз да, биатлоншыларымыз да жақсы ойын көрсетіп жүр. Осы эсседе мәнерлеп сырғанаушы аруымыз Элизабет Тұрсынбаеваның өнеріне ерекше мән бергім келіп отыр.

Элизабет Тұрсынбаева – мәнерлеп сырғанаудан Әлем чемпионатында күміс алқа таққан алғашқы қазақстандық спортшы. Сондай-ақ ол ересек қыздар арасындағы әлемдік турнирде төрттік Сальховты секірген жаһандағы бірінші спортшы. Бір өзі тарих.

Мәнерлеп сырғанау дегенде, Денис Тенді айтпай кете алмаймыз. Денис – біздің жарық жұлдызымыз. Жүрегімізде ерекше патриоттығымен, мұз үстіндегі әдемі өнерімен, мейірімді жүрегімен, талассыз талантымен мәңгі сақталады. Тәуелсіздік мерейтойы қарсаңында сол жылы сол жағдай орын алмаса, Денис Тен ордалы тойымызға талай сый жасар еді ғой деген өкініш өзекті өртейді...

Астананың Алматыдан Нұр-Сұлтанға ауысуы, түрлі халықаралық шаралар, ЕХРО-2017, салмақты саммиттер – бәрі біз тәуелсіздік жылдарында жеткен жетістіктер. Елорданың оңтүстіктен Сарыарқаның төсіне ауысуының үлкен саяси мәні бар. Кең байтақ даланың бас қаласы орталықта орналасса, елді басқару да, жұмысты жүргізу де жеңіл болатыны дәлелденген. Сәтті тәжірибелерге қызыға да, байыппен де қараған Нұрсұлтан Әбішұлы ел тарихындағы маңызды шешімдердің бірін қабылдады. Астанамыз ауысты. Жаңа қала бізге жаңа дем, жаңа леп сыйлады. Елордамен бірге өсуді армандайтындар қатары артты. Қазір Нұр-Сұлтан талайлар келіп, таңдана басын шайқаған шаһарға айналды. Не дегенмен, жазира жазық далада таңдай қағарлық қала тұрғызу оңай шаруа емес. Бұл тұста, жалпы Тәуелсіздік жылдарында орын алған әрбір оқиғада Елбасының еңбегі ерен. Шекараны шегендеуде де, қазба байлықты тиімді игеруде де алпауыт күш пен ақыл-ой жұмсалды. Алғашқы жылдары болашағы бұлыңғыр болған елдің жаңа ғасырға нық қадаммен кіруі – таңқалаларлық жағдай, ал ол біздің қолымыздан келді. Тағы да Елбасының еңбегі зор болды.

Тәуелсіздіктің 30 жылдығында ел Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев академиялық тарихты қайта жазуды, аштықты зерттеуді тапсырды. Қазір жүйелі жұмыс жүргізіліп жатыр. Өңгімеміздің әлқисасында бұрмаланған тарихты да көрдік дедік. Сол тарихты өз қалпына келтіретін кез туды. Ауқымды жұмыс сәтті жүзеге асса, оның мемлекет мерейтойы қарсаңында тарихқа жасалған жақсылық болары сөзсіз.

Тәуелсіздік жылдарында Димаш Құдайбергенов әлем құбылысына айналды. Оның дауысы, болмысы – бәрі-бәрі Қазақстанды еске түсіреді. Шетелдіктермен сөйлессең, ауыздарына алдымен Димаш түседі. Кеуденді мақтаныш сезімі кернегенде, алдымен Құдайға, содан соң Тәуелсіздікке тәубе етесің.

Жастардың қол жеткізіп жатқан халықаралық деңгейдегі жетістіктерінің бәрі түптеп келгенде Тәуелсіздіктің арқасы. Бейбіт күн, берекелі өмір, бірлігі бекем мемлекет болмағанда, бұл жағдайға жету, тіпті ол жетістік туралы армандаудың өзі арманға айналар еді. Сондықтан бізге «Тәуелсіздік – теңдессіз бағымыз» екенін терең ұғыну қажет.

Дана халқымызда «Отызында орда бұзбаған, қырқында қамал ала алмайды» деген сөз бар. Біздің еліміз отызына үлкен абыроймен, мол тәжірибемен, жақсы жетістіктермен қадам басқалы отыр. Артта қалған түрлі сын мен сынақты, қиындық пен ауыртпалықты, халықаралық аренада қол жеткізген жетістіктерді, қалыптасқан абырой-беделді есепке ала отырып, Отанымыз отызында ордасын бұзды деп айтуға болады. Төл тарихымызды танып, Қазақстанды бүкіл ғаламға таныту бағы бұйырсын. Елдің өркендеп өсуіне әрбір азамат мүдделі. Жеткен жетістікті еселей беру, арман-мұраттарымызға жету өз қолымызда.

ҰЛТ ТАҒЫЛЫМЫ ЖӘНЕ ТӘУЕЛСІЗДІК ТҰҒЫРЫ

Ғалымжанова Зейнеп Ғайноллақызы

Ақтөбе,

Біз ата-бабаларымыздың аңсар-арманына қол жеткізіп, мыңжылдықтың түйіскен тоғысында тәуелсіз мемлекет құрдық.

Нұрсұлтан Назарбаев

30 жыл. Біреуге аз біреуге көп көрінер, бірақ ғасырлар бойы ата-бабамыз аңсаған Тәуелсіздігімізге биыл 30 жыл. Тарихтың қойнауына көз жүгіртсек, біздің бейбіт өміріміздің жолында ата-бабаның қаны, аналардың жасы төгілген, “елім, жерім” дейтін ержүрек батырларымыздың шыбын жандарын шүберекке түйген сәттері аз болған жоқ. 1991 жылы бабалар армандаған, жастығы мен өмірін құрбан етіп, болашақ ұрпаққа сый қылған Тәуелсіздігіміз орнады. Тәуелсіздік алғаннан бері қазірге дейін Қазақстан - өз тілі, шекарасы, рәміздері, астанасы, әнұраны қалыптасқан біртұтас мемлекетке айналды. Бүгінде жер көлемі бойынша Дүние жүзінде 9-орын алатын, табиғаты көркем әрі қазба байлықтарға бай, әр салада танымал тұлғалары бар мемлекетімізді танымайтын адам жоқ шығар. Қазірде еліміздің әрбір азаматы мен азаматшасы «Бұл менің елім! Менің Қазақстаным!» деп мақтана алатындай дәрежеге қол жеткіздік. Осының барлығы ата-бабамыздың ерлігінің және Елбасымыздың еңбегінің жемісі.

Тәуелсіздік алғалы еліміз басынан жақсы, жарқын күндерді кешіріп келеді. 1991 жылы 16-желтоқсанда Тәуелсіздігіміз жарияланып, 21 желтоқсанда Қазақстан Республикасы Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына мүше болды. 1992 жылы Еуропа Ынтымақтастық ұйымына мүше болды, ал 2010 жылы ЕБҰ-на төрағалық ету мүмкіндігіне ие болды. 1992 жылы Қазақстан Біріккен Ұлттар ұйымына мүше болды. 1991-1994 жылдар аралығында еліміз әлемнің 111 еліне танылды. Сондай-ақ мәдениет пен спорт саласындағы жетістіктеріміз Қазақстанның еңсесін биіктетті. 2004-2006 жылдары Қазақстан Республикасының Президентінің «Мәдени мұра» мемлекеттік бағдарламасы аясында мәдени ескерткіштерімізді, салт-дәстүрлерімізді сақтау мен дамыту шаралары жүзеге асырылды. Ерекше мәдени ескерткіштеріміздің бірі – Қожа Ахмет Яссауи кесенесі де ЮНЕСКО-ның Дүниежүзілік мәдени мұра тізіміне енгізілді. 2017 жылы ЕХРО 2017 көрмесінің біздің елімізде өткізілуі де еліміздің туризм саласының дамуына сондай ақ сұлу табиғатымызды мәдениетімізді салт-дәстүріміз бен керемет мұраларымызды бүкіл әлемге паш етуге үлкен мүмкіндік берді. 2017 жылы Тұңғыш Президентіміз Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың «Болашаққа бағдар: Рухани жаңғыру» мақаласының жариялануы да еліміздің дамуға басқан үлкен қадамдарының бірі болды.

Тәуелсіздіктен кейінгі әдебиетіміз бен мәдениетіміз үшін елеулі оқиғалардың бірі болған Ұлы Абайдың 175 жылдығы еді. Тағылымы мол ұлы тұлға десек әр қазақтың көз алдына қазақтың маңдайына біткен дара да дана ақыны Абай атамыздың елестейтіні шындық. Абай тағылымы, Абай шығармашылығы тек қазақ халқының ғана емес, әлем халықтарының құндылығы болуға лайықты асыл мұра. Дара ақынның қайбір қара сөзін, ой-тұжырымын немесе өлеңін алып қарасаңыз да адами қасиеттерді, қоғам мен адамның, білім мен ғылым тақырыптарының терең қозғалғандығын көресіз. Абай адами қасиеттерді “Ыстық қайрат, Нұрлы ақыл, Жылы жүрек.”,-деп көрсетіп барша адамзатты мейірім мен адамгершілікке, жігерлілікке шақырады. Сондай-ақ Абай өзінің кезеңінің мәселелері жайында сөз қылып шығармаларына тиек етіп қана қоймай болашақтың жаршысы болғандай. “Жұмысы жоқтық” пен “Тамағы тоқтық” адам баласын аздыратұғын нәрселер екендігін баса айтып, талаптану, ұмтылып еңбектену, қанағатшылықты дүниедегі бес асыл іске теңейді. “Бірінді қазақ, бірін дос көрмесең істің бәрі бос”, - деп тек қазақты ғана емес бүкіл әлем жұртшылығын бірлік пен татулыққа шақырады. Ақын қанша мақтап тұрса да “сенбе жұртқа”, ішіне қулығын сақтап “әуре ететіндігін” өз ісіне, өз сөзіне сенген адамның ғана ақылы мен еңбегі “екі жақтап” биік шыңдарға, жетістікке бастайтынын көрсетеді. Тек осы жолдар ғана емес, Абайдың мол мұрасынан алатын үлгі өнегеміз мол. Ақынның өлең жолдарынан ғана емес, қарасөздерінен де өмірлік жанға азық болар қазынаны табуға болады. “Тегінде, адам баласы адам баласынан ақыл, ғылым, ар, мінез деген нәрселермен озбақ. Онан басқа нәрсеменен оздым ғой демектің бәрі де – ақымақтық”, - дейді Абай 18-қарасөзінде. Қазіргі заманға лайықтап көрсек бұл жердегі “ақылға” теңегені ұлттық дәстүр мен тәрбие болса, “ғылым” дегені заманауи озық технологиялар мен даму, «ар» мен «мінез» адамға иманмен бірге келетін ізгі қасиеттер мен жақсы мінез. Абай мұрасы, Абай тағылымы бір күндікке татитын мұра емес сан ғасырларға татитын құндылық. Абай туындыларының мәні мен мазмұны адамзаттық құндылықтардың қайнар көзі. “Қазақ халқына сәуле беріп, алғашқы атқан жарық жұлдыз – Абай», - деп ХХ ғасырдың басында Міржақып Дулатұлы асқан көрегендікпен Абайға шын бағасын беріп кеткен Шынымен де Абай өткеннен келешекке жарық сәуле шашып тұрған, жарығы мәгілікке ел санасынан өшпейтін жұлдыз іспеттес. Абай мұрасын насихаттап кейінгі ұрпаққа жеткізу үшін Абай «жұлдызының жарық сәулесімен» бөлісуіміз керек.

Ұлт тағылымын негізге алып, өнегелі тұлғаларымызды дәріптей жүріп болашаққа қадам бассақ тура жолдан таймайтын Елбасымыз ұран еткен тұғыры биік «Мәңгілік Ел»-ге айналарымыз анық. Еліміздің әрбір азаматы мен азаматшасы еліміздің дамуына үлес қосу мен ат салысуды өз міндеті деп біледі. Тарихымыз бен құндылықтарымызды ұрпақтан – ұрпаққа, ғасырлардан - ғасырларға жеткізу біздің келешек ұрпақ алдындағы парызымыз.

«ТРИДЦАТЬ ЛЕТ, РАВНЫЕ СТОЛЕТИЮ»

Жарасханова Орнай Жайылханқызы,

Ақтөбе

*«Независимость – это бесценное
богатство нашей нации.»*

Касым-Жомарт Токаев

16 декабря – один из величайших государственных праздников. Именно в этот день 16 декабря 1991 года был принят Закон «О государственной независимости Республики Казахстан». Это событие стало закономерной постопью всей истории великой степи, результатом более 2.5 столетии стремления к свободе и самостоятельному развитию казахского народа. День Независимости, самая главная дата праздничного календаря нашей страны. Каждый год мы ждём, и встречаем его с волнением и новыми надеждами.

Мы посвящаем ему свои трудовые и творческие успехи, в нем соединились воедино события прошлого и настоящего, дав старт будущему. Много крови, слёз и пота было пролито для ее достижения. В результате больших усилий Казахстан превратился из отсталой переферии, в наиболее успешное в экономическом плане государство, ставшее лидером реформ СНГ.

В современном мире у нас, казахстанцев, есть только одна Отчизна - наш Независимый Казахстан. Мы гордимся нашей страной, её необозримыми просторами, богатствами недр и природы, древней историей, и достойным настоящим. Мы любим нашу молодую столицу Нур-Султан, родные аулы, города, где прошло наше детство и юность, где мы живём и работаем сейчас. Помимо гордости, в наших сердцах полно любви к нашей стране, родине, нашей колыбели. В глазах наших горит пламя, когда о нашей отчизне упоминают в международных новостях, когда раз за разом таланты из Казахстана покоряют мир, тем самым давая понять, что Казахстан это не только Независимая и свободная страна, но и кузница всемирных талантов, великих людей.

Казахстан стал независимым государством сомкнув пространство и время на исходе сложного XX века. Новая страна родилась на руинах распавшейся супер державы, на древней земле великой степи началась новая эра - эра независимости. Пролог независимости включил в себя многие важные события. В их череде:

- Первые суверенные акты республики "О закрытии семипалатинского ядерного испытательного полигона" терзавшего нашу землю более 40 лет;
- Переход под управление Казахстана всех предприятий и учреждений работавших на территории страны;
- Создание собственного валютного фонда, и начало самостоятельной внешнеэкономической деятельности.

Мечты народа о достойной жизни в собственном государстве воплотились в созедание, и свершениях новой страны - Республики Казахстан. 30 лет назад был сделан шаг на встречу будущему с новой судьбой, высокой ответственностью, ещё более широкими возможностями и для общества, и для каждого казахстанца. За актом провозглашения независимости последовала сложная, и напряженная работа. День за днем она наполняла независимость Казахстана конкретикой результатов и достижений. На наших глазах независимость превращалась из сокровенной всенародной мечты, в новую реальность текущего времени.

Изменился образ жизни наших сограждан, укрепилась вера в свою новую страну, и собственные силы. Тому подтверждение рождение и развитие Нур-Султана. Столица Казахстана мозг и сердце страны. Отсюда исходят управленческие импульсы, здесь зарождаются и обретают форму реальных государственных решений стратегические идеи по развитию экономики и общества. Столичные архитектурные шедевры, памятники истории и культуры, проспекты, скверы, парки восхищают гостей, вдохновляют поэтов, композиторов, и художников. Как отметил наш Елбасы: *«За двадцать лет Астана превратилась в эпицентр глобальной интеграции, безопасности и миротворчества. После исторического саммита ОБСЕ в мировую политику прочно вошло понятие «Дух Астаны». Наши конструктивные инициативы в области безъядерного мира и справедливого миропорядка способствовали избранию Казахстана непостоянным членом Совета Безопасности ООН и председательству в этой авторитетной организации.»* Нур-Султан стал тем родником, который питает рост казахстанской экономики. Она задаёт высокую планку развития всем городам Казахстана. Здесь рождаются и развиваются новые технологии, внедряются умные системы управления городской жизни. Нур-Султан символ независимости и результат энергии народа созидателя, поэтому мы так гордимся своей столицей.

Независимость открыла дорогу прогрессу во многих сферах жизни общества. Казахстан взаимодействует с мировым сообществом напрямую, без посредников, принимая позитивный опыт самых различных обществ. Казахстанцы изучают и внедряют

полезные инновации в производстве, образовании и медицине, информационном пространстве, и культуре. Они учатся и работают за рубежом, расширяя знакомство с миром во время своих туристических поездок. Миллионы зарубежных туристов ежегодно посещают Казахстан, познавая уникальность его природы, истории и современности, народных обычаев и традиции.

Независимость - это новое качество жизни казахстанцев. В каждом открытом рабочем месте, многократном росте доходов казахстанцев, в их праве на труд, социальное обеспечение и поддержке со стороны государства.

Независимость в каждом новом построенном доме, квартале, дворце и театре, спортивном объекте, в каждой новой построенной школе и больнице, в расцвете всех регионов нашей огромной страны. Более 7 миллионов младенцев родившихся в Казахстане за более чем четверть века, это дети независимости. Результат независимости это рост населения страны, достигшего в наши дни численности более 18 миллионов человек. Самое главное достижение, это единение нации в общей заботе о всей стране, в её стабильном развитии и процветание.

Я хочу внести свой вклад в дальнейшее развитие и процветание нашей страны. Как по мне это неотъемлемый долг каждого жителя, и для этой великой цели я поступила в университет на специальность "государственное и местное управление". Каждый день я прикладываю свои усилия для реализации своей цели, чтобы сделать нашу страну еще сильнее. Проще говоря необязательно поступать на учебу и становиться гос. служащим, я хочу сказать чтобы помочь нашей стране, хватит и маленького добра каждый день. К приему помочь прохожему, либо посадить одно дерево, быть волонтером и так далее. Особенно в такое сложное время как сейчас, нашему государству нужна помощь каждого гражданина, каждого казахстанца. Мы должны быть сплоченным народом, быть одним целым ,ведь не зря о нашей щедрости и гостеприимстве знают чуть ли не во всем мире. Как по мне не будет народа сильнее, чем где у каждого его жителя огромное и доброе сердце.

Мы гордимся тем что мы, казахстанцы, дети одной земли, граждане одной суверенной страны. Я бы хотела завершить свое небольшое эссе благодарностью своей родине, своему Независимому Казахстану.

Спасибо моему государству,
За мирное небо над головой.
Спасибо каждому казахстанцу,
За доброе сердце и дух волевой.

Спасибо нашим бескрайним степям,
За то что вместили народы толпой.
Спасибо тебе моя Независимость,
За мир во всем мире и домашний покой.

ТАРИХЫ ТЕРЕҢ ТӘУЕЛСІЗДІК
Дәрібаева Аружан Дәрібайқызы,
Ақтөбе

«Біз тәуелсіздікті ақылмен, ата-баба жолымен алдық деп ойлаймын.»

Н.Ә. Назарбаев

«Тәуелсіздік»... Осынау тарихқа тұнған ұлы сөзді естігенде «Мен қазақпын» деген әрбір жанның жүрегінде үлкен сезім орнайды. Себебі, сонау алмағайып кезеңдерде қазақ халқы үшін қымбатқа түскен, ғасырлар бойы ата-бабаларымыздың аңсаған арманы болған осы тәуелсіздік еді. Біз бұл кезеңді көрмесек те, қазақтың таңғажайып тарихын, деректерін

оқу арқылы білеміз. Бұл қол жетпес бақытқа жету жолында Алаш ардақтыларының басын бәйгеге тіккені, әсіресе 1986 жылы болған Желтоқсан оқиғасына қатысқан қайсар ағаларымыздың ұмытылмас ерліктері көз алдымызға елестейді.

Жер бетіндегі қарапайым тірі жандарға зер салсақ та, олардың өз бетімен ешкімге бағынышсыз тіршілік етіп жатқанын байқаймыз, тіпті көк байрағымыздың символы болған қыран құс та аспанда еркін самғағысы келеді емес пе?!

Әлемде екі жүз қырыққа жуық мемлекет болғанымен, оның ішінде күні бүгінге дейін басқа мемлекетке бағынышты өмір кешіп, тәуелсіздігін алмағаны қаншама! Сонау 1776 жылдың 4 шілдесінде Америка Құрама Штаты құрылып, тәуелсіздік декларациясын қабылдады, ал осы кезде қазақ халқының тағдырына егеменді ел болу үшін жоңғар, қалмақтармен соғысу жазды. Бұл күндері Қазақстан - егемендігін алған жас мемлекет, алайда, оның үш мың жылдық тарихы бар қасиетті ел екенін біреу білсе, біреу біле бермейді. Сол уақыттан бері қазақ халқы егеменді ел боламыз деп талай тар жол тайғақ кешті, сондықтан мен тәуелсіздікті таусылмас тарих деп білемін.

Бүгінде біз де еліміздің тәуелсіздік алған жылдарымен қатар өсіп келеміз, яғни тәуелсіздік атты өшпес ұғымның құрдасымыз десек қателеспеймін. Қазіргі жастар біз бақыттымыз, себебі біз тәуелсіз елдің ұрпақтарымыз.

Тарихтың тереңіне үңіліп, әрбір тас бетінде қалған таңбаларға қарап бабаларымыз жасап келе жатқан дәуірлердің есебінде кеткен шайқастар, аштық, жау тылында қалған жұрттың әрбір қаны мен көз жасына қарап тәуелсіздіктің қандай керемет ұғым екенін сезінесіз. Біз бейбіт елдің ұрпағымыз, біз еркін елдің ұландарымыз. Бірақ бізге дейінгі осынау ұлан-байтақ жерді, елді аманаттап келе жатқан батырлар мен ұлы тұлғалардың төккен тері өз алдында бір төбе.

«Кие» деген сөздің өзі үлкен мәнге ие. Оның астарында тоғысып кететін бүкіл бір тағдырдың тауқыметі мен қасиеті жатыр. Сондықтан да еркіндікті аңсап өткен хандарымыз үшін, біз үшін тәуелсіздікке баға жетпейді.

«Тәуелсіздік» деген сөз 11 ғана әріптен тұрғанымен, мағынасы терең, астары қандай кең десеңізші! Ол – өлең, ол – ән, ол – сұлулық, ол – асқақ арман, ол – шалқыған дәулет, көркейген сәулет! Бір ғана сөз бейбітшілік, бақыт, сәттілік, достық, сыйластыққа жетелейді, жаныңа жылылық пен дербестікті ұялатады. Шыңын мәңгі қар басқан биік таулары, сарқырай аққан өзендері, мөлдір сулы көлдері, шет-қиыры көзге көрінбейтін жазық далалары, қойнауында ұлан-асыр кен байлықтары тасып жатқан қуатты өлке, құт-мекеннің мәртебесі жоғары, тұғыры биік.

Солай дей отырсақ та, бүгінгі таңдағы әлем мойындаған Қазақстанмен, еркіндікті аңсаумен болған Қазақстанды салыстыру қиын. «Өз-өзін тапқан адам өзге адамның пікіріне бағынышты болудан арылады», - деп Георгий Александров айтқандай, еліміздің қашан да тәуелсіздікті аңсап, тәуелсіздік жолында тынбай күресуі нәтижесінде ешкімнің ықпалына көнбейтін қуатты мемлекет болып әлем сахнасынан көріне бастадық. Дегенмен, бізге бұл оңай жолмен келе қойған жоқ. Тамыры тереңге жайылған тарихымызға үңілсек, еліміздің ел болып қалыптасуына мыңдаған жылдар кеткеніне көз жеткіземіз. Жерімізге көз тіккен жауыз жоңғарлармен 150 жылға жуық шайқасып, ата-бабамыз қасықтай қаны қалғанша жерімізді қорғап қалды емес пе? Қаракерей Қабанбай, Қанжығалы Бөгенбай, Шапырашты Наурызбай сияқты батырларымыздың «Қайтсек те жауға бермейміз» деген ұранмен қол бастап, жауынгерлеріміздің рухын көтергені, Отанына деген махаббатын оятқаны бәрімізге аян. Батысы мен шығысы, оңтүстігі мен солтүстігі түрлі мемлекеттермен астасып жатқан ұлан-ғайыр даланы өзге жұртқа қолды қылмау үшін қайтпас қайсар батырларымыз жан беріспей күресті. Елін, жерін жау аяғына таптатпай, сол туған жерінің қадамы үшін басын өлімге тіккен аталарымыздың бойындағы ерен күш, биік рух жеңіске алып келді.

-Пай! Пай! Пай! Киелі неткен жер!

Батырлар дүрілдеп өткен жер.

Тұлпарлар дүбірлеп төккен тер,-деп қазақтың ақиық ақыны Мұқағали Мақатаев жырлағандай, бұл өлкенің басынан нелер келіп,не кетпеді десеңізші! Ғасыр ағынымен қанды шайқасты да, қой үстінде бозторғай жұмыртқалаған бейбіт өмірді де, өзге мемлекеттердің үстемдік етіп, билік жүргізуін де, бірін-бірі жеуге дейін барған аштық заманды да, табиғаттың дүлей күшін де, бәрін-бәрін көрді, келешек ұрпаққа жетуі үшін тасқа қашап, хатқа қаттап, бәрін мәңгі өшпестей сақтап жазды.

Қазақ халқының іргесі бекіп, бірлігі мен ынтымағын сақтау жолында дала заңгерлері Төле би, Қазыбек би, Әйтеке билер тер төкті. «Бірлік бар жерде тірлік бар», «Бірлігі жоғары елді жау алмайды» деген қазақ халқының мақалдары да халқымыздың қашан да жұмыла бірлесіп ел тізгінін өзгеге бермегеніне дәлел бола алды. XX ғасыр да қазақтар үшін өзінің қанды қылышын сүйретіп жетті. Бейбіт өмір орнап, жағдайымыз түзелді-ау деген шақта еліміз Кеңестік биліктің қатал ықпалына түсті. Сонда да тайсалмай, еңсесін түсірмей тәуелсіздік алатынына сенімін жоғалтпаған ержүрек халқымыздың арасынан шыққан зиялы қауым өкілдері биліктің бұрыс жақтарын беттеріне басып, кемшіліктерін көрсетіп, мемлекеттің еркіндігіне қол жеткізуге әрекет еткені үшін өлім жазасына дейін кесілді. Мұның бәрін өзге жастар көре тұра айтқанынан қайтпай, батыр баба ұрпағы екенін дәлелдеп, туған жерін өз жанынан биік қойды.Әлихан Бөкейхановтың «Біздің жұрт бостандық, теңдік, құрдастық, саясат ісін ұғынбаса, тарих жолында тезек теріп қалады» деген сөздері қазақтың тәуелсіздікке ұмтылудағы қадамының нық екендігін ұғындырады. Осындай ұлт жанашырлары Қазақстанды өз билігі өз қолында , ежелден келе жатқан мәдениеті мен салт-дәстүрлері,әдет-ғұрыптары толықтай сақталған мықты, ынтымағы жарасқан, егемен мемлекет ретінде көруді аңсаумен өтті. Тәуелсіздіктің бізге не бере алатынын терең түсінген асыл текті бабаларымыз оның жолында жан аямай күресіп бақты. «Осы кісілер тірі болғанда қалай болар еді?» деген сұрақ көкейімнен кеткен емес. Тәуелсіздік жолындағы күрестердің бірі де бірегейі 1986 жылғы желтоқсан көтерілісі. Қазақтың жастары билік басшыларының шешімімен келіспегендіктен наразылық білдірді, Қазақстандағы билікті қазақ басқаруы керек деп кеңестік билікке ашық қарсы шықты. Алаңды өз қандарымен жуған Қайрат,Сабира,Ербол,Ләззат сынды жандардың жанқиярлық ерлігі арқасында бодандықтан арылып, бостандықта өмір сүру бақытына ие болдық.Осылайша көптен күттірген тәуелсіздікке қолымыз тек XX ғасырдың соңында ғана жетті. 1991 жылы еліміздің басшысы Қазақстан Республикасының тұңғыш президенті болып Нұрсұлтан Назарбаев сайланып, еліміздің шынайы тарихының ақтаңдақ беттері ашылды,егемен ел азаматтарының құқықтарын , мемлекет заңдарын анықтайтын Конституция қабылданды. Әлем елдері тізімінде жаңа мемлекеттің аты көрініс тапты. Қаншама жылдар бойына тәуелсіздікті аңсаған ата-бабаларымыздың асқақ арманы орындалды. «Тарихты жеңген жазады» дейді емес пе, ендеше біздің ғасырлар бойы күрескен жеңісіміз көрінді.Ұлттық валютасы, әнұраны, туы және елтаңбасының пайда болуы көгінде қыран еркін шарықтаған Қазақстанның ешкімге бағынышты емес екенін дәлелдеді. Тіл — ұлт қасиетін айқындайтын белгі, ұлттық салт-сана өзегі емес пе? Осыны ескерген көреген Елбасымыз мемлекеттік тілді ана тіліміз- қазақ тілі деп бекітті. Тәуелсіздік алуымыздың арқасында қаншама жыл бойы езгіге түскен ана тіліміз қайта жаңғырды.

Кеңес Одағының тар құрсауынан босап, қыстан тұралап шыққан малдай, әлсіреген қазақ халқы жаңа өмірге, өзгеше кезеңге аяқ басты. «Қазақ халқы сан ғасырлар бойы өзінің егемендігі мен тәуелсіздігі үшін күресіп келді. Өзінің ең жақсы қасиеттерінің: қатер төнген сәтте бірігіп, ұйымдаса білуінің, сондай-ақ басқа халықтармен бейбітшілік,келісім мен тату көршілік жағдайында тұруға деген ынтымақшылығының арқасында ол тарих тасқынының астында қалып қоймай, өзінің мемлекеттігін қалпына келтіре алды»,-деген Елбасымыз Нұрсұлтан Назарбаевтың көреген сөздері ата-бабамыздың бойына біткен керемет қасиеттің құндылығы қашан да алға жетелеп, тәуелсіздікке алып келгенін көрсетеді. Тәуелсіздік таңы атқанына міне 30 жыл толып отыр, осы уақыт ішінде Қазақстан өзін күллі әлемге танытып үлгерді. Аз ғана мерзімде көптеген елеулі

табыстарға қол жеткіздік. Елбасымыздың көреген саясатының арқасында көп ұлтты мемлекетіміз қауіпсіз, тыныш, бірлігі мықты тату ел болып отыр. Экономикамыз дамып, халықтың жағдайы жоғары деңгейге жетті. Өзге елдермен арадағы қарым-қатынастар реттеліп, халықаралық саудаға шығуға мүмкіндік алды. Жастардың «Болашақ» бағдарламасымен шет елдерде оқуға, сол жерде алған білімін елімізде тәжірибесімен бөлісуге мүмкіндіктері пайда болды. Қазіргі таңда спорт саласында ұйымдастырылатын олимпиада, спорттық ойындарда қазақстандық бауырларымыз биік белестен көрініп, көк байрағымызды желбіретіп, еліміздің әнұраны бүкіл әлем алдында шырқатып, Қазақстан деген мемлекет күннен- күнге әлем үшін жаңа белестерден көрінуде.

Елбасымыздың бастауымен Астананың негізі қаланып, бүгін адам танымастай өзгеріске ұшырады. Әлемдегі мемлекеттермен келісімшарттар жасалатын, жиналыстар өткізілетін заманауи шаһар қалыптасты. Бүкіл әлем көзтіккен ЕХРО-2017 көрмесі де біздің елімізде өтіп, әлем халықтарын сәулетті ғимараттарымызбен, тамыры терең тарихымызбен таңқалдырған болатынбыз. Сонымен қатар, Азия елдері арасындағы қысқы олимпиада ойындарын да осы қазақ жерінде өткізіп, әлемге дамушы ел екенімізді дәлелдеп келе жатырмыз.

Көпжылдық тарихында толық еркіндігі болмаған еліміз ХХІ ғасыр табалдырығында осылайша тұғыры биік бейбіт мекен ретінде көрініс тапты. Тәуелсіздігіміз жариялағаннан бергі уақыт ішінде көптеген елеулі табыстарға қол жеткіздік. 2019 жылы Қасым-Жомарт Тоқаевтың Қазақстан Республикасының Президенті қызметіне ресми кірісу рәсімі өтті. Жаңа президент өзінің саясатын жүргізіп, еліміздің одан әрі көркеюіне, дамуына үлесін қосып келе жатыр.

Еліміздің тыныштығы мен қауіпсіздігі, өлгеніміз тіріліп, өшкеніміз жанғанда, осы дүние есігін ашқан күнәсіз пенделердің тал бесіктен жер бесікке дейін өз қалауынша тіршілік ету бақыты пайда болды емес пе? Сол бақытты жандардың бірі-менің де осындай мемлекетте тұруым маған жарқын болашақ сыйлап отыр. Заманның ауыртпашылығын көп көрген ата-апам өткен күннен естеліктерін айтқанда көзіме еріксіз жас ұялайды. Қазіргі бейбіт мемлекетте уайым-қайғысыз өмір сүріп жатқанымыз да осы тәуелсіздік арқасы екеніне тағы көз жеткіземін. Өткеннің асылдарының ыстық ықыластары дамыған Еуропаның, АҚШ-тың жоғарғы оқу орындарында білім алып, сонда алған білімімізді туған жерімізде қолдануды біздің алдымыздағы негізгі мақсат етіп қояды. Мен сияқты өсіп келе жатқан өскелең ұрпақ үшін тәуелсіздіктің маңызы ұшан-теңіз екендігіне сенімім мол. Мен осындай елде туып-өскенімді мақтан тұтамын. Басқалардың қолы жете бермейтін тәуелсіздіктің бізге келгені-үлкен мақтаныш, дәреже, бақыт.

Бүгіндері Қазақстан Республикасы тәуелсіз, еңсесі биік, басқа дамыған мемлекеттермен терезесі тең, керегесі кең егеменді мемлекет болып қалыптасты. Ата-бабамыздан қанмен берілген өжеттік, қайсарлық сияқты қасиеттер болашақ ұрпақты да тек алға, жаңа белестерге жетелейтіні анық. Шығыстан алтын күн нұрын төгіп, еркіндіктің самалы ескен осы кезеңнің баянды болатынына кәміл сенемін.

Тұңғыш рет қолымызға тиген тәуелсіздіктің асыл құсын ұшырып алмай берік ұстау бүгінгі ұрпақтың қолында. Сондықтан, егеменді еліміздің қазіргі өскелең ұрпақтарына тәуелсіздіктің тарихын тереңірек түсіндіру, қастерлете білу баршамыздың міндетіміз болуы тиіс. Біз осындай елдің ұрпақтарымыз, әрқашан мәртебебіміз биік, тұғырымыз берік болсын!

ТӘУЕЛСІЗ ЕЛІМНІҢ БОЛАШАҒЫ ҮШІН МЕН НЕ ІСТЕДІМ?

Ерланқызы Айжан,

Ақтөбе

Жастықтың оты, қайдасың,
Жүректі түртіп қозғамай?
Ғылымның біліп пайдасын,
Дүниенің көркін болжамай?
А.Құнанбаев

Адамзат баласы үшін алғаш дүние есігін ашып, кіндік қаны тамған жері әрқашан ыстық, қымбат. Әсілі, туған еліңді, жеріңді, су ішкен құдығыңды, табаның тиген қара топырағыңды ештеңеге де алмастыра алмайсың. Себебі, адам тағдыры Отанымен тамырлас. Әр халықтың өз Отанын сүйюі – заңдылық. Қазақтың отаншыл жүрегі – өрлік пен намысқа, ерлік пен жауынгерлікке толы, «Құлқынның құлы болма, отанның ұлы бол», - деп айтуы осыдан. Біреуге туған жер Алтын Орда, біреуге қастерлі құбыла іспеттес. Ал маған Қазақстан дүниедегі әр қазақтың құтты қара шаңырағы тәрізді. Міне, сол қара шаңырақты қорғап, көркейту әр қазақтың алдындағы міндеті деп білемін.

Тәуелсіздік алу жолында еліміз үлкен асудан өтті. Қазақ ұлттық тәуелсіздігі үшін 400 жылға жуық алысты да шабысты. Азаттықты аңсаған халық ұлт-азаттық күрес жолында оянды, тәуелсіздік жолы есіл ерлердің алқызыл қанына боялды. Талай ұрпақ зар жылап, жапа шекті, өмірлері өксікпен өтті. Бірақ, өз өмірін бәйгеге тіккен ата-бабамыздың еңбегі еш кетпеді. Ақыры тәуелсіздік таңы атты. Өткен ғасырдың 1991 жылғы 16 желтоқсан күні еліміздің тәуелсіздігі жарияланды. Ақ түйенің қарны жарылған сол күні қазақ халқы бір-бірінен сүйінші сұрасып жатты. Халық үшін тәуелсіздік киелі ұғымға айналды.

Біздің барлық бүгінгі жақсылығымыз да, жетістігімізде де, дамуымызда да бастауын «Тәуелсіздік» деген бір қасиетті ұғымнан алады. Жыл өткен сайын, біздің мемлекетіміздің керегесі көріктеніп, шаңырағы биіктеп келеді. Әлемге аты беймәлім болған Қазақ елін қазір, шүкір, дүниежүзілік қоғамдастық танып, мойындап, біздің сөзіміз, ісіміз, дауысымызбен санасып отыр. Мұның өзі үлкен мәртебе, қажырлы еңбектің жемісі. Еліміз Біріккен Ұлттар Ұйымының толыққанды мүшесіне айналды. Бейбітсүйгіш, жасампаз ел ретінде әлемге танылды. Ата-бабаларымыз құрып берген елімізді одан әрі құлпыртып, болашағын жарқын, тәуелсіздігімізді тұғырлы ету білімді жастардың, біздің қолымызда! Өйткені, Қазақстанның ең үлкен патриоты да, елді алға сүйрейтін де біздер болмақпыз. Абай атамыз : «Ақыл, қайрат, жүректі бірдей ұста, сонда толық боласың» демей ме?! Меніңше, мұндағы толық адам деп білімді адамды айтады. Білімді жастар әрқашан өр рухты, ұлтжанды, білімге құштар болып келеді. Қазір білектің емес, біліктің озатын заманы. Қай заман болмасын мемлекеттің қозғаушы күші - жастар болған, болады да. Бұл ақиқат. Мәселен, Мұхаммед Пайғамбар: « Білімді Қытайдан болсын үйрен», - дейді. Әр елдегі жастарымыз әр елдің бір ғылым саласын мықтап игерсе, ол – білім. Бүгіннің өзінде жастарымыз шетелде білім алып, тәжірибе алмасуда. Мұның өзі еліміздің өркендеуіне үлкен септігін тигізеді. Тәуелсіз елімнің болашағы үшін мен не істедім? Елімнің болашағы үшін мен қоғамды сауатты жас ретінде тіл тазалығын сақтауға шақырудамын. Себебі, тіл мәселесі- қазіргі таңда өзекті мәселенің бірі. Кезіндегі отарлау, орыстандыру саясаты тілімізге әсер етпей қоймады. Иә, қанша жыл өтсе де әлі де тіл тазалығы сақталынбайды. Өзге тілді үйреніп, білген дұрыс. Қате түсінбеңіз. Тек «өзге тілде сөйлеу қауіпті емес, өзге тілде ойлау қауіпті» демекші өз тіліміздің ақсаңдап, шұбарлануына жол бермеу қажет. Тілімізді толыққанды мемлекеттік тіл мәртебесіне көтеру керек. Бұл орайда «ел болам десең, бесігінді түзе» демекші болашақ ұрпағымыздың оқыту жүйесіне өзгеріс енгізер едім. Орыс, ағылшын тілдерін оқытуды орта сыныптан бастауды ұсынар едім. Өйткені бастауыш сыныпта бала өз тілін танып, сауатты түрде қалыптастырып үлгереді. Тым кеш те, тым ерте де болмайды. Сол арқылы тіл тазалығы сақталып, тіліміздің мәртебесі

көтеріледі. Қазақтың тілі – қазақтың жаны екенін ұмытпайық. Еліміз әлемдегі ең дамыған өркениетті елге айналуы үшін бәсекеге қабілетті, білімді, өскелең ұрпақ тәрбиелеу қажет. Тіпті, қарапайым нәрсенің өзін алып қарайықшы. Егер жастарымыз дәрігер болып, адам өмірін құтқарса, заңгер болып, әділ шешім орнатса, мұғалім болып, қарапайым оқушыдан ұлы тұлға шығарса, ғалым болып, ғылымға тың жаңалық әкелсе, мұның өзі ғажайып емес пе?! Бәлкім, сонда еліміз ұлы мемлекеттерден асып түсер ме еді?!

Тоқсан ауыз сөздің тобықтай түйіні, Қазақстанды жоғары мемлекетке айналдыратын – азат ойлы, жаңашыл да жасампаз жастар. Ол үшін әркім жан-жақты және қажырлы еңбек етуі керек. Қазақтың абыройын асырып, мерейін тасытар мына біз – жастармыз!

МАЗМҰНЫ

Асылбекова Дана Асылбековна	3
Булатова Дильназ	4
Kartashov Alexey Nikolayevich.....	5
Абатова Алмагуль.....	6
Абай Зарина Ерболқызы.....	7
Әлуова Гүланар Жәдігерқызы.....	9
Аманкелдина Шаттық.....	11
Кенжебай Жансәуле.....	12
Атаева Диана Артурқызы.....	14
Койшина Дильназ Дауланқызы.....	17
Нұртазина Назлы Жалғасқызы.....	19
Ержігітқызы Қарлығаш.....	20
Жұмаділлаева Тоғжан Әмірбекқызы.....	22
Идрисова Айзада Турсунмагаметқызы.....	25
Батырова Гүлім.....	27
Арғыналиева Нұрсулу Байғабылқызы.....	28
Тұрарбек Аяулы Мухитқызы.....	31
Насиева Гулбану.....	33
Байғараева Сабина.....	34
Серікқызы Тоғжан.....	35
Сабыркүл Әсел Сабыркүлқызы.....	36
Дайрова Махаббат.....	39
Узипова Аңсаған.....	40
Елдосұлы Сүлеймен.....	41
Орынбасарова Мадина.	43
Жабасова Бибінұр.....	46
Шалтенова Назира Жұмабекқызы.....	48
Ахметова Молдир Дюсембаевна.....	49
Аман Мөлдір.....	50
Сатибекова Бақытжан Дарханқызы.....	52
Дусембаева Анастасия.....	56
Орынбек Әсем.....	57
Сағынбай Алтынай.....	59
Өтешова Гүлімжан Әмірханқызы.....	61
Ізғалиева Бекзат Бақтығалиқызы.....	63
Серикова Гаухар Абзаловна.....	63
Нығметуллина Сабина Бауыржанқызы.....	65
Құттығұл Дильназ Қобыланқызы.....	66
Жазитова Жанерке.....	67
Жолдасова Назира Женисовна.....	69
Құлтай Шұғыла Жомартқызы.....	70
Алламбергенова Қырмызы Жадигерқызы.....	73
Агабеков Тимур Асетович.....	74

Сейсек Мейіргүл Төлеубекқызы.....	76
Жетпіс Дана Маратқызы.....	78
Эльмира Көшекбай.....	81
Шайқы Қымбат.....	82
Жанғалиева Ұлдана Талғатқызы.....	84
Абекенова Гүлсая Нағашыбайқызы.....	86
Самиғолла Бекзада Самалқызы.....	89
Қалыбай Асылжан Мухтарұлы.....	91
Арленкеева Ақселеу Нұрболатқызы.....	92
Абдигалиевна Молдир Болатовна.....	93
Батаева Аяулым.....	95
Бахытқалиева Ақдана Әбуғалиқызы.....	97
Махсетов Нұрбек.....	101
Баянасова Камшат Бикожақызы.....	102
Князбаева Гульбакыт.....	104
Ешмұхан Әлфия Бекболсынқызы.....	106
Тілеубергенова Алтынай Марғұланқызы.....	108
Жаксылыкова Нурила Есимовна.....	110
Шаймерден Айнұр Шаймерденқызы.....	112
Социалова Аружан Армановна.....	113
Танжарикова Айдана Нурлановна.....	115
Фарабиқызы Аяжан.....	116
Түнғатарова Аяжан Аянқызы.....	117
Зинелгапшарова Камиля Асылбековна.....	118
Ғалымжанова Зейнеп Ғайноллақызы.....	121
Жарасханова Орнай Жайылханқызы.....	122
Дәрібаева Аружан Дәрібайқызы.....	124
Ерланқызы Айжан.....	128

**Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 30 жылдығына
орай ұйымдастырылған Республикалық Үздік
жарияланым-эссе байқауының
МАТЕРИАЛДАРЫ**

Тапсырыс № 1
Көлемі 132 бет.

Қ. Жұбанов атындағы
Қ. Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік
университеті
(Ақтөбе қ., Ә.Молдағұлова даңғылы, 34)